

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Muhammed Furkan ASLAN

**AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN UYUŞTURUCUYA KARŞI SAVAŞI:
UYUŞTURUCUNUN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ SÜRECİ**

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2025

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Muhammed Furkan ASLAN

**AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN UYUŞTURUCUYA KARŞI SAVAŞI:
UYUŞTURUCUNUN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ SÜRECİ**

Danışman
Doç. Dr. Senem ATVUR

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya,2025

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Muhammed Furkan ASLAN'nın bu çalışması, jürimiz tarafından Uluslararası İlişkiler
Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Tolga ÖZTÜRK (İmza)

Üye (Danışman) : Doç Dr. Senem ATVUR (İmza)

Üye : Doç. Dr. Ceren UYSAL OĞUZ (İmza)

Tez Başlığı: Amerika Birleşik Devletleri'nin Uyuşturucuya Karşı Savaşı:
Uyuşturucunun Güvenlikleştirilmesi Süreci

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi:/....../202....

Mezuniyet Tarihi : 31/07/2025

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Amerika Birleşik Devletleri’nin Uyuşturucuya Karşı Savaşı: Uyuşturucunun Güvenikleştirilmesi Süreci” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yaralandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

(İmza)

Muhammed Furkan Aslan

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Muhammed Furkan Aslan
Öğrenci Numarası	202452038002
Anabilim Dalı	Uluslararası İlişkiler
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Senem ATVUR
Yüksek Lisans Tez Başlığı	Amerika Birleşik Devletleri'nin Uyuşturucuya Karşı Savaşı: Uyuşturucunun Güvenlikleştirilmesi Süreci
Turnitin Bilgileri	
Ödev Numarası	2718394370
Rapor Tarihi	21.07.2025
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç: %3 Alıntılar dahil: %6
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE, Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam ... sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orjinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır. Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir: () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orjinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım. () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orjinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim. Gerekçe: Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orjinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim. Danışman Öğretim Üyesi İmza	

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ	iv
TABLOLAR LİSTESİ	v
GRAFİKLER LİSTESİ	vi
GÖRSELLER LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
TEŞEKKÜR	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GÜVENLİKLEŞTİRME ÇERÇEVESİ İÇİNDE UYUŞTURUCUNUN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ

1.1 Güvenlikleştirme Kavramı	6
1.2 Güvenlikdışlaştırma Kavramı.....	14
1.3. Uyuşturucu Kullanımının Tarih İçindeki Gelişimi	17
1.4. 1909 Şangay Afyon Komisyonu.....	27
1.5. 1912 Uluslararası Lahey Konferansı	28
1.6. 1925 Cenevre Uluslararası Afyon Sözleşmesi.....	30
1.7. 1931 Cenevre Narkotik Üretim ve Dağıtımının Sınırlandırılması Sözleşmesi ve 1931 Bangkok Afyon İçme Anlaşması	31
1.8. 1936 Cenevre Kaçakçılık Sözleşmesi.....	32
1.9. 1946 Lake Success Protokolü.....	33
1.10. 1948 Paris Protokolü	34
1.11. 1953 New York Afyon Protokolü	35
1.12. 1961 BM Narkotik Uyuşturucular Tek Sözleşmesi	36
1.13. 1971 BM Psikotrop Maddeler Sözleşmesi	40
1.14. 1988 Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi.....	42

1.15. Küresel Düzeyde Uyuşturucunun Güvenlikleştirilmesine Yönelik Alternatif Yaklaşımlar	49
1.15.1 Portekiz.....	50
2.15.2. Çekya.....	52
2.15.3. Hollanda	53
2.15.4. İsviçre	53
2.15.5. Latin Amerika Ülkeleri.....	56
2.15.6. ABD Eyaletlerinde Güvenlikleştirme Örnekleri.....	64

İKİNCİ BÖLÜM

ABD'DE UYUŞTURUCUNUN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ SÜRECİ

2.1. ABD'de Uyuşturucu Tehdidinin İnşası: Sosyal ve Irksal Dinamikler.....	69
2.1.1. 1914 Harrison Narkotik Yasası.....	74
2.1.2. 1937 Esrar Vergi Yasası	75
2.1.3. ABD'de Uyuşturucu Yasalarının Evrimi: Zorunlu Asgari Cezaların Doğuşu ve Yaşanan Gelişmeler	76
2.2. Uyuşturucuya Karşı Savaşın Başlangıcı: Richard Nixon Dönemi Uyuşturucunun Güvenlikleştirilmesi	87
2.3. Savaşı Tırmandırmak: Ronald Reagan Dönemi Uyuşturucunun Güvenlikleştirilmesi	93
2.4. Savaşın Pekiştirilmesi: George Herbert Walker Bush Dönemi Uyuşturucunun Güvenlikleştirilmesi.....	104
2.5. Bill Clinton Dönemi Uyuşturucunun Güvenlikleştirilmesi ve Kolombiya Planı.....	108
2.6. Terörün Gölgesinde: G.W. Bush Dönemi Uyuşturucunun Güvenlikleştirilmesi.....	118
2.7. Savaşta Yumuşama: Barrack Obama Dönemi Uyuşturucunun Güvenlikleştirilmesi.....	120
2.8. Bir Adım İleri İki Adım Geri: Donald Trump Döneminden Günümüze Uyuşturucunun Güvenlikleştirilmesi.....	123

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
NIXON DÖNEMİNDEN BUSH DÖNEMİNE UYUŞTURUCUNUN
GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİNDE SÖZ-EDİMİN BİR ANALİZİ VE MEDYANIN
ROLÜ

3.1. Richard Nixon'ın Uyuşturucu Politikası Söyleminin Söz Edimi Analizi.....	132
3.2. R. Reagan'ın Uyuşturucu Politikası Söyleminin Söz Edimi Analizi.....	138
3.3. George H. W. Bush'un Uyuşturucu Politikası Söyleminin Söz Edimi Analizi.....	145
3.4. Uyuşturucunun Güvenlikleştirilmesinde Medya'nın Rolü.....	155
SONUÇ.....	172
KAYNAKÇA.....	185
ÖZGEÇMİŞ.....	210

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Başarılı Bir Güvenlikleştirme Süreci	7
Şekil 4.1. R. Nixon'un söylemlerindeki ana kavramlar.....	133
Şekil 4.2. R. Reagan'ın söylemlerindeki ana kavramlar.....	139
Şekil 4.3. G. H.W. Bush'un söylemlerindeki ana kavramlar.....	147
Şekil 4.4. Yukarıdan aşağıya sırasıyla Nixon, Reagan ve Bush'un söylemlerindeki ana kavramlar.....	155

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1. Narkotik ve Psikotrop Maddelere İlişkin Çok Taraflı Anlaşmalar	26
Tablo 3.1. ABD'nin Kolombiya Planı Kapsamında Sağladığı Mali Destek 2000-2013.....	133
Tablo 4.1. Medya tarafından taş kokain salgısını ve opioid salgısıyla ilgili en sık kullanılan kelimeler.....	165

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 2.1. İsviçre'de ana ölüm nedeni uyuşturucu tüketimi olan yıllık ölüm sayısı	55
Grafik 3.1. ABD'deki uyuşturucu suçlarından yapılan toplam tutuklamalar.....	79
Grafik 3.2. ABD’de 1980-2013 yılları arasında yapılan uyuşturucu bağlantılı tutuklamalar	81
Grafik 3.3. ABD’de Genç Yetişkinlerin Esrar Kullanımı	97
Grafik 3.4. ABD Devlet ve Eyalet Hapishanelerinin Nüfusu, 1925-2013.....	101
Grafik 3.5. ABD Ulusal Uyuşturucu Kontrol Politikası Bütçesi, 1981-1993.....	108
Grafik 3.6. Koka Ekimi Yapılan Alan 2001-2020.....	116
Grafik 3.7. Olası taze koka yaprağı üretimi ve olası kokain üretimi, 2005-2017.....	117
Grafik 3.8. ABD cinsiyete göre aşırı doz ölümleri, 1999-2022.....	129
Grafik 4.1. Nixon'un söylemlerinin analizi sonucu tespit edilmiş sık kullanılan kelimeler...	138
Grafik 4.2. Reagan'ın söylemlerinin analizi sonucu tespit edilmiş sık kullanılan kelimeler...	145
Grafik 4.3. G. H.W. Bush'un söylemlerinin analizi sonucu tespit edilmiş sık kullanılan Kelimeler.....	154
Grafik 4.4. Kamuoyunun Uyuşturucu Hakkındaki Endişesi.....	168
Grafik 4.5. Uyuşturucu Kullanım Sıklığı.....	169
Grafik 4.6. Uyuşturucu Konusunun Medyada Ele Alınışı.....	170
Grafik 4.7. Devletin Uyuşturucu Karşıtı Girişimleri.....	170

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 2.1. Çekya'da bir şırınga otomatı	52
Görsel 4.1. Esrar Çılgınlığı filmine ait bir poster.....	158
Görsel 4.2. Medyada yer alan taş kokain bebeğine ait bir görsel.....	161
Görsel 4.3. G. H.W. Bush elinde tuttuğu bir paket taş kokainle halka sesleniyor. (5 Eylül 1989).....	163

KISALTMALAR LİSTESİ

- ABD** Amerika Birleşik Devletleri
- BM** Birleşmiş Milletler
- CDC** Centers For Disease Control and Prevention (ABD Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri)
- CND** Commission on Narcotic Drugs (Narkotik Uyuşturucular Komisyonu)
- DND** Division of Narcotic Drugs (Narkotik Uyuşturucular Bölümü)
- DSB** Drug Supervisory Body (İlaç Denetleme Kurulu)
- DSÖ** Dünya Sağlık Örgütü
- ECOSOC** The UN Economic and Social Council (BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi)
- FARC** Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia (Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri)
- FBI** Federal Bureau of Investigation (Federal Soruşturma Bürosu)
- FBN** Federal Bureau of Narcotics (Federal Narkotik Bürosu)
- KO** Kopenhag Okulu
- LSD** Lysergic Acid Diethylamide (Lizerjik Asit Dietilamid)
- NIDA** National Institute for Drug Abuse (Ulusal Uyuşturucu İstismarı Enstitüsü)
- OAC** Opium Advisory Committee (Afyon Danışma Komitesi)
- ONDCP** Office of National Drug Control Policy (Ulusal Uyuşturucu Kontrol Politikası Ofisi)
- PCOB** Permanent Central Opium Board (Daimî Merkez Afyon Kurulu)
- SWAT** Special Weapons and Tactics (Özel Silahlar ve Taktikler Birimi)
- UNESCO** **United** Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
- UNODC** United Nations Office of Drug and Crime (Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi)
- UN** United Nations (Birleşmiş Milletler)
- U.S.** United States (Birleşik Devletler)

ÖZET

Bu tez, Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) uyuşturucuyu tarihsel süreçte bir güvenlik tehdidi olarak nasıl inşa ettiğini, Kopenhag Okulu'nun (KO) güvenlikleştirme yaklaşımı çerçevesinde incelemektedir. ABD başkanlarının uyuşturucuya yönelik söylemleri, politik girişimler ve yasal düzenlemeler incelenerek bu sürecin farklı dinamikleri çerçevelenmiştir. Uyuşturucuların içeriğini daha iyi kavrayabilmek adına tarihsel kullanımına değinilmiş, ardından 1909 Şangay Afyon Konferansı'ndan başlayarak, yapılan uluslararası anlaşmalar üzerinden küresel uyuşturucu kontrol sisteminin tarihsel gelişimi ve ABD'nin bu süreçteki rolü analiz edilmiştir. ABD iç politikası bağlamında, uyuşturucunun ceza sistemine dahil edilmesinin ardındaki politik gerekçeler, sosyal ve ırksal boyutlar dikkate alınarak çok yönlü bir bakış açısı sunmak amaçlanmıştır. Richard Nixon'dan günümüze kadar başkanların yürüttüğü politikalar, alınan kararlar ve çıkarılan yasalar üzerinden, savaşın iç etkileri mercek altına alınmış ve dış etkilerine de detaylandırılmadan değinilmiştir. Güvenlikleştirme teorisinin söz-edim yaklaşımı çerçevesinde, Nixon, Ronald Reagan ve George H.W. Bush'a ait 30 konuşma ve bildiri analiz edilerek, bu aktörlerin söz-edim yoluyla güvenlikleştirmeyi nasıl gerçekleştirdikleri ortaya konmuştur. Ayrıca, medyanın bu süreçteki rolü de incelenmiştir. Öte yandan, bazı ülkelerin uyguladığı alternatif politikalar üzerinden güvenlikdışlaştırmanın doğurduğu sonuçlara yer verilmiştir. Çalışma, uyuşturucuya karşı savaşın ABD toplumu üzerindeki etkileri, küresel anlayışın değişim süreci ve söz-edimlerin güvenlikleştirmedeki rolünü analiz ederek; bu bağlamda güvenlik söyleminin nasıl yapılandırıldığı, bu yapılandırılmanın politik, küresel ve toplumsal yansımaları mercek altına alınmıştır. Elde edilen bulgular ışığında, uyuşturucuya karşı savaşın yarattığı etkileri, neden istenilen hedeflere ulaşılmadığı ve alternatif yaklaşımların gerekliliği sorgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uyuşturucuya Karşı Savaş, Güvenlikleştirme, Güvenlikdışlaştırma, Söz-Edim, ABD

ABSTRACT

**THE UNITED STATES' WAR ON DRUGS: THE PROCESS OF THE
SECURITIZATION OF DRUGS**

This thesis examines how the United States has historically constructed drugs as a security threat within the framework of the Copenhagen School's securitization approach. By analyzing the rhetoric of U.S. presidents, political initiatives, and legal regulations related to drugs, the study outlines the different dynamics of this process. To better understand the content of drugs, their historical use is first addressed, followed by an analysis of the historical development of the global drug control system through international agreements starting from the 1909 Shanghai Opium Conference, and the role of the U.S. in this process. Within the context of U.S. domestic policy, the political reasons behind the inclusion of drugs in the penal system are examined with a multidimensional perspective that takes social and racial aspects into account. Policies conducted by presidents from Richard Nixon to the present, the decisions made, and laws enacted are analyzed to shed light on the domestic impacts of the war on drugs, while the external effects are mentioned without detailed elaboration. Within the framework of the speech-act approach of securitization theory, 30 documents related to Nixon, Ronald Reagan, and George H.W. Bush are analyzed to demonstrate how these actors achieved securitization through speech acts. Additionally, the role of the media in this process is also examined. On the other hand, the study discusses the outcomes of desecuritization through alternative policies implemented by some countries. The research analyzes the effects of the war on drugs on U.S. society, the transformation of the global perspective, and the role of speech acts in securitization; within this context, it scrutinizes how the security discourse is constructed and the political, global, and societal reflections of this construction. In light of the findings, the study questions the impacts generated by the war on drugs, why the desired objectives have not been achieved, and the necessity for alternative approaches.

Keywords: The War on Drugs, Securitization, Desecuritization, Speech-Act, USA

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmam boyunca bana yol gösteren, değerli görüşleriyle çalışmalarımı şekillendiren, tez yazım süresince her ihtiyacım olduğunda destek sağlayan, tez yazım sürecinde, yaptığımız her görüşmeden sonra tez yazım sürecini kolaylaştırıp, sevdirdiği için, değerli danışman hocam Doç. Dr. Senem ATVUR'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Eğer hayallerimi gerçekleştirip akademik alanda kariyer yapma imkânım olursa umarım yolum her zaman sizin gibi değerli akademisyenlerle kesişir.

Yüksek lisans başvuru sürecimde, belgelerimin tesliminde büyük yardımını esirgemeyen, Antalya'ya gidip kayıt işlemlerimi gerçekleştiremediğimde yanımda olan ve kayıt belgelerimi iletmem konusunda yardımcı olan Arş. Gör. Mustafa ÇAKIR hocama da içtenlikle teşekkür ederim. Bu destek olmasaydı, şu an bir yüksek lisans öğrencisi değildim.

Ailemin sevgisi ve desteği olmadan bu süreç asla tamamlanamazdı. Başta, hayatımın her anında, en zor günlerimde bile yanımdan ayrılmayan ve sevgisiyle bana güç veren annem Ahanur ASLAN'a; varlığıyla her zaman güven ve huzur kaynağı olan babam Ömer ASLAN'a; zor kararlarımda hep yanımda olarak beni cesaretlendiren ve moral veren kardeşim Yusuf ASLAN'a; sevgi dolu kalbiyle bana her zaman destek olan küçük kardeşim Ayşe Ceylin ASLAN'a ve uzaklarda olmasına rağmen bu süreçte sanki yanımdaymış gibi olan ve her zaman bana inanan Felicia AUTIERI'ye teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, hayatımın farklı dönemlerinde bana destek olan, zorlukları birlikte aşmamda yanımda bulunan ve hedeflerime ulaşmam için beni motive eden tüm dostlarıma da ayrı ayrı teşekkür ederim. Onların varlığı, bu süreci daha anlamlı ve dayanılır kıldı.

Bu tez, her biri hayatımda önemli yeri olan bu değerli insanlarla birlikte mümkün oldu. Hepsine teşekkürlerimi sunuyorum...

Muhammed Furkan Aslan

Van, 2025

GİRİŞ

“Uyuşturucuya karşı savaş pek çok şeyle ilgilidir ama nadiren uyuşturucuyla ilgilidir.”¹

ABD’nin, 1971’den itibaren *uyuşturucuya karşı savaşa (the war on drugs)* yönelik yaklaşık 1 trilyon dolar para harcadığı tahmin edilmektedir. Bu paranın büyük bir kısmı, kolluk güçlerine ve güvenlik merkezli politikalara ayrılmıştır.² Buna ek olarak, 2009 *Birleşmiş Milletler Suç ve Uyuşturucu Ofisi (United Nations Office of Drug and Crime -UNODC)* ve daha önceki zamanlarda yayımlanan *Uluslararası Para Fonu’nun (International Money Fund -IMF)* verilerine göre, uyuşturucu kaçakçılığı başta olmak üzere, suçluların yaklaşık 1,6 trilyon dolar kara para akladığı tahmin edilmektedir. Bu miktar, 2009 küresel gayrisafi hasılanın %2,7’sine denk gelmektedir.³ Buna karşılık, ABD’de ortalama her 25 saniyede bir kişi uyuşturucu bağlantılı suçlardan ötürü tutuklanmaktadır.⁴ Hapishanelerdeki her beş kişiden biri uyuşturucuyla ilgili suçlardan dolayı hüküm giymiştir.⁵ Öte taraftan, Beyaz Saray’ın 2015 yılındaki açıklamalarına göre, ABD’de her yıl aşırı doz uyuşturucu kullanımı nedeniyle ölen kişi sayısı, trafik kazalarında ölen insan sayısını geçmektedir.⁶ ABD Sağlık ve İnsan Hizmetleri Bakanlığı (United States Department of Health and Human Services) verilerine göre, 1999-2022 yılları arasında 760.000 kişi (her yıl ortalama 29.230 kişi) aşırı dozdan ölmüştür.⁷ Bu sayı Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi verilerine göre yaklaşık 1.370.000 kişi, diğer bir deyişle yılda ortalama 56.949 aşırı doz ölümüne denk gelmektedir.⁸

ABD’nin elli yılı aşkın bir süredir yürüttüğü, milyonlarca kişiyi etkileyen ve milyarlarca dolar para harcanmasına neden olan tüm bu çabalara rağmen ABD, günümüzde dünyanın en çok uyuşturucu tüketen ülkesi olmaya devam etmektedir. Oluşan bu çelişki, bu tezin odaklanacağı şu soruyu da beraberinde getirmektedir: Kapsamlı cezalandırma ve güvenlik merkezli yaklaşım neden uyuşturucu sorununu çözmede başarısız olmuştur?” ABD’de yüksek sayıda uyuşturucu kullanımının, aşırı doz ölümlerinin, kitlesel hapsetmelerin devam etmesi ve

¹ Baum, 1996: 6.

² “Costs in the war on drugs continue to soar”, *CBC News*, 02.07.2023. Ayrıca bkz; Wagner, P. ve Rabuy. (2015). B., “Mass Incarceration: The Whole Pie 2015”, https://www.prisonpolicy.org/reports/pie2015.html?utm_source (erişim tarihi: 11.05.2025).

³ United Nations Office of Drug and Crime, 2011: 5.

⁴ <https://www.hrw.org/report/2016/10/12/every-25-seconds/human-toll-criminalizing-drug-use-united-states> (erişim tarihi: 17.05.2025).

⁵ <https://www.prisonpolicy.org/reports/pie2018.html> (erişim tarihi: 17.05.2025).

⁶ <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/10/21/fact-sheet-obama-administration-announces-public-and-private-sector> (erişim tarihi: 18.05.2025).

⁷ <https://www.hhs.gov/opioids/statistics/index.html> (erişim tarihi: 18.05.2025).

⁸ <https://nida.nih.gov/research-topics/trends-statistics/overdose-death-rates#Fig1> (erişim tarihi: 21.06.2025).

uyuşturucunun oluşturduğu kârlı pazarın varlığını koruması, uygulanan stratejilerin ve geliştirilen yasal düzenlemelerin cezalandırıcı doğasının başarısını sorgular hâle getirmiştir. Bu bağlamda, ABD'nin uyuşturucuya karşı savaşının nasıl bir ortamda şekillendiğini, ABD'li politika yapıcılarının hem küresel çapta hem de ülke içinde geliştirdiği politikaların ve söylemlerin analizini, KO'nun güvenlikleştirme teorisi kapsamında mercek altına almak bu tezin asıl çerçevesini oluşturmaktadır. Öte taraftan, ne tür alternatif yaklaşımların uyuşturucu sorununa karşı geliştirilen ceza merkezli anlayışın yarattığı sosyal ve toplumsal hasarı iyileştirme potansiyeline sahip olduğu, ABD de dahil olmak üzere, farklı ülke örnekleriyle ele alınmıştır.

ABD'nin 1970'lerde başlattığı uyuşturucuya karşı savaş modern tarihin en kapsamlı ve tartışmalı politika girişimlerinden biri sayılmıştır. Başlangıçta uyuşturucu kullanımını ve ticaretini engellemek için bir iç politika stratejisi olarak kurgulanan bu mücadele, zamanla küresel bir kampanyaya dönüşerek, ABD'nin dış politikası ve iç güvenlik politikalarını derinden etkilemiştir. Bu stratejinin temelini uyuşturucuların ulusal ve uluslararası bir tehdit olarak yansıtılması ve güvenlikleştirilmesi oluşturmuştur. Güvenlikleştirme süreci, kapsamlı ve önleyici politika müdahalelerini meşrulaştırırken, hedef alınan bölgelerde ciddi sosyo-ekonomik, çevresel ve politik sorunları tetiklemiştir.

Tarih boyunca uyuşturucu üretimi, kullanımı ve tedariği; insani, ulusal veya uluslararası çeşitli güvenlik şekillerine yönelik tehditler olarak değerlendirilmiştir. Uluslararası ilişkilerde güvenlikleştirme teorisi, varoluşsal bir tehdit olarak uyuşturucu söyleminin nasıl ve neden önemli bir etki kazandığını ve gücünü bugün bile hâlâ koruduğunu açıklamak için kullanışlı bir çerçeve sunmaktadır.⁹ ABD'nin öncülüğünde geliştirilen uyuşturucuya karşı savaş, genel literatür göz önünde bulundurulduğunda hem ABD içinde hem de küresel düzeyde başarısız bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Ancak, uyuşturucunun bir güvenlik sorunu olarak çerçevelenmesi, KO'nun güvenlikleştirme perspektifinden değerlendirildiğinde, sürecin başarılı bir güvenlikleştirme örneği olduğu görülmektedir. Uyuşturucuya karşı savaş terimi ABD'de sıklıkla 1970'lerden sonra kullanılmaya başlansa da uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi çabaları 19. yüzyılın sonlarından itibaren şekil almaya başlamıştır. Uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi süreci mercek altına alındığında, uyuşturucuyu bir tehdit olarak çerçevelemek isteyen çabaların altında yatan sebeplerin, sadece halk sağlığı ve toplumun geleceği gibi kaygılardan çok daha fazlasını içinde barındırdığı anlaşılmaktadır. Bu tez çalışması uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi sürecinin hangi olağanüstü önlemleri meşrulaştırmak için kullanıldığını ele almaktadır.

⁹ Crick, 2012: 1.

Bu çalışmanın birinci bölümünde, KO'nun geliştirdiği, güvenlikleştirme ve güvenlikdışlaştırma kavramlarının kuramsal çerçevesi ele alınarak, güvenlikleştirme çerçevesinin oluşturulma süreci, başarılı bir güvenlikleştirme için gerekli ortam ve faktörlerin neler olduğu, güvenlikleştirme kavramına getirilen farklı bakış açılarıyla incelenerek, kavramın işlevi ve derinliğinin daha iyi anlaşılması amaçlanmaktadır. Öte yandan, bir meselenin güvenlik merkezli bir yaklaşımdan, siyasi alana çekilmesi gerektiğini savunan güvenlikdışlaştırma kavramına da yer verilerek, uyuşturucuya karşı savaşta alternatif politikalar, çalışmada bu çerçeveden ele alınmıştır.

Tezin ikinci bölümünde, uyuşturucu maddelerin tarihsel kullanımına yer verilerek, farklı narkotiklerin farklı kültürlerdeki yeri ve önemi, kullanım amacı ve uyuşturucunun eski zamanlardan günümüze kadar geçirdiği dönüşüme kısaca değinilmiştir. Buradaki amaç, uyuşturucuların zamanla neden küresel bir güvenlik meselesi haline geldiği ve ABD'nin geliştirdiği yaklaşımları daha kapsamlı bir şekilde çerçevelemektir. Bu bölümün devamı, uyuşturucuya yönelik küresel bir kontrol mekanizmasının, uluslararası anlaşmalar ve konferanslar aracılığıyla oluşturulma sürecini kronolojik bir sıraya göre aktarmaktadır. Bu sözleşmeleri ele alarak çalışma, ABD'nin uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi konusunda sahip olduğu anlayışı, ulus-ötesi sisteme nasıl dayattığı ve uyuşturucu kontrolünü küresel bir tehdit olarak çerçevelemede ortaya koyduğu çabayı analiz etmeyi amaçlamıştır. İkinci bölümün son kısmında, küresel düzeyde ABD'nin dayatmış olduğu ceza merkezli yaklaşımı benimsemek yerine, alternatif yaklaşımlarla uyuşturucu sorununu çerçeveleyen ülke örnekleri üzerinden, uyuşturucunun güvenlikdışlaştırılmasının ne gibi sonuçlar veya durumlar ortaya çıkardığı araştırılarak, karşılaştırmalı bir yaklaşım sunmak amaçlanmıştır.

Tezin üçüncü bölümünde, ABD'nin, uyuşturucuyu güvenlikleştirme sürecinin ulusal boyutu ele alınmıştır. Öncelikle, ülkede uyuşturucu tehdidinin inşasının tarihsel arka planı analiz edilerek, uyuşturucunun hangi ortam ve şartlarda güvenlik sorunu haline getirildiği, artan cezacı yaklaşımların ve getirilen yeni yasaların, sosyal hayatta hangi toplulukları daha çok etkilediği üzerinde durulmuştur. Bu bölümde, uyuşturucuya karşı artan cezacı anlayışın ve büyüyen hapisane nüfusunun, ülkedeki uyuşturucu kullanımına herhangi bir etkisi olmadığı saptanmış, özellikle ülkedeki etnik azınlıkların cezalardan orantısız bir şekilde etkilendiği sonucuna varılmıştır. Bölümün devamında, Nixon'dan itibaren günümüze kadar ABD başkanlarının uyuşturucuya yönelik izlediği politikalar, çıkarılan yasalar incelenerek, uyuşturucuya karşı savaşın başarılı bir güvenlikleştirme süreci olmasına rağmen, neden başarısız bir sosyal, insani ve politik sürece dönüştüğünün daha iyi anlaşılması amaçlanmıştır.

Özetle bu bölüm, Amerikan siyasetinde uyuşturucu tehdidinin inşasını şekillendiren siyasi, sosyal ve ırksal dinamikleri ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Son bölümde, ABD'nin uyuşturucuya karşı savaşının kilit liderleri olan Nixon, Reagan ve G. H.W. Bush'un uyuşturucuya yönelik konuşmalarının söylem analizi yapılarak, belirli dil tercihlerinin uyuşturucunun güvenlikleştirilmesine nasıl katkıda bulunduğunu göstermek amaçlanmaktadır. Bu analiz, başarılı bir güvenlikleştirme sürecinde söz-edimin rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, güvenlikleştirici aktör olarak belirlenen başkanların söylemlerinde en sık tercih ettikleri kelimeler, ATLAS.ti¹⁰ yazılımı aracılığıyla kelime bulutu oluşturularak görselleştirilmiş ve frekans analizi yöntemi kullanılarak sık kullanılan bu kelimeler, güvenlikleştirmenin farklı ögeleri altında sınıflandırılmıştır. Böylece güvenlikleştirme sürecinde söylemin; tehdidin tanımlanması, olağanüstü önlemlerin belirlenmesi, referans nesnesi ve dinleyici kitleyle kurulmaya çalışılan bağın çok yönlü bir analizi sık kullanılan kelimeler üzerinden yapılmıştır. Ardından, medyanın güvenlikleştirme sürecinde ne konumda yer aldığı ve dinleyici kitleyi ikna etmedeki rolü çeşitli veriler ışığında incelenmiştir.

Özetle bu çalışma, ABD'nin uyuşturucuyu ulusal ve uluslararası düzeyde bir tehdit olarak algıladığı ve bu kapsamda uyuşturucunun ABD tarafından güvenlikleştirilmesi sürecini incelemektedir. Çalışmanın ana sorusu ABD'nin neden uyuşturucuya karşı savaş açtığı ve bu savaşın nasıl bir sürece dönüştüğüdür. Bu bağlamda, uyuşturucunun hangi sebeplerden dolayı güvenlikleştirildiği, ABD başkanlarının bu doğrultuda izlediği politikalar, uyuşturucunun küresel düzeyde güvenlikleştirilme süreci ve bu süreçte ABD'nin rolü ele alınmıştır. Buna ek olarak, ABD başkanlarının uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi süreci, Kopenhag Okulu'nun en çok üzerinde durduğu söz-edim yaklaşımı çerçevesinde analiz edilmiştir. Ayrıca bu çalışma, uyuşturucu meselesine yönelik güvenlikdışlaştırma yaklaşımlarını ülke örnekleri üzerinden ele alarak çok yönlü bir bakış açısı oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, tez aşağıdaki sorulara yanıt aramayı amaçlamaktadır.

1. Uluslararası uyuşturucu kontrol sözleşmeleri hangi şartlar ve sebepler çerçevesinde oluşturulmuştur; ABD'nin bu süreçteki rolü nedir?
2. ABD ekonomik, toplumsal ve siyasal olarak uyuşturucuyla savaştan ne yönde etkilenmiştir?
3. Uyuşturucunun güvenlikleştirmesi süreci sadece güvenlik kaygılarıyla mı oluşturulmuş yoksa altında yatan başka ideolojik sebepler var mıdır?

¹⁰ ATLAS.ti yazılımı; metinler, görüşmeler ve konuşmalar gibi yapılandırılmamış verileri sistematik olarak incelemek ve yorumlamak için geliştirilmiş bir nitel, nicel ve karma yöntemli veri analizi programıdır.

4. Güvenikleştirme sürecinin baş aktörleri olan Richard Nixon, Ronald Reagan ve G. H.W. Bush güvenikleştirme sürecinde nasıl bir dil kullanmıştır?
5. Uluslararası uyuşturucu kontrol sözleşmeleri hangi şartlar ve sebepler çerçevesinde oluşturuldu?
6. Alternatif uyuşturucu politikalarına yönelerek uyuşturucuyu güvenliğılaştırmak mümkün müdür?

Bu soruların birçoğu tek bir cevaba ve tek bir çözüme dayandırılmayacak çok yönlü bir analiz ve araştırma gerektirmektedir. Çalışma bu nedenle, yapılacak analiz ve araştırmaların sonucunda bu soruların hepsine kapsamlı cevap bulma iddiasında değildir. Bunun yerine, ABD'nin uyuşturucuyu güvenikleştirilme süreci kronolojik bir şekilde analiz edilmeye çalışılarak, bu soruların çalışma içinde anlam kazanması amaçlanmaktadır. Böylelikle bu tez, bu sorulardan hareketle yeni çalışmalar için bir başlangıç noktası oluşturarak literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÜVENLİKLEŞTİRME ÇERÇEVESİ İÇİNDE UYUŞTURUCUNUN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ

1.1. Güvenlikleştirme Kavramı

Güvenlikleştirme teorisinin temel argümanı, güvenliğin eylemsel bir söz-edimi olduğu, bir başka deyişle, bir meselenin güvenlik sorunu olarak ilan edilmesinin o meseleyi fiilen bir güvenlik sorunu haline getirdiğidir. Weaver bu durumu, “Bir şeyi güvenlik sorunu olarak etiketlemek, o şeyi güvenlik sorunu haline getirir”¹¹ cümlesiyle açıklamıştır. Güvenlikleştirici aktör, belirli bir referans nesnesinin varoluşsal bir tehdit ile karşı karşıya olduğunu iddia ettiğinde, bu nesnenin hayatta kalmasını sağlamak adına olağanüstü önlemlere ihtiyaç duyulduğunu gerekçelendirmiş olur. Bu süreç, meseleyi demokratik süreçlerin uygulanabileceği normal siyaset alanından acil önlemlerin alınabileceği güvenlik alanına kaydırır. Güvenliğin sabit, nesnel bir anlamı olmasından daha çok güvenlikleştirici aktör tarafından sosyal ve öznel arası bir şekilde inşa edilen bir tanımlanma süreci söz konusudur.¹²

Güvenlik, politikayı var olan kurallar ve yasalar bütününden farklı bir yere taşıyan bir hamledir. Böylelikle, konu ya bir çeşit özel politika ya da politika üstü olarak değerlendirilir.¹³ Güvenlik sorunları, bir devletin egemenliğini veya bağımsızlığını hızlı veya yoğun bir şekilde önemli ölçüde tehdit eden zorluklardır. Devletin kendi kendini yönetme kabiliyetini zayıflatır ve siyasi sistemi istikrarsızlaştırarak tehdide karşı koymak için azami çaba gösterilmesini gerektirir.¹⁴ Bundan ötürü, *güvenlik* teriminin kullanılması, bir meseleyi ulusal güvenliğin ilk olarak müdahale etmesi gereken ve olağanüstü önlemler alınmasını meşru hale getirerek güvensizliği ortadan kaldırmayı amaçlamıştır.¹⁵

Siyasallaştırılmamış konular, kamusal siyasi söylemden uzak, teknik veya özel alana ait olarak değerlendirilir. Ancak bu konular siyasallaştığında, kamusal-siyasi tartışma alanında yer alır. Güvenlikleştirilmiş konular, *dost-düşman ikilemi* ve *aciliyet duygusu* ile tanımlanan varoluşsal tehditler olarak karakterize edilmiştir.¹⁶

¹¹ Wæver, 2012: 9.

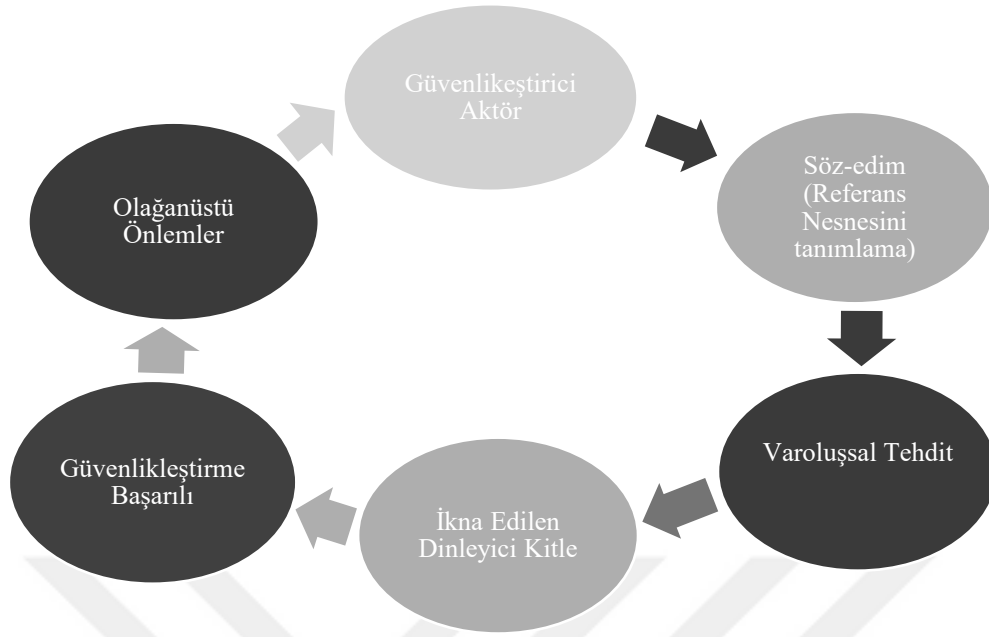
¹² Taureck, 2006: 54.

¹³ Buzan, vd., 1998: 23.

¹⁴ Wæver, 1995: 54.

¹⁵ Balzacq, 2005: 181.

¹⁶ Baysal, 2020: 6.

Şekil 1.1. Başarılı Bir Güvenlikleştirme Süreci

Yazar tarafından oluşturulan Şekil 1.1.'de güvenlikleştirme sürecinin başarılı bir şekilde sağlanabilmesi için güvenlikleştirici aktörün uyguladığı yöntem yer almaktadır. Bu sürecin daha iyi anlaşılabilmesi adına diyagramda geçen kavramları açıklamak önemlidir.

Güvenlikleştirme teorisi, geleneksel güvenlik faaliyetlerinin ötesine geçen daha geniş bir yelpaze sunmaktadır. Güvenlikleştirme, bir meselenin belirli bir referans nesnesine yönelik var oluşsal bir tehdit olarak belirtildiği ve böylece algılanan bu tehdidi bertaraf etmek için olağanüstü önlemlerin uygulanmasını haklı çıkaran bir *söz edim* (*speech-act*) içeren farklı bir söylemsel süreç olarak tanımlanmıştır.¹⁷

Weaver söz-edimi şu şekilde nitelendirmiştir:

“Sonuç olarak güvenlik nedir? Dil teorisinin yardımı ile güvenliği bir söz-edim olarak kabul edebiliriz. Bu kullanımda, güvenlik çıkardan bağımsız daha gerçek bir şey değildir. Söyleyişin kendisi eylemdir. Söylemenin kendisiyle bir şey yapılmış olur (iddiaya girmek, söz vermek, bir gemiye isim vermek gibi). Bir devlet temsilcisi, güvenlik kavramını telaffuz ederek belli bir gelişmeyi özel bir alana sokar ve bu gelişmeyi engellemek için gerekli tüm araçları kullanma hakkını talep eder”¹⁸

Söz-edimsel olarak güvenlikleştirmeler, söylemsel meşrulaştırma alanı içinde değerlendirilmelidirler. Bir başka deyişle hem devletler arasında hem de devlet içinde güvenlik algısını değiştirilebilecek tartışma ve diyaloglara sahiptir. Güvenlikleştirici söz-edimin

¹⁷ Buzan, vd., 1998: 21.

¹⁸ Wæver, 1995: 55.

dinleyici tarafından kabul edilmesi gerekir.¹⁹ KO, kabul sürecinin her zaman barış çerçevesinde ve zorlamayan bir söylem olmadığını kabul ederek, güvenlikleştirmenin tek başına dayatılamayacağını da belirtir. Güvenlikleştirici aktör kendi tezini üretmelidir. Güvenlikleştirmenin başarılı bir şekilde sağlanması bir meselenin güvenlik alanı dışında tartışılması ve siyasi ekseninde alternatif yolların aranmasını güç hale getirir. Bununla birlikte, güvenlikleştirmenin başarısı salt güvenlikleştirici aktör tarafından değil, dinleyicinin de konuyu varoluşsal bir tehdit olarak görüp görmemesi üzerinden belirlenir. Güvenlik, tek başına nesneler ya da özneler tarafından değil özneler arasındaki ilişki vasıtasıyla şekillenmektedir.²⁰

Söz-edim teorisi, güvenlikleştirme alanında, belirli bir kitlenin dünya görüşlerine dayanarak belirli bir konu veya olayın acil müdahale gerektirecek kadar önemli bir tehdit oluşturduğuna ikna etmeyi amaçlayan stratejik bir süreçtir. Bu yaklaşım, stratejik düşünceleri bir araya getirir ve güvenlikleştirmeyi, güç mücadeleleriyle nitelendirilen daha geniş bir sosyal bağlam içine yerleştirir. Bu dinamikte, güvenlikleştirici aktörler güvenlik konularına uyum sağlamak; belirli politikalar ve eylemler için hedef kitlenin desteğini almak için çabalarlar. Bir başka deyişle güvenlikleştirme, sadece normatif ve söylemsel süreç olmanın ötesinde sosyal ve siyasi unsurların da etkilediği bir süreçtir. Balzacq, KO'nun güvenlikleştirmeyi ele alış yöntemini 3 farklı önemli nokta üzerinden eleştirmektedir. İlki, KO bir konunun güvenlikleştirilebilmesi için güvenlikleştirici aktörün söylediklerini kabul eden bir kitlenin olması gerektiğini belirtirken, bu kitlenin doğasını veya rolünü tam olarak ele almamaktadır. İkinci olarak, *güvenlik* kavramının kullanılması bağlamın kavranma biçimini tamamen değiştirir, ne var ki güvenlikleştirmenin sağlanabilmesi için güvenlik kavramının kullanımının söylem dışı ve dışsal faktörler ile uyumlu olması gerekir. Bir başka deyişle, bir konuyu güvenlikleştirilebilmesi için hedef dinleyici kitlenin de o konu ile bir bakıma örtüşmesi ve ortak endişeleri taşıması önemlidir. Son olarak, güvenlikleştirme konuşmacının sosyal konumunun yanı sıra dinleyicinin konuşmayı eleştirel bir dille değerlendirmesi ile şekillendirilir.²¹

Balzacq'a göre söylem, güvenlik araştırmalarında kilit bir unsurdur. Güvenlik söylemini analiz etmek için kullanılan çeşitli yöntemler arasında, söz-edim felsefesine dayanan güvenlikleştirme teorisi büyük ilgi toplamıştır. Başarılı bir güvenlikleştirmeden bahsedebilmemiz için belirli dilsel yeterlilikleri kapsayan kurallara uyması gerekmektedir. (1) Doğru dil ve gramer kullanımını kapsayan iç kural ve (2) konuşmacının iddiada bulunmak için uygun bir sosyal ve bağlamsal konumda olmasını gerektiren dış kural. Bu kurallar

¹⁹ William, 2003: 523.

²⁰ Buzan vd., 1998: 23.

²¹ Balzacq, 2005: 173.

karşılanamadığı takdirde, bir meseleyi güvenlik sorunu olarak çerçevelemek çok güçtür²². Diğer bir deyişle, eğer başarılı bir güvenlikleştirme hamlesi söylem yoluyla yapılacaksa, ilk olarak konunun net ve anlaşılır bir şekilde dinleyici kitleye ulaşması gerekmektedir. Daha sonra, konuşmacının sosyal ve bağlamsal olarak doğru bir konumu temsil etmesi önemlidir. Bundan ötürü konuşmacının otoritesi, tutarlılığı ve konuştuğu bağlam, dinleyici için bahsedilen tehdidin meşruluğunu onaylamasında önemlidir. Ancak, söylem yoluyla referans nesnesine karşı var olan bir tehdidin dinleyiciye aktarılması, güvenlikleştirmeyi sağlamak için yeterli değildir. Bu süreç *güvenikleştirme hamlesi (securitizing move)* olarak adlandırılmaktadır. Başarılı güvenlikleştirme, dinleyicinin de sorunun varlığını kabul etmesiyle sağlanır.²³ Bu durumda, güvenliğin sağlanması için alınacak olan olağanüstü önlemler meşru bir zemin kazanır. Ancak, oluşan bu yeni durum normal siyasi süreçlerin önüne set çekerek demokratik bir işleyişin söz konusu olmasını güçleştirir.²⁴

Her ne kadar güvenlikleştirici aktörlerin tehdidi neye göre algıladıkları konusunda belirsizlikler olsa da başarılı bir güvenlikleştirmede güvenlikleştirici aktörün dinleyicilerin duygularını, ihtiyaçlarını ve çıkarlarını göz önünde bulundurması önemlidir.²⁵ Bir dinleyici kitlesini etkilemek ve ikna etmek isteyen konuşmacı, dinleyicinin dünyayı nasıl gördüğünü ve deneyimlerini de hesaba katarak söylemi ona göre şekillendirmelidir. Dinleyici ile özdeşleşme, mesajın ulaşmasında önemli bir rol oynar. Kenneth Burke'ye göre, iknada başarılı olmak için konuşmacının, dinleyicilerin dilini yansıtan terimler kullanmasını gerektirir; konuşma, tonlama, mimik ve jestler ve uyumluluk da buna dahildir.²⁶

KO, güvenlik kavramının, başarılı söz-edimleri yoluyla bağlamı değiştirdiğini iddia etmektedir. Dinleyici kitlesini etkili bir şekilde sürece dahil etmek için güvenlik ifadelerinin normal olarak bir dış gerçeklikle bağlantılı olması gerekir. Dolayısıyla, dinleyicilerin onayını kazanma becerisi, dinleyicilerin savunmasızlıklarına karşı duyarlılığın ne denli arttırıldığına bağlı olmaktadır. Eğer halk halihazırda böyle savunmasızlıklara karşı hassas ise, siyasi elitler tarafından öne atılan tehdit söyleminin kitleleri etkilemesi daha da kolaylaşmaktadır.²⁷ Sonuç olarak, güvenlikleştirmenin başarısı hem söylemin stratejik zamanlamasına hem de dinleyicinin var olan tehdit algısına bağlıdır.

²² Balzacq, 2005: 171-172.

²³ Buzan, vd., 1998: 25.

²⁴ Miş, 2011: 350.

²⁵ Balzacq, 2005: 184. Ayrıca bkz.; Edelman, Murray (1988) *Constructing the Political Spectacle*. Chicago, IL: The University of Chicago Press.

²⁶ Burke, 1955: 55.

²⁷ Balzacq, 2005: 182.

Güvenlikleştirici aktör güvenlikleştirme sürecinde iki tür desteğe özen göstermektedir: *resmi (formal)* ve *ahlaki (moral)* destek. Bu destek türleri kendi aralarında örtüşebileceği gibi zaman zaman çatışabilir ancak örtüşmeleri güvenlikleştirmenin başarısını daha çok artırır.²⁸ Örneğin, bir devletin başka bir devlete savaş açacağını varsayarsak, güvenlikleştirici aktörün halktan alacağı destek ahlaki destek olurken, meclisten ve siyasi elitlerden alacağı destek resmi destek olarak adlandırılır.²⁹ Ahlaki destek çoğu zaman önemli olmakla birlikte, tek başına yeterli değildir. Belirli bir politikanın hükümet tarafından benimsenmesi, Meclis, Güvenlik Konseyi gibi yasama organlarının yapacağı oylamalarda alınacak karara bağlıdır. Buradan alınan destek genellikle politikanın uygulanması için yeterlidir.³⁰ Ancak, bu durum ahlaki desteğin önemsiz olduğu anlamına gelmez. Çünkü ahlaki desteğin zayıf olması -yani hedef dinleyici kitle olarak halkın alınacak önlem veya politikaya olumsuz yaklaşması- hükümetin güvenilirliğini sorgular hale getirebilir ve halkı hükümete karşı yabancılaştırabilir. Bu konuda diğer bir yaklaşım Ciara O'Reilly'e aittir. Yazara göre, ikna edilmesi tek başına yeterli olan *kritik kitle (critical mass)*, doğru kişilerin yeteri kadar olarak belirtilmiştir.³¹

Güvenlikleştirici aktörün güvenlikleştirme sürecinde resmi ve ahlaki desteğe gösterdiği ilgi, çoğunlukla demokratik hükümetlerde kritik bir öneme sahiptir. Otoriter, yarı-otoriter rejimler ya da demokratik olmayan rejimlerdeki güvenlikleştirme süreçlerinde halkın ahlaki desteği, demokratik rejimlere göre genellikle daha az belirleyici olurken, hükümet güvenilirliğini; baskı, manipüle, sansür ve elit ittifakları aracılığıyla sağlama yoluna gidebilir. Bu rejimlerde de güvenlikleştirme süreci söz konusudur, ancak meşru bir zemin kazandırma yöntemleri demokratik rejimlere göre farklılık göstermektedir. Vuori bu durumu, demokratik olmayan siyasi sistemlerin, demokratik sistemlerde olduğu gibi siyasi meşruiyete ihtiyacı olmadığı iddiası üzerinden ele almıştır. Bu tür sistemlerdeki liderler, eylemlerini gerekçelendirmeye ihtiyaç duymadan, güç kullanarak gerçekleştirebilirler. “Güvenlik konularını demokratik süreçten uzaklaştırıp 'özel politika' alanına taşımaya gerek yoktur, zira ortada demokratik bir süreç yoktur.”³²

Ancak, Vuori demokratik olmayan rejimlere dikkat çekerek, durumun her daim bu şekilde olmadığını savunmaktadır. Meşruiyet, otoriter rejimler de dahil olmak üzere her türlü siyasi sistemin hayatta kalması için gereklidir.³³ Wiberg'e göre, tüm hükümetler iktidarlarını

²⁸ Balzacq, 2005: 184.

²⁹ Baysal ve Lülecı 2015: 86.

³⁰ Balzacq, 2005: 184.

³¹ O'Reilly, 2008: 67.

³² Vuori, 2008: 68.

³³ Vuori, 2008: 68.

sürdürmek için ikna ve baskının bileşiminden faydalanmak durumundadır.³⁴ En baskıcı liderler bile bazı kilit isimlerin sadakatine ve inancına ihtiyaç duymaktadır. Yalnızca baskıya dayalı bir rejim uzun vadede kendisinin zayıflamasına neden olabilir. Bu bağlamda, otoriter rejimler de uygulayacakları olağanüstü önlemler için meşru bir zemin kazanma arayışına girmektedir.³⁵ Meşru zeminin oluşturulmaması durumunda, “protestolar, ayaklanmalar, elitler arası çatışmalar, saray darbeleri ve pasif direniş” gibi çeşitli muhalefet yöntemleri kendini gösterebilir.³⁶ Güvenlik kavramı, demokratik olmayan rejimler de dahil olmak üzere, alınması kararlaştırılmış olağanüstü önlemleri meşrulaştırmak için güçlü bir araçtır. Güvenlik, her zaman normal kuralların askıya alındığı *özel politik* bir süreç olmayabilir. Totaliter sosyalist sistemlerde, belirlenen düşmanlar arasındaki çatışma ve zıtlıklar, yerleşik kuralların sınırları dahilinde işleyen *normal politika* kapsamı içinde olabilir. Bu bağlamda, güvenlik söylemleri yalnızca kuralların askıya alınmasını meşrulaştırmakla sınırlı kalmayıp, mevcut politik sistemi güçlendirmek, disiplin mekanizmalarını yeniden inşa etmek ve toplumsal düzeni denetim altında tutmak gibi amaçlar için kullanılabilir.³⁷

Bourdieu, siyasi alandaki politika yapıcılarının, siyaset dışındaki uzman olmayan aktörlere hitap etmesini belirleyici bir özellik olarak vurgulamaktadır. Politika yapıcılar, siyasi alandaki muhaliflerine karşı kendilerini destekleme potansiyeli taşıyan bu aktörlerin desteğini sürekli diri tutarak güvence altına almaya gayret etmektedir. Politika yapıcılarının güçleri önemli ölçüde sembolik olduğu için, konumlarını güçlendiren ve meşrulaştıran siyasi alan dışındaki destekçilerinin inanç ve güvenine sürekli olarak ihtiyaç duyar. Sosyalist sistemlerde *oto-iletişim* (*auto-communication*) kavramı sıklıkla bu amaca hizmet etmesi adına kullanılır. Söylem, yeni bilgiler aktarmak yerine, sürekli yinelenen açıklamalar, sloganlar ve fikirler yoluyla mevcut siyasi sistemi pekiştirme işlevi görmektedir. Çin örneğinde, bu tür tekrar eden söylemlere duyulan bağlılık, Komünist Parti ve ona bağlı gruplara olan sadakatin bir göstergesi olarak yorumlanmıştır.³⁸ Sonuç olarak, yalnızca demokratik sistemler değil, otoriter rejimler de halkın güvenine ve ahlaki desteğine ihtiyaç duyar. Bu bağlamda, demokratik olmayan rejimler çoğu zaman, bir meselenin güvenlikleştirme sürecini sadece baskı yollarıyla kabul ettirmeye

³⁴ Wiberg, 1988'den akt. Vuori, 2008: 68.

³⁵ Elo, 2005'ten akt. Vuori, 2008: 68.

³⁶ Vuori, 2008: 70.

³⁷ Holm 2004'ten akt. Vuori, 2008: 68. “Muhalefetin çoğunun bastırıldığı ve genellikle gerçek gücü elinde tutan ordunun son derece gizli kaldığı otoriter devletlerde 'normal' ve 'özel' siyaset arasında ayırım yapmak genellikle zordur. Ulla Holm, Cezayir siyaseti üzerine yaptığı analizde bu tür sistemlerde kimin neyi güvenlikleştirdiğini ve bu güvenlikleştirmenin ne kadar başarılı olduğunu analiz etmenin kolay olmadığı sonucuna varmıştır. Aynı sorunlarla, Parti'nin siyasi süreçlerini çok gizli tuttuğu Çin siyasetinin incelenmesinde de karşılaşılmaktadır.” Ancak, otoriter rejimlerde güvenlikleştirme sürecinin meşrulaştırılmasının nasıl olduğu devletin resmi programları, yasal çerçeveler ve yapılan açıklamalar aracılığıyla analiz edilebilir. Vuori, 2008: 69-71.

³⁸ Bourdieu, 1991'den akt. Vuori, 2008: 70-71.

çalışmak yerine, dinleyici kitle olarak halkın – çoğunlukla sembolik de olsa-³⁹ desteğini ve inancını kazanmayı daha etkili bir yöntem olarak değerlendirirler.

KO güvenlikleştirme teorisine göre, güvenlikleştirme sürecinin üç temel analiz birimi bulunmaktadır. Bunlar *referans nesnesi* (*referent object*; tehdit edilen ve kurtarılması gereken birim), *güvenlikleştirici aktör* (*securitizing actor*; hangi konuların güvenlik meselesi olduğunu belirleyen birim) ve *işlevsel aktörlerdir* (*functional actors*; faaliyetleri ile güvenliğin inşasında önemli etkisi olanlar).⁴⁰

Referans nesnesi tehditlerden korunması gereken ve yaşama hakkı olan birimdir.⁴¹ Okulun yazarlarına göre, referans nesnesinin kapsamı ve düzeyi güvenlik analizini yapmak için önemlidir. Bu kapsamda güvenlikleştirmenin incelenmesinde üç ayrı birim önem arz etmektedir. “Bunlar mikro, makro ve orta düzeylerdir”.⁴² Buzan, Wæver ve De Wilde’ye göre, mikro düzeyde insan gruplarından; orta düzeyde etnik/dinsel azınlıklar, kabileler veya devletlere; makro düzeyde bölgesel ve küresel barışa uzanabilir.⁴³ Güvenlikleştirme teorisinde, farklı varlıklar referans nesnesi olarak ele alınabilir ve bu bağlamda varoluşsal olarak tehdit altında ve dolayısıyla güvenlik önlemlerine ihtiyaç duyan varlıklar olarak değerlendirilebilirler.

Klasik güvenlik çalışmaları, temel referans nesnesi olarak devleti merkeze alırken, alternatif yaklaşımlar; toplumların, ulusların ve medeniyet gibi diğer varlıkların da güvenlikleştirilebileceğini öne sürmektedirler. Ancak, güvenlikleştirme her düzeyde benzer derecede etkili olmamaktadır. Buzan, vd., başarılı bir güvenlikleştirmenin hem bireysel (mikro) hem de küresel (makro) düzeyde zor olduğunu düşünmüşlerdir. Buzan ve diğerlerine göre mikro düzeyde, tehditler insan güvenliği açısından ele alınmak eğilimindedir, ancak çoğu zaman istenilen dinleyici kitleye ulaşamazlar. Makro düzeyde, nükleer yok olma ve çevresel felaketler gibi tehditlere karşı tüm insanlığı referans nesnesi olarak ele alan hamlelerde başarılı bir güvenlikleştirme sürecine dönüşmemiştir. Buna karşılık, güvenlikleştirme en çok devletler, uluslar ve sınırlı toplulukları gibi nesnelerin dahil olduğu orta düzeyde daha başarılı olma eğilimindedir. Çünkü bu düzeydeki güvenlikleştirme, siyasi yapılar ve yerleşik güvenlik anlayışıyla daha çok uyum içinde olmaktadır.

İkinci analiz birimi olan *güvenlikleştirici aktör* dinleyici kitleyi ikna etmesi gereken kişidir. Güvenlikleştirici aktör, referans nesnesini var olan tehlikeden korumak için olağanüstü önlemlerin alınmasının gerektiğini iddia eden kişi veya gruplardır. KO’nun güvenlikleştirme

³⁹ Otoriter rejimler için halkın samimi olarak destek vermesi pek önemli değildir. Esas olan yüzeysel de olsa halkın sadakatinin devamlılığıdır. Vuori, 2008: 71.

⁴⁰ Balzacq, 2005: 178.

⁴¹ Buzan, vd., 1998: 36.

⁴² Baysal ve Lüleci, 2015: 77.

⁴³ Buzan, vd., 1998: 36-39.

teorisinde güvenlik kavramı, sabit ya da nesnel olarak tanımlanmış değildir. Bunun yerine, söylem yoluyla inşa edilmektedir. Güvenlikleştirici aktör, hangi meseleyi tehdit olarak tanımlarsa, güvenlikleştirme çalışmaları o meseleyi ele alarak yapılır. Eğer hedef dinleyici kitle de bu konumlandırmayı kabul ederse, güvenlikleştirme başarılı bir şekilde tamamlanır.⁴⁴

Son olarak, belirtilmesi gereken analiz birimi olan *işlevsel aktörler (functional actors)* ne referans nesnesi ne de güvenlikleştirici aktördür; ama güvenlikleştirme sürecinde alınan kararları önemli ölçüde etkileyen bir yapısı vardır.⁴⁵ İşlevsel aktör bir bakıma güvenlikleştirici aktör ile hedef dinleyici kitle arasında bir köprü vazifesi görür. Bu aktörler güvenlikleştirme sürecini sağlamlaştırır ve destekler veya karşı çıkabilirler. Medya, Sivil Toplum Kuruluşları, uzman kişiler veya uyuşturucu kartelleri işlevsel aktör grubunda değerlendirilebilir. Ayrıca kimi zaman devletler de -özellikle başka bir ülkenin güvenlikleştirme sürecinde- işlevsel aktör olarak rol alabilmektedir.⁴⁶

Birçok güvenlikleştirme girişimlerinde, güvenlikleştirici aktör kendini aynı zamanda referans nesnesi olarak çerçeveleyebilir. Özellikle, orta düzey referans nesnelerinden olan devleti ele aldığımızda, güvenlikleştirici aktörün de devlet yetkilileri olduğunu söyleyebiliriz. Böyle bir durumda, güvenlikleştirmenin başarıya ulaşma ihtimali daha yüksektir. Çünkü, güvenlikleştirici aktör, devletin tehditlerden korunmasını sağlamak için vardır ve bu durum meşruiyetini kuvvetlendirir. Buna ek olarak, yine birçok durumda referans nesnesi ile ikna edilmesi gereken hedef kitle de aynı kategoride yer alabilir. Bu süreçte, bir ülkenin halkı hem tehditten korunması gereken referans nesnesi hem de ikna edilmesi gereken dinleyici olabilmektedir. Bu tür durumlarda, dinleyici kitleyi ikna etmek daha kolay bir hal alacaktır.⁴⁷

KO'nun güvenlikleştirme sürecinde en çok üstünde durduğu kavram söz-edim kavramıdır. Wæver'a göre "sözün kendisi eylemdir... bir devlet temsilcisi güvenlikten bahsederek belirli bir gelişmeyi belirli bir alana taşır ve böylece bunu engellemek için gereken her türlü aracı kullanma konusunda özel bir hak iddia eder".⁴⁸ McDonald'a göre, okulun yazarlarının, dili güvenlik hamlesinin oluşturulmasında yegâne seçenek olarak değerlendirmeleri sorunlu bir yaklaşımdır.⁴⁹

Dil, iletişim için en önemli araç olsa da bu bağlamda birçok yazar güvenlikleştirmenin şekillendirilmesinde görsellerin rolünün de önemini vurgulamaktadır. Gerçekten de iletişimde dil kadar görseller de büyük önem arz etmektedir. Bunun sebebi, görsellerin bir olayın anlam

⁴⁴ Taureck, 2006: 55.

⁴⁵ Buzan, vd., 1998: 36.

⁴⁶ Baysal, 2020: 18-19.

⁴⁷ Baysal ve Lülecı, 2015: 80.

⁴⁸ Wæver, 1995: 55.

⁴⁹ McDonald, 2008: 568.

ve önemini vurgulamadaki gücü ve birey üzerindeki tesiridir. Birçok araştırmacı, özellikle iletişimin giderek daha fazla televizyon ve görsel medya tarafından etkilendiği günümüz dünyasında, sadece dile odaklanmanın yeterli olmadığını savunmaktadır. Williams'a göre medyanın giderek geliştiği ve güçlendiği bir ortamda, söz-edimler ve medya, güvenlik konularının aktarılmasında birbirinden ayrılmaz bir hâle gelmiştir.⁵⁰ Cori Dauber, medyanın egemen olduğu bir dünyada, sadece sözlü ya da yazılı kelimeleri analiz etmenin yeterli olmadığını belirtmiştir. Görsel imgeler de güvenlik mesajlarının nasıl iletilendiği ve anlaşıldığı konusunda merkezi bir role sahiptir. ABD'nin özellikle 1980'lerden sonra uyuşturucunun güvenlikleştirmesi sürecinde, güvenlikleştirici aktörlerin söz-edimlerinin yanı sıra medya ve görsellerin bu süreci nasıl etkilediğini tezin ilerleyen kısımlarında değinmek daha geniş bir bakış açısı sunmak için önemlidir.

1.2. Güvenlikdışlaştırma Kavramı

Bir toplumda insanların güvenli bir şekilde yaşamalarının sağlanması devleti yönetenler için en çok üzerinde durulması gereken konulardan biridir. Ancak, güvenlik kavramı olarak siyasi elitlerin ve politika yapımcıların bazı çıkarlar doğrultusunda kullandığı bir süreç haline gelebilir. Güvenikleştirme aracılığıyla yaratılan bu süreçte, politika yapımcılar ve siyasi elitler güvenliğin sağlama yönünde oluşturdukları politik söylem özellikle belirli insan gruplarına karşı bir korku ve sindirme ortamı yaratma amacı taşıyabilir. Günümüzde bu süreç, mülteci krizi gibi insani sorunların ırkçı söylemleri tetiklemesinde, madde kullanım bozukluğu gibi sağlık sorunlarının hapis cezaları ile çözüme kavuşturulmaya çalışılmasında, etnik azınlıkların dünyanın hemen hemen her yerinde çeşitli ayrımcılık ve zorluklarla karşılaşmasına neden olabilmektedir. Bu durumda, güvenlikleştirme süreçlerinde çoğunlukla insan hakları ve toplumsal adalet gibi konuların arka planda kaldığını söyleyebiliriz.

Wæver, sorunların güvenlik merceğinden incelenmesine karşı bir anlayışa sahiptir. Ona göre, güvenlik kaçınılmazı gereken bir durumdur ve bir meselenin normal siyaset çerçevesinde ele alınıp tartışılmasında başarısız olduğu için güvenlik çerçevesi içine alınması tercih edilir. Bundan dolayı Wæver, meselelerin tehdit olmaktan arındırılmasını ve güvenlikleştirmenin bir bakıma tersi olan güvenlikdışlaştırmayı savunur. Böylelikle mesele, demokratik politik sistemin yöntemlerine göre ele alınabilir.⁵¹ Bir başka deyişle, güvenlikleştirmenin sağlanması meselenin çözümünde siyasi yöntemlerin ve demokratik açılımların atlandığı veya yetersiz bulunduğu anlamına gelmektedir. Güvenikleştirme ile konu genellikle korku, aciliyet ve baskı

⁵⁰ Williams, 2003: 527.

⁵¹ Taureck, 2006: 3.

ortamının oluştuğu ve siyasi elitlerin önderliğinde yürütülen daha kapalı bir sürecin oluşmasına neden olur. Dolayısıyla, güvenlik alanı dışında kalan bir sorun politika yapıcılarının, vatandaşların ve seçilmiş temsilcilerin katkılarıyla daha şeffaf bir ortamda ve kalıcı bir çözümün bulunmasına olanak tanıyabilir.

KO yazarlarına göre güvenlikleştirme süreci normal siyasetin başarısızlığa uğradığının bir göstergesidir. Wæver, koşulların iyileştirilmesinin “daha az güvenlik daha çok siyaset” vurgusu yapan bir süreçle mümkün olacağını belirtmiştir.⁵² Wæver’e göre bir mesele güvenlik sorunu olarak etiketlendiği zaman daha fazla öncelik ve dikkat gerektiren bir mesele haline gelir. Ancak, diğer bir yandan geniş bir çözüm yelpazesi yerine artık tercih edilen yöntem, sorunu tehdit olarak ele alıp savunma kullanılmayı gerektirecek devlet-merkezli bir yaklaşıma sınırlandırmaktadır.⁵³

Grayson ve Colin güvenlikleştirme ile ilgili *Frankenstei’nin Canavarı (Frankenstein’s Monster)*⁵⁴ etkisinden bahsetmiştir. Bu benzetme güvenlikleştirilmiş bir meselenin çözülmesinde güç, kaynak ve meşruiyet kazanırken geleneksel politika kısıtlamalarından sıyrıldığını öne sürmektedir. Sonuç olarak güvenlikleştirilmiş konular, olumsuz sonuçlara yol açmalarına rağmen herhangi bir kontrole maruz kalmadan devam edebilmektedirler.⁵⁵ Grayson bu durumu terörle savaş ve uyuşturucuyla savaş bağlamında örneklendirerek, yaşanan insan hakları ihlallerinin, kaybedilen hayatların ve çekilen acıların ulusal çıkarlar ve nüfusun önemli sayılan kesimine zarar gelmediği sürece ABD’li politika yapıcıları tarafından genellikle göz ardı edildiğini belirtmiştir.⁵⁶ Frankenstein Canavarı benzetmesi, güvenlikleştirmenin güçlü ve tehlikeli doğasına bir örnek sunmaktadır. Bu benzetme, sadece siyasi elitlerin ne kadar dokunulmaz ve kısıtlamalardan muaf olduğunu göstermekle kalmamıştır aynı zamanda güvenlikleştirici aktörün ne kadar güçlü olabileceğini de betimlemiştir.⁵⁷

Wæver’in de belirttiği gibi, güvenlikleştirme kavramı siyasi elitlere güvenlik meselelerini kendi amaçlarına hizmet edecek şekilde tanımlama imkânı sağlarken diğer taraftan halkın itiraz etme durumunu zorlaştırmaktadır.⁵⁸ Bundan ötürü, KO meselelerin güvenlik

⁵² Wæver, 1995: 56.

⁵³ Wæver, 1995: 52.

⁵⁴ Bu benzetme herhangi bir şeye aşırı güç, kaynak ve meşruiyet verildiğinde ortaya çıkan istenmeyen ve genellikle kontrol edilemeyen sonuçları tanımlamak için kullanılmaktadır. Romandaki kurgusal karakter Frankenstein, kendisini yaratan kişinin kontrol edemediği tehlikeli bir varlığa dönüşmesi gibi, bir konunun güvenlikleştirilmesi, güvenlik adı altında alınan kararların veya önlemlerin asıl amacının dışına çıkıp nihayetinde sorunlu hâle gelip, olumsuz sonuçlara yol açabilir. Bu durumda *Frankenstein’in Canavarı* benzetmesi, politikaların güvenlik söylemine yerleştikten sonra kendi kendini devam ettiren ve karşı çıkılması zor hâle gelme tehlikesini yansıtmaktadır.

⁵⁵ Crick, 2012: 7.

⁵⁶ Grayson, 2003: 339.

⁵⁷ Collins, 2005: 571-72.

⁵⁸ Wæver, 1995: 54-55.

alanından çıkarılıp siyasi alana getirerek güvenlikdışlaştırmacı bir yaklaşımın tercih edilmesi gerektiğini savunmuştur. Buzan ve diğerlerinin çerçevelemesine göre güvenlikdışlaştırmacının, meseleleri acil durum çerçevesinden olağan siyasi diyalog ve müzakere süreçlerine taşımayı içerdiğini belirtmiştir.⁵⁹ Ancak, güvenlikleştirme süreci, özellikle *Ben/Öteki* ikilemiyle birleştirildiğinde ve evrensel olarak kabul gören ahlaki çerçeve ile desteklendiğinde, güvenlikdışlaştırma süreci zorlaşmaktadır.⁶⁰

Wæver, “Kopenhag Okulunun belirleyici yönünün ‘güvenlik’ kavramına olan şüpheli yaklaşımından geldiğini belirtmiştir. Bu (güvenlik) genellikle anti-demokratik ve yaratıcılık karşıtı sonuçlar doğurur... (ve) meseleleri normal siyaset olarak ele almada bir başarısızlık olarak görülebilir”.⁶¹ Bir meseleyi güvenlikdışlaştırmak, onu güvenlik aktörlerinin ve demokratik olmayan önlemlerin istisnai alanından çıkararak *normal* siyaset alanına geri döndürmeyi gerektirir. Bu süreç, kamusal tartışma, demokratik müzakere ve hesap verilebilirlik mekanizmalarının yeniden tesisini sağlamayı amaçlamaktadır. Bir başka deyişle, güvenlikdışlaştırma, meseleleri sadece güvenlik açısından çerçevelemekten kaçınmayı değil, aynı zamanda yasadışı uyuşturucu, göç, çevresel kaygılar ve yoksulluk gibi zorluklara karşı alternatif yöntemler aramayı da kapsamaktadır.⁶²

Güvenlikleştirmeye yönelik eleştiriler uyuşturucu politikaları için geçerli görünmektedir. Çünkü uyuşturucunun, ahlaki saflığı tehlikeye atan evrensel bir kötülük olarak algılanması, kamusal tartışma üzerinde kısıtlayıcı bir etki oluşturmakta ve özellikle farklı bağlamlarda sunulan alternatiflerin reddedilmesine yol açmaktadır.⁶³ Herschinger’e göre savaş söylemini kullanmanın şiddeti *düşman uyuşturucu Ötekisine* karşı olağan bir tepki olarak meşrulaştırırken ve aynı zamanda alternatif görüşleri etik dışı ve mantıksız olarak betimlemektedir. Uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi, aktörlere olağanüstü tedbirler uygulama imkânı verirken aynı zamanda mevcut sisteme yönelik itirazları da sınırlamaktadır.⁶⁴ Bir başka deyişle, uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi süreci, güvenlikleştirici aktörlere normal şartlarda kabul görmeyecek ve ahlaki sınırların ötesine geçen bir dizi eylemlerde bulunma yetkisi sağlamaktadır. Örneğin, bazı sahip olunan hakların askıya alınması, arttırılan gözetim uygulamaları veya kolluk kuvvetlerinin askerileştirilmesi bu bağlamda değerlendirilebilir. Aynı zamanda, uyuşturucunun bir güvenlik tehdidi olarak sınıflandırılması bu konuya ilişkin mevcut politika ve uygulamaların sorgulanmasının önüne geçerken sorgulayan kişilerin de

⁵⁹ Buzan, vd., 1998: 4.

⁶⁰ Crick, 2012: 7.

⁶¹ Wæver, 2004: 9-10.

⁶² Masmela ve Tickner, 2017: 305.

⁶³ Masmela ve Tickner, 2017: 297.

⁶⁴ Herschinger, 2011’den akt. Crick, 2012: 7.

ötekileştirildiği bir düzen oluşturmaktadır. Bu bağlamda *zarar azaltma (harm reduction)*⁶⁵ veya uyuşturucu kullanımının suç olmaktan çıkarılması gibi alternatif bakış açılarının bastırılmasına veya uygunsuz görülmesine neden olmaktadır. Sonuç olarak, güvenlikleştirme süreci, bir yandan sert müdahaleleri haklı çıkartırken, diğer yandan müzakere ve tartışma ortamının oluşmasını engellemektedir.

Uyuşturucuya karşı savaşın başarısızlıklarının ABD başta olmak üzere birçok ülkede gün geçtikçe daha fazla gözle görülür hâle gelmesi, güvenlikleştirici yaklaşımların tekrar değerlendirilmesi ve alternatiflerin düşünülmesi için bir alan oluşturmıştır. Bu değişimin merkezinde, uyuşturucu sorununun varoluşsal güvenlik tehdidi olarak değerlendirilmesi sürecini tersine çeviren güvenlikdışlaştırma kavramı yer almaktadır. Birçok akademisyenin belirttiği üzere, güvenlikleştirme teorisi tartışma alanı olarak kendine geniş bir yer bulurken, güvenlikdışlaştırma sürecine ve sonuçlarına daha az ilgi gösterilmiştir. Güvenlikdışlaştırma süreci, uyuşturucu politikasının normal siyasi söylem alanına yeniden çekilmesini, güvenlik aktörlerinin ve olağanüstü tedbirlerin kontrolünden çıkarılmasını ve demokratik tartışmanın, kamu denetiminin ve sağlık temelli alternatif bakış açılarının öne çıkarılmasını içermektedir.⁶⁶

1.3. Uyuşturucu Kullanımının Tarih İçindeki Gelişimi

Tarih boyunca uyuşturucu üretimi, tüketimi ve dağıtımı; insani, ulusal ve uluslararası güvenlik de dahil olmak üzere çeşitli güvenlik formlarına tehditler olarak çerçevelenmiştir. Uluslararası ilişkilerde güvenlikleştirme teorisi, uyuşturucuyu varoluşsal bir tehdit olarak konumlandıran söylemin kalıcı etkisini kavramak için bir çerçeve sunmaktadır. ABD, uyuşturucunun toplumsal ve küresel bir tehdit olarak çerçevelenmesinde öncü bir rol benimsemiş ve 20. yüzyılın başlarından itibaren uluslararası örgütlerin bu yöndeki girişimlerini etkileyerek uluslararası uyuşturucu politikasının şekillenmesine katkı sağlamıştır.⁶⁷

Tarihsel olarak, psikotrop⁶⁸ maddeler üç temel amaç doğrultusunda kullanılmıştır: dini ritüeller sırasında ruhani figürler tarafından; toplum tarafından onaylanan ve geniş kitlelerce

⁶⁵ Zarar azaltma (harm reduction), uyuşturucu kullanmaya devam eden kişiler arasında uyuşturucu kullanımının olumsuz sonuçlarını azaltmaya çalışır. “Sıfır tolerans yaklaşımının” aşırılıklarına tepki olarak gelişmiştir. Zarar azaltma, yalnızca yoksunluğa odaklanmak yerine uyuşturucu kullanımının olumsuz sonuçlarını en aza indirmeyi amaçlayan halk sağlığı stratejilerini ifade eder. Bu stratejiler arasında iğne değişim programları, denetimli enjeksiyon alanları ve ilaç destekli tedaviler gibi önlemler yer almakta olup, bunların tümü madde kullanımıyla ilişkili sağlık risklerini, sosyal zararları ve yasal sonuçları azaltmayı amaçlamaktadır. Ayrıca bkz; Single, E. (1995). *Defining harm reduction. Drug and Alcohol Review*, 14(3), 287–290. doi:10.1080/0959523950018537

⁶⁶ Masmela ve Tickner, 2017: 305.

⁶⁷ Crick, 2012: 1-2.

⁶⁸ Psikotrop veya Psikotropik maddeler, merkezi sinir sisteminde etki göstererek beyin çalışma şeklini etkileyen ve ruh hali, farkındalık, düşünceler, duygular veya davranışlarda değişikliklere neden olan yasal ilaçlar veya yasadışı maddeler olabilmektedir. Psikotropik maddelere örnek olarak; alkol, kafein, nikotin, esrar, bazı ağrı kesici ve psikiyatrik ilaçlar verilebilir. Eroin, LSD, kokain ve amfetaminler gibi birçok yasadışı uyuşturucu da

yaygın biçimde tüketilen ürünler olarak; ve terapötik ya da tıbbi amaçlarla. Ağırlıklı olarak kullanım şekilleri farklı tarihsel dönemler ve coğrafi bölgeler arasında değişkenlik göstermiştir. Bu kullanım şekillerini etkileyen en önemli unsur, bir maddenin belirli bir toplum içindeki kültürleşme derecesi olmuştur.⁶⁹

Örneğin, koka bitkisi eski dönemlerde İnka Uygarlığı tarafından dini ritüellerde kullanılmıştır.⁷⁰ Benzer biçimde, Orta Asya'da en az 4000 yıllık bir geçmişe sahip olan sinek mantarı (fly agaric)⁷¹ Hindistan ve Sibiry'a da dini ritüellerin merkezinde yer almış; insanlar tarafından kutsal içeceklerin hazırlanmasında kullanılmıştır. Orta Amerika'da Psilosibin (Psilocybe)⁷² cinsine ait mantarlar, geleneksel olarak ruhani ve dini ritüellerde tüketilmiş; Kolomb öncesi dönemde ise Meksika'daki yerli halklar ile ABD'nin güneybatısında yaşayan Navajo toplumu, ruhsal içe dönüşü sağlamak amacıyla peyote adlı kaktüsü kullanmıştır. Peyote⁷³ halüsinojenik etkileriyle bilinen psikoaktif bir alkaloid⁷⁴ olan meskalini (mescaline) içermektedir.⁷⁵

Bağımlılık yapma potansiyeline sahip bazı maddeler, geniş kitleler tarafından günlük yaşamda yoğun biçimde kullanıldıkça temel emtialar olarak görülmeye başlanmıştır. Alkol, nikotin ve kafein gibi görece hafif psikoaktif etkileri olan maddeler; Japon çayevleri, Britanya barları ve Osmanlı kahvehaneleri gibi farklı kültürel mekânlarda yaygın biçimde tüketilen uyuşturucular arasında yer alır. Bu tür maddeler, çoğu toplumda sosyalleşmenin aracı haline gelmiştir. Benzer şekilde, esrar reçinesi (haşiş) de İslam kültüründe yaygın bir kullanım alanı bulmuştur. Psikoaktif etkileri bulunan bu temel maddeler, aşırı tüketimlerini sınırlamaktan çok, tüketim vergileri yoluyla denetim altına alınmaya çalışılmış; bu nedenle uzun süredir resmi

psikotropik maddelerdir. Bunlar psikoaktif madde olarak da adlandırılmaktadır. Kaynak: <https://www.cancer.gov/publications/dictionaries/cancer-terms/def/psychotropic-substance> (erişim tarihi: 29.04.2025).

⁶⁹ Crocq, 2007: 355.

⁷⁰ Vetulani, 2001: 205.

⁷¹ Bilimsel adı *Amanita muscaria* olan bu mantar türü, içerdiği ibotenik asit (ibotenic acid) ve müsimol (muscimol) maddelerinden ötürü tüketildiğinde sanrı görme ve transa geçme durumu yaratır. Kaynak: <https://www.britannica.com/science/fly-agaric> (erişim tarihi: 13.04.2025).

⁷² Psilocybe, güçlü halüsinojenik özelliklere sahip toksinler içeren bir mantar türüdür ki bunlardan psilosibin, merkezi sinir sistemindeki serotonin seviyelerini artıran en önemli toksik bileşendir. Kaynak: <https://www.sciencedirect.com/topics/neuroscience/psilocybe> (erişim tarihi: 24.05.2025).

⁷³ Peyote kullanımı Meksika'dan Amerikan Yerli kabilelerine yayıldığında ABD'de tartışmalı hâle gelmiştir. Yerli halklar sürekli rahatsız edilmelerine rağmen geleneksel peyote kullanımlarını savundular ve 1918'de meskalinin dini törenlerin merkezinde yer aldığı Amerikan Yerli Kilisesi'ni kurdular. Takipçileri peyotenin, Hristiyanlıktaki kutsal ekmek ve şarabın rolüne benzer şekilde, Tanrı'nın Kutsal Ruh'u'nun bir parçasını içerdiğine inanmaktadır. Peyotenin zararlı olduğu iddialarının aksine, kilise üyeleri arasında herhangi bir olumsuz etki gözlemlenmemiştir. Vetulani, 2001: 208.

⁷⁴ Alkaloidler, azot içeren ve baz görevi gören, doğal olarak oluşan bir grup organik bileşiktir. İnsanlar ve diğer hayvanlar üzerinde çok çeşitli önemli fizyolojik etkileri olduğu bilinmektedir. Alkaloidlerin iyi bilinen bazı örnekleri arasında morfin, kafein (cafein) ve nikotin sayılabilir. Kaynak: <https://www.britannica.com/science/alkaloid> (erişim tarihi: 27.04.2025).

⁷⁵ Crocq, 2007: 356.

otoritelerin ilgisini çekmiştir. Tüketimi kısıtlayıcı önlemler ise çoğu zaman serbest piyasa düzenlemeleriyle eşzamanlı olarak uygulanmıştır.

İçki Kullanmama Hareketi (Temperance Movement), 20. yüzyılın başlarında Batı Avrupa'daki alkol tüketiminde belirgin bir düşüşe yol açmış; bu eğilim, 1922–1933 yılları arasında ABD'de ve bazı İskandinav ülkelerinde içki yasağının uygulanmasıyla sonuçlanmıştır. Önceki yüzyıllarda ise tütün ve esrar kullanımı da benzer şekilde yasaklanmıştır. Örneğin, Rusya Çarı I. Mihail (Michael Fiodorovich) döneminde sigara ya da esrar içenler dudaklarının kesilmesiyle cezalandırılabilirken, Osmanlı Padişahı IV. Murad döneminde bu kişiler idamla karşı karşıya kalabilmiştir.⁷⁶ Uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi sürecinde bu konuda çeşitli çalışmalar yapan bazı yazarlar, ABD başta olmak üzere Avrupa'nın küresel anlayışı şekillendirmedeki derin etkisine dikkat çekerek; alkol, tütün veya kafein ürünleri serbest şekilde tüketilirken diğer bazı tıbbi ve bilimsel yollar dışında tüketilen uyuşturucuların yasaklanmasındaki seçici yaklaşımı sorgulamıştır. Bu seçici yaklaşımın, diğer ülkelerin uyuşturucuya karşı kültürel bakış açılarını göz ardı ettiği düşünülmektedir.⁷⁷

İnsanlık tarihi boyunca çeşitli psikoaktif maddeler tıbbi amaçlar için kullanılmıştır. En eski örneklerden biri, tedavi amaçlı kullanımı en eski yazılı kayıtların bazılarında belgelenmiş olan afyondur. Homeros'un MÖ 9. yüzyılda kaleme aldığı *Odysseia* adlı eserde, *nepenthes pharmakon*⁷⁸ adı verilen bir maddeden söz edilir. Eserde savaşçıların içtikleri şaraba eklenen bir ilacın tüm acı ve üzüntüleri unutturduğu anlatılır. 18. yüzyıldan bu yana pek çok yorumcu bu maddenin afyondan türetilmiş olabileceğini öne sürmektedir.

⁷⁶ Crocq, 2007: 357.

⁷⁷ Nadelmann ve Andreas, 2008: 45. Nadelmann'ın verdiği örneğe göre, eğer küresel karar alma süreçlerinde Asya ülkeleri ön planda olsaydı, esrar ve afyon gibi maddeler bugün daha meşru kabul edilebilirdi; ya da İslami rejimle yönetilen bir ülkenin küresel liderliği söz konusu olsaydı şu an alkol tüketiminin tamamen yasak olduğu bir dünya düzeni mümkün olabilirdi.

⁷⁸ Özgün Yunanca'da *nepenthes pharmakon* ifadesi etimolojik olarak üç bileşenden oluşur: 'ne' olumsuzluk ön eki olup 'yokluk' anlamına gelir; 'penthos' 'acı' ya da 'keder'; 'pharmakon' ise 'ilaç' anlamındadır. Bu bağlamda ifade, 'kederi ortadan kaldıran ilaç' şeklinde yorumlanabilir. Bu ifade anlam olarak, günümüzde anti-depresanlarla veya endişe azaltan ilaçlarla benzerlik göstermektedir. (Crocq, 2007: 356.)

Avrasya kökenli *haşhaş (poppy)*⁷⁹ ve *esrar (cannabis)*⁸⁰ gibi maddelerin kültürel ve tıbbi uygulamalara dahil edilmesinin çok uzun bir geçmişi vardır.⁸¹ Haşhaş bitkisinin olgunlaşmamış kapsülünden sızan yoğun öz sudan *afyon (opium)* elde edilmektedir. Afyon maddesi 20. yüzyılın başlarından itibaren uluslararası uyuşturucu kontrol politikalarının geliştirilmesinde temel sebep olması nedeniyle önemlidir. Antik çağlardan bu yana ağırlıklı olarak tıbbi amaçlarla kullanılan bu madde, aynı zamanda keyif verici bir madde olarak da tüketilmiştir. Afyonun bilinen ilk kullanımı, MÖ 5000’li yıllarda Mezopotamya’da yaşayan Sümerlere dayanmaktadır.

Afyon; Antik Yunan, Roma İmparatorluğu ve İslam medeniyetlerinin yükseliş dönemlerinde ise genellikle tedavi amacıyla kullanılmış; ticaret yolları aracılığıyla Çin ve Hindistan’a kadar yayılmıştır.⁸²

Kimyanın 19. yüzyıldaki gelişimi, psikoaktif maddelerin sentezlenmesinin önünü açmıştır. Başlangıçta tıbbi ürünler olarak piyasada yer bulan bu maddelerin daha sonra bağımlılık yapıcı özelliklere sahip olduğu görülmüştür.⁸³ Psikoaktif maddelerin kullanımı modern çağa özgü bir durum değildir. Bunula birlikte, eski çağlarda sorunlu kullanım örüntüleri zaman zaman gözlemlenmiş olsa da bağımlılığın boyutu ve yoğunluğu nispeten sınırlı kalmıştır. Crocq’un belirttiği gibi, psikoaktif bitkilerin zamanla rafine edilmesi ve daha güçlü kimyasal

⁷⁹ Gelincikgiller (Papaveraceae) familyasının bir üyesi olan haşhaş (Papaver somniferum L.), güneydoğu Avrupa ve Asya’ya özgüdür. Dünya çapında yetiştirilmesine rağmen bu türün bilinen hiçbir yabani formu yoktur. Haşhaş Avrupa, Kuzey Amerika, Güney Amerika ve Asya’da süs bitkisi olarak yaygın bir şekilde yetiştirilmektedir. Bugüne kadar bu türde en önemlileri morfin, kodein (codeine), tebain (thebaine) ve narkotin (noscapine) olmak üzere 40’tan fazla farklı alkaloid tanımlanmıştır. Bu alkaloidlerin bileşimi ve konsantrasyonu hem genetik faktörlerden hem de çevresel koşullardan etkilenmektedir. Haşhaştan elde edilen morfin, yarı sentetik bir opioid olan eroinin (diamorfin) sentezi için temel bileşik olarak da kullanılır. Eczacılık açısından taşıdığı önemin yanı sıra, haşhaş tohumu aynı zamanda değerli bir gıda ürünüdür ve çeşitli alanlarda kullanılan, yenilebilir ve besleyici bir yağ olan haşhaş tohumu yağının da kaynağını oluşturur. Ayrıca bkz; Mani, D., ve Dhawan, S. S. (2011). “Scientific basis of therapeutic uses of opium poppy (Papaver somniferum) in Ayurveda”.

In International Symposium on Papaver 1036: 175-180.

⁸⁰ Esrarın (Cannabis sativa) tıbbi ve psikoaktif amaçlarla kullanımı, tarihsel bağlamda yalnızca afyonla karşılaştırılabilecek kadar eski ve yaygındır. Coğrafi yayılım açısından ise, esrar, haşhaş ve sinek mantarına kıyasla daha geniş bir alana sahiptir. Çin ve Orta Asya’da üretilen en güçlü formu olan sıkıştırılmış esrar reçinesi, yaklaşık 5000 yıldır bilinmekte ve kullanılmaktadır. İlk kaydı, MÖ 2737’de Çin İmparatoru Shen Nung’un farmakoloji kitabında geçer; kenevir burada “günahları temizleyen” ve “keyif veren” olarak tanımlanmıştır. Kısa bir süre sonra Hindistan’da da kullanılmaya başlanan esrar reçinesiyle ilişkili arkeolojik bulgular, Altay Dağları’ndaki İskit mezarlarında ele geçirilmiş ve MÖ 5.-2. yüzyıllara tarihlenen içim kaplarında saptanmıştır. 1000’li yıllarda, alkolün dinî nedenlerle yasak olduğu İslam coğrafyasında, esrar yoğun biçimde tüketilmiştir. Aynı dönemde Avrupa’da, siyasi suikastlar gerçekleştiren ve esrar kullanan Haşhaşinler (Hashishiyya) adlı tarikat hakkında bir efsane yayılmış, bu terim hem “hashish” hem de “assassin” (suikastçı) kelimelerinin kökeni sayılmıştır. Bu anlatılar, Marco Polo aracılığıyla Avrupa’ya taşınmıştır. Napolyon Savaşları sonrası, Mısır’dan dönen Fransız askerleri esrar reçinesini Fransa’ya getirmiştir. 19. yüzyıl ortalarında, esrar özellikle Baudelaire, Dumas ve Gautier gibi yazarlar arasında popüler hâle gelmiş; Gautier’in Le Club des Hachischins (Esrar Kulübü) ve Baudelaire’in Les Paradis Artificiels (Yapay Cennetler) adlı eserlerinde ayrıntılı biçimde betimlenmiştir. Vetulani, 2001: 203.

⁸¹ Crocq, 2007: 335.

⁸² Aragón-Poce vd., 2002: 19-20.

⁸³ Vetulani, 2001: 208.

bileşiklerin geliştirilmesi ve piyasaya sürülmesi -*morfin, eroin*,⁸⁴ *kokain* gibi- uyuşturucu kullanımının yönünü temelden değiştirerek hem erişilebilirliği hem de bağımlılık riskini arttırmıştır.⁸⁵ Bu değişim nihayetinde, uyuşturucuyu kontrol etmek isteyen ve uyuşturucu kullanımının toplumsal bir tehdit olarak çerçevelenmesini öngören bir rejim anlayışının ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir.

Son yüzyıl içinde, psikoaktif maddeler, bağımlılık riskini önemli ölçüde arttıran değişikliklerden geçmiştir. Bu maddelerin tarihsel bağlamda hem geleneksel ve tıbbi amaçlarla hem de keyif verici etkileri nedeniyle kullanıldığı bilinmektedir. Ancak bu maddelerin kimya alanındaki dönüşümleri, eğlence amacıyla, depresyon ve endişe verici düşüncelerden kurtulmak için ya da yoğun bir haz duygusu elde etmek adına kullanılmalarını daha da yaygınlaştırmıştır. Ayrıca kimyasal alandaki ilerlemeler, doğal bitkilerin laboratuvar ortamında çeşitli işlemlerden geçirilerek etki güçlerinin önemli ölçüde artırılmasını sağlamıştır. Örneğin, damıtma yöntemi, modern alkollü içeceklerin etanol oranını %40-45'lere çıkarmıştır. Bu oran, doğal fermentasyonla alkol üretildiği zamanlarda %10-12 civarındaydı. Benzer şekilde, kimyadaki ilerlemeler neticesinde, afyon maddesi morfine dönüştürülmüş, morfinin kristal formda izole edilmesiyle, yaygın olarak enjekte edilen ve bağımlılık potansiyelini arttıran oldukça güçlü bir türev olan eroin üretilmiştir. Dolayısıyla, psikoaktif maddelerin daha da güçlü hâle geldiği bir sürecin başlaması ve bu maddelere erişimin kolay olması, bağımlılık riskini arttıran ve kolaylaştıran bir ortam oluşturmuştur.

Güney Amerika kökenli koka bitkisinin kullanımı milattan sonra 1400'lü yıllara kadar dayanmaktadır. Özellikle And Dağları bölgesinde yaşayanların, *irtifa hastalığıyla* (*altitude sickness*) başa çıkmalarında ve ağır fiziksel işlere dayanmalarında koka bitkisi yardımcı olmuştur. Koka bitkisi tüketimi ile yorgunluğu azaltması, açlığı bastırması ve direnci artırması bölge halkı tarafından kullanılmasını ve kutsal bir bitki olarak görülmesini de beraberinde getirmiştir.⁸⁶ Daha sonra 1860'larda *Vin Mariani* gibi içeriğinde kokain olan alkol bazlı içecekler üretilmiştir.⁸⁷ Kokainin kristalize edilmiş hali burundan çekme (snorting) yöntemiyle

⁸⁴ 1890'larda, bir Alman ilaç şirketindeki bilim insanları, daha tolere edilebilir bir öksürük kesici oluşturmak amacıyla morfinin kimyasal modifikasyonunu araştırmışlardır. Günümüzün ilaç devinin öncülerinden olan *Bayer Şirketi*, ortaya çıkan ürünü *eroin* (*heroin*) adı altında tanıtmıştır. Başlangıçta morfinin bağımlılık yapmayan versiyonu olarak piyasaya sürülen eroin, tüberküloz ve zatürre gibi yaygın hastalıklarla ilişkili öksürüklerin tedavisindeki etkinliği nedeniyle ilgi toplarken, kısa süre sonra rahatsız edici yan etkiler göstermeye başlamıştır. Tıp uzmanları hastaların; tolerans geliştirdiğini, giderek daha yüksek dozlara ihtiyaç duyduğunu ve bağımlılık belirtileri gösterdiğini rapor etmiştir. 1912 yılına gelindiğinde eroin, New York'taki genç erkekler arasında eğlence amaçlı bir uyuşturucu olarak dolaşmaya başlamıştır. Sadece iki yıl sonra, ABD'deki bazı şehir hastanelerinde eroin kullanım bozukluğu tedavisi görmek isteyenlerin sayısında artış gözlemlenmiştir. Ayrıca bkz; Sneader, W. (1998). "The discovery of heroin". *The Lancet*, 352(9141): 1697–1699. doi:10.1016/s0140-6736(98)07115-3

⁸⁵ Crocq, 2007: 357.

⁸⁶ Vetulani, 2001: 205.

⁸⁷ Goldstein vd., 2009: 6.

kullanılmış ve nihayetinde uyuşturucu satıcılarının bulduğu bir yöntem ile ev yapımı serbest baz olan *taş kokaine (crack)*⁸⁸ dönüştürülmüştür.⁸⁹

Bağımlılık oranı yüksek ve son derece güçlü bir uyarıcı olan amfetamin (amphetamine) başlarda astım tedavisine yönelik geliştirilmiştir. 1930’larda bağımlılık yapıcı bir madde olduğu anlaşılmadan önce obezite ve yorgunluk gibi şikayetler için yaygın bir biçimde hekimler tarafından reçetelendirilmiştir. Amfetamin ve türevlerinin -özellikle metamfetaminin- kullanımı İkinci Dünya Savaşı sırasında artmıştır. Bu maddeler, uyuşukluk ve yorgunluğu gidermesi ve odaklanmayı artırması nedeniyle askerler arasında yaygın olarak kullanılmıştır. Uzun süre boyunca uçmak durumunda kalan pilotlara metamfetamin (methamphetamine) içeren çikolatalar verilmiştir. Bu çikolatalar Alman⁹⁰, İngiliz ve Japon pilotlar tarafından kullanılmıştır.⁹¹ Günümüzde de yaygın bir biçimde kullanılan metamfetamin damar yoluyla, burundan çekilerek veya dumanı içine çekilerek (smoking) tüketilmektedir. Nasıl tüketildiğinde bağlı olmakla birlikte, beyinde yüksek oranda dopamin salınımına yol açarak, beyin kimyasını ve yapısını olumsuz yönde kalıcı olarak değiştirebilme potansiyeline sahiptir.⁹²

Sentetik bir halüsinojenik bileşik olan ve hem popüler hem de kötü bir şöhrete sahip olan LSD’nin halüsinojenik özellikleri, Albert Hoffman tarafından neredeyse tesadüfen keşfedilmiştir. D-liserjik asit dietilamid (LSD) adlı bu madde, 1938 yılında Sandoz ilaç şirketinin laboratuvarlarında Arthur Stoll ve Hoffmann tarafından sentezlenmiş, ancak o dönemde herhangi dikkat çekici bir özelliğine rastlanmamıştır. Aradan beş yıl geçtikten sonra, LSD üzerinde çalıştığı sırada Hoffmann, canlı halüsinasyonlar görmeye başlamıştır. Bu etkilerin sebebini LSD’ye bağlayan Hoffmann, bu sefer kendisi 0,25 miligram dozunda kullanmasının ardından çok çarpıcı sonuçlar deneyimlemiştir.⁹³

⁸⁸ “Taş kokain, kokain hidro-klorid ve kabartma tozunun kaynar suda veya mikrodalga fırında “pişirilmesiyle” elde edilen bir kokain bazı çeşididir. Kokainin “fast-food” versiyonu olarak adlandırılır ve ABD’de popülerdir çünkü ucuzdur, gizlenmesi kolaydır, pratikte kokusuz buharlaşır, hazzının yüksek derecede öte yandan kısa süreli olması bağımlılık potansiyelini büyük ölçüde arttırmaktadır.” Ayrıca bkz; Office of Justice Programs. (1994). *Recent Research on the Crack/Cocaine/Crime Connection*. (Rapor No: 168404). NOJRS, Rockville.

⁸⁹ Vetulani, 2001 :209-210.

⁹⁰ Nazi rejimi, kamuoyu önünde uyuşturucu kullanımını kınamasına rağmen, savaş sırasında etken maddesi metamfetamin olan Pervitin adlı ilacı askerlerine vermiştir. 1940’larda Batı Cephesi’ne yaklaşık 35 milyon Pervitin tableti dağıtılmıştır. Metamfetamin kullanımı yalnızca savaş alanıyla sınırlı kalmamış, Nazi’nin üst düzey komutanları arasında da yaygınlaşmıştır. Adolf Hitler’in ise kişisel doktoru Theodor Morell’den, amfetaminler de dahil olmak üzere çeşitli maddeleri düzenli olarak aldığı bilinmektedir. Muhtemelen bu ilaçlar, Hitler’in savaş sırasında aldığı kararları derinden etkilemiştir. Bkz; Farinholt, R. W. (2019). *Consider The Pill: Pharmacentric Readings of Post-WWII*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. University of California American Literature, San Diego.

⁹¹ Vetulani, 2001: 208.

⁹² Anglin vd., (2000): 139.

⁹³ Vetulani, 2001: 209. Hoffmann deneyimlerini şu şekilde aktarmıştır: “Deneyim alanında, gerçeklik algısında, mekân ve zaman boyutlarında ve benlik bilincinde derin ve ani değişimler meydana getirebilir. Kişilikten kopma (depersonalisation) olguları da görülebilir. Kişi bilinç durumunu tamamen korurken, adeta bir rüya âlemindeymiş gibi bir deneyim yaşar; bu dünya birçok açıdan alışılmış normal dünyadan daha gerçek görünür. Nesneler ve

1960 ve 70'lerde *karşı-kültür (counter-culture)* akımına mensup insanlar esrarı, LSD'yi ve pek çok zihin değiştirici (mind-altering) maddeyi benimseyerek bu maddeleri daha da popüler bir hale getirmiştir.⁹⁴ LSD'nin, ilerleyen zamanlarda öğrenci ayaklanmaları, savaş karşıtı gösteriler ve karşı-kültürle daha fazla ilişkilendirilmesi, bu maddenin suç kapsamında değerlendirilmesine ve nihayetinde bu madde ile ilgili araştırmaların sonlandırılmasına yol açmıştır.⁹⁵

Bir maddenin etki gücü arttırıldıkça ve beyne ulaşması için geçen süre azaldıkça, psikoaktif etkileri daha hızlı ve yoğun hâle gelmektedir. Keyif verici etkilerin yüksek seviyelerde olması ve kısa sürmesi bağımlılık ihtimalini önemli ölçüde arttırmaktadır. Vetulani çalışmasında, uyuşturucu kullanımının suç sayılması ve uyuşturucu kullanımına yönelik sert yasaların uygulanmasının da bağımlılık riskini arttırdığını iddia etmektedir. Ceza ihtimalinin olması kullanıcılar üzerinde stres yaratmaktadır. Vetulani bu konuda yapılan çok sayıda çalışmaya dikkat çekerek, stresin vücudu psikoaktif maddelerin etkisine karşı hassaslaştırdığını ve dolayısıyla kişinin uyuşturucu maddelere karşı daha savunmasız hâle geldiğini belirtmiştir.⁹⁶ Günümüzde, uyuşturucu kullanımına karşı sert ve ceza merkezli yaklaşımı benimseyen ülkelerin (ABD, Rusya, İran, Afganistan) yüksek sayıda madde kullanım bozukluğu⁹⁷ olan bireylere sahip olması Vetulani'nin bu çıkarımı ile örtüşmektedir. Ancak madde kullanım bozukluğundaki artışı, yalnızca cezacı yaklaşımın neden olduğu stres durumu ile ele almak doğru bir yaklaşım olmaz. Sosyal ve ekonomik faktörler, kültürel arka plan, sağlık sistemine erişilebilirlik ve tarihsel bağlam, uyuşturucu kullanım ve bağımlılık oranı üzerinde önemli bir role sahiptir.

19. yüzyıl boyunca Kanada, ABD, Avrupa ve Avustralya'daki tüm toplumsal sınıflardan insanlar, afyon ve kokaini çeşitli formlarda ve karışımlarda, çoğunlukla ağrı kesici ve yatıştırıcı amaçlarla kullanmışlardır. Belirtilen dönemlerde bu tür maddeler üzerindeki tıbbi ve yasal kontrol oldukça sınırlıydı ve bağımlılık ile kötüye kullanım konusundaki bilgi birikimi son derece yetersizdi. Uyuşturucu kullanımı, esasen bireysel bir tercih olarak görülürken, toplumsal bir hoşnutsuzluk söz konusu olmamıştır. Ancak, bağımlılık ve kötüye kullanım oldukça yaygındı. Bunun sebebi, genellikle ilaçların tıbbi etkilerine dair halkın bilgisiz olmasıydı.

renkler, genellikle daha parlak hâle gelirken, simgesel karakterlerini yitirir; bağımsız bir biçimde varlık kazanır ve daha yoğun bir varoluşa sahipmiş gibi artan bir anlam taşırlar." Hofmann, A. (2013). *LSD: My problem child*. Oxford University Press, Oxford.

⁹⁴ Farber, 2017: 2.

⁹⁵ Dyck, 2005: 381.

⁹⁶ Vetulani, 2001: 209-210.

⁹⁷ Bu tezde genellikle halk arasında kullanılan 'uyuşturucu bağımlısı bireyler' tanımlaması yerine daha tıbbi ve bilimsel bir ifade olan 'madde kullanım bozukluğu olan bireyler' tercih edilmiştir. Bunun sebebi, 'bağımlı' kelimesinin dışlayıcı ve damgalayıcı çağrışımından dolayıdır.

Örneğin ABD’de tarihçiler, 19. yüzyılın yaygın madde kullanım bozukluğu profilinin çoğunlukla kadın, orta sınıf, orta yaşlı ve beyaz bireylerden oluştuğunu belirtmektedir ki bu kişiler çoğunlukla ev hanımları veya sağlık sektöründe çalışan kişilerdi.⁹⁸

Asya’dan dünyanın birçok yerine doğru gerçekleşen göç dalgaları, uyuşturucu kullanımına yönelik algılarda kayda değer bir değişime zemin hazırlamıştır. Özellikle, Çinli göçmen işçiler, bu değişen tutumun odak noktalarından biri haline gelmiştir. Afyon içimi özellikle ABD’de giderek Çinli göçmenlerle ilişkilendirilerek, artan ahlaksızlık, suç ve toplumsal çöküşe neden olan bir tehdit olarak görülmeye başlanmıştır. Bir ırkçılık göstergesi olarak değerlendirilen bu yaklaşım, özellikle *yabancıların*⁹⁹ afyon içimini hedef gösteren ilk ciddi iç denetim önlemlerinin alınmasına katkı sağlamıştır. Sinha’ya göre, ırkçılık ve ahlaki reformların şekillendirdiği ortamda, afyonu kontrol altına almak için uluslararası girişimler 19. yüzyılın sonlarına doğru başlamıştır.¹⁰⁰

Çin’de giderek yaygınlaşan afyon sorunu istenmeyen Batı müdahalesinin bir sembolü haline gelmiştir.¹⁰¹ Çin İmparatorluğu’nun afyon kullanımına yönelik duyduğu endişe, daha sonra *Afyon Savaşları’nın (Opium Wars)* (1839-1842 ve 1856-1860) yaşanması ve İngilizlerin galibiyeti ile sonuçlanmıştır. Bu savaşlar neticesinde İngiltere, Çin’e egemenliğini ciddi şekilde sınırlayan anlaşmalar dayatmış ve Çin’in Hindistan kaynaklı afyon akışını durdurmasını engellemiştir. Afyonu ulusun başına gelmiş bir felaket olarak gören Çinlilerin bu görüşüne, ABD liderliğinde kurulmuş olan *Filipinler Komisyonu* destek vermiştir. Bu sırada, İngiltere ve Kuzey Amerika’daki afyon karşıtı hareketler, İngiliz hükümetine bu ticareti sona erdirmesi için baskı yapmıştır. İngiltere, afyon ticaretini haklı çıkarmak amacıyla, ticaretin durdurulmasının İran ve Türkiye gibi diğer üreticilerin devreye girmesine ve Çin’in kendi afyon üretimini arttırmasına yol açacağını iddia etmiştir.¹⁰²

1906’da yönetime geçen ve afyon karşıtlığıyla bilinen Liberal İngiliz Hükümeti bu zorlama afyon ticaretine tepki göstermiş ve buna ek olarak, Çin de ülkesindeki afyon üretimi ve tüketimine karşı çalışmalara başlamıştır. 1907’de İngiltere, Çin’deki üretimi bağımsız olarak denetlemesine izin vermesi koşuluyla, Hindistan’ın Çin’e olan afyon ihracatını %10 azaltmayı onayladığı *On Yıl Antlaşması’nı (The Ten Years Agreement)* kabul etmiştir. Anlaşma, Mançu Hanedanı’nın (Manchu Dynasty) 1911’deki çöküşüne kadar beklenenden daha iyi sonuçlar

⁹⁸ Sinha, 2001: 8.

⁹⁹ Bu süreçte Afro-Amerikalılar kokain kullanımı, Meksikalılar ise esrar kullanımı üzerinden hedef kitle olmuşlardır.

¹⁰⁰ Sinha, 2001: 5.

¹⁰¹ “Çelişkili bir şekilde afyon ilk olarak Batı’da kullanıldı; Arap tüccarlar tarafından ilaç olarak Çin’e götürüldü ve afyon içimi, Portekizliler tarafından Formosa’ya (Tayvan) ve oradan da Çin anakarasına getirildiği düşünülen bir başka Batı ithalatı olan tütün içiminden türemiştir” Bruun, 9-10: 1975.

¹⁰² Musto, 1999: 28-29.

vermiştir. Ancak, zayıf düşen Çin Hükümeti, savaş ağaları (warlords) arasındaki hakimiyet mücadeleleri ve Avrupa'daki karışıklıklar afyon karşıtı hareketlere gölge düşürmüştür.

Savaş ağaları ekonomik sebeplerden ötürü afyon üretimini tekrar canlandırmıştır. Bu antlaşma her ne kadar Hindistan'dan Çin'e giden afyon ticaretini engellemiş olsa da Asya'daki diğer koloni ülkelerine olan afyon ihracatı İngiliz sömürgesi Hindistan tarafından devam ettirilmiştir. Antlaşma, Türkiye ve İran'dan gelen sevkiyatlara yönelik herhangi bir kısıtlama da getirmemiştir. Ayrıca, bu antlaşmadan sonra iç ve dış afyon kaçakçılığı faaliyetleri artış göstermiştir. Tüm bu sonuçlara rağmen antlaşma, gelecekte olabilecek arz odaklı yasakçı yaklaşımlara ilham olmuştur. Bununla birlikte, antlaşma gelecekteki uyuşturucu yasağını savunanlar tarafından ilk başarılı afyon anlaşması olarak görülmüş ve sonraki altmış yıllık uyuşturucu denetimi müzakerelerini etkilemiştir.¹⁰³

¹⁰³ McAllister, 2002: 25-26.

Tablo 2.1. Narkotik ve Psikotrop Maddelere İlişkin Çok Taraflı Anlaşmalar¹⁰⁴

Tarih ve İmzalandığı Yer	Anlaşmanın Başlığı	Yürürlüğe Girdiği Tarih
26 Şubat 1909 Şangay, Çin	Uluslararası Afyon Konferansı Nihai Kararları Komisyonu	Yürürlüğe Girmedi
23 Ocak 1912 Lahey, Hollanda	Uluslararası Afyon Sözleşmesi	11 Şubat 1915 / 28 Haziran 1919
11 Şubat 1925 Cenevre, İsviçre	İşlenmiş Afyon Üretimi, İç Ticareti ve Kullanımına İlişkin Anlaşma	28 Temmuz 1926
19 Şubat 1925 Cenevre, İsviçre	Uluslararası Afyon Sözleşmesi	25 Eylül 1928
13 Temmuz 1931 Cenevre, İsviçre	Uyuşturucu Maddelerin Üretiminin Sınırlandırılması ve Dağıtımının Düzenlenmesi Sözleşmesi	9 Temmuz 1933
27 Kasım 1931 Bangkok, Tayland	Uzak Doğu'da Afyon İçiminin Kontrolüne İlişkin Anlaşma	22 Nisan 1937
26 Haziran 1936 Cenevre, İsviçre	Tehlikeli Uyuşturucu Maddelerin Yasadışı Ticaretinin Önlenmesi Sözleşmesi	26 Ekim 1939
11 Aralık 1946 Lake Success, New York, ABD	Lahey'de 23 Ocak 1912 tarihinde, Cenevre'de 11 Şubat 1925 ve 19 Şubat 1925 tarihlerinde ve 13 Temmuz 1931 tarihinde, Bangkok'ta 27 Kasım 1931 tarihinde ve Cenevre'de 26 Haziran 1936 tarihinde imzalanan Uyuşturucu Maddelere İlişkin Anlaşma, Sözleşme ve Protokolleri düzenleyen Protokol	11 Aralık 1946
19 Kasım 1948 Paris, Fransa	New York, Lake Success'te 11 Aralık 1946 tarihinde imzalanan Protokol ile düzenlendiği şekliyle, Uyuşturucu Maddelerin Üretiminin Sınırlandırılması ve Dağıtımının Düzenlenmesi Hakkındaki 13 Temmuz 1931 tarihli Sözleşme Kapsamı Dışında Kalan Uyuşturucu Maddelerin Uluslararası Kontrol Altına Alınmasına İlişkin Protokol	1 Aralık 1949
23 Temmuz 1953 New York, ABD	Haşhaş Bitkisinin Yetiştirilmesi, Üretimi, Afyonun Uluslararası ve Toptan Ticareti ve Kullanımının Sınırlandırılması ve Düzenlenmesine İlişkin Protokol	8 Mart 1953
30 Mart 1961 New York, ABD	BM Narkotik Uyuşturuculara İlişkin Tek Sözleşme, 1961	13 Aralık 1964
21 Şubat, 1971 Viyana, Avusturya	BM Psikotrop Maddeler Sözleşmesi	16 Ağustos 1976
25 Mart 1972 Cenevre, İsviçre	Uyuşturucu Maddelere Dair Tek Sözleşme'yi Düzenleyen Protokol, 1961	8 Ağustos 1975
20 Aralık 1988 Viyana, Avusturya	Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Yasadışı Ticaretine Karşı BM Sözleşmesi	11 Kasım 1990

¹⁰⁴ Sinha, 2001: 8.

1.4. 1909 Şangay Afyon Komisyonu

ABD'nin uluslararası uyuşturucu kontrolüne ilişkin çabaları, İspanyol-Amerikan Savaşı'nın ardından 1898'de Filipinleri almasıyla önemli ölçüde artmıştır. Amerikan yönetimi, yerel hükümetler tarafından işletilen afyon tekeli önemli bir sorun olarak görmüştür. Filipinlere yeni atanan Piskopos Charles Henry Brent bu tekeli ortadan kaldırmıştır. Buna rağmen kaçakçılık devam etmiştir. Bunun üzerine Brent, dönemin başkanı Theodore Roosevelt'i, devam eden afyon sorununu değerlendirmek adına Şangay'da uluslararası bir konferansı desteklemeye ikna etmiştir.¹⁰⁵ Böylelikle, yeni sömürgesi olan Filipinler'de afyon maddesine yasak koyan ABD, daha sonra bu yasağı küreselleştirme çalışmalarına başlamıştır.¹⁰⁶

ABD aldığı bu kararla aynı zamanda, o dönem Çin'in yürüttüğü afyon karşıtı politikaları destekler nitelikte görünmek isteyerek Çin pazarına girme gayreti içerisinde olmuştur. Bu bağlamda, ABD 1909'da *Şangay Afyon Komisyonu'nu* (*Shanghai Opium Commission*) kurarak yerel uyuşturucu karşıtı politikaları küresel ölçeğe taşıma amacı gütmüş ve uyuşturucu kullanımının yalnızca bilimsel ve tıbbi amaçlarla kısıtlandırılmasını teklif etmiştir. Nihayetinde, anlaşma yalnızca 12 ülke¹⁰⁷ tarafından imzalanmış ve beklediği ilgiyi görmemiştir.¹⁰⁸ Bunun yanı sıra, komisyonun görev tanımına ilişkin tartışmalar sırasında, madde kullanım bozukluğu ve tedavi gibi sağlık odaklı konuların dahil edilmesine yönelik kritik bir oylama yapılmıştır. Bu öneri, toplantıda yeterli tıbbi uzmanlığı olan kişi bulunmadığı gerekçesiyle, sadece bir oy farkla reddedilmiştir.¹⁰⁹ Bu karar, uluslararası uyuşturucu kontrol politikalarının nasıl şekilleneceğine dair önemli bir gösterge olmuştur. Gelecekte yapılacak uluslararası toplantılarda genellikle diplomatlar ve kamu görevlileri yer alırken, tıbbi uzmanların katılımı sınırlı kalmaya devam etmiştir.¹¹⁰ Bu antlaşma yürürlüğe girmemesine karşın, uyuşturucu kontrolüne yönelik ilk çok taraflı girişim olmasından ötürü önemlidir.

¹⁰⁵ Sinha, 2001: 7.

¹⁰⁶ Bewley-Taylor, 2001: 11. Piskopos Brent, afyon konusundaki çalışmaları nedeniyle ABD'yi 1909 Şangay Afyon Komisyonu ve 1912 Lahey Afyon Konferansı'nda temsil etmiştir. Bu toplantılarda misyonerler, iş insanları ve diplomatlar yer almıştır. Amerikalı Protestan misyonerler, Çin ve Filipinler'deki afyon kullanımını ahlaki ve insani bir kriz olarak değerlendirmiştir. ABD'nin kurduğu Filipin Komisyonu, afyonun zararlı olduğunu kabul etmekle birlikte, devlet tekeli yoluyla kontrol fikrine karşı çıkmıştır. Ahlaki nedenlerle ve kaçakçılığı teşvik edeceği düşüncesiyle, afyonun sınırlı kâr getirecek şekilde tekel altına alınmasını önermiştir. Uygulama sonrası afyon kullananların oy kullanması ve kamu görevlerine girmesi yasaklanmış; okullarda afyonun zararlarına dair eğitim verilmesi ve yoksullara ücretsiz tedavi sağlanması kararlaştırılmıştır. Lodwick, 2014: 111-112. Bu politikalar, daha sonra ABD'nin iç uyuşturucu politikalarına da yansımıştır.

¹⁰⁷ Komisyona katılan ülkeler: ABD, Avusturya-Macaristan, Çin, Fransa, Almanya, Birleşik Krallık, İtalya, Japonya, Hollanda, İran, Portekiz, Rusya ve Siyam (Tayland). Kaynak: UNODC. (1959). "The legal trade in narcotics. Bulletin on Narcotics". 11(1): 47-51. https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/bulletin/bulletin_1959-01-01_1_page006.html

¹⁰⁸ Jelsma, 2011: 2.

¹⁰⁹ Bruun, 1975: 11.

¹¹⁰ Sinha, 2001: 7.

Komasyon toplantılarında, Doktor Hamilton Wright tarafından temsil edilen ABD, afyon kullanımının katı bir şekilde çerçeveslenmesi gerektiğini savunmuş, sadece Batı standartlarına dayalı tıbbi veya bilimsel kullanıma izin verilmesi gerektiğini belirterek, daha sonraki konferanslar için bir zemin oluşturmuştur. Buna karşılık diğer katılımcılar, *yarı tıbbi (quasi-medical)* kullanıma izin veren daha esnek bir yaklaşımı savunmuştur. Nihayetinde, neredeyse tüm katılımcı ülkeler, afyonun tıbbi olmayan kullanımının yasaklanması ya da sıkı bir şekilde düzenlenmesi gereken bir madde olarak değerlendirilmesi şeklinde ortak bir karara varmıştır.¹¹¹

1.5. 1912 Uluslararası Lahey Afyon Konferansı

Şangay toplantısından üç yıl sonra bu sefer Lahey’de başka bir komisyon kurulmuştur. 1912 *Lahey Afyon Sözleşmesi (Hague Opium Convention)*, uyuşturucu kontrolü adına yasal bağlayıcılığı olan ilk çok taraflı sözleşme olarak tarihe geçmiştir. Bu sözleşme ve daha sonra *Milletler Cemiyeti’nde (League of Nations)* bu konuda yapılacak diğer sözleşmeler – özellikle afyon konusunda- yasak koymaktan daha çok kontrolsüz olan bu serbest ticaret sisteminin aşırılıklarını düzenlemeyi amaçlamıştır. Bu düzenlemeler, afyonun tıbbi nedenler dışında kullanımına karşı ulusal yasalar çıkaran ülkelere ihracat kısıtlaması getirmiştir. Bunun dışında bu sözleşmelerde, uyuşturucu kullanımı veya ekimi konusunun suç sayılmasına dair herhangi bir adım atılmamıştır.¹¹² Bu anlaşma 1919’da İngiliz ve ABD’li temsilcilerin teklifi üzerine Versay Anlaşmasına dahil edilerek küresel bir kabul görmüştür.¹¹³ ABD, bu Konferans’ın toplanması için aktif ve ısrarcı bir şekilde *lobicilik*¹¹⁴ faaliyetleri sürdürmüştür. ABD, konuyu küresel düzeyde ele alarak kendi iç uyuşturucu kontrol çabalarına meşru zemin kazandırmayı, diğer sömürgeci güçler tarafından kontrol edilen kârlı uyuşturucu ticaretini aksatmayı ve Çin ile ekonomik ilişkilerini güçlendirmeyi amaçlamıştır.¹¹⁵

Lahey Konferansı’nda uyuşturucu kontrolünün hem destekçileri hem de karşıtları tarafından kullanılan stratejiler, daha sonra gerçekleştirilen uluslararası uyuşturucu kontrolü ile ilgili tartışmalarda da görülmüştür. McAllister’e göre, her iki taraf da temelde ekonomik

¹¹¹ Sinha, 2001: 9.

¹¹² Jelsma, 2011: 2.

¹¹³ Campbell, 1992’den akt. Crick, 2012: 3. Çin, Hollanda ve ABD 1915 yılında Sözleşmeyi kendi aralarında yürürlüğe koydular. Aynı yıl daha sonra Honduras ve Norveç de katılmıştır. Sözleşme ancak 1919’da Versay Anlaşması’na dahil edildikten sonra dünya çapında geçerli hâle gelmiştir.

¹¹⁴ “Lobicilik, ikna, inandırma ve tanıtma teknikleri uygulayarak, karar verme mekanizmaları üzerinde baskı oluşturma ve politik kararları bir grubun veya bir ülkenin lehine ya da aleyhine değiştirebilme becerisidir.” Sezgin, M. (2002). “Lobicilik Kavramı ve Yöntemleri”. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2(12).

¹¹⁵ Sinha, 2001: 9-10. Ayrıca bkz; McAllister, W. B. (1991). “Conflicts of Interest in the International Drug Control System”. *Journal of Policy History*, 3(04): 143–166. doi:10.1017/s0898030600007466

kaygılarla hareket etse de konumlarını ahlaki bağlamda çerçevelemişlerdir. Afyon üretimi ve ticaretinden kâr sağlayan hükümetler sıkı kontrollere karşı çıkarken, ABD, Çin, bazı tüccarlar ve misyonerler Konferans'ın getireceği düzenlemeleri savunmuştur. Kontrol yanlısı grup, afyonu Çin'in toplumsal çöküşünün başlıca nedeni olarak değerlendirmiş ve bu maddenin ticaretiyle uğraşanları Çin'i yozlaştıran kişiler olarak betimlemişlerdir.¹¹⁶

1 Aralık 1911'de, 12 ülke bir antlaşma taslağı hazırlamak üzere Lahey'de bir araya gelmiştir. Konferansa Charles Henry Brent başkanlık ederken, ABD'yi temsilen Dr. Hamilton Wright seçilmiştir. Bazı ülkeler, Asya'da afyon üretimi, imalatı ve dağıtımı üzerinde sıkı kontroller uygulanmasına vurgu yapan ABD'den taslak gündeminde değişiklikler yapılmasını talep etmiştir.¹¹⁷ Afyon kontrolüne karşı çıkanlar, bu süreçte ahlaki üstünlüğü kaybetmiş olsalar da gündemi başka uyuşturucuları da kapsayacak şekilde genişleterek ve odağı bölgeselden küresel kontrole kaydırarak sürecin etkisini zayıflatmışlardır. Örneğin İngiltere, dikkatleri Hindistan'ın afyon üretimindeki rolünden uzaklaştırmak adına morfin, eroin ve kokain gibi uyuşturucuların da tartışmalara dahil edilmesini savunmuştur. Bu uyuşturucuların lider konumundaki üreticisi olan Almanya bu duruma itiraz etmiştir.¹¹⁸ McAllister' göre, hiçbir Batılı güç, Asyalı uyuşturucu kullanıcılarının çıkarı uğruna kendi ulusal çıkarlarından en ufak birinden bile vazgeçmeye istekli olmadığından, bu tür girişimler sonunda sözleşmeyi zayıflatmıştır. Sonuç olarak sözleşme, uyuşturucu kontrolünün sorumluluğunu tek tek uluslara yüklemiştir.¹¹⁹

1912 Lahey Sözleşmesi, Dr. Hamilton Wright'ın ABD iç hukukunda afyon karşıtı düzenlemeleri gerçekleştirebilmesinde önemli bir rol oynamış ve Wright sözleşme kapsamındaki sorumlulukları yerine getirebilmek için federal bir yasanın gerekli olduğunu iddia etmiştir. Bu bağlamda 1914'te ABD, ilk federal uyuşturucu kontrol yasası olan *Harrison Narkotik Yasası'nı* (*Harrison Narcotic Act of 1914*) kabul etmiştir. 1916 yılında ABD Yüksek Mahkemesi böyle bir yasanın gerekli olmadığına karar vermesine rağmen bu yasa kabul edildiği yıldan sonraki on yıllar boyunca ABD uyuşturucu politikasında önemli bir yer tutmuştur.¹²⁰

¹¹⁶ McAllister, 1991: 145-146.

¹¹⁷ Sinha, 2001: 10. Katılımcı ülkeler: Çin, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Hollanda, Pers (İran), Portekiz, Rusya, Siyam (Tayland), Birleşik Krallık ve İngiliz denetimindeki bölgeler (Britanya Hindistanı dahil). Ayrıca bkz; <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/the-1912-hague-international-opium-convention.html> (erişim tarihi: 12.04.2025)

¹¹⁸ McAllister, 2000: 32.

¹¹⁹ McAllister, 1991: 145. Uyuşturucu kontrolünü savunanlar sembolik bir ahlaki zafer kazanmış olsalar da sonuç bakımından etkisiz kalmışlardır. Çünkü o dönemde önde gelen kokain üreticilerinden olan Almanya, evrensel olarak kabul edilmediği sürece sözleşmeyi onaylamayı reddetmiştir. Sonuç olarak 1912 Lahey Sözleşmesi ancak Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda, Paris Antlaşması'nı imzalayanlar için zorunluluk haline getirildikten sonra yürürlüğe girmiştir.

¹²⁰ Sinha, 2001: 11.

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından 1919'da kurulan *Milletler Cemiyeti (League of Nations)*, uluslararası alanda uyuşturucu kontrolünün sağlanabilmesi adına merkezi bir yapı sunmuştur. Başlangıçta Milletler Cemiyeti, uyuşturucu kullanım sorununa odaklanmış; özellikle madde kullanım bozukluğunun sosyal yönlerini ele alarak, uyuşturucuya yönelik talep ile bu sorunun sosyal-tıbbi boyutlarını değerlendirmeye çalışmıştır. Ancak, özellikle 1920'lerin ortalarında, ABD öncülüğündeki yeni antlaşma oluşturma çabalarıyla birlikte odak noktası hızla yasaklama ve arz kontrolüne kaymıştır. Genel olarak, uluslararası uyuşturucu politikası tıbbi ve sosyal konuları, uygulama ve kontrol stratejilerinden büyük oranda ayıran bir anlayışa doğru evrilmeye başlamıştır.¹²¹

1.6. 1925 Cenevre Uluslararası Afyon Sözleşmesi

Milletler Cemiyeti'ne katılmamayı tercih etmesine rağmen ABD, uluslararası kontrol çabalarında önemli bir etkiye sahip olmayı sürdürmüştür. Doğu Asya'daki afyon ve işlenmiş uyuşturucu kaçakçılığını engellemede 1912 Lahey Sözleşmesi'nin yetersizliğinden şikayetçi olan ABD, Cemiyet'i yeni bir konferans düzenlemeye çağırmıştır. Bu çağrıya cevap verilmemesi durumunda ABD'nin bağımsız hareket edebileceği ihtimalinden endişe duyan Milletler Cemiyet'i bu talebi kabul etmiştir.¹²²

Resmi olarak 1925 tarihli Uluslararası Afyon Sözleşmesi olarak bilinen *Cenevre Sözleşmesi (Geneva Convention)*, küresel uyuşturucu kontrolünü genişleterek esrar da dahil olmak üzere daha geniş bir sınıflandırma oluşturmayı amaçlamıştır. Sözleşmeye göre, katılımcı ülkelerin; uyuşturucu rezervleri, tüketim miktarı, afyon, koka, eroin, morfin ve kokain gibi maddelerin üretimi ve dağıtımına yönelik yıllık istatistikler hazırlamaları şartı getirilmiştir. Sözleşme kapsamında, her ülkenin afyon ithalatını sınırlayan yeni bir sertifikasyon yöntemi benimsenmiştir.¹²³

1912 Lahey Sözleşmesi ulusal uyuşturucu kontrolünü benimserken, Cenevre Sözleşmesi ulus-ötesi düzenlemelere odaklanmıştır. ABD, uyuşturucu üretimine katı sınırlamalar getirilmesini, sadece tıbbi ve bilimsel kullanıma izin verilmesini önermiştir. Ancak bu öneriler Cenevre Konferansı'nda kabul görmeyince, ABD temsilcisi Konferans'tan antlaşmaları imzalamadan ayrılmıştır. Benzer şekilde Çin, afyon içiminin yasaklanması konusunda istediği sonucu alamayınca antlaşmadan çekilmiştir. Sonuç olarak, bu iki ülke

¹²¹ McAllister, 2000: 48-50.

¹²² McAllister 2000'den akt. Sinha, 2001: 12.

¹²³ Sinha, 2001: 12.

uyuşturucu ile mücadele çabalarını 1912 Lahey Sözleşmesi bağlamında sürdürmeye devam etmiştir.¹²⁴

1.7. 1931 Cenevre Narkotik Üretim ve Dağıtımının Sınırlandırılması Sözleşmesi ve 1931 Bangkok Afyon İçme Anlaşması

1925 Cenevre Sözleşmesi ile getirilen ithalat kontrol sistemi, uyuşturucu ticaretinin imzacı olmayan ülkelere yönlendirilmesi nedeniyle istediği amacına ulaşamadı. Bunun üzerine, Milletler Cemiyeti 1931’de Cenevre’de daha sıkı kontroller uygulamak amacıyla yeni bir konferans düzenlemiştir. Bu konferans sonucunda, kokain, eroin ve morfin gibi maddelerin üretimine sınırlama getirmeyi ve dağıtımını düzenlemeyi amaçlayan *Uyuşturucu Maddelerin Üretiminin Sınırlandırılması ve Dağıtımının Düzenlenmesi Sözleşmesi (Convention for Limiting the Manufacture and Regulating the Distribution of Narcotic Drugs)* 1931’de kabul edilmiştir. Sözleşme ile aynı zaman diliminde, Harry J. Anslinger ABD heyetine katılmıştır. Anslinger, ABD *Federal Narkotik Bürosu’nun (Federal Bureau of Narcotics- FBN)* ilk komiseri olarak göreve başlayıp 33 yıl boyunca bu görevi sürdürmüştür. Uyuşturucu üretiminin kaynağından yok edilmesini şiddetle savunan Anslinger, 1970’lerin başlarına kadar ABD uyuşturucu politikasının ve dolayısıyla uluslararası uyuşturucu denetiminin şekillendirilmesindeki en etkili isimlerden biri olarak gösterilmektedir.¹²⁵

1931 Sınırlama Sözleşmesi’nin odak noktasında, ülkelerin uyması gereken bir üretim kontrol sistemi yer almıştır. İmzacı ülkelerden, tahmini tıbbi ve bilimsel ilaç ihtiyaçlarını *Daimî Merkez Afyon Kurulu’na (Permanent Central Opium Board- PCOB)*¹²⁶ bildirmeleri istenmiştir. Bu bildirimlere göre, PCOB ülkelerin üretim limitlerini belirlemekteydi. Yeni kurulan *İlaç Denetleme Kurulu (Drug Supervisory Body -DSB)* bu sistemi yönetiyordu. Ancak madde 26, devletlerin kendi sömürgelerini sorumluluklarının dışında tutmalarına izin vererek sözleşmenin etkinliğini zayıflatmıştır. Öte yandan, 15. madde her ülkenin kısmen ABD sistemini model alan özel bir ulusal uyuşturucu denetim otoritesi kurmasını öngörmüştür. Sözleşme, birçok ülke ve

¹²⁴ Sinha, 2001: 12-13.

¹²⁵ Sinha, 2001: 13-14. Ayrıca bkz; Bruun, 1975: 137-140.

¹²⁶ “Daimî Merkezi Afyon Kurulu, Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından beş yıllık süreler için kişisel kapasiteleri göz önüne alınarak atanan sekiz kişiden oluşmaktadır. 1925 sözleşmesi Kurul üyelerinin niteliklerini belirler: teknik yeterlilikleri, tarafsızlıkları ve çıkar gözetmeden genel güvene sahip olmalı ve kendilerini hükümetlerine doğrudan bağımlı kılacak herhangi bir görevde bulunmamalıdır. Sözleşme, üyelerin bir yandan üretici ve imalatçı ülkelerdeki diğer yandan da tüketici ülkelerdeki narkotik uyuşturucu durumu hakkında bilgi sahibi olan kişilerden eşit oranlarda oluşmasını öngörmektedir. Dolayısıyla Kurul, 1925 ve 1931 sözleşmeleriyle kendisine yüklenen görevleri yerine getiren bağımsız bir organdır” Bertil, 1957: 99-100.

Bu organ 1961’de BM *Uluslararası Narkotik Kontrol Kurulu’nun (The International Narcotics Control Board- INCB)* bir parçası olmuştur. Kaynak: <https://www.incb.org/incb/en/about.html> (erişim tarihi: 13.04.2025).

Milletler Cemiyeti tarafından, silah kontrolü görüşmeleri için faydalı bir işleve sahip olduğu düşünüldüğünden ötürü çabuk yürürlüğe girmiştir.¹²⁷

1931'in sonlarında, Uzak Doğu'daki afyon içimi sorununu ele almak üzere Bangkok'ta bir konferans daha düzenlenmiştir. Bu konferans sonucu ortaya çıkan antlaşma oldukça yetersiz kalmıştır. Bunun başlıca nedenleri, ABD'nin sadece gözlemci olarak katılması ve Avrupa'nın sömürgeci güçlerinin, afyon üretimi ve devam eden kaçakçılığa yönelik etkin denetimler uygulamakta isteksiz olmalarıydı. ABD'nin yasakçı anlayışının, Filipinler'deki afyon kaçakçılığı ve kullanımını önlemede çok az etkisi olması, ABD'nin haşhaş ekimini engelleme politikalarını olumsuz etkilemiştir. Taylor'a göre, Bangkok Konferansı'nın en önemli sonucu, ABD'yi uyuşturucu üretimi ve kaçakçılığına yönelik daha katı bir anlayışın gerekliliğine ikna etmesi olmuştur.¹²⁸

Uluslararası alanda yapılan uyuşturucuyla ilgili ilk sözleşmeler, uyuşturucuları, kullanıcılarını ve yetiştiricilerini ceza sistemi içine dahil etmeden önce afyon, kokain ve 1925'ten itibaren esrarın ithalat ve ihracatına yönelik düzenleyici tedbirler getirmiştir. Bu tedbirler, ABD ve Çin gibi yasaklamanın gerekli olduğunu gören ülkeler için yetersiz bulunmuş ve nihayetinde bu ülkelerin 1925 Uluslararası Afyon Sözleşmesinden çekilmeleriyle sonuçlanmıştır.¹²⁹ ABD'nin alkol ve uyuşturucu üretimini ve tıbbi nedenler dışında kullanımını yasaklamaya yönelik çalışmaları, sömürge topraklarında uyuşturucu maddelerden büyük gelirler elde eden Fransa, Büyük Britanya, Portekiz ve Hollanda gibi ülkelerin güçlü tepkisiyle karşılaşmıştır. Bu ülkeler, o dönem Asya'daki afyon ticareti üzerinde hakimiyet kurmanın yanı sıra afyon (ve türevleri) ve kokainin tıp sektöründe yaygın olarak kullanıldığı Avrupa ve ABD'deki ilaç piyasasına bu maddelerin tedariğini sağlamaktaydı. Özellikle I. Dünya Savaşı sırasında kokain ve eroin yaralıları tedavi etmede ve savaşın ağır şartlarını hafifletme amacıyla askerler tarafından kullanılmıştır.¹³⁰ Bu bağlamda, erken dönemde uluslararası uyuşturucu sözleşmelerinin yasaklayıcı bir anlayıştan daha çok düzenleyici bir çerçeve sunduklarını söyleyebiliriz.

1.8. 1936 Cenevre Kaçakçılık Sözleşmesi

1936' Cenevre'de imzalanan *Yasadışı Uyuşturucu Maddelerin Önlenmesi Konferansı* (*Conference for the Suppression of Illicit Drugs*)¹³¹ yasadışı uyuşturucu kaçakçılığına yönelik

¹²⁷ Sinha, 2001: 14.

¹²⁸ Taylor, 1969: 275-277.

¹²⁹ <https://www.tni.org/en/publication/rewriting-history> (erişim tarihi: 31.01.2025).

¹³⁰ Jelsma, 2011: 2.

¹³¹ https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VI-12-a&chapter=6&clang=en (erişim tarihi: 31.01.2025).

ceza yaptırımlar getiren ilk uluslararası anlaşmadır.¹³² Buna karşın, anlaşmanın sadece on üç ülke tarafından kabul edilmesi nedeniyle genel bir kabul görmemiştir.¹³³

Anslinger liderliğindeki ABD, anlaşmanın afyon, koka (ve türevleri) ve esrarın tıbbi ve bilimsel olan amaçlar dışındaki ekim, üretim, imalat ve dağıtım faaliyetlerini suç kapsamına almasına yönelik talepte bulunmuştur. Ancak birçok ülke bu talebe karşı çıkmıştır ve sonuç olarak antlaşma sadece yasadışı kaçakçılıkla mücadeleyle odaklanmıştır. Sözleşmenin 2. maddesi imzacı ülkeleri uyuşturucu kaçakçılığı ile doğrudan bağlantılı suçlara yönelik hapis cezası veya diğer özgürlükten yoksun bırakma yöntemleri yoluyla ağır cezalar uygulamak üzere ulusal ceza adaleti sistemlerini uygulamaya çağırmıştır.¹³⁴

ABD, sözleşmenin son halini imzalamayı reddetmiş ve özellikle; suçluların iadesi, ülke dışı yargı yetkisi ve kaçakçılıktan elde edilen kazançlara el konulması konularında sözleşmeyi yetersiz bulmuştur. ABD'nin sözleşmeyi imzalamamasındaki diğer bir neden, sözleşmenin kendi ülkesindeki mevcut uyuşturucu kontrol yasalarını zayıflatacağı yönündeki endişesiydi. Ayrıca ABD'ye göre, bu antlaşma mevcut uluslararası uyuşturucu kontrol sistemini güçlendirmek yerine zayıflatmıştır. Sonuç olarak, sözleşme geniş bir uluslararası destek toplayamamış ve birçok ülke uyuşturucu kaçakçılığıyla daha etkili bir şekilde mücadele edebilmek için ikili antlaşma yolunu tercih etmiştir.¹³⁵

1936 Cenevre'deki konferansta ABD öncülüğünde uyuşturucunun güvenlik sorunu olarak ele alınması, uluslararası alanda geniş kabul görmemesine rağmen sözleşmenin ceza odaklı yaklaşımı, sonraki dönemlerde yapılacak güvenlikleştirme hamlelerinin bir başlangıcı sayılmıştır.

1.9. 1946 Lake Success Protokolü

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Milletler Cemiyeti'nin uyuşturucu denetim görevleri ve kurumları yeni kurulan Birleşmiş Milletler'e (BM) entegre edildi. *BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi (The UN Economic and Social Council- ECOSOC)*, eski Afyon Danışma Komitesi'nin (Opium Advisory Committee- OAC) yerini alan *Narkotik Uyuşturucular Komisyonu (Commission on Narcotic Drugs- CND)* aracılığıyla, uyuşturucu denetiminde öncü bir görev üstlenmiştir. Bu yeni çatı altında, *Narkotik Uyuşturucular Bölümü (Division of Narcotic Drugs-*

¹³² Herschinger, 2011'den akt. Crick, 2012: 3.

¹³³ Jelsma, 2011: 2. Onaylayan ülkeler: Belçika, Brezilya, Çin, Fransa, Guatemala, Haiti, Hindistan, Kanada, Kolombiya, Mısır, Romanya, Türkiye, Yunanistan. Kaynak: United Nations Treaty Collection. (1936). *A Convention of 1936 for the Suppression of the Illicit Traffic in Dangerous Drugs. (Rapor No: O. 286. M. 174)*. United Nations. Geneve. https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VI-12-a&chapter=6&clang=en (erişim tarihi: 13.04.2025)

¹³⁴ Sinha, 2001: 15. Ayrıca bkz; Taylor, 1969: 293-295.

¹³⁵ Taylor, 1969: 296-297.

DND) konferansları hazırlamakla görevlendirilirken, PCOB ve DSB, CND'nin yetkisi altında önceki işlevlerini (ulusal uyuşturucu istatistiklerini toplamak ve mevcut antlaşmaları denetlemek) devam ettirmiştir. Örgütsel ve işlevsel alanda yapılan bu değişiklikler, var olan tüm uluslararası uyuşturucu kontrol antlaşmalarında düzenlemeler yapılması anlamına gelmiştir. 11 Aralık 1946'da Lake Success/New York'ta imzalanan protokol, bu düzenlemelerin resmileşmesini sağlamıştır.¹³⁶

Bu kurumsal değişimler, uluslararası uyuşturucu kontrolünde bir süreklilik oluşturma çabası taşıırken aynı zamanda denetim yetkilerini daha da merkezileştirmiştir. BM liderliğindeki bu yapılanma, ABD'nin özellikle 1960'lardan itibaren küresel uyuşturucu rejimi üzerindeki etkisini güçlendirmesine de zemin hazırlamıştır. Bir başka deyişle bu protokol, yalnızca kurumsal bir değişim değil, aynı zamanda uyuşturucu meselesinin uluslararası düzeyde nasıl ele alınacağına dair ortak bir anlayışın şekillenmesinin önünü açmıştır.

1.10. 1948 Paris Protokolü

Anslinger ve Henry L. Sharman,¹³⁷ CND'nin bağımsız bir yapı olarak doğrudan ECOSOC'a rapor vermesini desteklemiştir. Bu isimler, ana uyuşturucu kontrol mekanizmalarının *Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) (World Health Organization -WHO)* veya *BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization- UNESCO)* gibi daha kapsamlı ve sosyal bir kuruma bağlanması durumunda, yasak temelli bir anlayışı sürdürmek yerine, odak noktasının uyuşturucu kullanımının nedenlerine ve tedavisine doğru kayabileceğinden endişe duymuşlardır. Anslinger ve Sharman, CND'deki hükümet temsilcilerinin tıp, sosyoloji ve halk sağlığı gibi alanlardan daha çok yasa uygulayıcı geçmişine sahip kişilerden oluşmasını istemiştir. Ayrıca, Sovyetler Birliği'nin uyuşturucu kullanımının sosyal arka planını mercek altına alma isteği, Batılı güçlerin daha farklı politikalar izleyerek Moskova'ya karşı Soğuk Savaş'taki konumunu korumaya itmiştir.¹³⁸

¹³⁶ Sinha, 2001: 16-17. "Lahey'de 23 Ocak 1912 tarihinde, Cenevre'de 11 Şubat 1925 ve 19 Şubat 1925 tarihlerinde ve 13 Temmuz 1931 tarihinde, Bangkok'ta 27 Kasım 1931 tarihinde ve Cenevre'de 26 Haziran 1936 tarihinde imzalanan Uyuşturucu Maddelere İlişkin Anlaşma, Sözleşme ve Protokolleri Değiştiren Protokol, 11 Aralık 1946 tarihinde imzalanmış, 1 Aralık 1946 tarihinde yürürlüğe girmiştir." U.S. Department of State & Bevans, C. I. (1946). *Treaties and Other International Agreements of the United States of America*: 4: (1946–1949). United States. <https://www.loc.gov/item/lltreaties-ustbv004/> (erişim tarihi: 13.04.2025).

¹³⁷ "Albay Charles Henry Ludovic Sharman, Kanada Emeklilik ve Ulusal Sağlık Bakanlığı'nın bir parçası olan Narkotik Birimi'nin Şefi olarak atandı ve 1960'lara kadar Kanada'nın iç ve dış uyuşturucu politikasının başlıca geliştiricisi oldu." Sinha, 2001: 13.

¹³⁸ McAllister, 2000'den akt. Sinha, 2001: 17. "11 Aralık 1946 tarihinde yapılan ve 1 Aralık 1946 tarihinde yürürlüğe giren, 23 Ocak 1912 tarihinde Lahey'de, 11 Şubat 1925, 19 Şubat 1925 ve 13 Temmuz 1931 tarihlerinde Cenevre'de, 27 Kasım 1931 tarihinde Bangkok'ta ve 26 Haziran 1936 tarihinde Cenevre'de imzalanmış, *Uyuşturucu Maddelere İlişkin Anlaşma, Sözleşme ve Protokolleri Değiştiren Protokol*."

Uyuşturucu kontrolü, ağırlıklı olarak ECOSOC'un yetkisinde kalmaya devam etmiş olsa da 1948'de Paris'te imzalanan uluslararası Protokol, DSÖ çatısı altındaki *Uyuşturucu Bağımlılığı Uzmanlar Komitesi'ne (Drug Dependence Expert Committee)* hangi maddelerin denetim altına alınacağına dair karar alma yetkisi vermiştir. Ayrıca bu protokol, önceki antlaşmalarda yer almayan bazı sentetik afyon türevlerini de uluslararası kontrol rejimine dahil etmiştir.¹³⁹

Bu protokol, uyuşturucu kontrol politikalarının güvenlikleştirme ekseninde şekillenmesine zemin hazırlamıştır. Yasaklamaya dayalı politikaların uluslararası sisteme dayatılması çabaları, uyuşturucu sorununa halk sağlığı gibi daha insancıl perspektiften bakılmasının önüne geçmiştir. Böylece, uyuşturucu kullanımı bir sağlık sorunu olarak değil, düzeni tehdit eden bir suç unsuru olarak ele alınmış ve bu anlayış sonraki yıllarda benimsenecek olan ceza merkezli politikaların temelini güçlendirmiştir.

1.11. 1953 New York Afyon Protokolü

1940'lı yılların sonlarına doğru, çeşitli konuları ele alan çok sayıda uluslararası uyuşturucu kontrol sözleşmelerinin artık karmaşık ve uygulanması zor bir mekanizma sunduğu fark edilmiştir. Bu duruma yönelik Anslinger, Sharman ve destekçileri, CND'nin var olan tüm uyuşturucu kontrol sözleşmelerini tek çatı altında toplamasını ECOSOC'a önermesi yönünde girişimde bulunmuştur. Burada amaçlanan, daha katı ve yasaklamaya dayanan yeni ve bağlayıcı bir kontrol sistemi kurmak olmuştur. Ancak bu fikir, DND yöneticisi Leon Steinig'in, yasa dışı uyuşturucu ticaretini sona erdirmek ve yasal afyon arzına yönelik toptan satışı garanti altına alabilmek adına *Uluslararası Afyon Tekeli'nin (International Opium Monopoly)* kurulmasını önermesiyle yaklaşık on yıl süreyle rafa kaldırılmıştır.¹⁴⁰

1950'lerde Soğuk Savaş'ın gergin ortamı Anslinger'i, ABD'nin sahip olduğu afyon ve türevlerine ait stoklarını, Amerikan ilaç şirketleri aracılığıyla İran'dan satın alarak yeniden tesis etmeye yöneltmiştir. Aynı dönemde, birçok Avrupa ülkesi de rezervlerini arttırma yoluna gitmiştir. Hem Avrupa hem de ABD'deki çok uluslu ilaç şirketleri, olası kısıtlamalar ve artan fiyatlarla ilgili kaygılarından ötürü Steinig'in afyonun dağıtımını tekelleştirme fikrine olumsuz yaklaşmıştır. Anslinger, Sharman, İngiliz, Fransız ve Hollandalı temsilcilerin desteğiyle CND tekelleştirme girişimlerini bastırmıştır. Öte yandan, Fransız temsilci Charles Vaille, daha geniş kapsamlı antlaşma reformları düzenlenene kadar geçici bir önlem olarak yeni bir afyon

¹³⁹ Sinha, 2001: 17.

¹⁴⁰ Sinha, 2001: 18.

protokolü önermiştir. ECOSOC'un bu öneriyi kabul etmesi, afyona yönelik daha sıkı uluslararası denetim kurmak isteyen Anslinger için bir fırsat niteliğinde olmuştur.¹⁴¹

1953'te New York'ta tamamlanan *Afyon Protokolü'nün (Opium Protocol)*¹⁴² 2. maddesinde afyon kullanımının tıbbi ve bilimsel amaçlarla sınırlandırılmasına açıkça yer vermiştir. Buna ek olarak, haşhaş bitkisinin ekimi ve afyon üretimini-dağıtımını düzenleyen birçok madde de protokolde yer almıştır. Protokolün 6. maddesi, afyon üretimi hususunda belirlenen 7 ülke dışında üretimi uluslararası alanda kısıtlama yoluna gitmiştir.¹⁴³ Anslinger'in yoğun çabalarına karşın, protokolün gerekli desteği toplayıp yürürlüğe girmesi 10 yıl sonra mümkün kılınmıştır. Ancak, önceki yapılan tüm antlaşmaların yerini alan 1961 yılında imzalanan *BM Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesi'nin (UN Single Convention on Narcotic Drugs)* 1964'te yürürlüğe girmesiyle bu protokol rafa kaldırılmıştır.¹⁴⁴

1.12. 1961 BM Narkotik Uyuşturucular Tek Sözleşmesi

1961 Narkotik Uyuşturucular Tek Sözleşmesi, uyuşturucunun günümüz uluslararası uyuşturucu politikalarına yasaklayıcı düzenlemeler getirmede resmi olarak merkezi bir rol oynamıştır. Bu sözleşme, 1909'dan beri bu konuda yapılan diğer uluslararası sözleşmelerin daha kapsamlı ve gelişmiş hali olarak kabul edilmiştir.¹⁴⁵ Konferans 24 Ocak 1961'de New York'ta yetmiş üç ülkenin katılımıyla başlamış ve her ülke kendi iç politikasını göz önünde bulundurarak fikirlerini sunmuştur. Konferans'ın asıl amacı organik uyuşturucu maddelerin denetimini sağlayan bağlayıcı ve güçlü bir sözleşme tasarlamaktır.¹⁴⁶ II. Dünya Savaşı'nın ardından siyasi, ekonomik ve askerî açıdan konumunu daha da güçlendiren ABD, sahip olduğu üstünlükle, BM'nin 1961 Tek Sözleşmesine de etki etmiştir. Yeni bir kontrol sistemi oluşturmak isteyen ABD, bu sistemi diğer uluslara da dayatacağı bir konuma gelmiştir.¹⁴⁷ Sinha, Kanada Parlamentosu'na sunmak için oluşturduğu 2001 yılındaki raporda şu sözlere yer vermiştir:

“Uluslararası uyuşturucu kontrolünün tarihi, üç uyuşturucu Sözleşmesinin felsefi ve pratik temellerine dair fikir verir. Ahlaki olarak lekelenmiş ırkçılık ve sömürge ticaret savaşlarının olduğu bir çağda başlayan yasak

¹⁴¹ McAllister 2000'den akt. Sinha, 2001: 18.

¹⁴² *Haşhaş Bitkisinin Yetiştirilmesi, Üretimi, Afyonun Uluslararası ve Toptan Ticareti ve Kullanımının Sınırlandırılması ve Düzenlenmesine İlişkin Protokol (Protocol for Limiting and Regulating the Cultivation of the Poppy Plant, the Production of, International and Wholesale Trade in, and Use of, Opium)* Ayrıca bkz; Bewley-Taylor, 1999: 92-95.

¹⁴³ Belirlenen 7 ülke: Bulgaristan, İran, Hindistan, Sovyetler Birliği, Türkiye, Yugoslavya, Yunanistan. Kaynak: United Nations Office on Drugs and Crime. (1953). *United Nations Opium Conference: Protocol and Final Act of 23 June 1953. (Rapor No: 1953.XI.6.)*. United Nations. New York.

https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/bulletin/bulletin_1953-01-01_3_page015.html#s0002 (erişim tarihi: 14.04.2025).

¹⁴⁴ Sinha, 2001: 18.

¹⁴⁵ Sinha, 2001: 19.

¹⁴⁶ McAllister, 1992: 148.

¹⁴⁷ Jelsma, 2011: 3.

temelli uyuşturucu kontrolü, ABD'nin ısrarıyla uluslararası boyutlara ulaşmıştır. Amerika ve sömürge güçleri, uyuşturucu bağımlılığı ve kötüye kullanımının etkileriyle ülke içinde karşı karşıyaydı, ancak hem talebi (bu tür sorunların sosyal-medikal doğası) hem de arzı ele almak yerine, yalnızca ikincisine odaklandılar ve uyuşturucunun kendi topraklarına akışını durdurmaya çalıştılar. Bunu yaparken, ülkelerinde siyasi sermaye kazandılar ve uyuşturucu kontrolünün maliyetini ve yükünü, böyle müdahaleci bir görevi üstlenmek için kültürel eğilimleri veya kaynakları olmayan ve kendilerine dayatılanı reddedecek ekonomik veya askeri güçleri olmayan ağırlıklı olarak Asyalı ve Latin Amerikalı gelişmekte olan ülkelere kaydıldılar. Batılı kontrol savunucularının yasak odağı, küresel yasadışı uyuşturucu ticaretinin büyümesini ve gelişimini de teşvik etti. İronik olarak, sistem uyuşturucu arzını kaynaktan kontrol etmede genel olarak çok az başarı elde etti. Buna rağmen arz odaklı aktivistler, yasak temelli uluslararası bir uyuşturucu kontrol sistemi oluşturma hedeflerine büyük ölçüde ulaştılar.”¹⁴⁸

1961 Tek Sözleşmesi'ne katılan ABD temsilcisi müzakere sırasında sözleşme fikrinin ABD'ye ait olduğunu belirtmiştir.¹⁴⁹ Güvenlikleştirmenin kavramsal çerçevesi, uyuşturucuların küresel bir tehdit olarak kabul edilmesinin söylemsel analizinde daha kapsamlı bir yaklaşım sunabilmektedir.¹⁵⁰ 1961 Tek Sözleşmesi'nin giriş kısmındaki söylemin analizini yapmak uyuşturucunun insan, ulusal ve uluslararası güvenlikle olan bağlantısını anlamamıza yardımcı olacaktır. Giriş kısımları her ne kadar yasal bir güce sahip olmasalar da anlaşmanın anlaşılabilirliği adına önem taşımaktadır.¹⁵¹

1961 Tek Sözleşmesinin giriş kısmı aşağıdaki gibi düzenlenmiştir;

“Taraflar,

İnsanlığın sağlık ve refahı konusundaki endişelerini göz önünde bulundurarak, Uyuşturucu maddelerin tıbbi kullanımının, ağrı ve ıstırapın hafifletilmesi için vazgeçilmez olmaya devam ettiğini ve bu amaçla uyuşturucu maddelerin mevcudiyetinin sağlanması için yeterli düzenlemelerin yapılması gerektiğini kabul ederek, uyuşturucu maddelere bağımlılığın birey için ciddi bir şer oluşturduğunu ve insanlık için sosyal ve ekonomik tehlikeler taşıdığını kabul ederek, bu şerri önleme ve mücadele etme sorumluluklarının bilincinde olarak, uyuşturucu maddelerin kötüye kullanımına karşı etkili önlemlerin, koordineli ve evrensel bir eylemi gerektirdiğini göz önünde bulundurarak, böyle bir evrensel eylemin, aynı ilkelerle rehberlik edilen ve ortak hedeflere yönelik uluslararası işbirliğini gerektirdiğini anlayarak, Birleşmiş Milletler'in uyuşturucu kontrolü alanındaki yetkisini kabul ederek ve ilgili uluslararası organların bu örgüt çerçevesinde olmasını arzu ederek, uyuşturucu maddelere ilişkin mevcut anlaşmaların yerini alacak, bu tür uyuşturucuları tıbbi ve bilimsel kullanımla sınırlayacak ve bu amaç ve hedeflere ulaşmak için sürekli uluslararası işbirliği ve kontrol sağlayacak, genel olarak kabul edilebilir bir uluslararası sözleşme imzalanmasını arzu ederek...”¹⁵²

Bu söylem ışığında sözleşme, uyuşturucu maddelerin sağlık amacıyla kullanımının gerekli olduğunu ancak madde kullanım bozukluğunun birey için *ciddi şer (serious evil)* oluşturduğu ve toplumun sosyal ve ekonomik yapısına karşı bir tehdit olduğunu belirtmiştir. Bu

¹⁴⁸ Sinha, 2001: i.

¹⁴⁹ Jelsma, 2011: 3

¹⁵⁰ Crick, 2012: 3.

¹⁵¹ Crick, 2012: 3

¹⁵² BM, 1961: 1. https://www.unodc.org/pdf/convention_1961_en.pdf (erişim tarihi: 01.02.2025)

konuda sözleşme, gerekli önlemlerin alınabilmesi için titiz ve iş birliğine dayalı bir anlayış öngörmüştür. Burada güvenlikleştirici aktör ABD öncülüğündeki BM'dir. Referans nesnesi olarak makro düzeyde tüm insanlık ele alınmıştır. Varoluşsal bir tehdit olarak *şer* ve sakınılması gereken olarak madde kullanım bozukluğu gösterilmiştir. Bu tehdide karşı alınması gereken olağanüstü önlemler, uluslararası sistem aracılığıyla küresel uyuşturucu yasağı uygulaması getirme amacı taşımıştır. İkna edilmesi gereken dinleyici kitle ise BM ülke temsilcileridir.

McAllister Konferans'a katılan ülkeleri 5 ayrı sınıfa ayırmıştır: *Sıkı kontrol grubu (strict control)*, *tarafsız devletler gurubu (neutral states)*, *organik devletler grubu (organic states)*, *zayıf kontrol grubu (weak control)*, ve *imalatçı devletler grubu (manufacturing states)*.¹⁵³

Sıkı kontrol grubu, genellikle uyuşturucu madde üretim ve imalatı yapmayan ülkeleri kapsamaktadır. Bu grubun içindeki ülkeler: Fransa, İsveç, Brezilya ve Çin'dir. Bu ülkeler, kültürel olarak uyuşturucu kullanımına karşı olan ve uyuşturucu istismarından olumsuz etkilenmiş ülkelerdir.

Tarafsız ülkeler grubu, Afrika'daki ülkelerin çoğunun, Orta Amerika'nın, bazı Güney Amerika ülkelerinin, Lüksemburg ve Vatikan'ın içinde olduğu gruptur. Bu grubun üyeleri, konferans boyunca çok az fikir beyan etmiş, bazıları yakın olduğu blok çerçevesinde oy kullanmış ve genel anlamda uzlaşmacı bir tavır sergilemiştir.

Organik grubu oluşturan ülkeler, kendi çıkarları doğrultusunda zayıf kontrol sistemini savunmuştur. İşlenmemiş organik madde üreticisi ülkeler: Türkiye, Pakistan, Burma; kokain yetiştirici ülkeler: Endonezya, Peru, Kolombiya, Bolivya; esrar ve afyon yetiştirici bölgeler: Güney Asya, Güneydoğu Asya ve Afrika Boynuzu ülkeleri. Bu ülkeler, uyuşturucu kontrolünün odak noktası haline geldiklerini belirtmiş ve oluşturulmak istenen kontrol sisteminden dengesiz bir şekilde sorumlu tutuldukları için nüfuslarının büyük bir kısmını olumsuz etkilendiğini savunmuşlardır.

Zayıf kontrol grubu, Sovyetler Birliği ile Avrupa, Asya ve Afrika'daki müttefiklerinden oluşan gruptur. Bu devletler, uyuşturucu kontrolünü iç mesele olarak görmüş ve bağımsız denetimler de dahil olmak üzere egemenliklerine yönelik herhangi bir müdahale olasılığını kabul etmemişlerdir.

İmalatçı devletler grubu özellikle sanayileşmiş ABD, İsviçre, İngiltere, Batı Almanya, Hollanda, Kanada ve Japonya gibi devletlerin oluşturduğu gruptur. Organik uyuşturucu kullanımıyla herhangi kültürel bir bağları olmaması ve ülkelerinde uyuşturucu istismarının gözle görülür seviyelerde olması nedeniyle bu ülkeler, organik işlenmemiş maddeler ve kaçakçılığa yönelik sıkı kontrol politikalarını savunmuşlardır. Buna karşılık, sentetik psikoaktif

¹⁵³ McAllister, 1991: 149.

maddelerin önde gelen üreticileri olmaları nedeniyle bu ülkeler, tıbbi araştırmalara ve sentetik uyuşturucuların üretimi ve dağıtımına yönelik kısıtlamalara tamamen karşı çıkmıştır.¹⁵⁴

Bu sözleşme, uluslararası uyuşturucu kontrolünde *sıfır tolerans* benimsemiş ve bu kapsamda yapılan önceki anlaşmaları bir sözleşmede toplamıştır. Bu durum Asya, Güney Amerika ve Afrika'daki genel üretici ülkeleri orantısız bir şekilde etkilemiştir. Ayrıca sözleşme, haşhaş, koka ve esrarın geçmişten beri süregelen tıbbi ve kültürel kullanımını yarı tıbbi olarak değerlendirerek kademeli bir şekilde ortadan kaldırmayı amaçlamıştır. 1961 Tek Sözleşmesi afyonu 15 yıl içinde koka ve keneviri ise 25 yıl içinde ortadan kaldırmayı hedeflemiştir.¹⁵⁵ Ancak, günümüzde bu bitkilerin yetiştirilme sıklığı göz önüne alındığında bu hedefe ulaşılmasının güç olduğu anlaşılmaktadır.

Küresel uyuşturucu yasağı sistemi, *kötü uyuşturucu Ötekisini* küresel *Benliğin* ilerlemesine yönelik başlıca bir tehdit olarak nitelendirmiştir.¹⁵⁶ 1961 Tek Sözleşmesi, uyuşturucu kontrolünü insani bir görev olarak tanımlayarak bu söylemi güçlendirmiştir. Buna karşın, özellikle 1961 Tek Sözleşmesinin narkotik maddelere bağımlılığı *şer (evil)*¹⁵⁷ olarak belirtmesi bu tanımlamayla çelişmektedir. Bu terim özellikle önemlidir çünkü BM'nin başka hiçbir bir anlaşmasında bu kelime yer almamaktadır. Örneğin, *kölelik*,¹⁵⁸ *ırk ayrımcılığı*¹⁵⁹ veya *işkence*¹⁶⁰ gibi başlıkları yasaklamak için oluşturulmuş anlaşmalarda *şer* gibi bir terim kullanılmamaktadır. Benzer olarak, nükleer savaşı ele alan anlaşmalarda bu savaşın yıkıcı etkilerinin belirtilmesine rağmen *şer* olarak nitelendirilmemiştir. Tek Sözleşmesi'nde madde kullanım bozukluğunu tanımlama biçimine yapılabilecek en yakın karşılaştırma, *İnsan Hakları Bildirgesi (Declaration of Human Rights)* ve *Soykırım Anlaşması'nda (Genocide Convention)* soykırım kavramı için kullanılan *barbarca eylem (barbarious act)*,¹⁶¹ *iğrenç bela (odious scourge)*¹⁶² gibi ifadelerdir. Bunun yanı sıra, 1961 Tek Sözleşmesi'nin, madde kullanım bozukluğu olan bireyleri tanımlamada kullandığı dil, insan haklarını olumsuz etkileyecek güvenlik önlemlerinin alınmasına ihtimalini doğurmuştur.¹⁶³

Jelsma ve Taylor'a göre, 1961 Tek Sözleşmesi'nin önceki sözleşmeleri tek bir çatı altında toplayan kapsayıcı, birleştirici ve nihai bir çerçeve sunma arzusu, istenen sonuçları

¹⁵⁴ McAllister, 1991: 149-151.

¹⁵⁵ Bewley-Taylor ve Jelsma, 2011: 3.

¹⁵⁶ Herschinger, 2011 akt. (Crick, 2012): 2

¹⁵⁷ Burada *şer* kelimesi *evil* kelimesinin anlamına en çok karşıl原因 kelime olduğu düşünüldüğü için seçilmiştir. *Kötülük* kelimesinin seçilmemesinin sebebi *evil* kelimesinin ahlaki ağırlığını tam olarak karşılayamamasından ötürüdür.

¹⁵⁸ <https://www.refworld.org/legal/agreements/lon/1926/en/13684> (erişim tarihi: 29.01.2025).

¹⁵⁹ <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1973/en/26955> (erişim tarihi: 29.01.2025).

¹⁶⁰ <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1984/en/13941> (erişim tarihi: 29.01.2025).

¹⁶¹ <https://www.refworld.org/legal/resolution/unga/1948/en/11563> (erişim tarihi: 29.01.2025).

¹⁶² <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1948/en/13495> (erişim tarihi: 29.01.2025).

¹⁶³ Lines, 2011: 7-8.

vermemiştir. Sözleşme 1972 yılında önemli değişikliklere uğramış, 1971 ve 1988 yıllarında da iki ek uluslararası sözleşme yapılmıştır. Her bir sözleşme, farklı tarihsel bağlamlarda şekillenmiş ve farklı, hatta zaman zaman çelişkili sonuçlara yol açmıştır. Sonuç olarak; “bazı hükümlerin tutarsız, belirsiz, gereksiz ve hatta çağa ayak uyduramaz hâle gelmesi” kaçınılmaz olmuştur.¹⁶⁴

1.13. 1971 BM Psikotrop Maddeler Sözleşmesi

1961 Tek Sözleşmesi’nin kabul edilmesinden sonraki yıllarda gelişmiş Batı ülkeler de dahil olmak üzere, küresel uyuşturucu kullanımı ve istismarı artış göstermiştir. Bu artış, özellikle İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında geliştirilen amfetaminler, barbitüratlar¹⁶⁵ ve LSD gibi sentetik psikotrop maddelerin yaygın tüketimi ve kolay erişilebilir olmasından dolayı yaşanmıştır. Bu maddelerin bazıları *tüketici ürünü (consumer goods)* olarak değerlendirilmiş ve yüksek bağımlılık oranlarına zemin hazırlamıştır. Ayrıca bu uyuşturucuların çoğunun henüz uluslararası kontrol çerçevesine alınmaması, ulusal denetiminin ülkeden ülkeye değişiklik göstermesi kaçakçılığı ve ticareti kolaylaştırmıştır.¹⁶⁶

1960’lı yıllar içinde CND ve DSÖ, toplantılarında psikoaktif ilaçların denetimi konusu üzerinde durmuş ve üye devletlere uyarıcı, yatıştırıcı ve LSD gibi halüsinojenik maddeler dahil olmak üzere çeşitli maddelerin ulusal düzenlemeleri hakkında tavsiyeler vermiştir. Ocak 1970’te CND, BM *Narkotik İlaçlar Bölümü (Division of Narcotic Drugs)* tarafından verilen psikoaktif maddelerin uluslararası denetimini içeren bir taslak metnini tartışmaya açtı. Bazı değişikliklerin yapılmasıyla birlikte bu taslak, 11 Temmuz 1971 yılında Viyana’da düzenlenen tam yetkili (plenipotentiary) konferansın temel konusu olmuş ve nihayetinde *Psikotrop Maddeler Sözleşmesi (Convention on Psychotropic Substances)* olarak kabul edilmiştir.

Bu sözleşme, küresel uyuşturucu üretimi ve kullanımının çeşitlenmesi üzerine geliştirilmiş ve amfetaminler, barbitüratlar, benzodiazepinler¹⁶⁷ ve halüsinojenik dahil olmak

¹⁶⁴ Bewley-Taylor, Jelsma, 2011: 16.

¹⁶⁵ “Barbitüratlar, aynı zamanda sakinleştirici-hipnotik ve sinir sistemini yatıştırıcı ilaçlar olarak bilinen, güçlü bağımlılık yapıcı sentetik maddeler olarak bu tür uyuşturucular arasında önemli bir yere sahipti. ...Barbitürik asit, 1864 yılında geleceğin Nobel Ödülü sahibi Adolph von Baeyer tarafından sentezlenmiş ve bu grubun farmakolojik olarak aktif ilk bileşiği olan barbitalin hipnotik özellikleri 1892 yılında Josef von Mering ve Emil Fisher tarafından keşfedilmiştir. İlaç 1903 yılında Veronal ticari adı altında yatıştırıcı ve hipnotik olarak piyasaya sürülmüştür. Daha sonra, 1912’de en bilinen fenobarbital (Luminal) de dahil olmak üzere birkaç başka türev sentezlenmiştir. Bağımlılık oluşturma potansiyellerinin yanı sıra, barbitüratlar düşük terapi değerleri nedeniyle intihar amacıyla en sık kullanılan ilaçlardır. Diğer ilaçlarla karışım halinde ABD’nin çeşitli eyaletlerinde ölüm cezasını infaz etmek için kullanılmaktadırlar” Vetulani, 2001: 208.

¹⁶⁶ Kušević, 1977: 37.

¹⁶⁷ “Benzodiazepinler, sakinleştirme ve hipnoz etkisi yaratan, endişeyi ve kas spazmlarını hafifleten ve nöbetleri azaltan depresanlardır. ...Benzodiazepinler merkezi sinir sistemini yavaşlatır ve uykuya ve rahat bir ruh haline neden olabilir. Benzodiazepinler hafıza kaybı, düşmanlık, sinirlilik ve canlı veya rahatsız edici rüyalar ile ilişkilendirilmektedir.” Kaynak: <https://www.dea.gov/factsheets/benzodiazepines> (erişim tarihi: 16.04.2025).

üzere yüzden fazla psikoaktif madde üzerinde düzenleyici kontrolleri uygulamaya sokmuştur. Bu maddeler 4 sınıfta toplanmıştır.

1971 Sözleşmesi hazırlanma sürecinde 1961 Sözleşmesi'ni taslak olarak kullanmıştır. Bu nedenle, her iki sözleşmeye de göz gezdirildiğinde birbirine çok benziyor gibi gözükse de mercek altına alındığında birbirinden çok farklı iki ayrı sözleşme olduğu anlaşılmaktadır. 1971 Sözleşmesi içerik bakımından önceki sözleşmelere kıyasla çok daha zayıf kalmıştır. Bu durum, görüşmelerdeki kilit isimlerin konumları incelenirken ve her iki sözleşmedeki kullanılan dili karşılaştırılması yapılırken daha da belirginleşmektedir.¹⁶⁸ Kušević'e göre, özellikle çok uluslu ilaç şirketleri bu sözleşmenin şekillenmesinde söz sahibi olmuştur.¹⁶⁹

McAllister'in yukarıda tanımlanan beş farklı grubuna karşın Viyana'da yapılan konferans 2 farklı gruba bölünmüştür. İlk grubu oluşturan imalatçı ülkeler, çoğunlukla gelişmiş, büyük ilaç sanayisine sahip ve aktif psikoaktif ilaç piyasasına sahip ülkelerdir. İkinci grup, sosyalist ülkeler tarafından desteklenen, psikoaktif ilaç pazarında çok az payı olan veya hiç olmayan ve çoğunlukla gelişmekte olan ülkeleri içerek organik gruptur. 1961 Konferansı'na göre bu konferansta grupların savundukları kontrol sistemleri zıt değişiklikler göstermiştir. Bu konferansta imalatçı ülkeler önceden organik ülkelerin savunduğu zayıf kontrol politikalarını sahiplenmiş, sıkı kontrollerin uygulanmasının zor olacağına ve büyük ekonomik kayıplara yol açacağını iddia etmiştir. Buna karşılık organik grup, 1961 Sözleşmesi ile kendilerine dayatılan sıkı kontrol politikalarına benzer politikaların uygulanması için baskı yapmıştır.¹⁷⁰

1971 Sözleşmesi, 1961 Sözleşmesi'nin uyuşturucu kullanımına yönelik net olmayan çerçevesine kıyasla uyuşturucu kontrolünün talep kısmına dair önemli adımlar atmıştır. Sözleşmenin 20. maddesi halkın eğitimi, önleme ve rehabilitasyon konularını uluslararası yasal çerçeveye eklemiştir. Sözleşme hükümleri, dil bakımından devletlerin bazı sorumluluklardan kaçınılabilmesine olanak tanıyacak boşluklara neden olsa da önceki sözleşmelerden daha

¹⁶⁸ Sinha, 2001: 24. "1961 Sözleşmesinde kullanılan dil daha doğrudan ve direktif verici olurken -örneğin taraf ülkelerden bahsederken birçok yerde "bu tür önlemleri kabul edecektir" "(shall adopt such measures)" ifadesi yer alırken 1971 Sözleşmesinde böyle bir ifadeye rastlanmamış bunun yerine daha esnek bir dil kullanılmıştır. Ayrıca, 1961 Tek Sözleşmesi'nde uyuşturucu madde bağımlılığı "birey için ciddi bir şer... insanlık için sosyal ve ekonomik tehlikelerle dolu" olarak tanımlanmaktadır. Buna karşın, Psikotropalar Sözleşmesi bağımlılık için *ciddi bir şer* olarak bahsetmemekte, bunun yerine "bazı psikotropik maddelerin kötüye kullanımından kaynaklanan kamu sağlığı ve sosyal sorunlara" dikkat çekmektedir" Sinha, 2001: 25-26.

¹⁶⁹ Kušević, 1977: 39, Sinha, 2001: 25. Sözleşme'nin hazırlık taslağının önemli isimlerinden Arthur Lande, Viyana Konferansı'ndan kısa bir süre önce görevini sona erdirmiştir. Daha sonra, -diğer birçok ilaç şirketi temsilcisi gibi- Konferans'a ABD İlaç Üreticileri Birliği'nin (U.S. Pharmaceutical Manufacturer's Association) temsilcisi olarak gözlemci sıfatıyla katılmıştır. Şirketlerin etkisinin diğer çarpıcı bir örneği de katılımcı olan altı Latin Amerika ülkesinin Sözleşme'yi zayıflatmaya yönelik girişimleridir. Bu altı ülkenin oluşturduğu heyetin temsilci kişisi; ortalama bir şekilde İspanyolca konuşan, herhangi bir resmi, diplomatik veya teknik kimliği olmayan İsviçreli bir vatandaşı. Kendisi Avrupalı İlaç şirketi devi Hoffmann-LaRoche tarafından görevlendirilmişti.

¹⁷⁰ Kušević, 1977: 39.

insancıl bir çerçeve sunmuştur. Sözleşmenin 22. maddesi, devletlerin madde kullanım bozukluğu olan ve suç işleyen bireylere karşı sadece cezai yöntemleri değil, aynı zamanda tedavi, eğitim, rehabilitasyon ve topluma geri kazandırma gibi tedbirlerin de uygulanmasını öngörmektedir. Bu, yalnızca cezalandırmaya odaklanan önceki çerçevelerden daha farklı olsa da rehabilitasyon merkezli yaklaşımla öncelikle hapis cezası gibi cezai yaptırımların yerini almaktan ziyade bunların tamamlayıcısı olma amacı taşımıştır.¹⁷¹

Sonuç olarak bu sözleşme 1961 Sözleşmesine göre daha zayıf yükümlülükler içermiştir. Öte yandan, ABD’de uyuşturucuya karşı savaşın başlaması, sözleşmenin yeniden gözden geçirilmesini engellemiştir.¹⁷²

1.14. 1988 Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi

1980’lere gelindiğinde BM ve özellikle sıkı kontrol grubu olan üye devletler arasında uluslararası uyuşturucu kaçakçılığını önleme hususunda çabaların yetersiz olduğuna dair endişeler artmıştır. Bazı devletlerin uyuşturucu kontrolüyle ilgili BM sözleşmelerine taraf olmamaları veya yasadışı uyuşturucu ile mücadelede kolluk güçlerinin ve yasaların yetersizliği, bu endişelerin kaynağını oluşturmuştur.¹⁷³ BM Genel Kurulu (General Assembly) bu sorunlara yanıt niteliğinde olan 19/141 sayılı kararı 1984’te kabul etmiş ve ECOSOC’tan CND’ye öncelikli bir mesele olarak, mevcut uluslararası anlaşmalarda ele alınmamış yönleri de kapsayacak şekilde, yasadışı uyuşturucu kaçakçılığını bütüncül biçimde çerçeveleyecek bir sözleşme taslağı hazırlama talimatı vermesini istemiştir. Bu girişimin temel amacı, kendinden önceki iki BM sözleşmesini de kapsayacak şekilde, yasadışı uyuşturucu kontrolüne yönelik yeni ve tamamlayıcı bir yasa oluşturmaktır.¹⁷⁴

Aralık 1988’de Viyana’da 106 devletin katılımıyla gerçekleştirilen uluslararası bir konferansta oybirliğiyle kabul edilen 1988 *Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi* (*Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances*), uluslararası uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadelede yeni bir uluslararası hukuk rejimi oluşturmayı hedeflemiştir. Sözleşmenin önsözünde, her bir devletin ulusal hukuklarında uluslararası uyuşturucu kaçakçılığına yönelik faaliyetleri kapsayan bir suç listesi oluşturmaları istenmiştir. Taraf devletler bu sözleşmeyle birlikte, uluslararası uyuşturucu kaçakçılığını bastırmak için diğer ülkelerle iş birliği kurma, kendi yargı sistemlerinde uyuşturucu kaçakçılığını önlemeye yönelik ceza yasaları çıkarma ve bu yasaları uygulama sorumluluklarını

¹⁷¹ UN General Assembly, 1971: 12.

¹⁷² Sinha, 2001: 30.

¹⁷³ Stewart. 1990: 387.

¹⁷⁴ Sinha, 2001: 33.

da kabul etmiştir. Bu yasalar arasında, kara para aklama, mal varlığına el koyma, suçluların iadesi, adli yardımlaşma ve yasadışı maddelerin üretiminde kullanılan kimyasallar, materyaller ve ekipmanların ticaretine ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Stewart'a göre, 1988 Sözleşmesi, uluslararası ceza hukuku alanında şimdiye kadar kabul edilmiş en ayrıntılı ve kapsamlı belgelerden biridir. Küresel düzeyde benimsenip etkin bir şekilde uygulanırsa, dünya genelinde ulusal yasaların ve yaptırımların uyumlu hâle gelmesinde önemli bir rol oynayacağı iddia edilmiştir.¹⁷⁵

1988 Kaçakçılık Sözleşmesi'nin giriş kısmında şu ifadeler yer almaktadır:

"Bu Sözleşmenin tarafları,

insan sağlığı ve refahı üzerinde ciddi bir tehdit oluşturan ve toplumun ekonomik, kültürel ve siyasi temellerine olumsuz etkilerde bulunan, uyuşturucu maddeler ve psikotrop maddelere olan yasadışı üretim, talep ve ticaretin büyüklüğü ve artan eğilimi konusunda derin endişe duymaktadırlar... Yasadışı ticaret ile yasal ekonomileri zayıflatan ve devletlerin istikrarı, güvenliği ve egemenliğine tehdit oluşturan diğer ilgili organize suç faaliyetleri arasındaki bağlantıları kabul etmekte... Ayrıca, yasadışı ticaretin uluslararası bir suç faaliyeti olduğunu ve bunun bastırılmasının acil dikkat ve en yüksek önceliği gerektirdiğini kabul etmektedirler..."¹⁷⁶

Bu söylem; yasadışı uyuşturucu üretimi, kaçakçılığı ve talebine karşı artan ölçeğin ve yaygınlığın oluşturduğu ciddi bir kaygıyı belirtmektedir. Uyuşturucu kaçakçılığının devam etmesinin bireysel sağlığın yanı sıra toplumun genel refahı için de ciddi bir tehdit olduğu ve devleti istikrarsızlığa sürükleyecek suç faaliyetlerini körüklediğini ifade etmektedir. Sözleşme ayrıca uyuşturucu sorununun ekonomik istikrar, kültürel bütünlük ve siyasi yapılar da dahil olmak üzere toplumu ve devleti derinden sarsan bir etkisi olduğunu ima etmektedir. Pasajda dikkat çekilmesi gereken diğer bir husus da uyuşturucu sorunu ile organize suç arasındaki bağlantı ve bu bağlantının yaratabileceği sorunlara karşı acil ve ciddi bir eylem çağrısında bulunarak, bu konuya büyük öncelik tanınması gerektiğidir. Özetle uyuşturucu sorunu, devletlerin acil güvenlik önlemleri almasını gerektiren ve devletin istikrarı ve geleceğine bir tehdit oluşturan önemli ve acil müdahale gerektiren bir güvenlik sorunu olarak gösterilmiştir. Bu da meselenin uluslararası alanda güvenlikleştirilmesi için bir çerçeve oluşturulmasına olanak tanımıştır. Bu çerçevelenme, uyuşturucu sorununa karşı daha agresif ve geniş kapsamlı tedbirlerin alınması için devletleri uyaran bir nitelikteydi.

"Anayasal ilkelerine ve hukuk sisteminin temel kavramlarına tabi olarak, her Taraf, 1961 Sözleşmesi, değiştirilmiş haliyle 1961 Sözleşmesi veya 1971 Sözleşmesi hükümlerinden farklı olarak, kişisel tüketim amacıyla

¹⁷⁵ Stewart, 1990: 387-388.

¹⁷⁶ UN General Assembly, 1988: 1. <https://www.refworld.org/legal/agreements/un/1988/en/67546> (erişim tarihi: 02.02.2025).

narkotik uyuşturucuların veya psikotrop maddelerin bulundurulması, satın alınması veya yetiştirilmesini iç hukukunda suç olarak düzenlemek için gerekli olabilecek tedbirleri almalıdır”.¹⁷⁷

Yukarıdaki 3(2) maddesinden yola çıkarak sadece uyuşturucu ticareti içinde olanları değil ayrıca ticaretin başlıca nedeni olan, talebi oluşturanları da cezai sistem içine alacak maddeleri barındırmaktadır. Bu bağlamda, ulusal güvenlik ve devlete karşı tehdit oluşturan birim, bireye kadar daraltılmıştır.

Sözleşmenin 3(4c) kısmında; “Önceki alt paragraflara bakılmaksızın, küçük çaplı ve uygun görülen durumlarda, Taraflar mahkûmiyet veya ceza yerine eğitim, rehabilitasyon veya sosyal entegrasyon gibi tedbirler öngörebilir; ayrıca, suçlunun uyuşturucu kullanan bir birey olması halinde tedavi ve sonrası bakım da sağlayabilir”¹⁷⁸ ifadesiyle devletlere kullanıcı olan bireyler için tedbir alma konusunda farklı alternatifler sunulmaktadır. Sözleşme, her ne kadar rehabilitasyon ve sağlık konularına değinse de bu önlemler daha çok alternatif olarak ele alınmış ve öncelik verilen tedbirler ceza merkezli olmuştur. Ayrıca sözleşme, yasadışı kaçakçılığın ve diğer bağlantılı organize suçların devletin ekonomisine, istikrarına, güvenliğine ve bağımsızlığına zarar verdiğini belirtmiştir. Bu bilgiler ışığında, bu sözleşmenin 1961 Tek Sözleşmesinden farklı olarak referans nesnesinde devleti ve ulusal güvenliği merkeze koyduğunu söyleyebiliriz. 9. ve 10. maddelerde, devletlerin iş birliği içinde bu sorunu ele almalarının gerektiğini belirterek kolluk kuvvetlerinin ve istihbaratın bu soruna yönelik güçlendirilmesinin gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Ayrıca sözleşme, özellikle gelişmekte olan transit ülkelere,¹⁷⁹ uyuşturucu trafiğini durdurmaları için diğer taraf ülkeler tarafından teknik ve finansal destek sağlamasını belirtmiş ve gerektiğinde tek taraflı ve çok taraflı anlaşmalar oluşturulmasını önermiştir.¹⁸⁰ Buna ek olarak, anlaşmanın birçok yerinde uyuşturucu yetiştirilmesi konusunda öneri olarak *tamamen yok etme (eradication)* stratejilerinin benimsenmesi savunulmuştur. Özetle sözleşme, uyuşturucu kaçakçılığına karşı alınacak olağanüstü önlemleri kolluk kuvvetlerinin güçlendirilmesi ve mahsullerin yok edilmesi olarak belirlemiştir.¹⁸¹

¹⁷⁷UN General Assembly, 1988: 3. <https://www.refworld.org/legal/agreements/un/1988/en/67546> (erişim tarihi: 02.02.2025).

¹⁷⁸ UN General Assembly, 1988: 4. <https://www.refworld.org/legal/agreements/un/1988/en/67546> (erişim tarihi: 01.02.2025).

¹⁷⁹ Transit ülke, yasadışı malların (bu durumda uyuşturucu ve psikotrop maddeler) kaçakçılık rotasının bir parçası olarak nihai varış yerlerine doğru geçtiği bir ülkeyi ifade eder. Bu ülkeler tipik olarak yasadışı malların menşei veya nihai varış noktası olmayıp kaçakçılık sürecinde aracı noktalar olarak hizmet vermektedir.

¹⁸⁰ UN General Assembly, 1988: 10-11. <https://www.refworld.org/legal/agreements/un/1988/en/67546> (erişim tarihi: 01.02.2025).

¹⁸¹ Crick, 2012: 4.

1986 yılında Başka Reagan, uyuşturucu kaçakçılığı ve organize suçları ulusal güvenliğe tehdit olarak sınıflandıran 221 sayılı Ulusal Güvenlik Kararı'nı¹⁸² yürürlüğe koyduktan iki yıl sonra 1988 Sözleşmesi devreye girerek belirtilen bu tehditleri küresel düzeye taşımıştır. Bu iki düzenlemedeki maddeler arasındaki benzerlikler ABD'nin uyuşturucu kaçakçılığı hakkındaki uluslararası söylemi etkilemedeki rolünü anlama açısından önemlidir. 1988 sözleşmesi sürecinde ABD aktif olarak yer almıştır ve sözleşmede yer alan birçok hüküm, ABD hukukunda zaten yer alan yasal düzenlemelerin birer yansıması olarak kabul edilebilir.¹⁸³ Bir başka deyişle, ABD kendi iç yasal düzenlemelerini BM aracılığıyla küresel alana uyarlayarak uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi sürecinde küresel liderlik arzusunu pekiştirmeyi amaçlamıştır.

Çeşitli olağanüstü önlemlerin bir örneği de ABD'nin başlatmış olduğu sertifika programıydı.¹⁸⁴ 1980-90'lı yıllarda yoğun bir şekilde uygulanan bu program, ticaret ve yardım anlaşmalarını ülkelerin narkotik ile mücadeledeki uyumuna bağlı kılmıştır. Bu program döneminde ABD, Latin Amerika ülkelerine askeri imkanları uyuşturucu ile mücadelede kullanması için baskı oluşturmuş ve destek vermiştir. ABD ordusu üyelerinin Latin Amerika ordularının eğitilmesi, donatılmasındaki destek ve çabaları bu ülkelerde uyuşturucu sorununun militarize edilmesinin önünü açmıştır.¹⁸⁵ ABD küresel sertifikasyon programını meşru hale getirmek için 1988 BM sözleşmesinden faydalanmıştır. Bu bağlamda, tüm ülkelere ABD Kongresi'ne sözleşme hedeflerine ulaşmada kaydettikleri ilerlemeyi raporlama konusunda baskı oluşturmuştur.¹⁸⁶ Bu politikalar sonucunda, özellikle Kolombiya ve Afganistan gibi ülkelerdeki narkotik mahsul imha politikaları çerçevesinde yapılan askeri müdahaleler, geçim kaynağı sadece bu mahsuller olan bir kesime herhangi bir alternatif oluşturmadan yapılmasından dolayı göz ardı edilen olumsuz sonuçlara yol açmıştır.¹⁸⁷

1988 Sözleşmesi, imzalayan devletlerin farklı yönleriyle yasadışı uyuşturucu ticareti için gerekli cezai yaptırımları iç hukuk çerçevelerine dahil etmelerini talep etmiştir.¹⁸⁸ BM ve Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı (INTERPOL - The International Criminal Police Organization) gibi uluslararası örgütler ve birçok devlet, etkinliğine dair yeterli kanıtlar

¹⁸² Bu karar ilerleyen bölümlerde daha ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

¹⁸³ Stewart, 1990: 388.

¹⁸⁴ ABD Sertifika Programı (USA Certification Program), ABD tarafından 1986 Uyuşturucu İstismarı ile Mücadele Yasası (1986 Anti Drug Abuse Act) kapsamında oluşturulmuş ve ülkeleri uyuşturucu ile mücadelede iş birliğine çağırıştır. Bu program kapsamında, yıllık olarak narkotik mahsullerin üretildiği ve/veya kaçakçılığının yapıldığı ülkelerin iş birliğinin tespiti Kongre'ye sunulur. Eğer herhangi bir ülke bu tespitler sonucu yeterli kriterleri karşılamaz ise o ülke sertifikasızlaştırır (decertification). Bunun sonucunda o ülkeye yapılan ABD yardımlarının azaltılması, dış yardımların kesilmesi ve çeşitli baskılar yoluyla yaptırım uygulanabilir. Ayrıca bkz; Rosen, L. W. (2015). *International drug control policy: background and US responses*. Congressional Research Service, Washington DC.

¹⁸⁵ Hasselroth, 2005: 3-6.

¹⁸⁶ Woodiwiss ve Bewley-Taylor 2005: 20.

¹⁸⁷ Herschinger, 2011'den akt. Crick, 2012: 5.

¹⁸⁸ Jeslma, 2011: 7.

olmamasına rağmen uyuşturucu ticaretinden elde edilen varlıklara el konulmasını içeren ABD menşeli yaptırımları benimsemeye teşvik edilmiştir.

BM 1961 Tek Sözleşmesi'nden 1988 Sözleşmesi'ne kadar geçen zaman diliminde uyuşturucu hakkındaki söylem değişmiştir.¹⁸⁹ Dini bir kavram olan *şer* benzetmesi devam ederken *savaş metaforu* da ilgi kazanmaya başlamıştır.¹⁹⁰ Dini benzetme olarak *şer* kavramı, insanlığa karşı bir tehdit iken savaş metaforu çerçevesinde uyuşturucu, devlete karşı bir tehdit olarak evrilmiş ve referans nesnesi de bu yönde değişiklik göstermiştir.¹⁹¹ Özetle dini metafor, uyuşturucu sorununu insanlığı etkileyen ahlaki bir sorun olarak ele alırken; savaş metaforu, bu sorunu devletlerin kontrol altına alması gereken bir tehdit olarak görmüştür.

1988 BM Sözleşmesi, 1970'lerden sonra giderek öne çıkan ABD merkezli *Uyuşturucuya Karşı Savaş* yaklaşımından derinden etkilenmiştir. Bu yaklaşım, diğer devletlerin alınması gereken önlemler hususunda ceza politikaları çerçevesini tercih eden bir anlayışı güçlendirmiştir.¹⁹² Bu dönüşüm, özellikle gelişmekte olan devletlerin uyuşturucuyu güvenlikleştirme süreçlerini tetiklemiş ve bu şekilde özellikle Latin Amerika devletleri, uyuşturucu sorununu ortadan kaldırma konusunda ABD ile iş birliği yaparken, yalnızca ABD'nin değil aynı zamanda uluslararası örgütlerin de baskısını hissetmiştir. Bu sözleşme, ABD'nin müdahaleci politikalarını gerekçelendirmede etkili bir araç görevi görmüştür.

Başarılı bir güvenlikleştirme *Benlik (Self)* olarak adlandırılan referans nesnesinin *Öteki (Other)* olarak tanımlanan varoluşsal tehditten kendini koruması gereken ikilemli bir durum yaratır.¹⁹³ Bu süreç aynı zamanda hangi değer ve davranışların kabul edilir olduğunu hangilerinin kabul edilmez olduğunu belirler.¹⁹⁴ Bu durumda, uyuşturucu sorununu ele aldığımızda, uyuşturucu kullanıcıları, uyuşturucu satıcıları ve kaçakçıları bir *Öteki* kimliğine sahipken bu durumu bir tehdit olarak algılayan devlet, toplum veya küresel yapı referans nesnesi olarak nitelendirilebilir. Rita Abrahamsen'e göre güvenlik politikalarının her zaman olağanüstü eylem gerektirmediğini daha çok risk/korku sürekliliği üzerinden ilerlediğini belirtmektedir. Sonuç olarak, verilecek tepkinin savaş gibi büyük çaplı önlemler yerine daha fazla kanun uygulayıcı ve kısıtlayıcı politikalar içermesi muhtemeldir. Bununla beraber, yoruma açık olan bazı uluslararası sözleşmeler, devletlere bir ölçüde esneklik sağlamakta ve bunun sonucunda farklı politikalar ortaya çıkmaktadır.¹⁹⁵ Bu politikalara örnek olarak suç

¹⁸⁹ Crick, 2012: 4.

¹⁹⁰ Herschinger, 2011'den akt. Crick, 2012: 5.

¹⁹¹ Crick, 2012: 5.

¹⁹² Krajewski, 1999: 331.

¹⁹³ Herschinger, 2011'den akt. Crick, 2011: 2.

¹⁹⁴ Abrahamsen, 2005: 69.

¹⁹⁵ Krajewski, 1999: 331.

olmaktan çıkarma (örn. Portekiz), sıkı kanun yaptırımları (örn. ABD), ve/veya askeri yaptırım yok etme çabaları (örn. Plan Kolombiya) verilebilir.¹⁹⁶

1988 BM Sözleşmesi'nde uyuşturucu kaçakçılığı yapan grupların sahip olduğu güç, para ve terörizmle ile olan bağlantısının devlet ve uluslararası toplumun güvenliğini tehlikeye attığı belirtilmiştir. Bunun sonucunda, uyuşturucu tehdidine yönelik savunma gerektiren yaklaşım Kolombiya ve Afganistan gibi ülkelerde askeri kaynakların güçlendirilmesi ve mahsulleri yok etme stratejilerinin artırılması olarak kendini göstermiştir.¹⁹⁷ Bu ülkelerde on yıllarca süren iç çatışmalar yaşanırken, uyuşturucu ticareti isyancı grupların ana gelir kaynaklarından biri haline gelmiştir. Uyuşturucu üretimi, özellikle devlet yönetiminin zayıf olduğu bölgelerde artış gösterirken, silah ve nakit akışı şiddet döngüsünü daha da kötüleştirmiştir.

Uyuşturucuya karşı geliştirilen argümanlar büyük oranda uyuşturucuları, uyuşturucu kullanıcılarını ve uyuşturucu kaçakçılarını *düşman uyuşturucu Ötekisi (antagonistic drug Other)* veya önemli bir varoluşsal tehdit olarak betimlemeye dayanmaktadır. Başlangıçta uyuşturucu kullanıcıları en önemli *Öteki* olarak görülmüştür. Ancak, zamanla odak noktası uyuşturucu kaçakçılığı yapanlara kaymıştır. Son olarak narko-terörist olarak adlandırılan örgütler en zorlu *Öteki* olarak değerlendirilerek küresel uyuşturucu yasağı sisteminin büyümesini tetiklemiştir.¹⁹⁸ Bir başka deyişle, uyuşturucu ve ilgili aktörlerin *düşman öteki* olarak ele alınması, toplumsal kaygıları dışa vuran ve politika adımlarını etkileyen küresel boyuttaki uyuşturucu kontrolüne daha kapsamlı ve geniş ölçekli bir yaklaşım sunmaktadır.

Özetle, tarihsel bağlamda uyuşturucu maddelerin kullanımına bakıldığında, afyon, koka, peyote, esrar gibi bitkiler ile bazı mantar türlerinin farklı dönemlerde çeşitli medeniyetler ve kültürler tarafından yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu maddeler genellikle tıbbi ve dini amaçlarla; zaman zaman ise merak, ruhsal arayış veya bilinç hâlini değiştirme isteğiyle tüketilmiştir. Son iki yüzyılda bilimsel gelişmeler, hem doğada bulunan bazı narkotik maddelerin kimyasal yapılarında değişikliklere yol açmış hem de yeni psikoaktif maddelerin laboratuvar ortamında sentezlenmesine olanak sağlamıştır. Başlangıçta genellikle çeşitli hastalıkların tedavisinde veya tıbbi müdahalelerde kullanılmak üzere geliştirilen bu maddeler, geçirdikleri kimyasal dönüşümler sonucunda etki güçlerini artırmış; ancak bu durum, aynı zamanda bağımlılık potansiyellerinin de yükselmesine zemin hazırlamıştır. Örneğin, kokainin kokadan, morfin ve eroinin afyondan elde edilmesi ile amfetamin ve metamfetamin gibi sentetik maddelerin geliştirilmesi, tıbbi amaçlarla başlatılmış olmakla birlikte, bu maddelerin

¹⁹⁶ Crick, 2012: 2.

¹⁹⁷ Crick, 2012: 7.

¹⁹⁸ Herschinger, 2011 akt. Crick, 2012: 2.

ticari ürünler olarak piyasaya sürülmesi ve halk arasında yanlış kullanımının yaygınlaşması, bağımlılık riskinin artmasına yol açmıştır.

Uyuşturucunun küresel düzeyde bir tehdit olarak inşa edilme süreci incelendiğinde, ilk uluslararası sözleşmelerin oluşturulmasından önce ve bu sözleşmelerin gelişiminde ABD'nin etkin bir aktör olduğu görülmektedir. 1900'lerin başında, Çin ve ABD sömürgesi Filipinler'de afyon kullanımını ahlaki ve insani açıdan sorunlu bulan ABD'li misyonerlerin hükümeti uyarması sonucunda, Şanghay ve Lahey'de ilk uluslararası afyon komisyonlarının toplanması, uyuşturucu kontrolüne yönelik girişimlerin temelinde ahlaki ve dini motivasyonların yer aldığını göstermektedir. Dönemin ABD hükümetinin, Asya ülkelerindeki diplomatik ve ticari nüfuzunu arttırma arzusu da bu süreçlerin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. ABD'nin küresel uyuşturucu kontrolünde lider konuma yükselmesi, özellikle Asya'daki ahlaki otoritesini ve diplomatik etkisini güçlendirmiştir. Buna ek olarak, ABD içinde afyon kullanımının yaygınlaşması üzerine alınan önlemler, küresel düzeyde kurulan kontrol mekanizmalarıyla daha etkin ve sistematik bir hal almıştır.

Başlangıçta yapılan uluslararası kongreler ve anlaşmalar tüm dünya devletleri için bağlayıcı bir güce sahip olmamıştır. Bu tür bir kontrol sisteminin İngiltere, Fransa ve Hollanda gibi sömürge imparatorluklarının ticari kazançlarına ters düşmesi, ülkelerin genel olarak uyuşturucu sorununu bir iç mesele olarak görmesi ve uyuşturucu kontrol sistemini uygulayabilecek güçlü ulus-ötesi bir sistemin olmayışı gibi sebepler, geniş kapsamlı ve bağlayıcı küresel bir uyuşturucu kontrol sisteminin oluşmasını engellemiştir. Ancak, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra çok taraflılığın daha çok önem kazanması ve BM'nin kuruluşu, daha geniş iş birliğini kolaylaştıran kurumsal zeminler yaratmıştır. Aynı zamanda, sömürgelerin bağımsızlıklarını kazanması afyon ticaretine olan ekonomik bağımlılığı azaltırken, küresel hegemonik bir güç olarak yükselen ABD, sahip olduğu diplomatik etki ve diğer ülkelere sağladığı yardımlar aracılığıyla yasakçı uyuşturucu politikalarını küresel düzeyde uygulama çabalarını arttırmıştır. İki savaş sonrası dönem, ülkeleri sözleşme ve iş birliğine daha yatkın hale getirmiş, BM'ye katılan ülkelerin sayısı arttıkça uyuşturucu kontrolüne yönelik sözleşmelere katılım da artış göstermiştir. Bu durum, küresel düzeyde bir uyuşturucu kontrol sisteminin oluşturulmasını kolaylaştırmıştır.

BM'nin uyuşturucu kontrolüne yönelik 1961, 1971 ve 1988 tarihli sözleşmeleri, küresel uyuşturucu rejimini yasaklara dayalı, güvenlikleştirilmiş bir çerçevede kurumsallaştırmıştır. Uyuşturucu kaçakçılığını cezalandırmaya yönelik her ülkenin kendi adli kontrol sistemini kullanması, yasaklı kimyasalların ticaretinin kontrol altına alınması, uyuşturucudan elde edilen mallara el konulması ve kara para aklamanın engellenmesi gibi maddeler bu üç sözleşmenin

ana çerçevesini oluşturmaktadır. Bu anlaşmalar, uyuşturucu kullanıcıları için doğrudan ceza sisteminin uygulanmasına yönelik maddeler koymak yerine, uyuşturucu bulundurmanın yasaklanmasını ülkelere şart koşturmuştur. Bir başka deyişle bu anlaşmalar, uyuşturucu bulundurmanın suç olarak sayılmasını öngörmüş fakat bulunduran kişilerin hangi yasal süreçlere tabi olacağının kararını devletlere bırakmıştır. Uyuşturucu bulundurmanın ceza gerektiren bir durum olduğu, ancak bulunduran kişi için tedavi ve rehabilitasyonu devletlere öneren bu anlaşmalar, çelişkili bir esneklik meydana getirmiştir. Ayrıca bu anlaşmalar, uyuşturucu meselesinde arzın kontrol altına alınmasına daha çok odaklanmış ve bu yönüyle ABD'nin yasal düzenlemeleriyle büyük bir uyum göstermiştir. ABD, bu anlaşmaların oluşturulması ve uygulanması konusunda yoğun çabalar harcamıştır.

ABD oluşturduğu sertifika programı aracılığıyla, uyuşturucu kontrolünde kendisiyle aynı çizgide olan ülkelere dış yardımları sürdürürken, gerekli yeterlilikleri karşılamayan ülkeleri dış yardımın kesilmesi ve ekonomik dışlama gibi seçenekler yoluyla baskılayarak, uyuşturucuya yönelik küresel ortak bir anlayış dayatmıştır. Bu dayatmalar en çok Kolombiya ve Meksika gibi uyuşturucu üretimi ve dağıtımının yaşandığı ülkeleri etkilemiş ve nihayetinde bu ülkeleri, ABD'nin istediği şekilde arzı yok etme çabalarını arttırmaya yöneltmiştir. Bu yok etme çabaları, askeri yöntemlerin uygulanması ve havadan ilaçlama yöntemleriyle pratiğe yansımıştır. İlerleyen kısımlarda değinilecek olan Kolombiya Planı ve Merida Girişimleri kapsamında yürütülen uyuşturucuyu yok etme stratejileri, kısa vadede olumlu etki göstermiştir. Ancak uyuşturucuya yönelik askeri merkezli yaklaşımlar uygulanan ülkelerde uzun vadede zorunlu iç göç, cinayetler ve ekonomik istikrarsızlığı arttırmış ve buna rağmen uyuşturucu pazarı ve ticareti günümüzde her zamankinden güçlü ve organize bir şekilde varlığını korumuştur. ABD'nin uyuşturucu sorununu kaynağından çözmeye yönelik arz odaklı engelleme anlayışı, uyuşturucu üretimini azaltmamış, yok etme politikalarını dayattığı ülkelerde iç karışıklık ve insani krizlere yol açmış ve kendi ülkesine giren uyuşturucuyu engellemede etkisiz kalmıştır.

1.15. Küresel Düzeyde Uyuşturucunun Güvenlikleştirilmesine Alternatif Yaklaşımlar

Uyuşturucuya karşı savaş söylemi, uyuşturucu kullanımını önlemede, madde kullanım bozukluğunu azaltmada ve bu sorunların altında yatan sosyal ve ekonomik nedenleri ele almada başarısız olmuştur. Bu söylem aksine, önemli sosyal zararlara yol açmıştır.¹⁹⁹ Tarihsel olarak, uyuşturucunun suç haline getirilmesi, sağlık odaklı ve somut kanıtlara dayalı bir sosyal politika müdahalesinden daha ziyade, varoluşsal tehdide yönelik acil bir müdahale çerçevesinden

¹⁹⁹ Alexander, 1990: 1

değerlendirilmiştir. Oluşturulan yasaklama modeli, algılanan bu tehditlere karşı alınan tedbirleri meşrulaştırmakta ve uyuşturucu sorununu sıklıkla suç, göçmenler ve terörle bağdaştırmaktadır.²⁰⁰

ABD öncülüğünde geliştirilen ve küresel bir çabaya dönüştürülen uyuşturucuya karşı savaşın güncel sonuçları ele alındığı zaman, 50 yıldan fazladır yürütülen bu mücadelenin istenilen sonuçlara ulaştığını söylemek güçtür. Özellikle, ABD'nin uyuşturucu kullanımının²⁰¹ ve uyuşturucu bağlantılı ölümlerin²⁰² en çok yaşandığı ülke olması, uyuşturucu meselesine güvenlik ve ceza merkezli yaklaşımın daha fazla sorgulanmasına ve eleştirilmesine yol açmıştır.

Herschinger'e göre, tıbbi ve bilimsel araştırmacıların çalışmaları küresel uyuşturucu yasağı anlayışıyla paralel gittiği müddetçe benzersiz bir yetki ve destek almaktadırlar. Ancak, zararı azaltma gibi alternatif stratejileri tartışmak istediklerinde yaptıkları çalışmalar aynı ilgiyi görmemesinin yanı sıra bulgular genelde yayınlanmamakta veya bilimsel olmadığı gerekçesiyle reddedilmektedir.²⁰³ Yazarın bu eleştirisi, günümüzde özellikle uyuşturucuya karşı sert politikalarla sahip olan ülkelerde görülen bir durum olsa da zararı azaltma gibi alternatif politikaların birçok ülke tarafından değerlendirildiği görülmektedir.

1.15.1. Portekiz

1999 yılında Portekiz Avrupa'da en yüksek uyuşturucu bağlantılı AIDS vakasına sahip ve uyuşturucuyu damar yoluyla alan kişiler arasında HIV vakalarının en yaygın görüldüğü ikinci Avrupa ülkesiydi.²⁰⁴ 2001 yılında Portekizli yasa yapıcılar, tüm yasadışı maddelerin düşük düzeyde bulundurulmasını ve tüketimini kapsamlı bir şekilde suç olmaktan çıkararak bu eylemleri idari ihlal olarak yeniden sınıflandırmıştır. Bu yasaya göre, kullanım için küçük miktarlar ile yakalanan bireylere tutuklama yerine mahkeme celbi verilmekte ve uyuşturucuya el konulmaktadır. Mahkeme celbi verilen birey bir komisyon karşısına çıkarılır. Bireyin suç geçmişi ve madde kullanımının derecesine göre komisyon; para cezası, şartlı tahliye veya tedaviye yönlendirme gibi çeşitli kararlar verebilir.²⁰⁵ Bir başka deyişle, uyuşturucu bulundurmada otürü bireye, güvenlikdışlaştırılmış bir çerçeveden, siyasi olanakların verdiği

²⁰⁰ Rolles, 2010: 127.

²⁰¹ <https://ourworldindata.org/grapher/number-with-drug-use-disorders-country?tab=table&time=latest> (erişim tarihi: 14.05.2025).

²⁰² <https://ourworldindata.org/grapher/death-rates-from-drug-use-disorders?tab=table&time=latest> (erişim tarihi: 14.05.2025).

²⁰³ Herschinger, 2011'den akt. Crick, 2012: 7.

²⁰⁴ European Union Drug Agency, 2000: 19.

²⁰⁵ UNODC, 2009: 168.

yetki çerçevesinde birtakım sorumluluklar verilebilir. Yasaların belirlediği miktarın üzerinde yakalanan kişiler uyuşturucu kaçakçılığından ceza alabilmektedir.²⁰⁶

Suç olmaktan çıkarma politikasının yanı sıra Portekiz, tedavi ve zarar azaltma hizmetlerini önemli ölçüde geliştirmiştir. Bu bağlamda, HIV/AIDS ihtimalini düşürmek için steril şırıngalara erişim, eroin tedavisinde kullanılan metadona ve diğer ilaç destekli tedavilere erişim arttırılmıştır. Yaklaşık on beş yılın ardından, ülkede uyuşturucu kullanımında önemli bir artış yaşanmamıştır. Bununla birlikte, sorunlu bir şekilde uyuşturucu kullanımı ve ergenler arasındaki uyuşturucu kullanım oranlarında azalma, uyuşturucuyla ilgili tutuklama ve hapis cezalarının düşmesi, HIV/AIDS vakalarında azalma, uyuşturucu kaynaklı ölümlerin gerilemesi ve tedavi alan kişi sayısında kayda değer artış yaşanmıştır. BM'ye göre, Portekiz'in bu politikasının uyuşturucu turizminde bir artışa yol açmadığı bildirilmektedir. Ayrıca uyuşturucuyla ilgili bir dizi sorunun azaldığı görülmektedir. BM raporuna göre, yapılan bağımsız araştırmalar ise bu reformun başarılı olduğuna dair yeterli kanıt bulunduğunu ortaya koymuştur.²⁰⁷

Ancak, bu yasaya yönelik eleştiriler de mevcuttur. Öncelikle yasa, uyuşturucu kullanımının artışını engelleyememiştir. Özellikle 2001-2006 yılları arasında Portekiz'de esrar, amfetamin ve kokain kullanımında artış yaşanmıştır. Aynı dönemde, diğer AB ülkelerinde de genel bir artış söz konusu olmuştur. Aynı zaman diliminde Portekiz'de cinayetlerin %40 arttığı tespit edilmiştir. 2009 BM Uyuşturucu Raporuna göre bu artışın, uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri ile bağlantılı olma ihtimali mevcuttur.²⁰⁸ Portekiz'de uyuşturucunun damar yoluyla alınmasından ötürü ortaya çıkan HIV vakalarında azalma olmasına karşın 2008 yılında Avrupa'daki en yüksek üçüncü HIV oranına sahip ülkeydi. Portekiz aynı yılda, yeni AIDS vakalarının görülme sıklığı olarak Avrupa'da dördüncü sırada yer almıştır.²⁰⁹ Sonuç olarak Portekiz'in uyuşturucu kullanımını suç olmaktan çıkarması yasanın ilk yıllarında istenilen sonucu vermemiş olmasına rağmen uzun vadede; aşırı doz ölümlerde, göz altına alınmalarda, tutuklanmalarda ve uyuşturucu kaynaklı hastalıkların azalmasında olumlu etkileri gözlemlenmiştir.²¹⁰

²⁰⁶ Hughes ve Stefan, 2010: 1002. Bu miktarı yasalar şu şekilde belirtmiştir: 0,1 gram; eroin, kokain, ekstazi, amfetamin. 0,2 gram kokain ve 2,5 gram esrar.

²⁰⁷ Drug Policy Alliance, 2015. 2. Ayrıca bkz; Hughes, C. E., ve Stevens, A. (2012). "A resounding success or a disastrous failure: Re-examining the interpretation of evidence on the Portuguese decriminalisation of illicit drugs". *Drug and Alcohol Review*, 31(1), 101-113. "Metadon sentetik (insan yapımı) bir narkotiktir. Yasal olarak uyuşturucu bağımlılığını tedavi etmek ve genellikle kanser veya ölümcül hastalığı olan kişilerde şiddetli ağrıları dindirmek için kullanılır." Kaynak: <https://www.justice.gov/archive/ndic/pubs6/6096/index.htm#What> (erişim tarihi: 04.05.2025).

²⁰⁸ UNODC, 2009: 168.

²⁰⁹ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2010: 81.

²¹⁰ Drug Policy Alliance, 2015: 2.

1.15.2. Çekya

Çekya uyuşturucuya karşı cezalandırıcı yaklaşımların aksine, uzun süredir tedavi temelli stratejileri benimseyen bir ülke olarak bilinmektedir. İnsanların kolay erişim sağlayabildiği afyon ikamesi tedavileri ve Avrupa’da en kapsamlı örneklerden biri olan şırınga temin programları bu stratejilerin temelini oluşturmaktadır.²¹¹ [Görsel 2.1.](#)’de bu program çerçevesinde yerleştirilen otomatlardan biri görülmektedir. Sovyet hakimiyetinden ayrıldığından beri aslında Çekya’nın uyuşturucu kullananlara karşı çok sert yasaları olmamıştır ve kişisel miktarda bulundurmamak suç sayılmamıştır. 1990’lı yılların sonlarına doğru uyuşturucu daha görünür bir hâle gelmeye başlayınca iç ve dış baskıların da etkisiyle Çekya ‘küçük miktardan fazla’ olarak tanımlanan belirsiz bir eşik miktarın üzerindeki bulundurmalar için cezai yaptırımlar getirmiştir. Kişisel uyuşturucu kullanımı yine bu yaptırımlar dışında kalmıştır.²¹² Çek hükümeti tarafından yapılan kapsamlı değerlendirme, bu cezai yaptırımların uyuşturucu kullanımı veya ilişkili zararlar üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığını ortaya koymuş ve bu nedenle söz konusu uygulamaların gerekçesiz olduğu sonucuna varılmıştır. Bu değerlendirmenin ardından, 2009 yılında kişisel kullanım için miktar sınırlarını açıkça tanımlayan bir suç olmaktan çıkarma yasası yürürlüğe girmiştir. Mevcut veriler, Çek modelinin toplumsal düzeyde olumlu sonuçlar doğurduğunu göstermektedir.²¹³

Görsel 2.1. Çekya'da bir şırınga otomati

²¹¹ Drug Policy Alliance, 2015: 2.

²¹² Csete, 2012: 10.

²¹³ Drug Policy Alliance, 2015: 2.

1.15.3. Hollanda

Hollanda uzun bir süredir tek dozla sınırlı küçük miktarlardaki uyuşturucu bulunduran kişileri ceza sistemi dışında tutmaktadır. Belirlenen sınırın altında uyuşturucu bulunduran kişilere herhangi bir cezai veya sivil yaptırım uygulanmamaktadır. Hollanda 1976'dan beri sert uyuşturucu kullanımına karşı zararı azaltma politikaları uygularken esrar ve türevleri gibi yumuşak uyuşturuculara karşı pratikte yasallaştırma (legalisation) yaklaşımını benimsemiştir.²¹⁴ Sonuç olarak, Hollanda, ABD ve Batı Avrupa'nın büyük kısmına kıyasla daha düşük madde kullanım bozukluğu oranlarına sahiptir. Buna ek olarak, ülke, ABD'ye kıyasla çok daha düşük eroin aşırı doz oranlarına ve enjeksiyon yolu ile uyuşturucu kullanımı seviyelerine sahiptir. Gençler arasındaki sorunlu uyuşturucu kullanım oranı azalmıştır.²¹⁵

Ancak, Hollanda'nın kokain ticaretinde kilit limanlara sahip olması, ülkede uyuşturucuyla bağlantılı şiddetin artmasına yol açmaktadır. 2023'te Amsterdam Belediye Başkanı Femke Halsema, Hollanda'nın şiddet, kirli para ve suç sömürü batağına batmış bir narko-devlete dönüşme riski olduğundan bahsetmiştir.²¹⁶

1.15.4. İsviçre

1980'li yıllarda İsviçre'de şehir merkezlerinde özellikle Zürih kentinde eroin tüketen gençlerin sayısı, kırsal alanlardan ve diğer kantonlardan²¹⁷ gelen genç bireylerle birlikte gözle görülür bir şekilde artmıştır. 1980'lerin başında, uyuşturucu kullanımının giderek yaygınlaşmasına tepki olarak, İsviçre hükümeti federal yasayı yenilemiş ve yasadışı uyuşturucu bulundurma, kullanma ve satma konusunda katı cezai yaptırımlar getirmiştir. Ancak, ilerleyen zamanlarda polis stratejisini değiştirerek, eroin enjekte eden gençlerin mahallelerden uzak olan şehir parklarında kalmalarına izin vermiştir. Bu alanlar, kolluk kuvvetlerine gözlem fırsatı oluşturduğu için, sık sık görülen aşırı doz vakalarına yönelik daha hızlı müdahale edebilmek adına kolaylık sağlamaktaydı. Şiddet yanlısı eroin satıcısı çetelerin hâkim olduğu, her gün binlerce kullanıcıyı çeken bu parklara *İğne Park (Needle Park)* adı verilmişti.²¹⁸

1986 yılına gelindiğinde İsviçre, her bir milyonda 500 vakaya ulaşarak Batı Avrupa'daki en yüksek HIV vakası sayısına sahip ülke olarak gözlemlenmiştir.²¹⁹ 1994 yılında, kantonlar ve sağlık uzmanlarıyla yapılan diyalogların ardından, İsviçre Federal Konseyi dört temel sütuna

²¹⁴ Leuw ve Marshall, 1994: 9.

²¹⁵ Drug Policy Alliance, 2015: 2.

²¹⁶ "How big is Europe's cocaine problem – and what is the human cost?", *The Guardian*, 12.06.2024.

²¹⁷ Kanton, İsviçre'de bir üye devlet veya idari bölümdür. Ülke, her biri kendi anayasasına, hükümetine ve hukuk sistemine sahip 26 kantondan oluşmaktadır. Kantonlar eğitim, sağlık ve yerel polislik gibi alanlarda önemli özerkliğe sahipken, İsviçre'de ulusal meseleleri ele alan federal bir hükümet de bulunmaktadır.

²¹⁸ Uchtenhagen, 2010: 105.

²¹⁹ Csete, 2010: 19.

dayanan yeni bir uyuşturucu politikasını kabul etmiştir: Önleme, madde kullanım bozukluğu tedavisi, zarar azaltma ve kanun uygulama (kolluk kuvveti). Bu yaklaşım, uyuşturucuyla ilgili meseleleri kapsamlı bir şekilde ele almayı ve halk sağlığı kaygılarını gerekli yasal tedbirlerle dengelemeyi hedeflemiştir. Böylelikle, uyuşturucu ticareti hâlâ güvenliği ilgilendiren bir sorun iken uyuşturucu kullanımı kamu sağlığını ilgilendiren bir konu olarak ele alınmıştır.

Tedavi ve zarar azaltma kapsamında Zürih'te, madde kullanım bozukluğu olan bireylere yönelik steril enjeksiyon odaları, iğne değişim programları ve barınma imkanları sağlanmıştır.²²⁰ Metadon ilacı tedavisi yaygınlaştırılmış ve metadon tedavisinin sonuç vermediği hastalara yönelik eroin-destekli tedavi yöntemleri kullanılmaya başlanmıştır. Tüm bu girişimler, bazı kesimler tarafından uyuşturucuya özendirme, normalleştirme olarak değerlendirip uyuşturucu kullanımının artacağı kanaatini oluşturmuştur. Karşıt görüşte olanlar özellikle eroin destekli tedavi programının; madde kullanım bozukluğu olan bireyleri daha da bağımlı yapacağı, eroinin ilaç gibi gösterilmesinin eroine yönelik olumlu bir imaj yaratacağı, diğer tedavi yöntemlerini işlevsiz bırakacağı, reçete edilen eroinin yasadışı uyuşturucu piyasasına sızacağı yönünde endişeler taşımıştır. Nihayetinde, bu endişelerin hiçbiri gerçeğe dönüşmemiş ve sonuç olarak;

- Eroine yeni başlayan kullanıcı sayısı 1990'da 850 iken 2002'de 150'ye düşmüştür.
- 1991 2004 yılları arasında uyuşturucu bağlantılı ölümler %50'den fazla bir düşüş göstermiştir.
- Madde kullanım bozukluğu olan bireylerin işlediği mülk suçlarında %90 bir azalma yaşanmıştır. Şehir merkezlerinde madde kullanan bireyler gözle görülür bir biçimde azalmıştır.²²¹
- 1991 ve 2010 yılları arasında HIV enfeksiyonu %65 bir azalma göstermiştir.²²²

2009 yılında *dört sütun stratejisi* (*four pillar strategy*) temelinde oluşturulan, içinde eroin-destekli tedavinin de yer aldığı bir yasa onaylanmış ve bu yeni narkotik yasası İsviçre halkının %68'i tarafından kabul görmüştür. Bu şekilde tartışmalı yöntemleri barındıran bir yasanın halkın çoğunluğu tarafından onaylanması bu politikanın ülkenin uyuşturucu problemine olumlu etkileri olduğuna bir işaret olarak gösterilebilir.

Peki böylesine radikal ve tartışmalı bir politika nasıl başarılı oldu? Zürih şehir yönetimi, başlangıçta çeşitli hizmet kuruluşlarıyla iş birliği yapmış olsa da çalışmalar koordinasyonsuz ve tartışmalıydı; özellikle iğne değişim programları, güvenli enjeksiyon odaları ve barınaklar

²²⁰ Uchtenhagen, 2010: 105.

²²¹ Csete, 2010: 3.

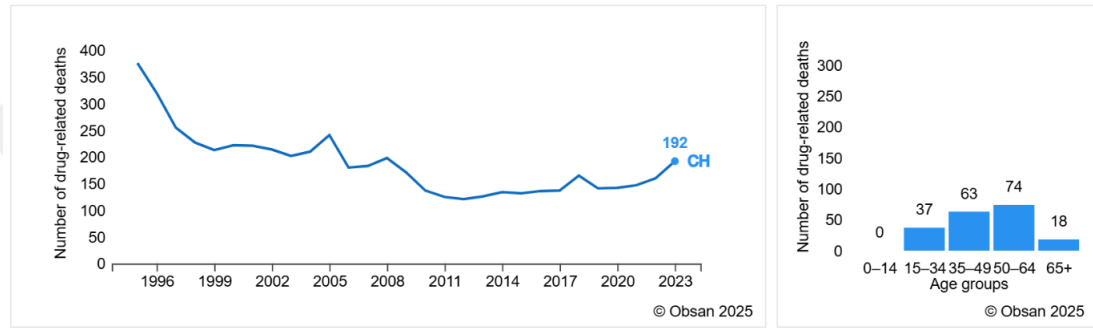
²²² https://ssir.org/articles/entry/inside_switzerlands_radical_drug_policy_innovation (erişim tarihi: 20.03.2025).

başlarda tepki toplamıştır. Temiz şırınga sağlayan doktorlar yaptırımlarla karşı karşıya kalmıştır. Zamanla polis, sosyal hizmetler uzmanları, sağlık çalışanları, kiliseler ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliği gelişme göstermiştir. Yasakçı politikalara karşı zararı azaltma politikaları daha fazla ilgi görmeye başlamıştır. Sosyal, sağlık ve güvenlik hizmetlerinin entegrasyonu ile olumlu sonuçlar arttıkça, kamuoyu ve politika yapımcılar bu bütüncül yaklaşımları daha fazla destekler hâle gelmiştir.²²³

Drug-related deaths

Drug-related deaths

Annual number of deaths with main cause of death drug consumption
2023 – Total

Source: FSO – Cause of death and stillbirth statistics (CoD)
n = number of deaths

Created at: 25.03.2025 17:40:18

<https://ind.obsan.admin.ch/en/indicator/monam/drug-related-deaths>

Grafik 2.1. İsviçre’de ana ölüm nedeni uyuşturucu tüketimi olan yıllık ölüm sayısı ²²⁴

İsviçre örneği, uyuşturucunun güvenlileştirilmesine karşı alternatiflerin var olabileceğini ve güvenlikdışlaştırıcı yöntemlerin sosyal, ekonomik ve insani açıdan daha olumlu sonuçlar vermesinin mümkün olduğunu göstermiştir. Bu yöntemin başarılı olabilmesinin en önemli sebebi, kişi ve kurumların büyük bir iş birliği içinde hareket etmesi, gözlem ve tedavi süreçlerinin dikkatli bir şekilde yürütülmesi, madde kullanım bozukluğu olan bireylerin toplumdan dışlanacağı politikaların üretilmesi yerine, onları topluma geri kazandıracak politikalar üzerinde durulması olmuştur. Öte yandan, İsviçre’nin sahip olduğu *doğrudan demokrasi*²²⁵ sistemi, kurumsallaşmanın gelişmiş olması ve nüfusun çok kalabalık olmaması bu tür görünüşte radikal olan politikaların olumlu sonuç vermesindeki etkili nedenlerdir.

²²³ https://ssir.org/articles/entry/inside_switzerlands_radical_drug_policy_innovation (erişim tarihi: 20.03.2025).

²²⁴ <https://ind.obsan.admin.ch/en/indicator/monam/drug-related-deaths> (erişim tarihi: 25.03.2025)

²²⁵ İsviçre, vatandaşların halk oylaması yoluyla Parlamento kararlarını iptal etmesine veya onaylamasına olanak tanıyan ‘doğrudan demokrasi’ sistemiyle tanınmaktadır. “İsviçre’nin referandum yoluyla hükümet üzerinde halk denetimi sistemi, birçok ülkenin, özellikle de daha büyük ve demokratik kurumları daha kırılğan olan ülkelerin sahip olabileceği bir mekanizma değildir... Doğrudan demokrasi sistemi, İsviçreli politika yapımcıların uyuşturucu politikası kararları hakkında kamuoyunu bilgilendirmesini kesinlikle gerektirmiştir” (Csede, 2010: 18, 32).

1.15.5. Latin Amerika Ülkeleri

Kolombiya ve Meksika başta olmak üzere, Latin Amerika ülkeleri, ABD'ye giren uyuşturucunun üretimi ve dağıtımının neredeyse tamamından sorumlu gösterilmektedir. Kolombiya, Peru ve Bolivya dünya kokain üretiminin büyük bir kısmını karşılarken, Meksika, bu ve diğer uyuşturucuların ABD ve Avrupa'ya ulaşmasında transit ülke görevi görmektedir. Meksika, yasadışı uyuşturucuların hem üretiminde hem de kaçakçılığında kilit bir rol oynamakta, ABD'ye ulaşan esrar ve metamfetaminin baş tedarikçiliğini üstlenmektedir. Meksika'nın eroin üretimi küresel çapta sınırlı kalsa da ABD'ye ulaşan eroinin önemli bir kısmının üretimini gerçekleştirmektedir.²²⁶ Öte yandan, ABD Dışişleri Bakanlığı verilerine göre, ülkeye giren kokainin %90'ı Meksika üzerinden gerçekleşmektedir.²²⁷

ABD Dışişleri Bakanlığı raporları, Meksika'daki yasadışı sentetik uyuşturucu miktarının hangi miktarlarda olduğuna dair güvenilir ve resmi bir kaynak bulunmadığını belirtmektedir. Ancak var olan raporlar, Meksikalı yetkililerin 2023'ün ilk yedi ayında 150 ton metamfetamin, 1,7 ton fentanil ele geçirdiğini ve 658 gizli laboratuvarı kapattığını göstermektedir. Bu laboratuvarların çoğu Sinaloa kartelinin etkin olduğu yerlerde ele geçirilmiştir.²²⁸

Meksika hükümetinin verilerine göre, ülkede yedi uyuşturucu karteli faaliyet göstermektedir. Bunlardan en önemlileri, Gulf, Sinaloa ve Juárez'in ülkenin büyük bir bölümünde etkin olduğu bilinmektedir. Bu karteller özellikle Kolombiya'daki Medellin ve Cali döneminin sona ermesinden sonra giderek güç kazanmışlardır.²²⁹ Meksika kartelleri güç kazandıkça şiddetin de artması ve 230'dan fazla ABD şehrine yayılan uyuşturucu dağıtım ağı, ABD'nin desteğiyle Meksika hükümetinin giderek daha fazla askeri merkezli önlemler almasının yolunu açmıştır.²³⁰ Meksika başkanı Felipe Calderón Aralık 2006'dan itibaren ABD-Meksika sınırı boyunca ve ülke genelinde 45.000 asker ve 5.000 polis gücü görevlendirmiştir.²³¹ Calderón dönemi (2006-2012) boyunca uyuşturucu kartellerine karşı yürütülen mücadelede yaklaşık 70.000 insan hayatını kaybetmiş 26.000 kişi ise kayıplara karışmıştır.²³²

Meksika yönetim ve kolluk güçleri sisteminin yoğun bir şekilde yolsuzluk sarmalı içinde olması, kartel liderlerinin tutuklanmasının şiddeti azaltmak yerine tırmandırması ve dünyanın en büyük yasadışı uyuşturucu talebini oluşturan ABD'nin Meksika'ya sınır olması

²²⁶ U.S. Department of State, 2020: 102.

²²⁷ Congressional Research Service, 2009: 1.

²²⁸ U.S. Department of State, 2024: 102.

²²⁹ Congressional Research Service, 2007: 1-4.

²³⁰ Congressional Research Service, 2009: 1.

²³¹ Felbab-Brown, 2009: 19.

²³² https://www.hrw.org/news/2013/12/02/end-mexicos-disastrous-war-drugs-once-and-all?utm_source (erişim tarihi: 12.05.2025).

gibi sebepler, kartellerin etki gücünü arttırmakta ve ülkedeki uyuşturucu ticareti varlığının korunmasına sebebiyet vermektedir. Bir başka deyişle, ülkede uyuşturucuyla mücadele hususunda süregelen askeri merkezli anlayış, soruna kısa süreli çözümler sunarken, uyuşturucu ticaretinin altında yatan sosyo-ekonomik unsurlara yeterince değinilmemesi, uzun vadede başarılı çözümlere ulaşılmasını engellemiştir.

Meksika’da uyuşturucuya yönelik güvenlik merkezli yaklaşımların yanı sıra farklı alternatif girişimlerin de benimsendiği görülmektedir. Bu kapsamda, Meksika 2009’da küçük miktarlarda uyuşturucu bulundurmaya suç olmaktan çıkarmıştır. Ancak, ülkenin suç olmaktan çıkarma yasası büyük ölçüde sembolik kalmıştır. Kişisel bulundurmaya kaçakçılıktan ayıran alt sınır son derece düşük belirlenirken, kaçakçılık için cezalar arttırılmıştır. Sonuç olarak kanıtlar, yasanın uyuşturucu ile ilgili suçlar için tutuklamalarda ve yaptırımlarda artışa yol açtığını tespit etmiştir. Ayrıca, hükümetin zararı azaltma ve tedaviye yönelik yatırımları yetersiz kalmıştır.²³³ Öte yandan Ekim 2015’te Meksika, Yüksek Mahkeme’nin bireysel özgürlük hakkını gerekçe göstererek dört kişilik bir grubun kişisel kullanım için esrar yetiştirme isteğine olumlu yanıt vererek suç olmaktan çıkarmaya yönelik yeni bir adım atmıştır.²³⁴

2018 yılına gelindiğinde Meksika’da uyuşturucuya yönelik politik söylemler, yeni Başkan Andrés Manuel López Obrador ile birlikte güvenlik merkezli anlayıştan sıyrılma çabası içinde olan bir değişim göstermiştir. Başkan Obrador, uyuşturucu ticareti ve şiddet olaylarını, devletin varlığına karşı bir tehdit olarak ele almak yerine bu konuları ekonomik ve sosyal nedenlerden kaynaklı meydana gelen sorunlar şeklinde nitelendirmiştir.²³⁵ Obrador, önceki yönetimlerin Meksika’dan ABD’ye doğru uzanan uyuşturucu rotalarında kontrolü yeniden ele geçirmek için devletin şiddete başvurmaya karşı çıkan bir anlayış benimsemiştir. Kartellerle mücadelede şiddetin sonuç vermediğini belirten Obrador, sorunun temelinde yer alan işsizlik, eğitim eksikliği ve yoksulluk gibi nedenler için çözümler üretmenin daha olumlu sonuçlar vereceğini savunmuştur. Obrador tarafından *sarılmalar, mermiler değil (hugs not bullets)* adıyla tanıtılan bu yaklaşım, barış ve güvenliği sağlamak için yolsuzluğun sonlandırılması, eğitim imkanlarının arttırılması ve sosyal adaletin sağlanması gibi konular üzerinde durmuştur. Bu yaklaşımla beraber amaçlanan hem şiddet olaylarının azaltılması hem de uyuşturucu savaşına bir son verilmesi olmuştur.²³⁶ Ancak, Obrador’un bu politikaları uyuşturucu bağlantılı şiddet olaylarının azalması ve uyuşturucu ticaretinin durdurulması hususunda beklenen etkili sonuçları vermemiştir. Obrador döneminde büyük çoğunluğunun organize suçlarlar bağlantılı

²³³ Drug Policy Alliance, 2015: 2.

²³⁴ Másmela & Tickner, 2017: 308.

²³⁵ “Mexico’s president says he won’t fight drug cartels on US orders, calls it a ‘Mexico First’ Policy” *Associated Press*, 23.03.2024.

²³⁶ Gámez, 2022: 123-124.

olduğu belirtilen cinayetlerde çok az da olsa düşüşler yaşanırken, 2022 yılında 32.223 kişi şiddet suçlarından hayatını kaybetmiştir.²³⁷ *Financial Times*'ın verilerine göre, Obrador'un 6 yıllık başkanlık döneminde ise toplamda 200.000 cinayet işlenirken 50.000 kişi ise kayıplara karışmıştır.²³⁸

Eğitim olanaklarının artırılması ve genç nüfusa iş imkanları sunulması yoluyla Meksika'daki uyuşturucu sorunu ve organize suçun önüne geçilebilmesi pek mümkün görünmemektedir. Yolsuzluğun ve uyuşturucu ticaretinin ülkenin politik ve sosyal sistemine derinlemesine nüfuz etmesi, ABD'deki yüksek orandaki uyuşturucu talebi ve oluşan pazar Meksika'nın sosyo-ekonomik yapısını derinden etkilemiştir. Ayrıca organize suçun gün geçtikçe çeşitlenip daha etkin bir rol oynaması gibi sebepler, Meksika'daki uyuşturucu problemine yönelik köklü değişikliklerin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

2024 yılında başkanlık görevine gelen Claudia Sheinbaum, Obrador'un uyuşturucu ve şiddet olaylarına yönelik ılımlı bir görünüme sahip yaklaşımlarından uzaklaşan bir çizgi belirlemiştir. Sheinbaum'un başkanlığının üçüncü haftasında, Meksikalı güvenlik güçleri, kartel üyesi 19 kişiyi öldürmüştür.²³⁹ Donald Trump'ın başkan seçilmesinin ardından Meksika ABD ilişkileri özellikle uyuşturucu kaçakçılığı hususunda gerilmeye başlamıştır. ABD'nin Meksika'daki uyuşturucu kartellerinin tamamen ortadan kaldırılması gerektiğini ve fentanil akışına yönelik Meksika'nın çabalarını arttırması çağrısında bulunmuştur. Buna karşılık Sheinbaum, ABD'de var olan organize suçların varlığına dikkat çekerek, öncelikle kendi sorunları üzerinde durmaları yönünde açıklamalar yapmıştır. Ayrıca Sheinbaum, Trump'ın uyuşturucuyla mücadele konusunda asker gönderme teklifini de reddederek Meksika'nın bağımsızlığının her şeyden üstün olduğunu söylemlerinde ima etmiştir.²⁴⁰ ABD'nin fentanil maddesi üzerinden Meksika'yı hedef almasına karşı çıkan Başkan Sheinbaum, fentanilin ABD şehirlerine kimler tarafından dağıtıldığı, kazanılan paraların nerelere gittiği gibi sorulara dikkat çekerek, tek bir sorumlu aramanın mantık dışı olduğunu vurgulamıştır. Şubat 2025'te ABD'nin Meksika'ya uyguladığı gümrük vergileri Trump ile Sheinbaum arasındaki birtakım görüşmeler neticesinde askıya alınmıştır. Bazı şartlar çerçevesinde alınan bu karar neticesinde Meksika, ABD sınırına özellikle fentanil ticaretini engellemek adına 10.000 asker konuşlandırmıştır. Buna karşılık Sheinbaum, ABD'den Meksika'ya yönelik -şiddet olaylarının artmasında büyük

²³⁷ "Mexico's president says he won't fight drug cartels on US orders, calls it a 'Mexico First' Policy" *Associated Press*, 23.03.2024.

²³⁸ "Mexico's Claudia Sheinbaum woos Donald Trump with security shake-up", *Financial Times*, 19.04.2025.

²³⁹ "Mexico appears to abandon its 'hugs, not bullets' strategy as bloodshed plagues the country", *Associated Press*, 07.11.2024.

²⁴⁰ "Sheinbaum says she rejected Trump's offer to send US troops to Mexico" *AlJazeera*, 03.05.2025.

pay sahibi olan- silah ticaretini kontrol altına alınmasını talep etmiştir.²⁴¹ 2025 Şubat ayını takip eden 4 ay içinde ABD, Meksika'ya gönderilmek üzere olan yaklaşık on bin silahı ele geçirmiştir.²⁴² Uyuşturucu ticaretini ve şiddet olaylarını azaltmaya yönelik geliştirilen bu ikili yaklaşımların sürdürülmesi durumunda beklenen sonuçları vermesinin incelemesini yapmak için henüz erken olsa da Meksika'da cinayetlerin Sheinbaum döneminin ilk yılında düşüş eğiliminde olduğu gözlemlenmiştir.²⁴³

1994 yılında, Peru ve Bolivya kokainin hammaddesini üretirken, Kolombiya kartelleri bu ham maddeyi işlemek ve ihraç etmekten sorumluydu. Ancak, Peru ve Bolivya'da artan yok etme ve engelleme çabalarının başarısı, üretimin de Kolombiya'ya kaymasına zemin hazırlamıştır. 1996 ile 1998 yılları arasında Kolombiya kokain üretiminde yaşanan %50 artış, ülkeyi lider koka üreticisi konumuna getirmiştir. Bu üretimin büyük bir kısmı, *Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri'nin (İspanyolca: Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia - FARC)* etkin olduğu Putumayo bölgesinde gerçekleşmekteydi. Öte yandan, Kolombiya'daki Cali ve Medellin kartellerinin gücünün sona ermesinin ardından ortaya çıkan güç boşluğu, daha küçük karteller ve FARC gibi silahlı örgütler tarafından doldurulmuştur. Kokain üretiminin yoğun olduğu bölgelerde yaşayan halk için koka yetiştiriciliği temel geçim kaynağı haline gelmiştir.²⁴⁴

1990'ların sonlarına doğru Kolombiya hükümeti, ABD'nin askeri ağırlıklı desteği çerçevesinde, kokain üretimi ve ticaretine karşı mücadele başlatmış ve bu mücadele ile koka üretimine yönelik kısa süreli bir başarı elde edilmiş olsa da uzun vadede ülkedeki kokain üretimi günümüze kadar varlığını korumuştur. Bu yardımlar, koka üretimini durduraktan daha çok ülkedeki sol merkezli örgütlerin zayıflaması hususunda kalıcı başarı göstermiştir. Ayrıca, kokain üretimini durdurmaya yönelik girişimler, oluşan *balon etkisi (the balloon effect)*²⁴⁵ nedeniyle Peru ve Bolivya gibi diğer üretici ülkelerde kokain üretiminin artışına sebep olmaktadır. Diğer bir deyişle, bir yerde uyuşturucu üretiminin kolluk güçleri, havadan ilaçlama ve diğer yöntemlerle azaltılması, üretimin başka bir yere kaymasıyla sonuçlanmaktadır. Bu

²⁴¹ "Sheinbaum responds to the 'total elimination' of cartels announced by the US: Let them start with their country" *El Pais*, 07.02.2025.

²⁴² "In 4 months, US seized nearly 10,000 firearms bound for Mexico", *Mexico News Daily*, 07.05.2025.

²⁴³ "Homicides drop 15% as security strategy shows results: Tuesday's mañanera recapped", *Mexico News Daily*, 08.07.2025.

²⁴⁴ Másmela ve Tickner, 2017: 298-299.

²⁴⁵ "Balon etkisi, oldukça esnek bir arz fonksiyonu söz konusu olduğunda, geçici arz düşüşlerinin fiyatların artmasına yol açtığı ve bu artışın da daha fazla arz üretimini teşvik ettiği durumu tanımlayan bir ekonomi terimidir" Laffiteau, 2011: 1. "Bu metaforla balonun büyüklüğü yasa dışı uyuşturucu ticaretinin büyüklüğünü, içindeki hava hacmi yasa dışı uyuşturucu üretiminin miktarını, balona uygulanan baskı ise kolluk kuvvetlerinin müdahalesini temsil eder. Balonun bir noktasına baskı uygulandığında, başka bir noktadan aynı ölçüde şişer. Yani toplam hava miktarında — yani üretim hacminde — gerçek bir azalma yaşanmaz. Bu nedenle bu durum, baskının yalnızca yer değiştirmeye yol açtığı bir denge modeli olarak tanımlanabilir" Windle ve Farrel, 2012: 868.

durum, var olan uyuşturucuyla mücadele yöntemlerinin kısa süreli sonuçlar ortaya çıkarmasına neden olmakta ve uzun vadede uyuşturucu üretimi kaldığı yerden devam etmektedir.

ABD ve Batı yarım kürenin diğer bölgelerinde var olan uyuşturucu sorununa yönelik geliştirilen politikaların getirmiş olduğu sınırlı başarı, alternatif yaklaşımların daha fazla araştırılmasına ve konuşulmasına sebebiyet vermektedir. Uyuşturucu konusunun güvenlikdışlaştırılması, alternatif yaklaşımlardan belki de en dikkat çekici olanıdır. Bu sürecin faydalı görünmesinin iki temel nedeni vardır: Bir yandan, güvenlikleştirme yöntemlerinin istisnacılığı ve anti-demokratik sonuçlarına karşı etik ve politik gerekçelerle karşı çıkmaktadır; diğer yandan ise, mevcut politikaların olumsuz sonuçları değerlendirildiğinde, uyuşturucu gibi sorunlarla mücadelede güvenlikdışlaştırmanın daha etkili bir yaklaşım sunma potansiyeline sahip olduğu görülmektedir.²⁴⁶

Güvenlikdışlaştırma, sadece güvenlik söylemlerini kullanmamak değil, aynı zamanda yasadışı uyuşturucular, göç, çevre ve yoksulluk gibi sorunları toplum içinde ele almanın alternatif yollarını aramak anlamına gelmektedir. Literatürde güvenlikdışlaştırma sürecinin muhtemel faydaları giderek daha fazla ilgi görse de belirli sorunların nasıl güvenlik dışına alınacağına yönelik somut değerlendirmeler sınırlı kalmaktadır.²⁴⁷ Genellikle, güvenlikleştirilen bir meselenin tekrar güvenlik dışına taşınmasının pek yaygın bir durum olmaması da bu sınırlılığa neden olmaktadır. Öte yandan Wæver, bazı özel sorunların - uyuşturucu gibi- ele alınmasında en iyi yaklaşımın, başından itibaren güvenlikleştirmeden kaçınmak olduğunu belirtir.²⁴⁸ Çünkü, bir meseleyi güvenlik tehdidi olarak tanımladıktan sonra, o meseleyi tekrar güvenlik alanından çıkarmak için takip edilecek herhangi açık ve kolay bir yol bulunmamaktadır.²⁴⁹

Yasadışı uyuşturucu sorunu bir güvenlik sorunu olarak çerçevelenmiş ve yalnızca birkaç devlet kurumu tarafından değerlendirilebilecek bir konu haline getirilmiştir. Nitekim bu durum, uyuşturucu sorunuyla ilgili demokratik katılımı veya kamuoyu tartışmalarının yapılmasının önüne geçmiştir. Ayrıca, uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi sürecinde, yasaklamaya karşı yasallaştırma veya sert politikalara karşı hoşgörü şeklinde *sahte ikilik (false dichotomy)* yaratılarak, kamuoyu veya politika yapımcılarının sadece bu iki seçenek arasında tercih yapmak zorunda kalacağı bir ortam oluşmaktadır. Oysaki, alternatif yöntemler bunlardan çok daha fazlasıdır. Ancak oluşan bu algı, daha açık bir tartışma ortamının oluşturulmasını engeller ve daha çok bölünme yaratır.

²⁴⁶ Másmela ve Tickner, 2017: 305-306.

²⁴⁷ Másmela ve Tickner, 2017: 306.

²⁴⁸ Wæver, 1995: 57.

²⁴⁹ Másmela ve Tickner, 2017: 306.

Bazı araştırmacılar, Latin Amerika’da ve dünyada uyuşturucuya karşı savaşa yönelik eleştirilerin giderek arttığı ve bu dönemin bir dönüm noktasına işaret ettiğini belirtmektedir. Özellikle ABD’de mevcut yasaklayıcı ve cezalandırıcı sisteme karşı alternatiflerin geliştirilmesi gerektiğine dair ortak bir anlayış güç kazanmaktadır. Bu kapsamda, uyuşturucu bulundurma suç olmaktan çıkarılması, bazı hafif uyuşturucuların ticaretinin ve kullanımının yasallaştırılması gibi alternatif yöntemler daha çok konuşulmaya başlanmıştır. Uyuşturucuya yönelik güvenlik merkezli yaklaşıma karşı artık zararı azaltma, suç olmaktan çıkarma ve alternatif kalkınma gibi çeşitli yöntemlerin daha çok konuşulmaya başlanması, güvenlik merkezli anlayışın istenen sonuçları vermediğinin bir göstergesidir. Küresel anlamda, birçok ülkede uyuşturucu sorununa -özellikle kullanımına- yönelik politik söylemin, alınan siyasi kararların ve uygulanan politikaların, cezacı yaklaşımdan insan sağlığını önceleyen bir anlayışa doğru evrilmesi giderek gözle görülür hâle gelmektedir.²⁵⁰

Bolivya, koka bitkisine karşı oluşturulan sistematik yok etme ve engelleme kampanyalarına yönelik alternatif koka politikaları oluşturmaya 2006 yılında başlamıştır. Eski koka üreticilerinin lideri Evo Morales, 2006 yılında ülke yönetimine gelmesinden itibaren, uyuşturucuyla mücadelede farklı yaklaşımlarda bulunmuş, kokain üretimine karşı çıkmasına rağmen koka yetiştiriciliğini And kültürünün bir parçası olarak değerlendirmiştir. *Kokaya evet kokaine hayır (Coca Si, Cocaina No)* yaklaşımını benimseyen hükümet, koka yetiştiricisi ülkeler arasında bu tür bir politika izlemesiyle bir ilk olmuştur.²⁵¹

Morales’in bu politikası; koka üretimini tamamen serbest bırakmak yerine, aile başına yaklaşık 1.600 metrekare ekime izin vermekte, kontrolünü nüfus sayım verileri ve uydu görüntüleriyle gerçekleştirmektedir. Bolivya’daki koka yetiştiricileri topluluğunun da bu kuralları takip etmesi ve denetlemede yardımcı olması nedeniyle önemli bir role sahiptir.²⁵² 2006 yılında Avrupa Birliği’nin desteğiyle hayata geçirilen bu yöntem, koka ekimi konusunda sadece güvenlik merkezli yaklaşımların ötesine geçen 6 maddeli bir plan sunmaktadır. Kokain yetiştiren aileler için arazi tapulaması; yetiştiricilerin biyometrik kaydı; ürünlerin Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Dairesi’ne kaydı; koka ekimi ve satışlarını takip etmek adına bir veri tabanı kurulması; ürün çeşitliliğini teşvik etmek için kalkınma programları sunma şeklindeki maddeler, koka yetiştiriciliğine yönelik, yok etme ve engelleme politikaları olmadan alternatif bir denetleme mekanizması kurmayı amaçlamıştır.²⁵³ İlerleyen yıllarda Bolivya’da koka

²⁵⁰ Másmela ve Tickner, 2017: 307- 308.

²⁵¹ Másmela ve Tickner, 2017: 309.

²⁵² Open Society Foundations, 2015: 23.

²⁵³ Grisaffi ve Ledebur, 2014: 11.

alanlarında veya kokain miktarında sürpriz bir artış yaşanmaması,²⁵⁴ koka yetiştiriciliğine karşı mücadelede, çiftçileri zor durumda bırakmadan, hükümetle halk arasında çatışmalar olmadan askeri merkezli bir yaklaşımla hareket etmeden de denetimin sağlanabileceğinin bir göstergesidir. Eva Morales 2019 yılındaki tartışmalı seçim sonuçlarının ardından kolluk kuvvetlerinin desteğini çekmesi ve ordunun görevden çekilmesine yönelik çağrısı üzerine görevi bırakmıştır.²⁵⁵

Koka ekimine yönelik geliştirilen yerel kültürle ve halkla uyumlu bu politikalar Kasım 2019'da Jeanine Áñez'in geçici hükümet başkanı olarak göreve başlamasıyla tersine dönmüştür. Áñez hükümeti ilk yılında yasal koka pazarlarının faaliyetine son vermiş ve koka üreticilerinin (cocalero) direnişlerini askeri müdahalelerle bastırmıştır. 15 Kasım 2019'da Chapare bölgesinde on koka üreticisinin öldürülmesi ve Cochabamba'daki koka sendikası merkezinin aşırı sağcı bir grup tarafından tamamen yakılmasının ardından koka üreticileri bölgedeki polis güçlerini kovmuştur. Bu olayların ardından bankalar Chapare bölgesinde sunduğu kredi teminatlarını ve acil yardım ödemelerini askıya almıştır. Ayrıca devletin bölgeye kokain üretiminde kullanıldığı gerekçesiyle yakıt gönderimini durdurması ve genel gıda üretiminin bundan olumsuz etkilenmesi gibi nedenler bölgedeki ekonomiyi durma noktasına getirmiştir. Nihayetinde bu bölgede bulunan birçok koka üreticisi Şili'ye tarım işçisi olarak göç etmiştir.²⁵⁶

Áñez geçici hükümeti devamındaki süreçte *kokaya evet kokaine hayır* yaklaşımını işlevsiz bir söylem şeklinde değerlendirerek daha sert ve yasak merkezli bir uyuşturucu kontrol sistemi oluşturmuştur. Bu kontrol sisteminin birçok maddesi ABD'nin uluslararası uyuşturucu kontrol raporlarından doğrudan kopyalanarak hazırlanmıştır.²⁵⁷ Bu şekilde, Chapare'deki koka üreticileri devletle anlaşmalı çiftçiler iken neredeyse bir gece içinde düşman olarak resmedilmeye başlanmıştır.²⁵⁸

Luis Arce'nin 2020'de Boliviya cumhurbaşkanı olmasının ardından dört yıl için hazırlanmış bir plan çerçevesinde ekonomik ve toplumsal kalkınma hareketlerini tekrar canlandırmıştır. Bu plan kapsamında koka ekimi üzerinde toplumsal bir sosyal kontrol amaçlanmış olsa da plan bütçesinin yalnızca %3,1'i bu amaç için ayrılmıştır. 2021 yılına gelindiğinde koka ekimi 2008'den bu yana kaydedilen en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Bu artışın

²⁵⁴ <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2011/September/bolivias-coca-crop-cultivation-remains-stable.html> (erişim tarihi: 13.05.2025).

²⁵⁵ "Bolivian president Evo Morales resigns after election result dispute", *The Guardian*, 11.11.2019.

²⁵⁶ Farthing ve Grisaffi, 2024: 994.

²⁵⁷ "Bolivia reverses years of progress with new draconian cocaine policy, supported by the EU", *The Conversation*, 07.09.2020.

²⁵⁸ Farthing ve Grisaffi, 2024: 994.

temel sebebi olarak koka yetiştiren ailelerin gençlerinin eğitim görmemesi veya alternatif bir ürüne teşvik edilmemesi nedeniyle koka ekimini devralarak sürdürmesi gösterilmektedir.²⁵⁹

2012 yılından itibaren, Kolombiyalı politika yapıcılar mevcut düzenlemelerin eksikliklerini kabul ederek, bilimsel verilere dayalı farklı düşüncelerin oluşturulması gerektiğini savunan bir anlayış benimsemiştir. Bu bağlamda, Kasım 2011’de *The Guardian* ile yaptığı bir röportajda dönemin başkanı Juan Manuel Santos, yasadışı uyuşturucular ve tüketimleri konusunda yeni bir yaklaşımın gerektiğini belirten ilk liderdir. Başkan Santos, uyuşturucu kullanımı ve suç örgütleriyle ilgili sorunları çözmede kokain ve esrarın yasallaştırılmasının bir yardımı dokunacaksa, bu yasallaştırmaları destekleyeceğini belirtmiştir.²⁶⁰ Takip eden aylarda, Kolombiya’da bir dizi mahkeme kararı, kişisel kullanım için küçük miktarlarda esrar ve kokaini fiilen suç olmaktan çıkarmıştır. 2012 yılında, Kolombiya Anayasa Mahkemesi, bu suç olmaktan çıkarma kararını yeniden onaylamıştır. Ardından, madde kullanım bozukluğunu kamu sağlığı meselesi olarak kabul eden ve tedavi arayan kişilere gönüllü olarak kapsamlı tedavi sağlanmasını devletin garantisi altına alan yeni bir yasa çıkarılmıştır.²⁶¹

2009 yılında, *Arjantin Yüksek Mahkemesi*, kişisel kullanım amacıyla uyuşturucu bulundurmanın suç sayılmasının, özel hayat ve kişisel özerklik hakkını ihlal eden ve anayasaya aykırı bir uygulama olduğuna karar vermiştir.²⁶² Bunun sonucunda, mahkemenin kararını resmîleştirmek adına Kongre’de önemli reformlar gerçekleştirilmiştir.²⁶³ 2013 yılında Uruguay, esrarın üretimi, dağıtımı ve tüketimi üzerinde devlete tam kontrol sağlayan ve esrarı etkin bir şekilde yasallaştıran ilk ülke olarak tarihe geçmiştir. 2014 yılında Jamaika esrar bulundurmaya suç olmaktan çıkarmış ve dini amaçlarla kullanımını ve yetiştirilmesini yasallaştırmıştır.²⁶⁴

²⁵⁹ Farthing ve Grisaffi, 2024: 994-995.

²⁶⁰ Másmela ve Tickner, 2017: 310. Ayrıca bkz; “Juan Manuel Santos: 'It is time to think again about the war on drugs'”, *The Guardian*, 14.05.2025.

²⁶¹ Drug Policy Alliance, 2015, 2.

²⁶² Ağustos 2009’da Arjantin Yüksek Mahkemesi, 23.737 sayılı yasanın anayasaya uygunluğunu değerlendirmiştir. *Arriola Davası* olarak bilinen bu olayda, uyuşturucu ticareti şüphesiyle izlenen bir evden çıkan beş kişi, üzerlerinde esrar bulundurdıkları gerekçesiyle yakalanmıştır. Mahkeme, 23 yıl önce verilmiş bir içtihadı atıfta bulunarak, 23.737 sayılı yasanın uyuşturucu bulundurmaya düzenleyen 14. maddesinin, kişisel özgürlükleri ihlal ettiği gerekçesiyle Arjantin Anayasası’nın 19. maddesine aykırı olduğuna oy birliğiyle karar vermiştir. Mahkeme, özel hayatın gizliliği hakkının üstünlüğünü bir kez daha vurgulamış ve kişisel kullanım amacıyla uyuşturucu bulundurmanın kamu refahını otomatik bir şekilde tehdit etmediğini belirtmiştir. Harris, 2021: 264.

²⁶³ Drug Policy Alliance, 2015, 2.

²⁶⁴ Másmela & Tickner, 2017: 308.

1.15.6. ABD Eyaletlerinde Güvenlikdışlaştırma Örnekleri

Batı yarım kürede yürütülen uyuşturucuya karşı savaşın, büyük ölçüde ABD öncülüğünde gerçekleşmesinden ötürü, ABD'nin uyuşturucu politikalarına yönelik geçirdiği değişimler ve alınan liberal kararlar daha farklı alternatif politikaların tartışılabilmesini mümkün kılmıştır. ABD'nin söylemlerinde ve aldığı kararlarda, uyuşturucuya karşı güvenlikdışlaştırıcı bir anlayışın yavaş yavaş olduğu gözlemlenmektedir.²⁶⁵

Son reformlar itibariyle 2024 yılında, yirmi yedi yargı bölgesi (jurisdiction), tıbbi kullanım dışında esrar üretimine ve satışına izin veren yasal çerçeveleri uygulamaya koymuştur.²⁶⁶ Ayrıca federal hükümetle birlikte on dört eyalet,²⁶⁷ belirli kontrollü maddelerin kişisel olarak bulundurulmasını ağır suç yerine kabahat olarak ele alan politikaları benimsemiştir. Bununla birlikte, bu politikalar yargı bölgeleri arasında farklılık göstermektedir.

UNODC raporuna göre, ABD'de esrarın yasallaştırıldığı yargı bölgelerinde, hastaneye yatışlar ve psikiyatrik bozukluklara ilişkin veriler, zararlı kullanımda bir artış olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, özellikle esrarın psikoaktif gücünün giderek artış göstermesi de bunun başka bir nedeni olabilir. Öte yandan, bazı yargı bölgelerinde yasadışı esrar pazarının küçüldüğü saptanmıştır. Ayrıca, ülkede esrarla ilgili suçlardan tutuklananların sayısı ve oranında düşüş gözlemlenmiştir. Ancak uygulamadaki ırksal eşitsizlikler devam etmektedir.²⁶⁸ Bu bulgular ışığında, yasallaştırma politikalarının uyuşturucu kullanımından oluşan sağlık sorunlarını arttırması olumsuz bir etki olurken, yasadışı uyuşturucu pazarını küçültmesi ve tutuklanma oranlarını azaltması olumlu sayılabilecek gelişmelerdir.

Kaliforniya, Kasım 2014'te *Güvenli Mahalleler ve Okullar Yasasını (The Safe Neighborhoods and Schools Act)* kabul ederek uyuşturucu bulundurma da dahil olmak üzere altı düşük seviyeli suçu kabahat olarak değiştirmiştir. Yapılan analizler bu yasa sonucu eyaletlerin her yıl 250 milyon dolar tasarruf edebileceğini öngörmüştür.²⁶⁹ Bu paranın tedavi ve eğitim için kullanılması planlanmıştır. Ayrıca bu yasa Kaliforniya'daki cezaevi kalabalığını azaltmaya katkı sağlamıştır.²⁷⁰

2014 yılında *Pew Araştırma Merkezi (Pew Research Center)* anketine göre katılımcıların %67'si devletin eroin ve kokain gibi maddeleri kullanan bireylere yönelik tedavi programlarına odaklanması gerektiğini belirtmiştir. Diğer bir Pew anketine göre, katılımcıların

²⁶⁵ Masmela & Tickner, 2017: 308.

²⁶⁶ United Nations Office on Drugs and Crime, 2024: 40.

²⁶⁷ Kaliforniya, Delaware, Iowa, Maine, Massachusetts, Mississippi, New York, Pennsylvania, Güney Karolina, Tennessee, Vermont, Batı Virginia, Wisconsin ve Wyoming.

²⁶⁸ United Nations Office on Drugs and Crime, 2024: 33.

²⁶⁹ Drug Policy Alliance, 2015: 2.

²⁷⁰ County of Los Angeles Public Safety Realignment Team, 2015: 25.

%63'ü bazı eyaletlerin şiddet içermeyen uyuşturucu suçlarına karşı zorunlu asgari hapis cezasını kaldırmasına olumlu karşılamışlardır.²⁷¹

Uyuşturucu cezalarının hafifletildiği ABD yargı bölgelerinde yüksek oranda uyuşturucu kullanımı meydana gelmemiştir. Aksine, uyuşturucu bulundurmaya kabahat olarak sınıflandıran eyaletler, bulundurmaya ağır suç sayan eyaletlere göre daha az uyuşturucu kullanımına sahipken, daha fazla tedavi kabul oranına ulaşmıştır.²⁷²

Aşırı dozdan ölümleri azaltmak için birçok yargı bölgesi, opioid aşırı dozunun etkisini tersine çevirebilen bir ilaç olan *naloksonun* (*nalaxone*) erişilebilirliğini arttırmıştır. Sadece New York'ta 2016'nın ilk yarısındaki her ay 180 kişi ilk müdahale ekipleri tarafından uygulanan nalokson tedavisi aracılığıyla ölümden kurtarılmaktadır.²⁷³

Şırınga ekipmanlarına erişim programı, bireylere temiz iğne temin ederek iğne paylaşımını azaltmayı ve bu yolla kan yoluyla bulaşan hastalıkların yayılmasını önlemeyi amaçlamaktadır. Örneğin, Washington'un Tacoma şehrinde bu programların uygulanmaya başlanmasının ardından hepatit B ve hepatit C vakalarında %80'lik bir düşüş gözlemlenmiştir.²⁷⁴

ABD'nin Oregon eyaleti, Şubat 2021'de *Tedbir 110* (*Measure 110*) isimli yasayı yürürlüğe koyarak, küçük miktarlarda yasadışı uyuşturucu bulundurmaya suç olmaktan çıkaran ilk eyalettir. Bu yasa Oregon seçmeni tarafından %59 oy alarak kabul edilmiştir.²⁷⁵ Bu önlem kapsamında, Oregon'da küçük miktarlarda uyuşturucu madde ile yakalanan bireyler, suç sistemi kapsamında yargılanmak yerine, 100 dolarlık bir para cezasıyla cezalandırılmaktadır. Oregon'da bu yasanın aktif olmasının ardından, 2021 yılının sonunda uyuşturucu bulundurma suçundan yaşanan tutuklanmalarda %60 bir düşüş yaşanmıştır.²⁷⁶ Buna karşılık, uyuşturucu kullanım miktarı, ölümcül aşırı dozların sayısı, halka açık yerlerde madde kullanan bireyler, şiddet suçlarının işlenmesi, şehir merkezlerindeki işletmelerin kapanması ve evsizlik oranı bu yasadaki sonradan ani bir yükseliş göstermiştir. Rapor edilen aşırı doz ölümleri 2022 yılında 2021

²⁷¹ Pew Research Center, 2014: 1. <https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/4/legacy-pdf/04-02-14-Drug-Policy-Release.pdf> (erişim tarihi: 15.03.2025).

²⁷² Drug Policy Alliance, 2015, 2. Ayrıca bkz; Substance Abuse and Mental Health Services Administration. (2013). *Results from the 2012 National Survey on Drug Use and Health: Summary of national findings* (Rapor No. SMA 13-4795, NSDUH Series H-46). U.S. Department of Health and Human Services. Rockville. <https://www.samhsa.gov/data/sites/default/files/NSDUHresults2012/NSDUHresults2012.pdf> (erişim tarihi: 15.03.2025).

²⁷³ The City of New York Office of the Mayor, 2017:14.

²⁷⁴ Ruiz, 2016: 25.

²⁷⁵ "Oregon Measure 110 Election Results: Decriminalize Some Drugs and Provide Treatment", *N.Y Times*, 04.12.2020. <https://www.nytimes.com/interactive/2020/11/03/us/elections/results-oregon-measure-110-decriminalize-some-drugs-and-provide-treatment.html?searchResultPosition=1> (erişim tarihi: 20.03.2025).

²⁷⁶ Spencer, 2023: 2.

yılına oranla %18 artış göstermiştir.²⁷⁷ Evsizlik oranı, 2015-2023 yılları arasında %65 yükselmiştir.²⁷⁸ Yaşanan bu artışların doğrudan yasa ile bağlantısı olduğuna dair yeterli delil olmamasına rağmen bu yasa, başarısız bir süreç olarak eleştirilmiştir.

Oregon'un suç olmaktan çıkarma uygulaması, Portekiz'in 2001 modeline kıyasla bazı farklılıklar göstermiştir. Öncelikle, fentanil²⁷⁹ gibi güçlü sentetik opioidlerin varlığı, günümüz uyuşturucularını yirmi yıl öncesine oranla çok daha ölümcül hale getirmiştir. Diğer bir önemli fark ise, suç olmaktan çıkarılmadan önceki tedavi sistemlerinin erişilebilirliğidir. Çünkü, ABD *Madde Bağımlılığı ve Ruh Sağlığı Hizmetleri İdaresi (Substance Abuse and Mental Health Services Administration)* verilerine göre, Oregon 2020 yılında uyuşturucu ve alkol tedavisine erişim açısından ABD'de son sırada yer almıştır.²⁸⁰ Ayrıca, yasanın COVID-19 salgını dönemine denk gelmesi bu yasanın uygulanmasını zorlaştırmıştır.²⁸¹

Oregon ve Portekiz arasındaki önemli diğer bir fark, suç olmaktan çıkarma politikalarının uygulama biçimlerinde ortaya çıkmaktadır. Portekiz'de suç olmaktan çıkarma politikasının yürürlüğe girmesinin ardından; madde kullanım bozukluğu tedavisi, önleme programları ve zarar azaltma hizmetlerine yapılan önemli yatırımlar eşlik etmiştir. Buna karşılık Oregon'da benzer bir destek altyapısı tam anlamıyla oluşturulamamıştır. Bu yönde yapılacak hizmetlere ayrılan fonların bürokratik engellerden ötürü gecikmesi, madde kullanım bozukluğu olan bireyler için erişilebilir tedavi seçeneklerinin sınırlı olması Oregon'da istenen sonuçlara ulaşılmasını zorlaştırmıştır. Örneğin yasa yürürlüğe girdikten ancak on sekiz ay sonra yeni tedavi hizmetlerine yönelik finansman sağlanabilmiştir.²⁸²

Oregon *Tedbir 110 Yasası*, uyuşturucu kullanımını bir güvenlik tehdidi olarak görmekten ziyade, bir halk sağlığı sorunu olarak yeniden çerçevelendirerek güvenlikdışlaştırma çabalarına yönelik bir örnektir. Ne var ki, uyuşturucu kullanımını güvenlik alanından çıkarıp bir sağlık meselesi olarak değerlendirmek tek başına sorunun çözümünde yeterli olmamıştır. Uyuşturucu kullanımını azaltmak ve madde kullanım bozukluğu olan bireyleri topluma geri kazandırmak adına; yeterli bütçeye sahip ve erişilebilir yeni tedavi merkezleri kurmak, kurumlar arası etkili diyalog, hükümet desteği, sabır ve süreklilik ile daha

²⁷⁷ Yüzde hesaplaması, ABD, Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri'nin (Center for Disease Control and Prevention) verilerine dayanılarak yapılmıştır. <https://www.cdc.gov/nchs/nvss/vsrr/drug-overdose-data.htm> (erişim tarihi: 21.03.2025).

²⁷⁸ <https://www.portland.gov/wheeler/homelessness> (erişim tarihi: 21.03.2025).

²⁷⁹ CDC verilerine göre fentanil, eroinden 50 kat ve morfinden 100 kat daha güçlü bir sentetik opioiddir ve ABD'de yaşanan ölümcül ve ölümcül olmayan aşırı doz vakalarında büyük etkisi bulunmaktadır. Kaynak: Center for Disease Control and Prevention, "Fentanyl Facts", <https://www.cdc.gov/stop-overdose/caring/fentanyl-facts.html> (erişim tarihi: 11.05.2025).

²⁸⁰ Spencer, 2023: 5.

²⁸¹ Russoniello ve Vakharia , 2023: 9.

²⁸² "Why Portland failed where Portugal succeeded in decriminalizing drugs" *Politico*, 28.03.2024.

olumlu sonuçlar alınabilmektedir. Oregon, uyuşturucuyu suç olmaktan çıkarmasının ardından uyuşturucu problemini azaltacak, madde kullanım bozukluğu olan bireyleri tedavi edecek ve onları topluma geri kazandıracak programların geliştirilmesinde yetersiz kalınmasından ötürü, sorunun güvenlikdışılaştırılması çözüm için yeterli olmamıştır.

Uyuşturucuya karşı savaş denkleminden kullanıcıları çıkarmayı hedefleyen politikalar giderek daha fazla ele alınmaya başlanmıştır. Uyuşturucu kaçakçılığı, küresel alanda cezalandırılması gereken bir suç olarak varlığını korurken, kullanıcılara yönelik politikalarda güvenlik alanı dışındaki alternatifler giderek önem kazanmaktadır. Portekiz, İsviçre, Hollanda, Çekya gibi ülke örnekleri, uyuşturucu kullanımını tamamen güvenlik eksenli bir mesele olarak görmektense, halk sağlığı temelli ve zarar azaltıcı politikaların uygulanmasının etkili sonuçlar ortaya koyabileceğini göstermektedir. Bu ülkelerdeki modeller, suç olmaktan çıkarma, tedaviye yönlendirme, destekleyici sosyal politikalar ve birey odaklı yaklaşımlar yardımıyla hem bireysel hem de toplumsal düzeyde olumlu gelişmeler göstermiştir.

Öte yandan, sadece suç olmaktan çıkarmanın yeterli olmadığı ve bununla birlikte kapsamlı tedavi yöntemlerinin, madde kullanım bozukluğu olan bireylere yönelik topluma geri kazandırmaya odaklı programların, iş birliği ve dayanışmanın, sürekli kontrol ve takibi yapabilecek sağlam kurumsal mekanizmaların varlığı, meseleyi güvenlik dışına taşıdıktan sonra etkili bir şekilde ele alabilmek için önemli adımlardır. Bununla birlikte, her ülkenin kendine özgü sosyo-politik ve ekonomik ortamı ve tarihsel gelişimi, uygulanan politikaların sonuçlarını etkilemektedir. Bu nedenle, suç olmaktan çıkarma politikalarının diğer ülkelerde de olumlu sonuçlar verebilmesi adına, yerel dinamiklerin dikkate alınması önemlidir.

ABD, son yıllarda uyuşturucuya karşı politikalarını, zarar azaltma ve suç olmaktan çıkarma gibi güvenlikdışılaştırma yaklaşımları ile uyumlu olacak şekilde geliştirme çabası göstermiştir. Ancak tarihsel olarak uyuşturucu sorunu ABD’de, uzun yıllar boyunca güvenlikleştirme stratejileriyle ele alınmıştır. Bu bağlamda bir sonraki bölüm, ABD’de uyuşturucu tehdidinin inşasının tarihsel gelişimine odaklanarak, uyuşturucunun bir ulusal tehdit olarak nasıl çerçevelendiğinin analizini kronolojik bir şekilde yapmayı amaçlamıştır. Öncelikle geçmişten günümüze genel bir değerlendirme yapan bir sonraki bölüm, daha sonra ABD başkanlarının politikaları üzerinden uyuşturucunun güvenlikleştirilmesini mercek altına almıştır.

Buzan’a göre Reagan’ın uyuşturucuya karşı savaşı ülke içinde hem ahlaki hem de kanuni bir mücadele olmuştur. Ülke dışında ise ağırlıklı olarak Latin Amerika’ya odaklanılmıştır. Yıllık yapılan ulusa sesleniş konuşmalarında, uyuşturucu sorunu ABD başkanları tarafından 1994, 1996, 1998 ve 1999 yıllarında, sürekli olarak güvenlikleştirilen

sayılı konular arasında yer almıştır. ABD uyuşturucu ile ilgili sorunları değerlendirmek için kapsamlı kurumsal bir çerçeve geliştirmiş ve genellikle askeri yaklaşımları tercih etmiştir. Buzan uyuşturucunun “niş güvenlik sorunu” olduğunu savunmuştur. Uyuşturucu, sürekli ve yoğun bir şekilde güvenlik sorunu olarak çerçevelenmiş olsa da ABD tarafından birincil bir güvenlik sorunu olarak ele alınmamıştır.²⁸³

Nixon döneminde Vietnam Savaşı, Reagan döneminde Soğuk Savaş ve Nükleer Silahlanma yarışı ve H. W. Bush için Körfez Savaşı gibi meseleleri ele alırsak, uyuşturucunun neden Buzan tarafından ikincil bir güvenlik meselesi olarak görüldüğü daha iyi anlaşılabilir. Ancak, yukarıdaki örneklerin çoğu artık günümüzde bir tehdit olarak algılanmazken, uyuşturucunun devam eden bir güvenlik tehdidi olarak varlığını sürdürmesi, 1980’lerde başarılı bir şekilde oluşturulan güvenlikleştirmenin, süreç içerisinde vurgulanan hedeflerine ulaşmaktan hâlâ uzakta olduğunu göstermektedir.

ABD’nin kuruluşundan sonraki yüzyıl boyunca uyuşturucu kullanımı genellikle denetim dışıydı ve bireyler istediği maddeleri tüketmekte özgürdü. Ancak, uyuşturucu zaman geçtikçe özellikle bazı nedenlerden kaynaklı politika yapıcılarının radarına girmeye başlamıştır. Ancak, bu süreç sadece toplum sağlığına yönelik endişelerden değil, aynı zamanda ırksal ve sosyal dinamiklerden kaynaklı gelişmiştir. Musto’ya göre, 19. yüzyılda uyuşturucu, zaten yaygın bir şekilde damgalama ve baskıya maruz kalan etnik azınlıklarla ilişkilendirilmeye başlanmıştır.²⁸⁴ Böylelikle, etnik azınlıkları daha da ötekileştirecek bir kontrol mekanizması, uyuşturucu söylemi üzerinden kurulmaya çalışılmıştır.

²⁸³ Buzan ve Wæver, 2010: 296.

²⁸⁴ Musto, 1987: 5.

İKİNCİ BÖLÜM

ABD'DE UYUŞTURUCUNUN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ SÜRECİ

2.1. ABD'de Uyuşturucu Tehdidinin İnşası: Sosyal ve İrksal Dinamiklerin Rolü

ABD'nin uyuşturucuya karşı bakış açısı 20. yüzyılın başlarından itibaren iki temel varsayıma dayanmaktadır: Birincisi uyuşturucunun ahlaki olarak kabul edilemez olduğu, ikincisi ise önemli bir güvenlik tehdidi oluşturmaktadır. *Amerika istisnacılığına*²⁸⁵ katkıda bulunan önemli unsurlardan biri, temelde Protestan kültüre dayanan ve ABD'de hem ulusal hem de uluslararası siyasette belirleyici olan güçlü ahlaki tutumlarıdır.²⁸⁶ Uyuşturucu, cinsellik, suç ve cezaya ilişkin Amerikan görüşlerinin dini temelleri, uyuşturucu ile ilgili konuları kapsayan kamusal söylemi büyük ölçüde etkilemiştir.²⁸⁷ Uyuşturucu kullanımı, ABD'nin ahlaki olarak mücadele etmesi gereken *şer* bir sorun olmasının yanı sıra aynı zamanda normal toplumun sınırlarının dışında bir davranış olarak görülmüştür.²⁸⁸ Buna ek olarak, yasadışı uyuşturucu sorunu ve bu sorunu ele almak için ortaya atılan politikalar, bu meselenin öncelikle ülke içinde marjinal sosyal gruplarla, özellikle ırksal ve etnik azınlıklarla ilişkili olduğu, ABD dışında ise üretici ülkelerin bu sorunun asıl kaynağı olduğu inancını taşımıştır.²⁸⁹

Bu bölümde; “ABD'de uyuşturucu tehdidi nasıl inşa edildi ve bu inşa sürecinde ırksal dinamikler nasıl bir rol oynadı?”, “ABD uyuşturucuya karşı savaş bağlamında uyuşturucuyu nasıl güvenlikleştirdi?” ve “ABD başkanları uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi hususunda nasıl politikalar izledi?” sorularına cevap aranarak uyuşturucunun güvenlikleştirilmesinin tarihsel gelişimine odaklanılacaktır.

ABD'li politika yapıcılarının uyuşturucuyu ülkedeki azınlık gruplarıyla ilişkilendirmesi, uyuşturucuyla ilgili düzenlemelerin başladığı zaman dilimine dayanmaktadır. ABD'de uyuşturucuyla bağlantılı ilk düzenlemeler 1870'lerde Çinli göçmenlerle ilişkilendirilen afyona yönelik olmuştur. Helmer'e göre “Afyon karşıtı kampanyanın ideolojik rolü Çinlilerden kurtulmaktır. Bunun pratik bir sonucu da vardı; San Francisco'daki Çinlilere ait binalara yönelik sınırsız ve keyfi polis baskınları ve aramaları için yasal bir zemin sağlamak”.²⁹⁰ Opioidler

²⁸⁵ *Amerikan istisnacılığı (American Exceptionalism)*, ABD'nin tarihsel, kültürel ve politik olarak diğer ülkelerden farklı ve istisnai bir konumda olduğu inancıdır. Bu kavram, Amerika'nın demokrasi, özgürlük ve fırsatlar gibi değerlerle donatılmış bir ülke olduğunu ve bu yüzden dünya genelinde diğer ülkelerden farklı bir yol izlediği düşüncesini taşır. Ayrıca bkz; Lipset, S. M. (1996). *American Exceptionalism: A Double-Edged Sword*. WW Norton & Company, New York.

²⁸⁶ Masmela ve Tickner, 2017: 296.

²⁸⁷ Kennedy, 2007'den akt. Masmela ve Tickner, 2017: 296.

²⁸⁸ Bewley-Taylor, 1999:6.

²⁸⁹ Campbell, 1992'den akt. Masmela ve Tickner, 2017: 297.

²⁹⁰ Helmer, 1975: 32.

ABD’de uzun yıllardır çeşitli reçetesiz ilaçların içerisinde bulunan bir maddeydi. Dolayısıyla, bu maddenin varlığı ve kullanımı yeni bir durum değildi. Ancak kullanıcı kitlesinin, orta-sınıf beyaz kadınlardan -işçi sınıfı- etnik azınlıklara doğru kayması, bir takım yasal düzenlemelerin getirilmesinin önünü açmıştır.²⁹¹ Çinli göçmen işçilerin afyon kullandığı bilinen bir gerçektir. Ancak, Çinli göçmenlerin, beyaz kadınları afyonla tuzağa düşürüp onlarla ilişkiye girdikleri yönündeki temelinde ırkçılık olan iddialar, afyonun yasaklanmasına giden süreci başlatmıştır.²⁹²

20. yüzyılın başlarında kokain, reçeteli ilaç ve içecek (örn. Coca-Cola) olarak özellikle ABD’nin güneyinde kullanılmaktaydı. Beyazlar arasında kullanımı bir sorun teşkil etmezken, Afro-Amerikalıların kullanması tehlikeli bir durum olarak görülmekteydi. Birçok beyaz Amerikalı, kokain kullanımının Afro-Amerikan bireylere cesaret verdiğini, onları agresif yaptığını, acıya karşı duyarsız hale getirdiğini ve suç işleme olasılıklarını arttırdığına inanıyordu. Ayrıca, kokain etkisi altındaki Afro-Amerikalıların sosyal hiyerarşideki yerlerini unutup beyazlara karşı saldırgan olabileceğini düşünüyorlardı. Kokainin Afro-Amerikalıları acıya duyarsız hale getirdiği inancı, ABD’nin güneyindeki tüm kolluk kuvvetlerinin silahlarını .32 kalibreden daha güçlü bir versiyonu olan .38 kalibreye çıkarmalarını beraberinde getirmiştir.²⁹³ Nihayetinde, bu endişeler kokaine olan erişimi kısıtlayan düzenlemelerin getirilmesiyle sonuçlanmış ve 1914 Harrison Yasası ile kokain satışı ABD’de sınırlandırılmıştır.²⁹⁴

1920’lerde, esrarın kullanımını bastırmaya yönelik ilk çabalar büyük ölçüde Meksikalıların esrar kullanımını hedef alacak şekilde ortaya çıkmıştır. Aynı yıllarda, birçok batı eyaleti esrarı yasaklayan yasalar çıkarmıştır.²⁹⁵ Esrarın Meksikalıları şiddet ve suça teşvik ettiği iddia edilmiştir. Musto’ya göre, bu ırkçı yaklaşımlar, erken dönem uyuşturucu yasaklarının şekillenmesinde rol oynamış, olumsuz basmakalıp düşünceleri güçlendirmiş ve cezalandırıcı anlayışa meşru bir zemin kazandırmada kullanılmıştır.²⁹⁶ 1900’lerden önce esrar ABD’de yaygın bir şekilde *cannabis* olarak adlandırılırken, 1900’lerden sonra İspanyolca kökenli bir

²⁹¹ Reinarmann, 1994: 158.

²⁹² Nunn, 2002: 414.

²⁹³ Musto, 1999: 7. “Şefe, iyi tanıdığı, şimdiye kadar zararsız bir zencinin kokain çılgınlığı içinde çıldırdığı, bir dükkân sahibini bıçaklamaya kalktığı ve şu anda kendi ev halkının çeşitli üyelerini dövmekle meşgul olduğu bilgisi verildi. ...Bu adamı öldürmesi ya da kendisinin öldürülmesi gerektiğini bilen Şef tabancasını çekti, namıyusu zencinin kalbinin üzerine yerleştirdi ve ateş etti- memurun anlattığına göre onu hemen öldürmek niyetindeydi ama atış adamı sendeletmedi bile. Kolunu delip göğsüne giren ikinci bir kurşunun da saldırıyı durdurma ya da kontrol altına alma konusunda pek bir etkisi olmadı.” Kaynak: “Negro cocaine "fiends" are a new Southern menace”, *The New York Times*, 08.02.1914.

https://www.druglibrary.net/schaffer/History/negro_cocaine_fiends.htm (erişim tarihi: 04.05.2025).

²⁹⁴ Nunn, 2002: 416.

²⁹⁵ Helmer, 1975: 54.

²⁹⁶ Musto, 1999: 219. New Orleans’taki birtakım tıbbi devlet görevlilerinin yürütmüş olduğu araştırmada esrarın suça teşvik ettiğine dair bir makale yayınlamıştır.

kelime olan *marijuana* ismiyle anılmaya başlanmıştır. Bazı araştırmacılar söylemdeki bu değişimi, esrarı Meksikalılarla bağdaştırmak için yapılan stratejik bir hamle olarak değerlendirmiştir.²⁹⁷

Wæver ve Laustsen'e göre "teorinin en büyük önemi güvenlikleştirmenin etkilerini göstermektir. Bir durum güvenlikleştirildiği zaman bu sürecin hem *içsel* (örneğin tartışmayı ve demokrasiyi engelleyerek) hem de çatışmayı, güvenlik ikilemlerini ve gerilimi tetikleyen *dışsal* etkileri vardır."²⁹⁸ ABD'nin uyuşturucuyla savaşta izlediği politikaları da bu şekilde sınıflandırabiliriz. ABD uyuşturucuya olan arzın azaltılması için diğer ülkelerdeki esrar, afyon ve koka mahsullerinin yok edilmesi, Kolombiya gibi ülkelerde uyuşturucu kaçakçılığını engellemek için askeri kaynak aktararak bu bölgede gerilimi ve şiddeti tırmandırması dışsal etkiler olarak görülürken; kolluk kuvvetlerinin yetkilerinin artırılması, rastgele araç durdurma ve aramaların yapılması içsel etkiler olarak değerlendirilebilir.

Yirminci yüzyılın ortalarına gelindiğinde, uyuşturucuyu varoluşsal bir tehdit olarak nitelendiren söylem, uyuşturucunun birey ve topluma verdiği zarara odaklanmıştır. Bu dönemde madde kullanan bireyler, sosyal dokuya zarar veren ve nihayetinde ulusal kimliğe tehdit oluşturan *yabancılar* olarak tasvir edilmiştir.²⁹⁹ Grayson'a göre, uyuşturucuya karşı savaş ve teröre karşı savaş birçok yönüyle değerlendirildiğinde, yaşanan insan hakları ihlalleri ve kitlesel mağduriyetler ABD'li politika yapıcıları için ulusal çıkarlar ve nüfusun önemli kısmının güvenliğinin sağlanması adına önemsiz hale getirilmiştir.³⁰⁰ Crick, uyuşturucunun güvenlikleştirilme sürecinde başından itibaren üstü kapalı ırksal taraflılıklar olduğunu belirtmiştir. Bu taraflılıklar, ABD'de ve Avrupa'nın birçok yerinde uyuşturucu politikalarını şekillendirmiş hangi tür uyuşturucu ve bu uyuşturucuları hangi kesimin kullandığı politika üretme sürecine etki etmiştir. Bu yaklaşım kimlik ve güvenlik bağlamını doğrudan etkilemiş ve *Ben/Öteki (Self/Other)* ikileminin oluşmasına katkı sağlamıştır.³⁰¹

Nadelmann, küresel uyuşturucu yasağı sistemlerinin gelişmesinde ABD'nin başat bir rol oynadığını ve egemen güçlerin ekonomik, siyasi ve ahlaki çıkarları ile bağlantılı olduğunu savunmuştur.³⁰² ABD, 20. yüzyılın başlarından itibaren yasaklama merkezli bir uyuşturucu politikasının oluşturulma sürecinde öncü bir rol üstlenmiş ve önceki uyuşturucu anlaşmalarını da kapsayan yeni bir çerçeve üretme çabalarının arkasındaki merkezi güç olmuştur.³⁰³ Diğer

²⁹⁷ Greberman ve Berryessa, 2024: 7-8.

²⁹⁸ Wæver ve Laustsen, 2000: 708-709.

²⁹⁹ Crick, 2012: 2.

³⁰⁰ Grayson, 2003: 339.

³⁰¹ Crick, 2012: 2.

³⁰² Nadelmann, 1990: 480.

³⁰³ Jelsma, 2011: 3.

tarafından ABD’de uyuşturucuya ilişkin korkunun sosyal inşasının, belirli toplumsal grupların ötekileştirilmesiyle bağlantısı olmaktadır. Uyuşturucu kullanımı yalnızca halk sağlığı ya da bireysel özgürlükler bağlamında değil, toplumsal düzeni tehdit eden bir güvenlik sorunu olarak yeniden değerlendirilmiştir.

ABD’nin uyuşturucu politikası, yasadışı uyuşturucuyu bir güvenlik tehdidi olarak çerçevelemeye dayanmaktadır.³⁰⁴ Güvenikleştirme teorisi, devletler ve siyasi elitler tarafından kullanılan söylem ve anlatıların alınacak kararların gerekçelendirilmesindeki önemli rolüne vurgu yapmaktadır.³⁰⁵ Güvenikleştirici aktör söz edimleri kullanarak, toplumsal meseleleri nesnel değerlendirmelerden daha çok kültürel, tarihsel, siyasi ve sosyal çerçeveden ele alan bir bakış açısı inşa edebilmektedir.³⁰⁶ Uyuşturucu ile savaş bağlamında, ABD’deki siyasi elitlerin söylemlerinde uyuşturucu kullanımının ahlaki ve cezai boyutları üzerinde daha çok durulmuş, halk sağlığı bakış açısı ile durumu değerlendirmek pek ilgi görmemiştir.

Savaş teriminin kullanılması kitlesel hapsedme, kolluk kuvvetlerinde askerileşmenin artışı gibi olağanüstü önlemleri haklı göstermede etkili olmuştur. Bu tür yaklaşımların, toplumsal korkular, ırksal önyargılar da dahil olmak üzere bir dizi tarihsel, siyasi ve kültürel unsurların bileşiminden etkilendiği söylenebilir. Uyuşturucuyla mücadele söyleminde *savaş* benzetmesinin kullanılması, devletin alacağı önlemleri meşrulaştırmasına yardımcı olurken, kamuoyunun da olayları güvenlik çerçevesinden değerlendirmesine zemin hazırlamıştır. Bu kapsamda, yaşanan benzer eylemler farklı şekilde yorumlanabilmektedir. Frymire bu duruma örnek vererek, savaşta karşıdakini öldüren asker kahraman ilan edilirken, sivil hayatta birini öldürmesi kişiyi katil yapmaktadır demiştir. Bu durumda savaş çerçevesi, olaylara olan bakışı, ahlaki ve etik kuralları değiştirmektedir.³⁰⁷

Bir mesele güvenlik tehdidi olarak çerçevelendiği zaman, devlet temsilcileri var olan tehdidi önlemek için güç de dahil olmak üzere olağanüstü tedbirleri uygulayabileceği meşru bir zemin kazanmaktadır. Böylelikle meselenin ele alınmasında, toplumsal tartışmaların ve demokratik atılımların yapılmasının imkânı zorlaşmaktadır. Devletin bir meseleyi başarıyla güvenikleştirmesi, siyasi elitlere politik olağan süreçleri kolayca atlatma imkânı verirken, halkın güvenikleştirilmiş meseleleri fazla sorgulamadan kabul etme ihtimali de artmaktadır.³⁰⁸

1971 yılında Nixon’un uyuşturucuyu en önemli tehdit olarak çerçevelendirdiği dönemde uyuşturucu kullanımı bir güvenlik sorunu olmamasının yanı sıra bir numaralı tehdit olmaktan çok uzaktaydı ve halk arasında bu konuya karşı ortak bir düşünce daha

³⁰⁴ Másmela ve Tickner, 2017: 297.

³⁰⁵ Wæver, 1995: 54-55.

³⁰⁶ Wæver, 1995: 52-64.

³⁰⁷ Frymire, 2024: 246.

³⁰⁸ Másmela ve Tickner, 2017: 297-298.

oluşmamıştı.³⁰⁹ Diğer taraftan, herhangi bir kanıt olmamasına rağmen uyuşturucu kullanımının ağırlıklı olarak Afro-Amerikalılar ve Latinler gibi azınlık grupları arasında yaygın olduğu inancı, Beyaz Saray'daki *bizler-onlar* ikileminin bir ürünü olarak değerlendirilebilir. *Onlar* diye tabir edilen grup Nixon'un yardımcılarında Harry S. Dent tarafından, *genç, fakir, siyah* olarak adlandırılmıştır. *Genç* olarak adlandırılan grup, Nixon döneminde karşı-kültür içindeki Vietnam Savaşı'na karşıtı insanları tanımlamak için kullanılmıştır. *Fakir* olarak adlandırılan grup, genellikle dışlanmış ekonomik durumu kötü olan bireylerdir. *Siyah* ise Afrika-Amerikan bireyleri tanımlamak için kullanılmıştır.³¹⁰ Böylesine bir sınıflandırma Nixon'un karşısında yer alan büyük ve güçlü bir oy kitlesini etkisiz hale getirebilme fırsatı vermiştir.³¹¹

Nixon'un seçim kampanyası sırasında ve sonrasında uyguladığı *Güney Stratejisi* (*Southern Strategy*) söylemi, uyuşturucuya karşı savaş söylemini destekler nitelikte bir hamledir. Afro-Amerikalıların *İnsan Hakları Hareketlerinden* (*Civil Rights Movement*)³¹² endişe duyan ülkenin güney kısmındaki beyaz seçmenlerin desteğini kazanma amacı taşıyan bu strateji, savaş karşıtı protestocuları ve Afro-Amerikalıları hedef alan bir yaklaşıma sahip olmuştur. Nixon, hedef aldığı bu kesimi uyuşturucu bağımlısı, suç işlemeye yatkın ve devlet desteğinden faydalanan bir kesim olarak resmederek, güneydeki beyaz işçi sınıfını asıl mağdur kitle olarak konumlandırmıştır.³¹³

Nixon'ın önemli danışmanlarından olan H.R. Haldeman'ın ortaya çıkan günlüğünde yer alan ifadeler, Nixon'ın ırk temelli stratejilerini açıklar niteliktedir. Günlükte *P* olarak referans gösterilen Nixon'ın ifadeleri şu şekildedir: “P, asıl sorunun gerçekten siyahlar olduğunu kabul etmek gerektiğini vurguladı. Önemli olan faktörün, bunu kabul ederken aynı zamanda görünüşte böyle olmadığını gösteren bir sistem geliştirmek olduğunu belirtti.”³¹⁴ Bu tür düşünce yapısı çerçeveye eklendiğinde, uyuşturucuya karşı savaşın sadece Amerikan halkının geleceğini, sağlığını ve diğer tüm değerlerini koruma amacıyla başlatılmadığı, aynı zamanda beyaz olmayanları hedef alan ırkçı bir yaklaşıma da sahip olduğu söylenebilir.

³⁰⁹ Cummings ve Ramirez, 2021: 460-461.

³¹⁰ Baum, 1996: 20-21.

³¹¹ Cumming ve Ramirez, 2021: 461.

³¹² 1950'lerin ortalarında ulusal boyutta yankı uyandıran Sivil Hakları Hareketi, özellikle ABD'nin güneyinde yaşanan ırk ayrımcılığına karşı kitlesel protestolara verilen isimdir. Kökleri köleleştirilmiş Afrikalıların ve onların soyundan gelenlerin yüzyıllardır süren direnişinden gelen hareket, İç Savaş sonrası yapılan değişikliklere rağmen uzun süredir inkâr edilen sivil hakların federal düzeyde koruma altına alınması çabasıyla oluşturulmuştur. <https://www.britannica.com/event/American-civil-rights-movement> (erişim tarihi: 17.05.2025). Ayrıca bkz; Morris, A. D. (1999). “A retrospective on the civil rights movement: Political and intellectual landmarks”. *Annual review of Sociology*, 25(1): 517-539.

³¹³ Ramirez, 2022: 465-466.

³¹⁴ “Haldeman Diary Shows Nixon Was Wary of Blacks and Jews”, *New York Times*, 18.05.1994. <https://www.nytimes.com/1994/05/18/us/haldeman-diary-shows-nixon-was-wary-of-blacks-and-jews.html> (erişim tarihi: 05.05.2025).

Uyuşturucuya karşı savaş söylemi 1970’lerde ortaya çıkmış olsa da ABD’nin uyuşturucuya yönelik düzenlemeleri çok daha önceden başlamıştır. ABD yüzyılı aşkın bir süredir belirli uyuşturucu pazarlarına katılımı yasaklamıştır ve esrar yetmiş yıldan daha uzun bir süre önce yasadışı uyuşturucu olarak sınıflandırılmıştır.³¹⁵ Amerikan uyuşturucu düzenlemelerinin cezalandırıcı niteliği zaman içinde daha da artmıştır. Federal hükümetin uyuşturucuları düzenleme gayretleri, tüm gıda ve ilaçların üretim, dağıtım ve satışını federal gözetim altına alan 1906 tarihli *Saf Gıda ve İlaç Yasası (Pure Food and Drug Act)* ile başlamıştır. O dönemde kokain, eroin ve morfin gibi maddeler yasal olarak patentli ilaç şeklinde bulunabiliyor, eczanelerde ya da posta siparişi yoluyla, içeriklerinin ambalaj üzerinde açıkça etiketlenmiş olması şartıyla satılabiliyordu. Bu yasa aynı zamanda bazı ilaçlar için reçete zorunluluğu getirerek patentli ilaçların insan kullanımına hazır hâle gelmeden önce test edilmesini gerekli kılmıştır.³¹⁶

ABD’de uyuşturucuyla mücadeleye yönelik yasal düzenlemeler, ülkenin toplumsal, ekonomik ve siyasi dinamikleriyle şekillenmiş ve zamanla değişen güvenlik algılarına göre yeniden tanımlanmıştır. 20. yüzyılın başlarından itibaren uyuşturucu kullanımına karşı geliştirilen hukuki çerçeve, başlangıçta insan sağlığını koruma amacı güderken, ilerleyen yıllarda bu anlayış giderek güvenlik merkezli ve cezalandırıcı bir yaklaşıma doğru kaymıştır. Bu süre zarfında çıkarılan yasalar ve uygulanan politikalar, sadece uyuşturucu maddelerin kontrolünü değil, aynı zamanda toplumun özellikle bazı kesimlerinde derin sosyal, insani ve ekonomik etkiler yaratmıştır.

2.1.1. 1914 Harrison Narkotik Yasası

1914 tarihli Harrison Yasası, ABD’de uyuşturucuyu düzenleyen ilk ceza yasası olarak tarihe geçmiştir. Levinthal, bu yasanın temel çıkış noktasını ABD’nin Çin ile ticaret ilişkilerini düzeltme çabalarına bağlamıştır. O dönemlerde, Çin vatandaşları arasında yaygın olan afyon kullanımını göz önünde bulunduran ABD, afyon ticaretini kontrol altına almak için 1912 *Lahey Kongresi (Hague Convention)* gibi bir dizi uluslararası girişimlere öncülük ederek Çin ile ilişkilerini iyileştirmeyi hedeflemiştir. ABD’nin ülke dışındaki bu girişimlerine karşın, ülke içinde herhangi bir narkotik kontrol yasası bulunmaması *çifte standart* olarak yorumlanmıştır. Buna karşılık, 17 Aralık 1914’te Kongre, temsilci Francis Harrison’un ismini alan *Harrison Yasası’nı* yürürlüğe koymuştur.³¹⁷ Ülkenin modern uyuşturucu kontrol politikalarının temelini oluşturan bu yasa, uyuşturucu dağıtımını üzerinde federal bir otorite kurmuş ve düzenlemelere

³¹⁵ Benson, 2009: 293.

³¹⁶ Lurigio, vd., 2009: 6.

³¹⁷ Levinthal, 2007: 45.

uymayanlara cezai yaptırımlar uygulamıştır. Yasa başlangıçta narkotik ürünlerin sevkiyat işlemlerinin kamuya açık bir şekilde kaydedilmesini zorunlu kılmak ve devlet gelirlerini arttırıcı bir önlem olarak planlanmıştır. Federal açıdan, kayıt dışı ya da belirlenen vergileri ödemeyen kişiler için afyon türevleri ve kokain üretimi, reçetelendirilmesi, transferi ve bulundurulması bu yasayla birlikte suç sayılmıştır. Doktorlar ve tıp uzmanları bu kapsamda, yılda sadece bir dolarlık bir vergi öderken, tıbbi kimliği olmayan uyuşturucu dağıtıcıları için belirlenen vergi bedeli satılacak narkotik maddenin maliyetinden fazla olduğu için bu maddelerin yasal ticareti bir bakıma imkânsız hâle gelmiştir.³¹⁸ Bu yasa, kokain ve eroinin tıbbi amaç dışında verilmesini yasaklamıştır. Hazine Bakanlığı, hastaların bu maddeleri düzenli olarak reçeteli almasını tıbbi uygulama sınırlarını aştığını savunarak, bunu takiben binlerce hekimin yargılanmasına yol açmıştır. Nihayetinde hekimler yasanın belirlediği narkotik ilaçları hastalara vermeyi kesmiştir. Levinthal'e göre bu durum sonucunda, hekimlerden alamadığı narkotik maddeleri yasadışı piyasada arayan kullanıcılar, yeni bir suç sınıfının yükselmesine yol açmıştır. Bu yasa, narkotik madde kullanımına yönelik olumlu sonuçlar vermemesinin yanı sıra, organize suçlar için yeni ve çok kârlı bir pazarın yükselmesinin önünü açmıştır.³¹⁹

2.1.2. 1937 Esrar Vergi Yasası

1 Ocak 1930'de Kongre, Hazine Bakanlığı bünyesinde afyon ve kokaine karşı federal yasaları uygulamakla yükümlü olan *Federal Narkotik Bürosu*'nu (*Federal Bureau of Narcotics – FBN*) kurmuştur. Komiser Harry J. Anslinger öncülüğünde kurulan büro, önemli giriş limanlarına ajanlarını yerleştirmiş ve 20 farklı ülkenin kolluk kuvvetleri ile anlaşmalar yaparak, uyuşturucuyu önleme çabalarına öncelik vermiştir. Bu önlemler, 1930'lar boyunca uyuşturucu yakalanmalarında önemli bir artışa yol açmıştır.³²⁰

1933'te alkol yasağının kaldırılması sonucu, FBN'in ilgisi halk arasında giderek yaygınlaşmaya başlayan esrara kaymıştır. 1937 yılına kadar esrar ekimi ve kullanımı serbest bırakılmıştır.³²¹ Öte yandan, Anslinger önderliğindeki bazı kişiler Kongre'ye, esrarın şiddet ve deliliğe yol açtığını ve yasaklanması gereken tehlikeli bir madde olduğunu belirten ifadeler sunmuştur.³²²

Anslinger, uyuşturucuyu ABD'deki etnik azınlıklarla ilişkilendirmek ve halkın algısını etkilemek için sık sık ırkçı ve basmakalıp söylemler kullanmıştır.³²³ Örneğin, Anslinger esrarın

³¹⁸ Lurigio, vd., 2009: 7.

³¹⁹ Levinthal, 2007: 45.

³²⁰ Lurigio, vd., 2009: 7.

³²¹ Members and Committees of Congress, 2014: 3.

³²² <https://www.druglibrary.drugsense.org/schaffer/hemp/taxact/t3.htm> (erişim tarihi: 29.03.2025).

³²³ Ramirez, 2022: 462.

“beyaz kadınların zencilerle cinsel ilişki arayışına girmesine” neden olduğunu ve esrarın Afro-Amerikalıları “beyazlar kadar iyi olduklarını” düşünmeye ittiğini belirtmiştir.³²⁴

Esrarın, eroin ve kokaine kıyasla zararsız bir madde olduğunu düşünen Amerikan Tabipler Birliği’nin karşıt görüşlerine rağmen *Esrar Vergi Yasası (Marijuana Tax Act)* 1937 yılında kayıtlı bir oylama olmadan kabul edilmiştir. Kongre’nin, yasa tasarısı için yalnızca bir oturum düzenlemesi karşıt görüşleri en aza indirebilmek için yapılmış bir hamle olarak yorumlanmıştır. Anslinger’in duruşma esnasında verdiği ifadelerden yapılan alıntılardan yola çıkarak yasanın ırksal önyargıları barındıran bir arka plana sahip olduğu söylenebilir. Anslinger ifadesinde şunları söylemiştir:

“ABD’de toplam 100.000 marihuana içicisi vardır ve bunların çoğu zenciler, Hispanikler, Filipinliler ve şovmenlerdir. Şeytani müzikleri, cazları ve dansları esrar kullanımından kaynaklanmaktadır. Bu esrar, beyaz kadınların; zencilerle, şovmenlerle ve diğerleriyle cinsel ilişki aramasına neden olmaktadır. Marihuananın yasaklanmasının başlıca nedeni yozlaşmış ırklar üzerindeki etkisidir. Esrar, kullanıcısında delilik, suç işleme ve ölüm üreten bağımlılık yapıcı bir uyuşturucudur. Esrar içerseniz kardeşinizi öldürme ihtimaliniz vardır. Esrar insanlık tarihinde şiddete en çok yol açan uyuşturucudur”³²⁵.

Benzer şekilde, Theodore Roosevelt yönetimi sırasında ilk Afyon Komiseri olarak görev alan ve Harrison yasasının savunucularından Dr. Harrison Wright, afyon kullanımını beyaz kadınlar ile Çinli kullanıcılar arasındaki cinsel ilişkilerin artmasıyla ilişkilendirmiştir.³²⁶

1937 Yasası, her esrar satışı için yüksek ücretli bir transfer vergi pulu da dahil olmak üzere sıkı düzenlemeler getirerek ABD’de esrarı resmi olmayan bir şekilde yasaklamıştır. Çünkü bu vergi pulları federal hükümet tarafından nadiren basılarak yasaya uymayı imkânsız bir hale getirmiştir. Bu yasanın ardından tüm eyaletler, esrar bulundurmaya suç sayan yasalar çıkararak, esrarı ülke çapında yasadışı hale getirmiştir.³²⁷

2.1.3. ABD’de Uyuşturucu Yasalarının Evrimi: Zorunlu Asgari Cezaların Doğuşu ve Yaşanan Gelişmeler

Uyuşturucu yasalarına ilişkin federal düzenlemeler, *1951 Boggs Yasası (Boggs Act)* ile oluşturulmuştur. Uyuşturucu kaçakçılığı ve kullanımının azalmadığı giderek daha belirginleşirken, bu yasayla beraber uyuşturucu suçları için zorunlu asgari cezalar (mandatory minimum) ve para cezaları uygulanmaya başlanmıştır.³²⁸ Bu yasa uyuşturucu suçlarına yönelik cezaları arttırarak ilk kez suç işleyenler için en az iki yıl, ikinci kez suç işleyenler için ise şartlı

³²⁴ <https://www.inverse.com/article/13153-nixon-advisor-admitted-the-obvious-war-on-drugs-was-a-war-on-blacks-and-hippies> (erişim tarihi: 03.05.2025).

³²⁵ Lurigio, vd., 2009: 8.

³²⁶ Provine, 2011: 43.

³²⁷ Members and Committees of Congress, 2014: 4.

³²⁸ Wyrwysz, 2015: 53.

tahliye imkânı olmaksızın beş yıl ile on yıl arasında hapis cezası uygulaması getirmiştir. Üçüncü kez suç işleyenler için şartlı tahliye olmaksızın 20 yıl hapis cezası öngörülmüştür. Diğer taraftan bu yasa ile esrar; eroin ve kokain gibi uyuşturucularla aynı sınıfta yer almış ve etkileri açısından eşit derecede tehlikeli olarak değerlendirilerek, bulundurma ve satış için aynı cezai yaptırımlar öngörmüştür.³²⁹ Esrarın, etkileri bakımından eroin ve kokainle aynı sınıfta değerlendirilmesi, oluşturulmak istenen cezacı yaklaşımın, bilimsel bulgulardan ziyade ahlaki ve ideolojik endişelerden kaynaklanan nedenlere bağlandığı söylenebilir.

1956 Narkotik Kontrol Yasası (The Narcotics Control Act of 1956) ile uyuşturucuya yönelik cezalar daha da arttırılmış ve yetişkin olmayanlara eroin satanlar için hâkimin karar vermesi durumunda ölüm cezası getirilmiştir. Bu yasa ile, yasadışı uyuşturucu ticaretinden ilk kez yakalananlar için zorunlu 5 yıl hapis cezası getirilmiştir. Tekrarlanan suçlar, 10 ile 40 yıl arasında zorunlu hapis cezalarını tetiklemiştir.³³⁰

Getirilen sert ceza yasaları kısa süre içinde Amerikan Tabipler Birliği (American Medical Association) ve Amerikan Barolar Birliği (American Bar Association) gibi meslek kuruluşları tarafından eleştirilmiş ve bu cezacı yaklaşımlar son derece sorunlu olarak tanımlanmıştır. Uyuşturucuya karşı uygulanan cezacı yaklaşımlar, ABD’de farklı toplulukların arasındaki ayrımı arttırmıştır. Sağlık hizmetlerinin de dahil olduğu birçok sosyal imkana erişimi az olan beyaz dışı topluluklarda, eroin giderek büyüyen bir sorun olmaya başlamıştı. Madde kullanan beyazlar ailelerinin desteği ve ayrıcalıklı tedavi imkanlarıyla tedavi olabiliyorken, aynı imkanlar azınlık toplulukların erişimine uzak kalmıştır. Bu gibi durumlar etnik azınlıkların daha da izole hâle gelmesine yol açmıştır.³³¹

1950’lerin sonlarından 1970’lere doğru, madde kullanım bozukluğuna yönelik yaklaşımlar sürekli bir değişkenlik göstermiştir. Tıp ve tedavi merkezli yaklaşımlar başlarda tercih edilmezken, geçen sürede daha çok konuşulmaya başlanmıştır. 1962 yılında ABD Yüksek Mahkemesi (Supreme Court), madde kullanım bozukluğunu resmen bir hastalık olarak tanımıştır. Bu bağlamda, ruh sağlığı ve madde kullanım bozukluğuna yönelik araştırmalar artış göstermiştir. 1970’lerin sonlarına doğru 11 eyalet küçük miktarlarda esrar bulundurmaya suç kapsamından çıkartarak küçük uyuşturucu suçlarına hapis cezası verilmesinin önüne

³²⁹ Lurigio, vd., 2009: 8-9. Ayrıca bkz; United States Congress. (1951). *An Act to amend the Narcotic Drugs Import and Export Act to provide mandatory minimum penalties for certain offenses, and for other purposes (Rapor No: H.R. 3490)*. U.S. Congress. Washington. <https://www.congress.gov/82/statute/STATUTE-65/STATUTE-65-Pg767.pdf> (erişim tarihi: 04.05.2025).

³³⁰ United States Congress, 1956: 2-5.

³³¹ Greberman ve Berryessa, 2024: 9. “Boggs Yasası’ndan sonra 86 bölge mahkemesinde narkotik cezaları iki yıldan dört yıla çıkarak ikiye katlandı; 1956 değişikliklerinden sonra ise ortalama ceza süresi dört yıldan altı yıla yükseldi.”

geçmiştir.³³² Esrarla ilgili politik ve ırksal nedenlere dayalı ve halkta korku uyandırıcı söylemler azalmış, tıbbi açıdan daha doğru bilgiler ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu durum, halkın esrara olan algısını değiştirmiş ve kullanımının artmasının önünü açmıştır. Benzer zamanlarda LSD kullanımı, Vietnam Savaşı karşıtları ve hippie hareketlerinin içinde artış göstermiştir. Kitlesele kokain kullanımı giderek artmaya başlamış ve suç olmaktan çıkarma tartışmalarını beraberinde getirmiştir.³³³

1960’larda madde kullanım bozukluğunun ele alınmasında tıbbi yaklaşımlara yönelik ilgi artmış olsa da kanun uygulama stratejilerine de güçlü bir şekilde odaklanılmıştır. Örneğin, 1963 Başkanlık Komisyonu (Presidential Commission), federal uyuşturucu kolluk güçlerinin genişletilmesini ve uygulama sorumluluklarının Hazine Bakanlığı’ndan Adalet Bakanlığı’na devredilmesini önermiştir. Bu önerileri takiben Kongre, uyuşturucu kontrolünün anayasal temelini vergilendirme yetkisinden eyaletler arası ticari düzenleme yetkisine kaydırmıştır. 1968 yılında FBN, *Uyuşturucu Bağımlılığı Kontrol Bürosu (Bureau of Drug Abuse Control)* ile birleşip Adalet Bakanlığı’na devredilmiştir. Bu değişimin ardından Başkan Nixon, eroin başta olmak üzere artan uyuşturucu kullanımına yönelik uyuşturucu kullanımının azaltılmasını yönetiminin en önemli önceliklerinden biri olarak belirlemiştir. Birkaç yıl sonra Nixon, resmen uyuşturucuya karşı savaş ilan ederek güvenlikleştirilmiş ve yaptırım merkezli bir ulusal uyuşturucu politikası anlayışını benimsemiştir.³³⁴

1960 ve 70’lerde uyuşturucu kullanımı, hükümet karşıtı oluşumların ve karşı kültürün bir sembolü haline gelmiştir. Bu sebeple, uyuşturucu kullanımı otoriteye karşı başkaldırı ile ilişkilendirilmeye başlanmış ve uyuşturucu bağlantılı gözaltılar artma eğilimi göstermiştir. Öyle ki, 1960’ta uyuşturucu suçlarından gözaltına alınanların sayısı 60.000 iken bu sayı 1970’te %566 bir artışla 400.000’e çıkmıştır. Bu gözaltıların yaklaşık 200.000’i esrar bulundurma suçundan dolayı yaşanmıştır. Ayrıca, 1960’ta eroin kullananların sayısı yaklaşık 60.000 iken, bu sayı 1970’e doğru yaklaşık yarım milyona ulaşmıştır.³³⁵

Aynı yıllarda, Başkan Nixon kanun ve düzeni yeniden düzeltme hususuna güçlü bir şekilde söylemlerinde yer vermiş ve genellikle sivil haklar aktivistlerini sorunun bir parçası olarak işaret etmiştir.³³⁶ Nixon, uyuşturucular içinde eroini en büyük tehdit olarak tanımlamış ve bu konuda aldığı önlemler ülke dışında afyon üretimini durdurmaya yönelik olurken, ülke içinde tedavi yöntemleriyle birlikte kanun uygulamalarını tercih etmek olmuştur. Bu dönemlerde Federal Soruşturma Bürosu’nun (Federal Bureau of Investigation – FBI)

³³² Provine, 2011: 45.

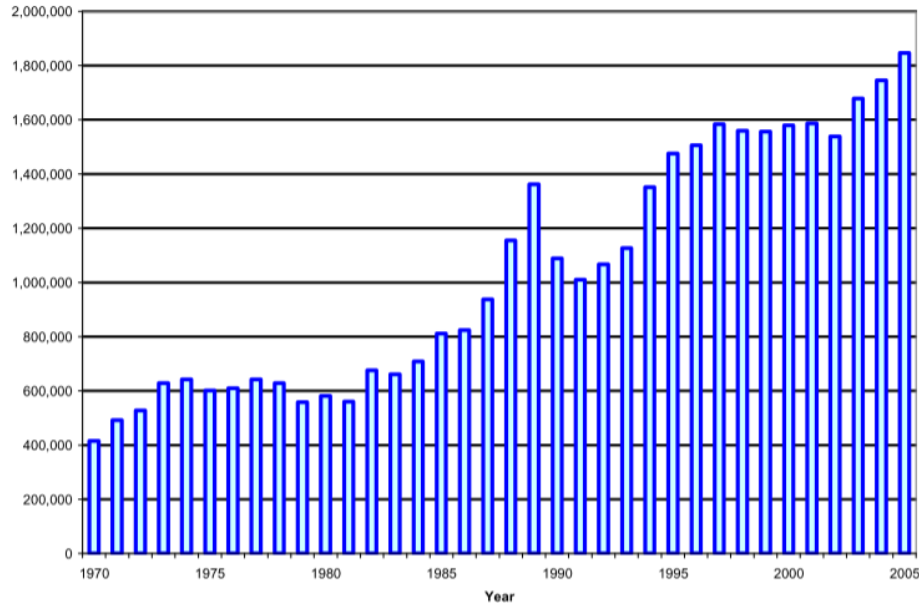
³³³ Greberman ve Berryessa, 2024: 10.

³³⁴ President’s Advisory Commission on Narcotic and Drug Abuse, 1963: 32-38.

³³⁵ Musto, 1997: 254.

³³⁶ Alexander, 2010’dan akt. Greberman ve Berryessa, 2024: 10.

tahminlerine göre ABD'ye giren eroinin %80'i Türkiye'de üretilmekteydi. Bundan ötürü Nixon, Türkiye'ye eroin üretimini durdurma konusunda baskı yapmış ve Türkiye'nin ekonomik kaybının karşılanacağı sözünü vermiştir. Öte yandan, ülke içinde eroin kullanıcılarına yönelik metadon tedavisi uygulanarak kullanıcıların topluma geri kazandırılması amaçlanmıştır.³³⁷

Grafik 3.1. ABD'deki uyuşturucu suçlarından yapılan toplam tutuklamalar³³⁸

1980'li yıllar boyunca ABD, uyuşturucu denetimi kapsamında polisin ülke içindeki gücünü arttırmıştır. 1980'de ulusal uyuşturucu suçlarından tutuklanma sayısı geçen on yıla kadar %2,5 bir artış göstererek 575.560'a yükselmiştir. Aynı yıl, uyuşturucuyla bağlantılı suçlar tüm tutuklanmaların sadece %5,9'unu kapsamıştır. Ancak, 1990 yılına geldiğinde bu oran nerdeyse iki katına çıkmıştır. 2008'de her 8 tutuklamadan biri uyuşturucu bağlantılı suçlardan kaynaklı gerçekleşmiştir. 1980 ile 2000 yılları arasında yıllık uyuşturucu tutuklamaları %218 artarak, 581.000'den 1,8 milyonun üzerine çıkmıştır. 1970'ten 2008 yılına kadar, toplam 37 milyondan fazla uyuşturucu tutuklaması gerçekleşmiştir. 1980'de uyuşturucuya karşı savaş daha da sertleşmeden önce, Afro-Amerikalıların tutuklanma sayısı beyazlardan yaklaşık iki kat daha yüksekti. Ancak, yasakçı politikaların yükselişe geçmesinin ardından uyuşturucuyla bağlantılı tutuklamalar ülke genelinde arttıkça, ırklar arasındaki tutuklanma oranlarının arasındaki fark da açılmıştır. 1980 ve 2003 yılları arasında Afrikalı Amerikalılar için uyuşturucu tutuklamaları %225 artarken, beyaz bireyler için bu oran sadece %70 artış göstermiştir.³³⁹

³³⁷ Musto, 1987: 255-257.

³³⁸ King, 2008: 5.

³³⁹ King, 2008: 4.

1980’li yılların sonlarına doğru uyuşturucuyla bağlantılı suçlardan dolayı tutuklanmalar arttıkça, birçok ABD eyaleti hapishanelerindeki kalabalıklaşma, yeni tesisler inşa edilmesine rağmen kapasitenin aşılmasına yol açmıştır. 1983-84 mali yılında Florida’da uyuşturucu suçlarından 1.620 kişi mahkûm edilmiş ve bu rakam toplam mahkûmların %12,9’sunu oluşturmuştur. 1989-90’da uyuşturucu suçlarından mahkûm edilenler %875 artış göstererek 15.802’ye ulaşmış ve toplam mahkûm sayısının %36,4’ünü oluşturmuştur. Uyuşturucu suçlarına yönelik yürürlüğe giren zorunlu asgari hapis cezalarının uygulanmaya başlamasıyla birlikte, hapishanelerde aşırı kalabalıklaşma meydana gelmiştir. Uyuşturucuyla bağlantılı suçlara gelen zorunlu asgari cezalandırmadan ötürü, kapasite sorunu yaşayan ceza sistemi, diğer ağır suçlara karşı tolerans tanımaya başlamıştır. Florida’daki yetkililer hapishanelerin aşırı kalabalıklaşmasını önleyebilmek adına zorunlu asgari cezası olmayan mahkûmlara yönelik erken tahliye programı başlatmıştır.³⁴⁰

Bu program neticesinde, mahkûmlar önceden cezalarının en az yarısını çekerken, 1989 yılı sonunda ortalama çekilen süre %33’e düşmüştür. Aralık 1989’da tahliye edilen mahkûmların yaklaşık %37’si cezalarının %25’inden azını çekmiş, bir kısmı için bu oran %15’in altına düşmüştür. Erken tahliye programlarının yaygın bir şekilde uygulanması, Florida ve diğer eyaletlerde ciddi suç işleyen mahkûmların normalinden erken salınmaya başlanmasının önünü açmış ve bu halkın daha çok suçluya maruz kalmasını beraberinde getirmiştir. Erken tahliye programının yüksek profilli suçluları erken serbest bırakması kamuoyu tepkilerini tetiklemiş ve uyuşturuculara karşı getirilen zorunlu asgari ceza modelinin sorgulanmasına zemin hazırlamıştır. Program kapsamında erken salınan suçlulardan birçoğu serbest kaldıktan sonra cinayet, tecavüz ve diğer ağır suçları tekrarlamıştır.³⁴¹

2003 yılına gelindiğinde Afro-Amerikalıların tutuklanma ihtimalleri 2,8 kat daha fazlaydı. Bu yılda 1.200.000 kişi uyuşturucuyla bağlantılı suçlardan tutuklanmıştır. Bu tutuklamaların %66’sını beyazlar ve %32,6’sını Afro-Amerikalı bireyler oluşturmuştur.³⁴² Bir başka deyişle, her 100.000 beyazdan 365 kişi tutuklanırken, her 100.000 Afro-Amerikalıdan 1.030 kişi tutuklanmaktadır. 2003 yılında, uyuşturucu suçlarından ötürü federal hapishanelere gönderilen mahkûmlardan %53’ünü beyazlar oluştururken, %45,5’ini siyahlar oluşturmaktadır.³⁴³ Diğer bir deyişle, her 100.000 beyazdan 21 kişi hapse mahkûm edilirken, her 100.000 siyahtan 105 kişi hapse mahkûm edilmekte ve dolayısıyla siyahların hapsedilme ihtimali beyazlara oranla 5 katı daha fazla olmaktadır. Bu orantısızlık, ırklar arası yasal eşitliğe

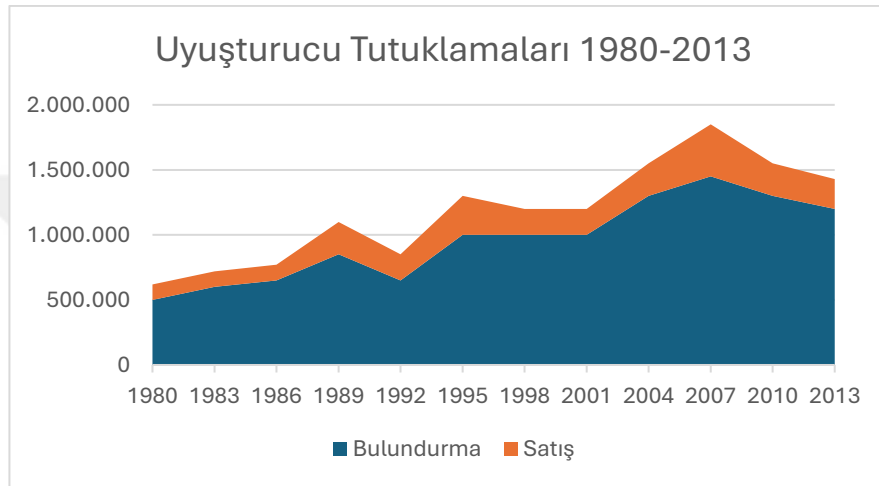
³⁴⁰ Benson, 2009: 323.

³⁴¹ Benson, 2009: 324.

³⁴² [Sourcebook of criminal justice statistics Online](https://sourcebookofcriminaljusticestatistics.org/) (erişim tarihi: 08.05.2025).

³⁴³ <https://wayback.archive-it.org/org-652/20230414115917/https://www.albany.edu/sourcebook/pdf/t656.pdf> (erişim tarihi: 08.05.2025).

rağmen ceza sisteminde kemikleşmiş ırksal önyargıların kararları etkilediğini göstermektedir. Ceza sisteminin tarafsız görünümünün altında yatan, sistematik ayrımcılık, yapısal ırkçılığın modern yansıması olarak değerlendirilebilir. Bu veriler ışığında, beyazların tutuklanma ihtimalinin siyahlara oranla daha düşük olduğu görülmekte ve eğer tutuklanırlarsa bile hapis cezası alma ihtimallerinin siyahlara oranla çok daha düşük olduğu açığa çıkmaktadır. Siyahlar ve beyazlar arasında tutuklanma ve hapis cezası alma konusundaki bu orantısızlık ilerleyen yıllarda da benzer veriler sunmaktadır.

Grafik 3.2. ABD’de 1980-2013 yılları arasında yapılan uyuşturucu bağlantılı tutuklamalar³⁴⁴

ABD dünya nüfusunun neredeyse %5’ini oluştururken dünya hapisane nüfusunun %25’ine ev sahipliği yapmaktadır. Bunların büyük bir çoğunluğunu uyuşturucu bağlantılı suçlar oluşturmaktadır. Uyuşturucu satışı ve kullanımı konusunda tüm ırksal gruplar benzer oranlara sahipken, Afro-Amerikalılar ve Hispanikler³⁴⁵ beyazlara oranla daha fazla cezalandırılmaktadır.³⁴⁶ Yukarıdaki grafik 3.2.’de gösterildiği üzere, 1982-2012 yılları arasında uyuşturucuyla bağlantılı yapılan bütün tutuklamaların yaklaşık %80’i uyuşturucu bulundurma (possession) ilgiliyken %20’si uyuşturucu satışını kapsamaktadır.³⁴⁷ Bir başka deyişle, uyuşturucu bağlantılı suçlardan dolayı, ceza sistemi kapsamına giren bireylerin büyük bir çoğunluğunu kullanıcılar oluşturmaktadır. Uyuşturucu suçları nedeniyle olağandışı bir

³⁴⁴ Drug Policy Alliance, 2015: 1. Ayrıca bkz;

<https://cde.ucr.cjis.gov/LATEST/webapp/#/pages/explorer/crime/arrest> (erişim tarihi: 07.05.2025).

³⁴⁵ Hispanik: “Genel olarak İspanya’dan, İspanyollardan ve İspanyol kültüründen türemiş ya da bu kültürle ilgili anlamında kullanılan bir sözcüktür. Dile dayalı bir tanımlamadır ve ırksal bir aidiyet belirtmez.” Kaynak:

<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/hispanik-nedir-hispanik-terimi-ne-demek-hispanikler-kimler-41490235> (erişim tarihi: 19.04.2025).

³⁴⁶ Drug Policy Alliance, 2015: 1.

³⁴⁷ [sourcebook of criminal justice statistics](#) (erişim tarihi: 07.05.2025).

şekilde artan hapisane nüfusu, uyuşturucu kullanımının bir sağlık sorunu olmaktan çıkarılıp ulusal güvenliğe yönelik bir tehdit olarak inşa edilmesinin bir sonucudur. Bu durum, güvenlikleştirilen bir meselenin ardından gelen olağanüstü önlemlerin yarattığı ortamın bir yansımasıdır. Böylelikle normal şartlarda kabul edilemez görünen uygulamalar, güvenlikleştirme aracılığıyla normalleştirilmiştir. Yaşanan bu gelişmelerde, istatistiksel gerçeklikten daha çok söylem yoluyla inşa edilen bir gerçeklik topluma kabul ettirilmiştir.

2012 yılının sonlarına doğru, eyalet hapisanelerindeki tüm bireylerin yaklaşık %16'sı uyuşturucu suçları nedeniyle hapsedilmiş olup, yaklaşık 50.000 kişi sadece bulundurma suçlarından ötürü hapis cezası almıştır.³⁴⁸ Genel olarak, federal hapisane sisteminde yatanların yarısından fazlası uyuşturucuyla bağlantılı suçlardan cezalandırılmıştır. ABD'de 1980'den sonraki herhangi bir zaman diliminde, ortalama 500.000 kişi uyuşturucu yasalarını ihlal ettiği için hapsedilmektedir ve bu rakam 1980 yılına kıyasla on kat bir artış anlamına gelmektedir.³⁴⁹

ABD'de beyaz olmayan insanlar ceza adaleti sürecinin her aşamasında sistematik ayrımcılığa maruz kalmaktadır. Beyaz dışı ırksal gruplar; durdurulma, aranma, mahkûm edilme ve daha ağır cezalara çarptırılma konularından orantısız bir şekilde daha fazla etkilenmektedir. Bu durum, daha uzun süreli sabıka kayıtlarına neden olmaktadır. Bu orantısızlık, özellikle uyuşturucu yasalarının uygulanmasında belirginleşmektedir.³⁵⁰ Siyah bireyler, ABD nüfusunun %13,7'sini oluşturmalarına³⁵¹ ve hükümet verileri sürekli olarak beyazlarla siyahların benzer oranlarda uyuşturucu tükettiğini göstermesine rağmen³⁵² uyuşturucuyla ilgili tutuklama ve hapsedmelere daha fazla maruz kalmaktadır. 2013 yılında siyahlar, uyuşturucu suçlarından tutuklanan kişilerin %30'unu³⁵³ ve hapisanelerdeki mahkûmların yaklaşık %40'ını oluşturmaktadır.³⁵⁴

1980 ve 1990'larda yaygınlaşmaya başlayan zorunlu asgari ceza yasaları, beyaz olmayan kişilerin cezalardan orantısız bir şekilde etkilenmesinde kilit bir rol oynamıştır. Araştırmalar, savcıların aynı suçtan yargılanan beyaz bireylere oranla, siyah bireyler için zorunlu asgari ceza talep etme ihtimalinin iki kat daha fazla olduğunu göstermektedir.³⁵⁵

³⁴⁸ Bureau of Justice Statistics, 2014: 15-16.

³⁴⁹ Reuter, 2013: 75.

³⁵⁰ Drug Policy Alliance, 2015: 1.

³⁵¹ <https://www.census.gov/quickfacts/fact/table/US/RHI225223> (erişim tarihi: 08.05.2025).

³⁵² Substance Abuse and Mental Health Services Administration, 2013: 26.

³⁵³ <https://ucr.fbi.gov/crime-in-the-u.s/2013/crime-in-the-u.s.-2013/tables/table-43> (erişim tarihi: 08.05.2025).

³⁵⁴ Bureau of Justice Statistics, 2014: 16.

³⁵⁵ Starr ve Rehani, 2015: 78.

Örneğin, 2011 yılında zorunlu asgari ceza alan bireylerin %38'ini Latin kökenliler, %31'i ise Afro-Amerikalılar oluşturmuştur.³⁵⁶

Uyuşturucu suçlarından dolayı hüküm giyen bireylerin karşılaştığı yaptırımlar, hapis cezalarının da ötesine uzanmaktadır. Sabıka kaydı bulunan bireyler; çocuk velayeti, oy kullanma hakları, istihdam fırsatları, iş kredileri, mesleki lisanslar, öğrenci yardımları, kamu konutlarıyla ilgili yardımlar ve diğer birçok kamu yardımından yargının karar vermesi durumunda mahrum kalabilmektedir. Oturma izni olan kişiler uyuşturucu suçundan hüküm giydiği takdirde sınır dışı edilebilmektedir. Bu tür ikincil yaptırımlar, hüküm giyen kişi hapse girmese dahi geçerli olabilmektedir.³⁵⁷

Örneğin, bu ikincil yaptırımların siyasi sonuçları 2000 yılında ABD başkanlık seçiminde kendini göstermiştir. Seçim sonucunun sadece birkaç yüz oy farkla belirlendiği Florida'da, eyalet yasaları küçük ve şiddet içermeyen uyuşturucu suçlarını bile ağır suç olarak sınıflandırmıştır. Bu tür suçlardan hüküm giyen kişiler genellikle hapis cezası almamakta, ancak oy kullanma haklarını kalıcı olarak kaybetmektedirler. Sonuç olarak, 200.000'den fazla Afro-Amerikalı erkek oy haklarını kaybettiği için bu seçimlerde oy kullanamamıştır. Afro-Amerikan seçmenlerin tahminen %90'ının Başkan adayları Al Gore'u desteklediği ve Florida'daki Afro-Amerikan erkeklerin yaklaşık üçte birinin oy kullanma hakkını kaybetmiş olduğu göz önüne alındığında, seçimin nihai sonucunun uyuşturucu politikalarından etkilendiği sonucuna ulaşılabilir.³⁵⁸

ABD'de 1980'lerden sonra kitlesel hapsedmelerde yaşanan artış, toplumun ve özellikle ekonomik geliri düşük, beyaz olmayan ve dezavantajlı grupların sosyal yapısını derinden etkilemektedir. 2016 yılının sonuna doğru, toplam 6,6 milyon kişi -her 38 kişiden biri- ABD ceza infaz sisteminin gözetimi altındaydı ve hapishane nüfusu toplam 2,1 milyona ulaşmıştı.³⁵⁹ Buna ek olarak, 4,9 milyon kişi geçmişte en az bir hapis cezası almış ve 19 milyondan fazla insanın sabıka kaydından en az bir tane ağır suç dosyası bulunmaktaydı.³⁶⁰ Eyalet hapishanelerinde bulunan suçluların %15'i (190.100 kişi) uyuşturucu suçlarından

³⁵⁶ Drug Policy Alliance, 2013: 2. Ayrıca bkz: https://www.prisonpolicy.org/reports/pie2015.html?utm_source (erişim tarihi: 08.05.2025).

³⁵⁷ Chesney-Lind ve Mauer, 2003'ten akt. Drug Policy Alliance, 2015: 2.

³⁵⁸ Boyd, 2002: 4.

³⁵⁹ Bureau of Justice Statistics, 2018a: 1.

³⁶⁰ Shannon vd., 2012: 10-12.

hapisteyken³⁶¹, federal hapisanelerde bulunan mahkumların %47'si (81.900 kişi) uyuşturucu bağlantılı suçlardan dolayı mahkum edilmiştir.³⁶²

Uyuşturucuyla bağlantılı suçlardan hapsedilmenin, madde kullanım oranlarını azaltma konusunda başarısı sınırlıdır. Aksine, hapis cezaları bireylerin sağlığı açısından olumsuz etkilere sahip olurken, özellikle aşırı doz oranlarını arttırmaktadır. Vaşington Ceza İnfaz Kurumu'ndan (Washington State Department of Corrections) tahliye edilen mahkumlara yönelik 1999 ve 2003 yıllarını kapsayan bir araştırmada, eski mahkumların Kaliforniya'da yaşayanlara oranla yaklaşık 13 kat daha fazla ölüm riski taşıdığı tespit edilmiştir. Ölümünün büyük bir çoğunluğu aşırı dozdan kaynaklanmıştır.³⁶³

*PEW Araştırma Merkezi'nin (PEW Research Center) 2010'daki araştırmasına göre, çalışma yaşındaki her 87 beyaz Amerikalıdan 1'i hapisane veya tutukevinde iken, bu sayı Latin kökenliler için her 36'da 1 ve Afro-Amerikalılar için her 12'de 1 kişiye denk gelmektedir. Herhangi bir lise diploması olmayan Afro Amerikalı 20-34 yaş arası erkekler arasında hapiste olanların sayısı (%37), çalışan sayısından (%26) daha fazladır. Hapis yatmış bireyler daha az ücretlerle çalışmak durumunda kalmaktadır. 0-17 yaş arası 2,7 milyon çocuğun en az bir ebeveyni mahkûm statüsündedir. Bu çocukların ebeveynlerinin üçte ikisi şiddet içermeyen suçlardan ötürü hapis yatmaktadır. Her 9 Afro-Amerikan çocuktan birisi, her 28 Hispanik çocuktan birisi ve her 57 beyaz çocuktan birisinin en az bir mahkûm ebeveyni bulunmaktadır.*³⁶⁴

Araştırmalar, mahkûm ebeveynlere sahip çocukların ekonomik ve eğitim açısından zorlandıklarını göstermektedir. Bu çocuklar, diğer çocuklara göre okuldan daha çok uzaklaştırılmakta veya eğitimlerine son verilecek disiplin cezaları işlemektedir.³⁶⁵ Bu şartlar, gelecekte suça daha yatkın bireylerin yetişmesinin önünü açmaktadır. Özellikle, Afro-Amerikan toplulukların köleliğin kaldırılmasından itibaren sistematik bir şekilde kitlesel hapsedilmelerden en çok etkilenmesi, nesiller boyunca ebeveynsiz büyüyen çocuklar, ekonomik ve sosyal dışlanmışlık gibi sebepler, bu topluluklarda suç işleme eğilimini arttıran unsurların kaynak noktası olarak gösterilebilir.

1980'lerden sonra geliştirilen uyuşturucu politikaları etnik azınlıkların sağlıklarını da olumsuz yönde etkilemiştir. Afro-Amerikalılar virüsün başlangıcından 2002 yılına kadar rapor edilen tüm AIDS vakalarının %40'unu oluşturmaktadır. Aynı yıl, AIDS tanısı konulan hastaların yarısını Afro-Amerikalılar oluşturmuştur ve bu oran beyazların 11 katına denk gelmekteydi. Afro-Amerikalılar, kadınlar ve çocuklar arasındaki AIDS vakalarının üçte ikisini

³⁶¹ Bureau of Justice Statistics, 2019: 15.

³⁶² Bureau of Justice Statistics, 2018b: 13.

³⁶³ Binswanger vd., 2007: 157-161.

³⁶⁴ The Pew Charitable Trusts, 2010: 4.

³⁶⁵ Johnson, 2009: 189.

oluşturmuştur.³⁶⁶ Enjeksiyon yoluyla uyuşturucu kullanımından kaynaklı 2003 yılına kadar yaşanan tüm AIDS vakalarının %9'sunu beyaz erkekler oluştururken, %32'sini Afro-Amerikalı erkekler temsil etmekteydi.³⁶⁷ AIDS'in ABD'de yayılmasından itibaren ölenlerin neredeyse yarısını Afro-Amerikalılar oluşturmuştur.³⁶⁸ HIV gözetimi yapılan 25 eyalette enjeksiyon yoluyla uyuşturucu kullananlar arasında HIV tanılarını inceleyen bir araştırmada, Afro-Amerikalı kadınlar enjeksiyon yoluyla uyuşturucu kullanımı kaynaklı HIV vakalarının %66'sını oluştururken, erkekler arasında bu oran %54'e ulaşmıştır.³⁶⁹

Gelişmiş demokrasilerin çoğu HIV/AIDS ve kan yoluyla bulaşan diğer hastalıkların bulaşmasını azaltmak için iğne değişim programları gibi zarar azaltma stratejilerini benimsemektedir. Ancak, 2000'li yılların başındaki ABD federal uyuşturucu politikaları, temiz iğne dağıtımı için fon ayrılmasını yasaklamış ve New Jersey gibi bazı eyaletlerde, özel kaynakları kullanarak temiz enjeksiyon ekipmanı dağıtmaya çalışan kişiler veya kuruluşlar cezai yaptırımlarla karşı karşıya kalmıştır.³⁷⁰ Bu kısıtlayıcı politikalar, zaten sağlık hizmetlerine erişimde zorluk yaşayan birçok Afro-Amerikalıyı doğrudan etkilemiş ve kan yoluyla bulaşan hastalıkların artmasını tetiklemiştir. Öte yandan, siyah toplulukları orantısız bir biçimde etkileyen kitlesel hapsedmeler, bu toplulukların sosyal, kültürel ve ekonomik yapılarını derinden etkilemiş, aile bağlarını zayıflatmış ve uyuşturucu, hastalık ve suç gibi olumsuzluklara karşı çok daha savunmasız hale getirmiştir. Bir zamanlar köle sınıfında olan Afro-Amerikalıların toplumda eşit ve özgür bir birey olarak kabul edilmesinin yaklaşık 60 sene önce oluşmaya başladığı düşünüldüğünde, ABD toplumunda Afro-Amerikalıların neden uyuşturucuya karşı savaştan ve oluşturduğu yan etkilerden en çok etkilenen topluluk olduğu daha iyi anlaşılmaktadır.

Judith Butler'ın *Güvencesiz Yaşam: Yas ve Şiddetin Gücü (Precarious Life: The Powers of Mourning and Violence)* kitabında *güvencesiz yaşam (precarious life)* terimine odaklanarak toplumsal hiyerarşilerin nasıl oluştuğunu ele almıştır. Butler güvencesizliği, yaşamın kırılganlığının ve değerinin farkında olmak şeklinde yorumlamaktadır.³⁷¹ “Kesin olarak, yaşayan bir varlık ölebileceği için, yaşayabilmesi için o varlığa bakmak gerekir. Sadece kaybın önemli olduğu koşullar altında yaşamın değeri ortaya çıkar.”³⁷² Bir yaşamın değeri onun için ne kadar *yas tutulabilir (grievable)* olduğuna bağlıdır. İnsanlar ölümlüdür ancak her insanın

³⁶⁶ Centers for Disease Control and Prevention, 2004: 2.

³⁶⁷ Centers for Disease Control and Prevention, 2003: 34.

³⁶⁸ Centers for Disease Control and Prevention. 2015: 2.

³⁶⁹ Centers for Disease Control and Prevention, 2003: 34.

³⁷⁰ Boyd, 2002: 7.

³⁷¹ Frymire, 2024: 246.

³⁷² Butler, 2010: 14.

yaşamı güvencesiz veya korunmaya değer olarak görülmeyebilir. Yalnızca yokluğunda kederlenebilecek yaşam korunmaya değerdir.³⁷³ Butler, *Savaşın Çerçevesi: Ne Zaman Bir Hayat Yas Tutulmaya Değer? (Frames of War: When Is Life Grievable?)* kitabında şu sözlere yer vermiştir:

“Eğer yas tutmaya değer değilse yaşam olmaz, daha doğrusu yaşamdan başka bir şey yaşar. Bunun yerine, hiçbir zaman yaşanmamış, hiçbir dikkate, hiçbir tanıklığa dayanmayan ve kaybedildiğinde yası tutulmayan bir hayat vardır. Yas tutulabilirliğin kavranması, güvencesiz yaşamın kavranmasından önce gelir ve bunu mümkün kılar.”³⁷⁴

Bir başka deyişle, eğer bir yaşam yokluğunda yas tutulabilir ise bir değer kazanır. Aksi takdirde yaşam olarak görülmez. Bu nedenle güvencesiz yaşama sahip birinin korunmaya değer olması için öncelikle yokluğunun bir yas nedeni olması gerekir. Dar çerçevede, her insanın yaşamının sona ermesi çevresindekiler için yas tutulabilir bir kayıptır. Ancak daha geniş çerçevede, hangi yaşamın yas tutulabilir olduğu toplumun kültürel özelliklerine bağlıdır. Örneğin, mültecilerin sınırlarda ölmesi, ABD’de yılda on binlerce insanın aşırı dozdan ölmesi (özellikle gelir düzeyi düşük ve dışlanmış bireyler) çoğu zaman istatistiklerden ibaret olmakta ve bu durumun iyileşmesi için ortak bir çabanın oluşturulamaması, bu yaşamların kültürel çerçevede yas tutulabilir olmamasından kaynaklanmaktadır. Kültürel ve toplumsal açıdan, her insanın yaşamı yas tutulabilir değildir.

Özellikle yasayla iç içe geçmiş kültürel yapılar, sadece hangi hayatların yas tutmaya değer olduğunu tanımlamakla yetinmez, aynı zamanda yas tutulabilir nüfus için tehdit olarak görülen hayatları da belirler. Güvencesiz yaşamlar ile değersiz kabul edilenler arasındaki ayrım, belirli grupların sürekli dışlandığı veya tanınmasının reddedildiği kimliksizleştirme süreçleri ile belirlenmektedir. Böylelikle, bir kesimin kabul görüp, diğer kesimin yok sayılacağı bir sınır oluşturulur.³⁷⁵ Butler kimliğin inşası sürecine yönelik kitabında şu sözlere yer vermiştir:

“Öznenin sınırını kurmasını sağlayan tekrar eden reddediş, unutulmuş bir geçmişte geride bırakılan gömülü bir kimikleşme değil; tersine, tekrar tekrar yıkılması ve gömülmesi gereken bir kimikleşmedir ve özne bu süreçle kendi sınırını sürekli olarak sürdürür.”³⁷⁶

Bu bakış açısı ulusal kimliğe uygulandığında, ABD’de kimliğin belirlenmesi ve kimliksizleştirme süreçlerinin kendini sürekli olarak nasıl tekrar ettiği daha iyi gözlemlenebilir. ABD’nin kuruluşundan itibaren devam eden *tekrarlanan reddetme* yöntemi; kölelik, ayrımcılık ve kitlesel hapsedme gibi ırksal bölünmeleri ve ırkçılığı pekiştirmiş, aynı zamanda geleneksel sınırlara sahip çıkan Amerikan kurumlarını güçlendirmiştir. Butler’ın yaklaşımı, toplumda

³⁷³ Frymire, 2024: 246.

³⁷⁴ Butler, 2010: 15.

³⁷⁵ Frymire, 2024: 246.

³⁷⁶ Butler, 2011: 114.

yaşanılan sosyal ve hukuki gelişmelere karşın birçok kültürel işleyişin arka planında yer alan ırkçı anlayışın nasıl sürdürüldüğünü açıklama konusunda farklı bir bakış açısı sunmaktadır. İnsandışılaştırma (dehumanization) ve ırksal ayrımcılığın bir türü yasal dayanağını her kaybettiğinde, sosyal bölünmenin devam edebilmesi için başka bir türü ortaya çıkmaktadır.³⁷⁷

ABD’de uyuşturucunun bir tehdit olarak inşa edilmesi süreci incelendiğinde, yalnızca toplumun sağlığını ve geleceğini düşünen ve bunun için çaba gösteren politika yapıcılardan daha çok, ABD’nin beyaz ırkına ait olduğunu düşünen ve etnik azınlıkları farklı nedenlerle sürekli ötekileştiren bir zihniyetin ürünü olduğu görülmektedir. Uyuşturucunun güvenlikleştirme sürecinde alınan kararlar ve çıkarılan yasaların en çok toplumun gelir düzeyi düşük ve beyaz dışı ırkları etkilediği göz önünde bulundurulduğunda, uyuşturucuya karşı savaşın etnik azınlıkları kontrol altına almayı amaçlayan bir ötekileştirme kampanyasına katkı sağladığı düşünülebilir.

Uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi sürecinde, özellikle Nixon sonrası ABD başkanlarının izlemiş olduğu politikaları mercek altına almak, uyuşturucu tehdidinin nasıl inşa edildiğine yönelik daha kapsamlı bir bakış açısı sunmak açısından önemlidir. ABD’nin bu güvenlikleştirme süreci, ülke içindeki azınlıkları orantısız etkileyen, ülke dışındaki ülkelerde istikrarsızlık ve yolsuzluğu körükleyen, her anlamda tatmin edici bir başarıya ulaşılamamasına rağmen belli kilit isimler tarafında tercih edilmeye devam edilen karmaşık ve çok yönlü bir süreçtir. Bir sonraki bölüm, Nixon’dan günümüze ABD başkanlarının uyuşturucuya karşı savaş kapsamında izlediği politikaları inceleyerek, uyuşturucuya karşı savaşın başarılı bir güvenlikleştirme örneği olmasının yanı sıra, neden toplumsal, sosyal ve siyasal düzeyde başarısız sonuçlar doğurduğunu irdelemeyi amaçlamaktadır.

2.2. Uyuşturucuya Karşı Savaşın Başlangıcı: Richard Nixon Dönemi Uyuşturucunun Güvenlikleştirilmesi

Uyuşturucuya karşı savaş kavramı, ABD’nin derin siyasi ve sosyal huzursuzluk içinde olduğu bir dönemde, Nixon’un başkanlığı sırasında ortaya çıkmıştır. Vietnam Savaşı’nın gün geçtikçe daha olumsuz bakılan masraflı bir savaş haline gelmesi, komünizme karşı istenilen başarıların elde edilememesi hem yurt içinde hem de yurt dışında tepkilerin giderek büyümesine yol açmıştı. Bu sırada, ülkede artan savaş karşıtı protestolar, ABD’li politika yapıcılarını farklı seçenekler aramaya itmiştir. “Komünizm ülkenin en büyük tehdidi” algısı halk arasında giderek daha az endişe unsuru haline geldikçe, halkın ilgisi sivil haklar, eşitlik ve yaşam kalitesinin artırılması gibi alanlara kaymıştır. 1960’larda başlayan bu eğilim giderek yükselen bir ivme

³⁷⁷ Frymire, 2024: 247.

kazanmış ve Amerikan toplumunda derin kültürel değişimlere neden olmuştu. Hükümet, halkın sosyal değişim adına giderek artan ve protesto kültürüne dönüşen sesini, artık komünizm tehdidini kullanarak bastıramayacak duruma gelmişti. Bunun üzerine politika yapıcıları, kontrolü tekrar ele geçirmek için yeni stratejiler arayışına girmiş ve uyuşturucuya karşı savaş bu ortamda şekillenmeye başlamıştır.³⁷⁸

Uyuşturucu politikası bağlamında *savaş* metaforunun kullanımı, dönemin ABD başkanı Richard Nixon'un 1971'de yaptığı konuşmada uyuşturucuyu *halkın bir numaralı düşmanı* olarak ilan etmesi ve uyuşturucuya karşı savaşı başlatmasıyla ilişkilendirilebilir. Bu açıklama, Vietnam Savaşı sırasında ABD'li askerler arasında yaygın olan eroin ve diğer uyuşturucuların kullanılmasıyla aynı zaman dilimine denk gelmiştir. Nixon yönetimi, diğer ABD'li politika yapıcılarıyla birlikte hem Vietnam'daki askerler hem de ülkede bulunan madde kullanım bozukluğu olan bireyleri ve Güneydoğu Asya'daki uyuşturucu kaçakçıları önemli tehditler olarak belirterek uyuşturucu karşıtı bir Amerika kimliği oluşturmaya çalışmıştır. ABD, bu kişi ve grupları ülkenin toplumsal çürümesine neden olan ve ulusal kimliği tehlikeye sokan birimler olarak betimlemiştir.³⁷⁹

Richard Nixon 1971'deki konuşmasında uyuşturucuya karşı tutumunu şu sözlerle ifade etmiştir:

“Amerika'nın bir numaralı halk düşmanı ABD'de uyuşturucu bağımlılığıdır. Bu düşmanla savaşmak ve onu yenmek için yeni bir topyekûn saldırı başlatmak gerekmektedir”.³⁸⁰

Bu sözlerle birlikte ABD hükümeti, resmi olarak yeni ve kapsamlı bir savaşı başlatmıştır. Buradaki *savaş* terimi bir benzetme olarak klasik anlamından daha çok topyekûn bir mücadelenin gerekliliğini vurgulamak için kullanılmıştır. *Savaş* kavramı, her ne kadar metafor olarak kullanılmış olsa da sonrasında Kolombiya ve Meksika gibi ülkelere gerçek anlamıyla bir savaşa dönüşmüştür. Ancak, bu savaşı devletler arasındaki bir mücadele olarak değerlendirmekten ziyade Kaldor'un *Yeni Savaşlar*³⁸¹ teorisi çerçevesinden ele almak daha doğru bir yaklaşım olmaktadır. Örneğin Kolombiya'daki savaşın aktörlerinin devletin yanı sıra paramiliter gruplar ve solcu silahlı örgütler gibi devlet dışı aktörler olabilmesi; devlet dışı aktörlerin finans kaynaklarının uyuşturucu, adam kaçırma ve değerli madenler gibi faaliyetlerden gelmesi Kaldor'un bu teorisi ile örtüşmektedir.³⁸²

³⁷⁸ Eremin ve Petrovich-Belkin, 2019: 32.

³⁷⁹ Weimer, 2003: 261.

³⁸⁰ https://www.nixonfoundation.org/2016/06/26404/?utm_source (erişim tarihi: 19.02.2025).

³⁸¹ ‘Yeni Savaşlar’ (‘The New Wars’) terimi; devlet dışı aktörlerin katılımı, kimlik temelli şiddet ve savaşçılar ile siviller arasındaki bulanık çizgilerle karakterize edilen bir çatışma/savaş türünü ifade etmektedir. Mary Kaldor tarafından küreselleşme çağında yaşanmakta olan savaş ve çatışmaları ele almak için kullanılan bir kavramdır. Kaynak Kaldor, M. (1999). *New and Old Wars: Organized Violence in a Global Era*. Polity Press, Cambridge.

³⁸² Kaldor, 2013: 2-3.

Nixon göreve geldiği andan itibaren uyuşturucuyu ülkenin içinde bulunduğu en büyük tehdit olarak duyurmaya özen göstermiş, uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi için kamuoyu ve siyasi elitlerin desteğini kazanma çalışmalarını hızlandırmıştır. Başkan Nixon uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi için kamuoyu açıklamaları, siyasi atılımlar ve yeni kurumların faaliyete geçmesi gibi birçok girişimde bulunmuştur. Nixon yönetimi, 1970 yılında *Kontrollü Maddeler Yasası'nı* (*Controlled Substances Act*) yürürlüğe koymuştur. Bu yasa, yasal ilaç endüstrisini düzenlerken, diğer taraftan yasadışı maddelerin ithalatını ve dağıtımını sınırlandırarak federal uyuşturucu politikasını düzene sokmak için tasarlanmıştır. 1970 yasası kendinden önceki uyuşturucu düzenlemelerini birleştirip değiştirerek daha bütüncül bir çerçeve oluşturmuştur. Yasanın en önemli noktası; kontrollü maddeleri tıbbi kullanımlarına, kötüye kullanım ihtimallerine ve bağımlılık risklerine göre 5 farklı sınıfa ayıran bir uyuşturucu madde programlaması sunmasıydı.³⁸³ Bu yasadan bir sene sonra hazırlanan 1971 BM Psikotrop Maddeler Sözleşmesi'nde neredeyse aynı olacak şekilde uyuşturucu maddeleri bağımlılık risklerine göre ayıran bir sınıflandırma sözleşmede yer almıştır.³⁸⁴

1973 yılında *Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi* (*Drug Enforcement Administration-DEA*) kurulmuştur. Nixon 1971'de verdiği kamuoyu mesajında, uyuşturucuda arzı oluşturan üretimci ve kaçakçı birimlerine karşı darbe vurulması gerektiğini belirtirken, talebi oluşturan vatandaşın da tedavi altına alınması gerektiğini vurgulamıştır. Uyuşturucu kullanıcılarına karşı suçlayıcı değil, hoşgörülü ve empatik bir yaklaşıma davet etmiştir.³⁸⁵ Böylelikle Nixon, uyuşturucu arzını bir güvenlik tehdidi olarak görürken, talebi tedavi edilmesi gereken bir durum olarak ele almıştır. Provine bunun sebebini o dönem uyuşturucunun yaygın olarak Vietnam Savaşı gazileri ile ilişkilendirilmesinden ötürü, kullanıcılara yönelik katı cezaların siyasi açıdan mümkün olmamasına bağlamıştır. Bu bağlamda Nixon, eroin kullanım bozukluğu olan bireylere methadone tedavisi ve Vietnam gazilerine ise zorunlu tedavi uygulanması yaklaşımını vurgulamış ve medya yöneticilerine bu mesajı yaymaları konusunda istekte bulunmuştur. Nixon Beyaz Saray'da uyuşturucu istismarını önlemeye yönelik bir ofis kurmuş ve kaynak sağlamıştır. Kolluk kuvvetlerinin bütçesi 1970'te 43 milyon dolar iken 1974'te bu miktar 292 milyon dolara

³⁸³ Wyrwisz, 2015: 54. I. sınıf uyuşturucular (Schedule I), herhangi bir tıbbi amacı olmayan ve yüksek derecede bağımlılık riski oluşturan maddelerdir. En çok kısıtlanan maddeleri kapsar. Eroin, esrar, LSD, ekstazi ve peyote bu sınıfa dahildir. II. sınıf (Schedule II) uyuşturucular yüksek derece fiziksel ve psikolojik bağımlılık riski olan tehlikeli uyuşturuculardır. Kokain, metamfetamin, metadon, fentanil, Adderall ve Ritalin bu sınıfa dahildir. III. sınıf (Schedule III) uyuşturucular, orta veya düşük derecede bağımlılık riski taşıyan maddelerdir. Ketamin, testosteron, anabolik steroidler bu sınıfta yer alır. IV. Sınıf maddeler veya kimyasallar düşük istismar ve bağımlılık riski taşırlar. Xanax, Soma, Valium, Ativan, Tramadol bu sınıfta yer alır. V. sınıf maddeler, IV. sınıf maddelerden daha düşük bağımlılık ve istismar riski taşırlar. Lomotil, Motofen, Lyrica gibi ilaçları kapsar. Kaynak: <https://www.dea.gov/drug-information/drug-scheduling> (erişim tarihi: 07.05.2025).

³⁸⁴ UN General Assembly, 1971: 3-4.

³⁸⁵ https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-about-intensified-program-for-drug-abuse-prevention-and-control?utm_source (erişim tarihi: 19.02.2025).

çıkmiştir. Buna karşılık tedavi ve önlemeye yönelik bütçe aynı yıllarda 59 milyon dolardan 462 milyon dolara yükselmiştir.³⁸⁶

John Ehrlichman'a göre, Nixon'un başlattığı bu mücadele, uyuşturuculara karşı değil insanlara karşı başlatılmış bir mücadeledir.³⁸⁷ Nixon döneminde uyuşturucuya karşı savaşın bir güvenlik tehdidi olarak çerçevelenmesi sürecinde, Nixon'a yakın danışmanlarından biri olan Ehrlichman, 1994 yılında *Harper* dergisinde yayınlanan söyleşisinde şu sözlerle yer vermiştir:

"1968 Nixon [seçim] kampanyası ve sonrasında Nixon Beyaz Sarayı'nın iki düşmanı vardı: savaş-karşıtı sol ve siyahiler... Savaşa karşı olmayı ya da siyahi olmayı yasadışı hale getiremeyeceğimizi biliyorduk, ancak halkın hippileri marihuana ile siyahları eroinle ilişkilendirmesini sağlayarak ve ardından her ikisini de ağır bir şekilde suç haline getirerek bu toplulukları dağıtabilirdik. Liderlerini tutuklayabilir, evlerini basabilir, toplantılarını dağıtabilir ve akşam haberlerinde her gece onları kötüleyebilirdik. Uyuşturucu konusunda yalan söylediğimizi biliyor muyduk? Elbette biliyorduk."³⁸⁸

Yapılan bu açıklamanın doğruluğunu kesin olarak kanıtlamak mümkün olmasa da sürecin başlangıcından itibaren yaşanan olaylar bu açıklamaları destekler niteliktedir. 1970'lerin başında Nixon yönetimi, uyuşturucu ile savaşın iddialarını desteklemek amacıyla esrar üzerinde bir çalışma başlatmıştı. *Marihuana ve Uyuşturucu İstismarı Ulusal Komisyonu* (*National Commission on Marihuana and Drug Abuse*), rapor sonuçları,³⁸⁹ yönetimin beklediği sonuçların aksine esrarın kamu güvenliği için bir tehlike oluşturmadığı ve küçük miktarlarda bulundurma suç olarak sayılmaması gerektiği sonucuna varmıştır.³⁹⁰ Buna karşın, Nixon elde edilen bulguların aksine politikalar yürüterek, esrarın büyük bir sosyal tehdit olduğunu savunmaya devam etmiş ve esrar akışını engellemek için ABD-Meksika sınırının güvenliğini arttırmayı sürdürerek, yaklaşık 30 milyon dolar para harcamıştır. Sınır güvenliğinin artırılması durumu, ardından gelecek başkanların da takip edeceği bir politikaya dönüşmüştür.³⁹¹ Verilen bu örnekler, Ehrlichman'ın açıklamalarını destekler nitelikte olup, Nixon yönetimi itibarıyla başlatılan bu savaşın bilimsel bilgiler doğrultusunda ilerlemek yerine, sürecin politik amaçların güdümünde hareket ettiğini göstermiştir. Bu durum, güvenlikleştirme sürecinin sadece nesnel bulgularla hareket etmediğini kanıtlar nitelikte bir örnek sunmaktadır.

Nixon yönetimi, uyuşturucunun arz kısmını ABD dışında konumlandırmaktaydı. Özellikle eroinin Vietnam Savaşı'ndaki askerler arasındaki yaygınlığı ve eve döndükten sonra da madde kullanımını devam ettirmeleri Nixon'u eroin üretimini tamamen bitirme konusunda uluslararası atılımlar yapmaya itmiştir. Bu bağlamda Nixon, 14 Temmuz 1971'de Güney

³⁸⁶ Provine, 2008: 95.

³⁸⁷ Villegas, 2020: 3.

³⁸⁸ <https://harpers.org/archive/2016/04/legalize-it-all/> (erişim tarihi: 18.02.2025).

³⁸⁹ *Marihuana: A Signal of Misunderstanding* (erişim tarihi: 18.02.2025).

³⁹⁰ Cumming ve Ramirez, 2021: 464.

³⁹¹ Timmons, 2017: 15.

Vietnam, Fransa, Türkiye, Tayland, BM ve Lüksemburg'daki dış işleri görevlilerini ve büyük elçilerini geri çağırarak bu ülkelerdeki öncelikli görevlerinin eroinin ABD için büyük bir problem oluşturduğunu ev sahibi ülkelere anlatmalarını istemiştir. Nixon, eğer ABD ile iyi ilişkiler kurulmak isteniyorsa ülkelere bu problemi geçiştirmemelerini istemiştir.³⁹²

Türkiye o dönem devlet kontrolünde afyon üreten ülkeler arasındaydı. Ancak, Türkiye'deki afyonun bir kısmının eroin olarak işletilip ABD'ye giriş yapması üzerine, ABD yönetimi Türkiye'nin afyon üretimini durdurması gerektiğini, aksi halde yaptırım uygulanacağını belirtmiştir. Bunun üzerinde Türkiye afyon ekimini 1972'de yasaklamıştır. Yasadışı pazarda oluşan bu boşluk afyon üretiminin Pakistan, Burma, İran ve Afganistan'da artmasına sebebiyet vermiştir.³⁹³ ABD'ye Türkiye'den gelen eroinin kesilmesi, Meksika'da üreticilerin bu boşluğu doldurmasına imkân vermiştir. DEA'nin verilerine göre 1975 itibarıyla ABD'ye giren eroinin %89'u Meksika kaynaklı olmuştur.³⁹⁴

Nixon yönetimi 1974'te kabul edilen *Narkotik Kontrol Ticaret Yasası (Narcotics Control Trade Act)* ile ABD'nin yasaklama politikalarına uymayan, uyuşturucu üreten ve kaçakçılığına ev sahipliği yapan ülkelere yardımların kesilmesi, gümrük vergileri ve diğer vergilerin artırılması gibi çeşitli yaptırımlar uygulamayı amaçlamıştır. Başka bir deyişle ABD, özellikle ekonomik açıdan güçlü olmayan bu ülkeleri taleplerine boyun eğmeye zorlamıştır. Ancak, bu yaklaşım etkili bir kontrol sağlamaktan ziyade, söz konusu ülkelerin sembolik önlemler olarak ABD radarından uzakta kalma çabasından öteye gidememiştir. Nixon'un, uyuşturucu ve organize suç güvenikleştirmesi, ülke içinde güvenlik politikalarının gelişmesine ve ülke dışında büyük ölçekte istenen sonuçları vermeyen hamlelerin üretilmesine neden olan bir sürece dönüşmüştür.³⁹⁵

Özetle, Nixon dönemiyle birlikte uyuşturucu meselesi savaş söylemiyle güvenikleştirilmiş ve bu durum, olağanüstü önlemlerin meşrulaştırılmasına zemin hazırlamıştır. Bu savaş metaforu, toplumsal korkuları ve ırksal önyargıları besleyerek kolluk kuvvetlerinin yetkilerinin genişletilmesine ve kitlesel hapsedme uygulamalarına yol açmıştır. Aynı zamanda, ABD'nin uluslararası düzeyde uyuşturucu arzını azaltmaya yönelik sert politikaları, üretici ülkelerdeki gerilimi artırmış ve küresel uyuşturucu düzenlemelerinin şekillenmesinde ABD'nin merkezi konumunu pekiştirmiştir. Nixon yönetimi, Vietnam Savaşı karşıtı gösteriler ve karşı-kültür hareketinin yarattığı otoriteyi sorgulayan atmosferle başa çıkmak amacıyla bu hareketleri uyuşturucu kullanımıyla ilişkilendirmiş ve uyuşturucuyu halkın

³⁹² https://www.presidency.ucsb.edu/documents/special-message-the-congress-drug-abuse-prevention-and-control?utm_source (erişim tarihi: 20.02.2025).

³⁹³ Jelsma, 2011: 4.

³⁹⁴ https://www.gao.gov/assets/ggd-77-6.pdf?utm_source (erişim tarihi: 20.02.2025).

³⁹⁵ Dove ve Blickman, 2005: 15-16.

karşılaştığı en büyük tehdit olarak çerçevelemiştir. Bu söylem, kamuoyunun dikkatini Vietnam Savaşı, ekonomik istikrarsızlık ve sosyal hak taleplerinden uzaklaştırmaya yönelik bir strateji işlevi de görmüştür. Nixon yönetimi döneminde uyuşturucu kullanımı tedavi gerektiren bir sorun olarak ele alınırken, Reagan döneminde bu yaklaşım değişmiş; uyuşturucu kullanımı, cezalandırılması gereken bir ahlaki bozulma olarak tanımlanmıştır

1974 yılında göreve gelen Gerald Ford döneminde, uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi süreci bir duraksama yaşamıştır. Sürecin devamında, esrara karşı toplumsal müsamaha artmış ve kokainin orta ve üst sınıf kesimlerde kullanımı yaygınlaşmıştır. Nixon döneminde, eroin kullanımı kısmen azaltılmış olsa da Meksika'daki haşhaş ekiminin tekrar canlanması bu maddenin kullanımını arttırmıştır.

1977 yılında göreve gelen Jimmy Carter, esrar başta olmak üzere uyuşturucuya karşı daha önce görülmemiş hoşgöründe bir yaklaşım benimsemiştir.³⁹⁶ Başkan Carter, küçük miktarlarda esrar bulundurmanın suç olmaktan çıkarılması ve hapis cezaları yerine, küçük miktarlarda para cezası getirilmesi taraftarıydı. Carter dönemi uyuşturucu programı başkanı Dr. Peter Bourne, esrarın araba kullanma gibi dikkat gerektiren durumlarda alkol kadar zararlı olabileceğini belirtmiş ve esrarın herhangi bir fiziksel bağımlılığı olmaması nedeniyle önemli bir risk oluşturmadığını savunmuştur.³⁹⁷ Carter, uyuşturucu istismarıyla ilgili Kongre'ye yönelik mesajında şu sözlere yer vermiştir: “Uyuşturucu bulundurmaya karşı verilen cezalar, bireye uyuşturucu kullanımından daha fazla zarar vermemelidir; eğer veriyorsa değiştirilmelidir.”³⁹⁸ Bir başka deyişle, Carter, insanın hayatını olumsuz etkileyecek uyuşturuculardan korumak için kişiye, hayatını daha da olumsuz etkileyecek hapis cezalarının verilmesini yanlış bir yöntem olarak görmüştür.

Bourne'nin, bir Beyaz Saray çalışanına, kurgusal bir isim üzerinden kontrollü bir ilacı yazması ve kokain kullandığı iddiaları sonrası gelişen olay sonucunda istifa etmesi, Carter yönetiminin uyuşturucuyla ilgili geliştirdiği yumuşak politikaları ve esrarın yasallaşması söylemini durma seviyesine getirmiştir. Ardından, gençler arasında uyuşturucu kullanımına endişeyle tanık olan bazı ebeveynlerin başlattığı uyuşturucu karşı hareketlerin ses getirecek şekilde artması, esrarın suç olmaktan çıkarılması gibi alternatif politikaların ilerleyişini engellemiştir.³⁹⁹

1981'de göreve gelen Ronald Reagan, First Lady Nancy Reagan'la birlikte uyuşturucuya karşı sert bir tutumun gerekliliğini savunmuş, toplumda oluşturdıkları ebeveyn imajıyla

³⁹⁶ Lurigio vd., 2009: 10.

³⁹⁷ Musto, 1987: 266.

³⁹⁸ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/drug-abuse-message-the-congress> (erişim tarihi: 04.05.2025).

³⁹⁹ Musto, 1987: 268-270.

muhafazakâr kesimin desteğini kazanmış ve uyuşturucu politikalarına büyük bir önem vererek, dönemi boyunca uyuşturucuya karşı savaşın şiddetini ve kapsamını arttırmıştır.

2.3. Savaşı Tırmandırmak: Ronald Reagan Dönemi Uyuşturucunun Güvenlikleştirilmesi

Uyuşturucuya karşı savaş, R. Reagan'ın başkanlığı döneminde güvenlikleştirilmeye devam etmiştir. Nixon döneminde olağanüstü önlemler alınması gereken tehditler yasadışı uyuşturucu ve uyuşturucu ticareti yapanlar iken, Reagan döneminde uyuşturucu kullanan bireyler de toplum için tehdit oluşturan unsurlar olarak çerçevelenmiştir. Reagan, ABD'de giderek artan uyuşturucu kullanımını ulusal güvenliğin merkezine koymuştur. 24 Haziran 1982'de Reagan, uyuşturucunun kontrol altına alınmasında Beyaz Saray'ın yetkilerini genişleten 12368 sayılı İdari Emri imzalamıştır.⁴⁰⁰ Bu emir, daha sonraları uygulanan politikalarda tedavi programlarında bütçe kesintilerinin önünü açmıştır. Buna karşılık, kolluk kuvvetlerinin gücü arttırılmış uyuşturucuyla ilgili suç cezalarında artışlar meydana gelmiştir. Uyuşturucunun hangi türü olduğu fark etmeksizin, kullanan bireyler, toplumun sorumsuz üyeleri olarak görülmeye başlanmıştır.⁴⁰¹

Şubat 1982'de Başkan Ronald Reagan uyuşturucuya karşı savaş ilan ederek, yönetimini ABD'de büyüyen uyuşturucu krizini ele almaya adanmıştır. Bu kritik ulusal güvenlik hedefine ulaşmak için federal hükümet, başkanlığının sonraki yedi yılı boyunca narkotik kontrol girişimleri için finansmanı hızla arttırmış ve harcamalar 1988'e kadar yılda 4,3 milyar dolara yükselmiştir. Bu girişimleri destekleyen Kongre, daha katı ulusal uyuşturucu yasalarını yürürlüğe koyarak, ordunun uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadele çabalarındaki rolünü genişletmiştir. Bu bağlamda, ordunun uyuşturucu ile mücadeleye katılımı artmış ve ülkenin uyuşturucuya yönelik sınır güvenliğinin arttırılması çabası desteklenmiştir.

Ayrıca Kongre, uyuşturucuya kaynak ve geçiş noktası olan ülkelerde mahsullerin yok edilmesi ve kolluk kuvvetlerinin güçlendirilmesi programlarını genişletmiştir. Başkanın eşi Nancy Reagan *Sadece Hayır De (Just Say No)* kampanyasını ülke genelinde başlatarak okullarda ve medyada uyuşturucuya karşı toplumsal bir farkındalık oluşturmaya çalışmıştır.⁴⁰²

Balzacq'a göre dinleyici kitlesini ikna edebilmek ve ikna edici bir etki yaratabilmek için konuşmacının dilini dinleyici kitlesinin deneyimleri ve bakış açılarıyla uyumlu olacak şekilde ele alması gerekir.⁴⁰³ Kenneth Burke ikna etmede 'özdeşleşme' ifadesinin önemini

⁴⁰⁰ <https://www.archives.gov/federal-register/codification/executive-order/12368.html> (erişim tarihi: 20.02.2025).

⁴⁰¹ Westhoff, 2013: 7.

⁴⁰² Bagley, 1998: 189.

⁴⁰³ Balzacq, 2005: 184.

vurgulamıştır. Dinleyiciyi ikna etmenin yolu, konuşmacının “konuşma, jest, tonlama, düzen, imge, tutum, fikir” ile kendi dünya görüşünü dinleyicinin dünya görüşüyle özdeşleştirilmesiyle bir etki yaratır.⁴⁰⁴

Reagan, ABD halkını uyuşturucuyu güvenikleştirmek için bir liderin sahip olduğu ikna kabiliyetine ve Amerikan halkıyla özdeşleşecek bir ortama sahip olmuştur. Reagan Amerikan halkının gözünde karizmatik ve hitabeti güçlü bir lider olarak bilinmekteydi. Reagan çifti, Amerikan aileleri ile uyuşturucu problemi konusunda ortak bir anlayışa sahip olmuşlardır. Başkan Reagan ve eşi ABD’li ailelerin kendileri ile bağ kurabileceği bir çift imajı vermiştir. Reagan çifti, toplumda ve medyada ABD gençliğini önemseyen ve refahını isteyen bir çift olarak kendilerini göstermişlerdir. “Toplumun gözünde kendilerini ülkeyi gözetten bir ebeveyn olarak tasvir etmeleri” uyuşturucuyla mücadele konusunda Amerikalı ailelerin güvenini kazanmalarını sağlamıştır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, bu mücadeleyi Reagan’ın içinde bulunduğu Cumhuriyetçilerin yanı sıra Demokratlar da desteklemiştir. Hükümet içindeki nerdeyse tüm birimlerin bu savaşa desteği tam olmuştur.⁴⁰⁵ Reagan’ın uyuşturucunun güvenikleştirilmesi hususunda ikna etmesi gereken halk ve siyasi elitlerin hali hazırda bu soruna karşı hem fikir olmaları güvenikleştirme sürecini olumlu etkilemiştir. Böylelikle uyuşturucu, ulusal güvenliği tehdit eden bir unsur olarak ilan edilip, alınacak olağanüstü önlemlerin normalleştirilmesinin önü açılmıştır.

14 Ekim 1982’deki konuşmasında Reagan, uyuşturucuya karşı savaş ve organize suçlar ile mücadelede konusunda ciddiyetini ortaya koymuştur.⁴⁰⁶ Bu kapsamda Reagan yönetimi, uyuşturucu kullanımını önleme ve rehabilitasyon programlarına ayrılan bütçeleri azaltırken, uyuşturucuyu tamamen ortadan kaldırmak için ayrılan bütçeyi önemli ölçüde arttırmıştır. Örneğin, uyuşturucu ile mücadele hususunda, FBI bütçesi 4 yıllık bir süre içinde 8 milyon dolardan 95 milyon dolara yükselmiştir.⁴⁰⁷ Buna karşılık eroin tedavisinde kullanılan methadone tedavi programlarında %30 bütçe kesintisine gidilmiştir.⁴⁰⁸

Reagan, 1980’lerin başlarında uyuşturucu sorununu ahlaki bir sorundan ziyade bir suç olarak nitelendirmiştir. 1986’ya gelindiğinde, Reagan’ın söylemi değişmiş ve uyuşturucu sorununu 1960’ların kültürel hoşgörüsünden kaynaklanan ahlaki bir problem olarak ele almaya başlamıştır. Reagan’ın söylemindeki bu değişiklik, konuyu yalnızca bir suç meselesi olarak değil kişilerin sorumluluğunda olan ahlaki bir problem olarak ele almıştır. Bu problemin

⁴⁰⁴ Burke, 1955: 55.

⁴⁰⁵ Westhoff, 2013: 12-13.

⁴⁰⁶ <https://www.reaganlibrary.gov/archives/speech/remarks-announcing-federal-initiatives-against-drug-trafficking-and-organized-crime> (erişim tarihi: 22.02.2025).

⁴⁰⁷ Provine, 2008: 103.

⁴⁰⁸ Baum, 1996: 163.

toplumsal olarak değil, bireysel olarak atılan adımlarla çözüleceği algısı oluşturulmaya başlanmıştır.⁴⁰⁹ Bu bakış açısı, ilerleyen zamanlarda ABD’de şiddet içermeyen uyuşturucu suçlarından dolayı hapis cezalarında olağandışı bir artışı tetiklemiştir. Bunun başlıca nedeni, ABD’de uyuşturucu kullanımının, tedavi edilmesi gereken bir sorun yerine, cezalandırılması gereken bir suçla doğru kaymasıdır. Amerikan toplumunda uyuşturucuyu zararlı bir tehdit olarak algılama, Reagan döneminde giderek yaygınlaşmıştır. Uyuşturucuya karşı savaşta, destek toplamak için sık sık toplum içinde, eylemlerinden dolayı hesap vermesi gereken uyuşturucu kullanıcıları olduğu, Amerikan toplumuna hatırlatılmıştır. Bunların sonucunda uyuşturucu kullanıcıları, yardım eli uzatılması gereken bir bireyden, hapsedilmesi gereken tehlikeli bir suçlu olarak görülmeye başlanmıştır.⁴¹⁰

Nancy Reagan, yürütmüş olduğu ve toplumsal farkındalığı arttırmayı amaçlayan *Sadece Hayır De* kampanyası ile Başkan Reagan’ı uyuşturucu ile olan mücadele süresince desteklemiştir. Reagan çifti için uyuşturucu kullanımı toplumsal bir sorun değil, kişisel bozulmanın bir yansımasıdır. Reaganların söylemleri Immanuel Kant’ın “ahlak yasası iradeyi doğrudan belirlemelidir”⁴¹¹ ifadesi ile uygunluk göstermektedir. Onlara göre çözüm, bireyin bu haz veren tehlikeli maddelere sadece hayır demeyi seçmelerine bağlıdır.⁴¹² Bu yaklaşım, uyuşturucu kullanımını yalnızca kişilerin sorumluluğunda bir mesele olarak ele almış ve eğer birey uyuşturucuya hayır diyemiyorsa, artık kendi seçimini yapmıştır algısı oluşturmuştur. Bu bağlamda, toplum gözünde uyuşturucu kullananlara olan empatinin kırılması kolaylaşmış ve kullanıcıların toplum dışına daha fazla itilmesi ihtimali artmıştır.. Öte taraftan, sadece hayır diyemeyenler, toplumun ahlaki yapısına zarar veren ve müdahale edilmesi gereken tehditler olarak görülmüştür.

Madde kullanım bozukluğunun psikolojik, fizyolojik ve sosyal etmenleri barındıran karmaşık yapısı, sadece hayır demenin ötesinde, çeşitli adımların atılması ve önlemlerin alınması gereken bir süreçtir. Madde kullanım bozukluğu olan bireylere uyuşturucuya karşı *Sadece Hayır De* söylemi, ağır depresyon yaşayan birine *sadece biraz neşelen* demekten çok farksız olmamaktadır.⁴¹³ Nancy Reagan’ın *Sadece Hayır De* kampanyası, çoğunlukla madde kullanım bozukluğu olmayan orta sınıf beyaz çocuk ve gençlere farkındalık kazandırma amacı güderken, madde kullanım bozukluğu olan bireyler ise hükümet tarafından, ahlaki olarak zayıf ve *sıfır tolerans (zero tolerance)* gösterilmesi gereken bir tehdit unsuru olarak ele alınmıştır.

⁴⁰⁹ Mackey-Kallis ve Hahn, 1991: 4-5.

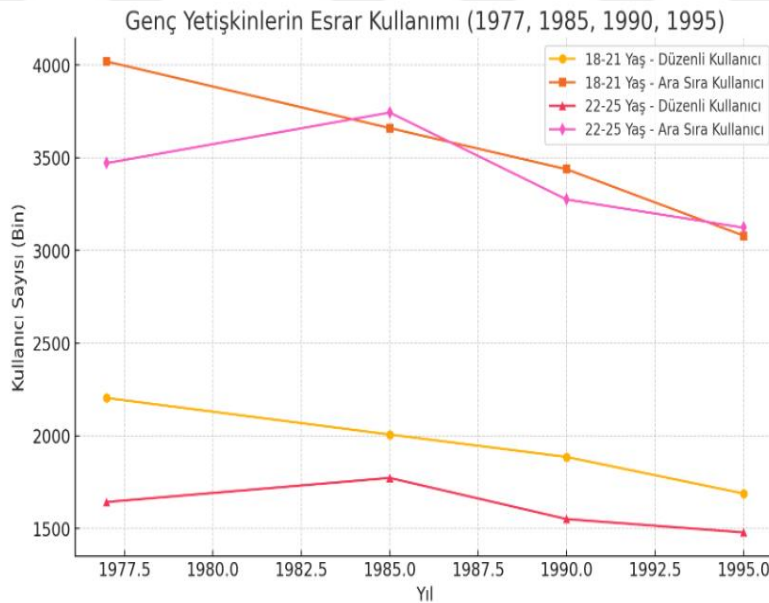
⁴¹⁰ Westhoff, 2013: 14-15.

⁴¹¹ Kant, 1889: 164.

⁴¹² Mackey-Kellis ve Hahn, 1991: 5-6.

⁴¹³ Hoffman ve Silver, 1987: 15.

ABD’de, Reagan dönemi ve sonrasında uyuşturucu kullanımını ahlaki bir çöküşün işareti olarak gören bakış açısı ve madde kullanan bireylerin de artık bir tehdit olarak değerlendirilmesi uyuşturucunun ABD’de güvenlikleştirilme alanını genişletmiştir. Reagan’ın başkanlık döneminin sonlarına gelindiğinde, 12.000’den fazla Sadece Hayır De kulübü kurulmuştu. Nancy Reagan, ülkenin birçok yerinde uyuşturucu karşıtı konuşmalar yapıp, aktif olarak sahada yer alan bir kişilik olmuştur.⁴¹⁴ Ancak, programın hedef kitlesinin fakir ve uyuşturucu probleminin ciddi bir sorun olduğu yerlerden ziyade genellikle orta sınıf ve beyaz kesim olması bu programa yöneltile eleştiriler arasındadır. Buna rağmen Reagan döneminde bazı uyuşturucu maddelerin kullanımlarında düşüş gözlemlenmiştir. Aşağıda yer alan grafik 3.3.’e göre 18-21 yaş aralığı ve 22-25 yaş aralığındaki düzenli esrar kullanan bireylerin oranı 1977 ve 1990 yılları arasında sırasıyla %23 ve %10 olarak düşüş göstermiştir.⁴¹⁵

Grafik 3.3. ABD’de Genç Yetişkinlerin Esrar Kullanımı⁴¹⁶

Grafik 3.3.’ten yola çıkarak, esrar tüketimindeki gözle görülür azalmaya Nancy Reagan’ın “Sadece Hayır De” kampanyası sırasında oluşturduğu farkındalığın mı yoksa uyuşturucu ile ilgili yasaların giderek sertleşmesi ve hapisane nüfusunun artmasının mı sebep olduğu tartışma konusudur. 1992 yılı ABD Adalet istatistikleri raporuna göre 1985-1992 yılları arasında tüm uyuşturucu suçları arasında esrar bulundurma ve satışı suçlarından ceza alan kişilerin oranı %26,5 olmuştur.⁴¹⁷

⁴¹⁴ <https://www.reaganfoundation.org/ronald-reagan/nancy-reagan/her-causes> (erişim tarihi: 23.02.2025).

⁴¹⁵ National Institute on Drug Abuse, 1995: 49.

⁴¹⁶ <https://archives.nida.nih.gov/sites/default/files/monograph35.pdf> (erişim tarihi: 07.04.2025).

⁴¹⁷ Bureau of Justice Statistics, 1994: 6. <https://bjs.ojp.gov/content/pub/pdf/fdcp8591pd92.pdf> (erişim tarihi: 17.03.2025).

Esrar kullanımındaki azalmaya rağmen uyuşturucuların ülkeye girişi konusunda aynı başarı gösterilmemiştir. Başta esrar, kokain ve eroin olmak üzere çeşitli türdeki diğer yasadışı uyuşturucular, 1989'da Reagan'ın göreve başladığı 1981 yılına kıyasla daha erişilebilir ve ucuz olmuştur. ABD halkının uyuşturucu tüketimi artmış ve kaçakçılar için en kârlı pazar olmaya Reagan döneminde de devam etmiştir. Ayrıca, uyuşturucuların saflığı da bu dönemde artma eğilimi göstermiştir.⁴¹⁸

Nancy Reagan, ülkenin birçok yerinde genç neslin uyuşturuculardan uzak durması gerektiğini vurgularken, Reagan yönetimi uzak durmayanların bir güvenlik tehdidi olarak çerçeveleneceği, ABD tarihinin uyuşturucu sorununa karşı en sert ve kapsamlı yasalarının yürürlüğe girmesine vesile olmuştur. 1984 Suç Kontrol Yasası, uyuşturucu suçlarına yönelik cezaları arttırmış, federal cezaları yeniden yapılandırmış ve kolluk kuvvetlerinin yetkilerini genişletmiştir. Esrar ve türevleri başta olmak üzere, kontrollü maddelerin ekimi, bulundurulması ve dağıtılmasına yönelik federal cezalar arttırılmıştır. Bu reformların bir parçası olan Ceza Reformu Yasası, aynı çatı altında ceza kılavuzları oluşturmak için ABD Ceza Komisyonunu kurmuş⁴¹⁹ ve federal mahkumların maksimum cezayı alabilmesi için şartlı tahliyeyi kaldırmıştır. Buna ek olarak, yetkililerin suç faaliyetleriyle ilişkili mülklere el koyma⁴²⁰ bu yasada yer almıştır.⁴²¹ Bütün bu önlemler, uyuşturucu başta olmak üzere diğer tüm suçlara karşı sert olma (tough on crime) politikasının bir parçası şeklinde sayılabilir. Tüm bu güvenlikleştirme adımları uygulanırken, dinleyici kitlenin uyuşturucu problemi hakkındaki fikri, giderek hükümet politikalarıyla uyumlu hale gelmiştir. 1988'in ilk yarısındaki bir ankete göre, ABD halkı uyuşturucuyu yurt içinde ve uluslararası alanda bir numaralı sorun olarak görmüştür.⁴²² Amerikan halkının bu tutumu, uyuşturucu başta olmak üzere genel olarak suçlara karşı daha sert yasaların çıkmasını kolaylaştırmıştır.

1986'da yürürlüğe giren *Uyuşturucu Madde İstismarına Karşı Yasası (Anti-Drug Abuse Act of 1986)*, uyuşturucuya karşı savaşta yeni bir dönüm noktası olmuştur. Bu yasayla, 1,7

⁴¹⁸ U.S Government Accountability Office, 1988; 3-13. <https://www.gao.gov/assets/ggd-88-39.pdf#page=11.36> (erişim tarihi: 17.03.2025).

⁴¹⁹ <https://www.ussc.gov/about> (erişim tarihi: 24.02.2025).

⁴²⁰ Uyuşturucu suçlarından dolayı mal varlıklarına el koyma tartışmalı bir yöntem olmuştur. Miller ve Selva, 12 ay boyunca sürdürdüğü gözlemsel çalışmalar neticesinde, kolluk güçlerinin vakaları suç faaliyetlerinin ciddiyetine ya da geniş toplumsal faydaları göz önüne alarak değil, daha ziyade varlıklara el koyma yoluyla gelir elde etme aracı olarak önceliklendirdiğini göstermektedir. Sonuç olarak, polis kaynakları düşük seviyeli suçlara yönlendirebilmekte, bu da uyuşturucu ile mücadelede polis gücünün etkinliğini ve adillğini sorgular hâle getirmektedir. Kaynak: Miller, J. M., & Selva, L. H. (1994). "Drug enforcement's doubleedged sword: An assessment of asset forfeiture programs". *Justice Quarterly*, 11(2), 313-335.

⁴²¹ Office of Justice Programs, 1984: 197,232,339.

⁴²² "The Fight Against Drug Trafficking: Setting Priorities", *The New York Times*, 10.04.1988. <https://www.nytimes.com/1988/04/10/world/new-york-times-cbs-poll-fight-against-drug-trafficking-setting-priorities.html> (erişim tarihi: 24.02.2025).

milyar dolarlık bir bütçe, uyuşturucu ile mücadelenin sağlanması ve eğitim programları için ayrılmıştır. Bu bütçenin büyük bir kısmı kolluk kuvvetlerinin güçlendirilmesine aktarılırken, 200 milyon dolar ise eğitim programları için ayrılmıştır.⁴²³ Bu yasa, uyuşturucuya karşı *sıfır tolerans* anlayışını güçlendirmiş, ABD’ye dışarıdan giren uyuşturucuya karşı mücadelede, farklı askeri tekniklerin uygulanması ve daha sert yasakların getirilmesinin önünü açmıştır. Hükümet, talebi azaltma, tedavi ve önleme ile ilgili çalışmalara önderlik etme yerine bu çalışmaları yerel topluluklara ve eyalet yönetimlerine devretmeyi tercih etmiştir.⁴²⁴ Ayrıca 1986 yasası, yasadışı uyuşturucu suçlarına yönelik asgari ceza uygulamasını genişletmiştir.⁴²⁵

1986 yasasına göre, 5 gram taş kokain ile yakalanan bir birey için 5 yıl ceza istenirken, 500 gr toz kokainle yakalanan birey için de aynı ceza uygun görülmüştür.⁴²⁶ Bu madde aynı uyuşturucunun farklı formları için cezalandırma politikasındaki bu denli bir fark nedeniyle eleştirilmiş ve madde, eşitsizlik ve ırkçılık ile bağdaştırılmıştır. Çünkü Reagan döneminde hızla yayılmaya devam eden taş kokain, ucuzluğu nedeniyle genelde getto mahallelerde ve siyahiler arasında yaygın iken, toz kokain genellikle ekonomik açıdan orta ve üst kesim beyazların tercih ettiği bir madde olarak bilinmekteydi. Bu ceza sisteminden ötürü, Afro-Amerikan nüfus orantısız bir şekilde cezalandırılmıştır. Bazı kesimler, cezadaki bu orantısızlığın siyahi nüfusu baskı altına almak için yürütülen sistematik bir politika olduğunu öne sürmüştür. 1998’de CIA, ABD’nin Nikaragua’daki desteklediği gerilla gruplarının ABD’ye kokain kaçırdığını itiraf etmiştir. Daha sonra taş kokain formuna gelen kokainle, siyahilerin yaşadığı *şehir içlerine (inner-cities)*⁴²⁷ yeni bir pazar oluşturulmuştur. Buna ek olarak CIA, kolluk güçlerinin Nikaragua’daki gerilla gruplarının oluşturduğu uyuşturucu şebekesini soruşturma çabalarını engellediklerini de itiraf etmiştir. Ancak CIA, bu olayların siyahi nüfus arasında uyuşturucu kullanımının yaygınlaştırmak için kasıtlı yapıldığına dair herhangi bir itirafta bulunmamıştır.⁴²⁸ Bu olaylar geniş bir tartışma ortamı yaratmış olsa da ABD veya gizli servislerinin kanıtlanan bu ihmalleri, siyahi kesim arasında uyuşturucuyu yaymak için yapmış olduğuna dair kanıt temelli bir araştırma bulunmamaktadır.

⁴²³ “Anti- Drug Law: Words, Deeds, Political Expediency”, *The New York Times*, 27.10.1986. <https://www.nytimes.com/1986/10/27/us/anti-drug-law-words-deeds-political-expediency.html> (erişim tarihi: 24.02.2025).

⁴²⁴ Newcomb, 1992: 471.

⁴²⁵ Sirin, 2011: 94.

⁴²⁶ United States Congress, 1986: 3. <https://www.govinfo.gov/content/pkg/STATUTE-100/pdf/STATUTE-100-Pg3207.pdf> (erişim tarihi: 25.02.2025).

⁴²⁷ “Akademik literatürde “şehir içi” terimi, bir şehrin genellikle yüksek yoksulluk oranları, kaliteli eğitim ve sağlık hizmetlerine sınırlı erişim ve önemli ırksal veya etnik ayrımcılık gibi zorluklarla nitelendirilen merkezi bölgelerini ifade eder.” Kaynak: Egede, L. E., Walker, R. J., Campbell, J. A., Dawson, A. Z., ve Davidson, T. (2021). “A New Paradigm for Addressing Health Disparities in Inner-City Environments: Adopting a Disaster Zone Approach”. *Journal of racial and ethnic health disparities*, 8(3): 690–697. <https://doi.org/10.1007/s40615-020-00828-1>.

⁴²⁸ Alexander, 2010: 6.

Reagan başkanlıktaki son yıllarına gelindiğinde 1988 yılında *Uyuşturucu Madde İstismarına Karşı Yasayı (Anti-Drug Abuse Act of 1988)* onaylamıştır. Bu yasa uyuşturucu ticareti yapanlar veya uyuşturucu madde bulunduranlara yönelik önceki emsalinin devamı şeklinde ağır yaptırımları barındırmıştır. Bu yasaya göre uyuşturucu ticareti yapanlar;

- İlk kez suçtan hüküm giydiklerinde kişi, beş yıl boyunca hibe, kredi, barınma gibi federal hizmetlerden faydalanamayacaktır.
- İkinci kez suçtan hüküm giydiklerinde kişi, on yıla kadar federal yardımlardan mahrum kalabilir.
- Üçüncü kez veya daha fazla yakalandıkları takdirde kişi, federal hizmetlerden kalıcı olarak mahrum kalacaktır.

Uyuşturucu bulundurma suçundan ilk kez yakalanan kişi, bir yıl boyunca federal hizmetlerden faydalanamazken, bir tedavi programını başarıyla bitirme zorundallığı getirilmiş, ayrıca kamu hizmeti zorunluluğu da bu yasa ile uygulanmaya başlanmıştır. Kişiler ikinci ve daha fazla hüküm giymeleri durumunda, beş yıla kadar federal hizmetlerden mahrum kalabilmektedir.⁴²⁹

Bu yasaya göre, uyuşturucu kaçakçılığı suçlarından üçüncü kez hüküm giyen suçlular şartlı tahliye imkânı olmadan ömür boyu hapis cezasıyla yargılanabilmektedir.⁴³⁰ Ayrıca yasa, yurt içinde, kabine düzeyinde bir federal yetkili tarafından yönetilecek olan *Ulusal Uyuşturucu Kontrol Politikası Ofisi'ni (Office of National Drug Control Policy-ONDCP)* kurulmasına vesile olmuş ve ABD uyuşturucu politikalarını merkezileştirerek daha düzenli hale getirmeye çalışmıştır.⁴³¹ Bu ofisin direktörlerine sıkça kullanılan bir terim olan ulusun “Uyuşturucu Çarı”⁴³² lakabı verilmiştir.⁴³³ 1988 yasasının asıl amacı, 1995 yılına kadar uyuşturucudan arındırılmış bir ülke oluşturmaktır.⁴³⁴ Bu tip yasalar, belirli kişi veya grupları toplumsal düzen ve istikrar için tehlike olarak gösterirken, öte yandan normal şartlarda kabul edilemeyecek cezalandırıcı politikaların meşrulaştırıldığı bir güvenlikleştirme sürecinin yansıması olarak kabul edilebilir.

⁴²⁹ U.S. Congress, 1988: 4310-11. <https://www.congress.gov/100/statute/STATUTE-102/STATUTE-102-Pg4181.pdf> (erişim tarihi: 26.02.2025).

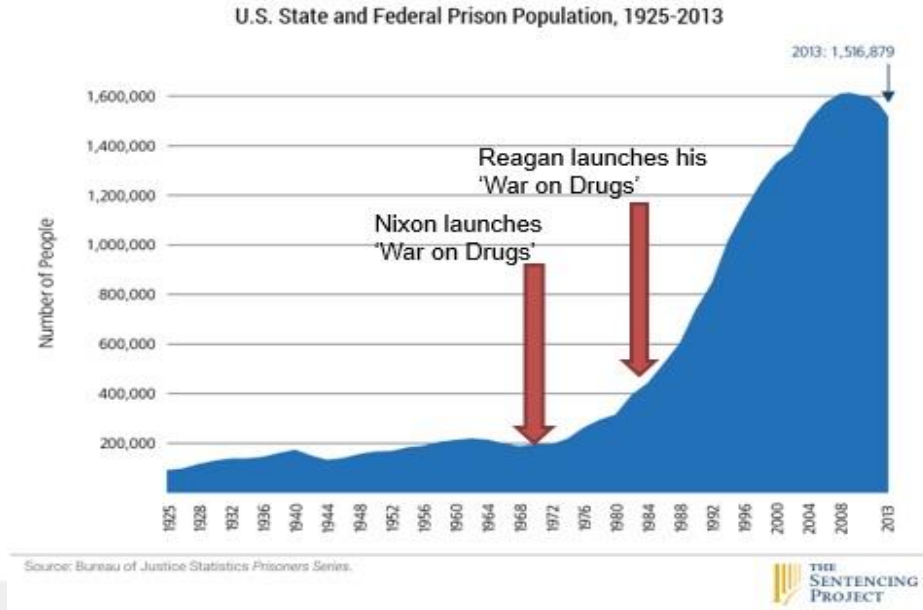
⁴³⁰ U.S. Congress, 1988: 4371.

⁴³¹ Perl, 1988: 44.

⁴³² ABD siyasi dilinde “çar” terimi, özellikle kurumlar arası iş birliği gerektiren konularda, belirli politika alanlarını yönetmek ve koordine etmek üzere atanan yetkilileri tanımlamak için sıklıkla kullanılmaktadır. Bu bağlamda, “Uyuşturucu Çarı” “(Drug Czar)” ülkenin uyuşturucu kullanımı ve kaçakçılığıyla mücadele çabalarını birleştirmek ve yönlendirmekle görevlendirilmiştir.

⁴³³ U.S Government Accountability Office, 2005: 2.

⁴³⁴ U.S. Congress, 1988: 4508.

Grafik 3.4. ABD Devlet ve Eyalet Hapishanelerinin Nüfusu, 1925-2013⁴³⁵

Reagan dönemi ve sonrasında şiddet içermeyen uyuşturucu suçlarından hapis cezası alanların sayısında büyük bir artış yaşanmıştır. 1980'lerin başında şiddet içermeyen uyuşturucu suçlarından hapis cezası alanların sayısı 50.000 iken bu sayı 1990'ların sonunda 400.000'e yükselmiştir.⁴³⁶

Uyuşturucuyla bağlantılı tutuklamalarda ırksal ve etnik farklılıklar zaman içinde giderek belirgin hâle gelmiştir. 1976'da siyah bireyler uyuşturucuyla ilgili tutuklamaların %22'sini oluştururken, beyazlar %77'sini oluşturmaktaydı. 1992 yılına gelindiğinde, uyuşturucu suçlarından tutuklanan siyah bireylerin oranı %40'a yükselirken, beyazların oranı %59'a düşmüştür. Bu dönemlerde, siyahların ülke nüfusunun %12'sini oluşturması ve siyah ile beyaz toplulukların benzer oranlarda uyuşturucu kullanması, tutuklamalardaki orantısızlığı vurgulayan bir durumdur. Tonry'e göre, uyuşturucu bağlantılı tutuklamaların, siyahilerin sosyal olarak düzensiz şekilde yaşadığı şehir içlerinde gerçekleştirilmesi, çalışan ve orta-sınıf beyazların yaşadığı şehir merkezlerinde tutuklama yapmaktan çok daha kolaydır. Bunun nedeni, siyahilerin uyuşturucu satışını genellikle sokak veya terk edilmiş binalar gibi yakalanmaya daha müsait yerlerde yaparken, beyazların daha çok kapalı alanlarda veya özel mülklerde, yani gözlemin ve müdahalenin zor olduğu yerlerde gerçekleştirmesidir. Ayrıca, beyazlar için uyuşturucu satışı eğlence hayatının bir parçası olarak görülürken, Afro-Amerikalılar için daha çok bir iş kolu olarak benimsenmektedir. Beyazlar genellikle polisten

⁴³⁵ <https://gdp.swan.ac.uk/?p=440> (erişim tarihi: 17.03.2025).

⁴³⁶ <https://civilrights.org/blog/americas-war-on-drugs-50-years-later/> (erişim tarihi: 05.05.2025).

uzak güvenli yerlerde satış yaparken, siyahlar sokakta sivil polis olma ihtimali olan yabancılara da satış yapmaktadır. Dolayısıyla polis güçleri çoğunlukla daha kolay hedef alınabilecek şehir içlerindeki siyahilere odaklanmakta ve operasyonlarını buralarda yoğunlaştırmaktadır.⁴³⁷

Soğuk Savaşın sona ermesinin ardından, ABD istihbaratı ve ordu, askeri kaynaklarını ve uzmanlıklarını Sovyet tehdidinden uyuşturucu ile mücadeleye kaydırarak kolluk kuvvetlerini güçlendirmeye odaklanmıştır.⁴³⁸ Demir perdenin yıkılması ve küreselleşme hareketlerinin hız kazanması uyuşturucu ile bağlantılı ulus-ötesi suç örgütlerinin yükselişe geçmesine zemin hazırlamıştır.⁴³⁹ Organize suç, uyuşturucu kaçakçılığının terörist gruplar ve eylemlerle birlikte anılması *narko-terörist* kavramının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.⁴⁴⁰ Narko-terörizm kavramı, daha sonra Reagan ve Bush yönetimleri tarafından kullanılarak terörist faaliyetleri desteklemek amacıyla uyuşturucu kaçakçılığını kullanan veya kolaylaştıran herkesi kapsayacak şekilde anlamca genişletilmiştir.⁴⁴¹ Başkan Reagan, Latin Amerika'daki Sovyet destekli solcu grupların *narko-terörist* faaliyetlerde bulunduğunu iddia etmiştir.⁴⁴² Bu iddia özellikle Latin Amerika'da ABD etkinliğinin artırılması amacıyla sıklıkla kullanılmıştır. Örneğin hem Reagan hem Bush yönetimi, Orta Amerika'daki Sandinista⁴⁴³ karşıtı politikaları haklı çıkarmak için *narko-terörizm* kavramından faydalanmış, hatta bu politikalar ABD'nin uyuşturucu ile mücadelesine gölge düşürmesine rağmen yürütölmeye devam edilmiştir.⁴⁴⁴

Reagan yönetimi uyuşturucuya karşı güçlü bir duruş sergilediğini kamuoyuna açıklamış olsa da 1989'da hazırlanan Kerry Komitesi Raporu, uyuşturucu karşıtı söylem ile dış politika arasında bir çelişki olduğunu ortaya koymuştur. Rapor, ABD destekli *Nikaragua Kontraları*⁴⁴⁵ ile bağlantılı kişilerin uyuşturucu kaçakçılığına karıştığını ve ABD yetkililerinin siyasi öncelikler nedeniyle bu konuyu genellikle görmezden geldiğini veya en aza indirdiğini belgelemiştir. Rapor, uyuşturucu parasının bazı politika yapıcılar tarafından Kontraları desteklemenin uygun bir yolu olarak görüldüğü sonucuna varmıştır. Bu durum, uyuşturucuya

⁴³⁷ Tonry, 1994: 483-487.

⁴³⁸ Sheptycki, 1996: 71-72.

⁴³⁹ Glenny, 2008'den akt. Crick, 2012: 5.

⁴⁴⁰ Chouvy, 2004: 1. Bu terim ilk Peru Devlet Başkanı Belaunde Terry tarafından, *Aydınlık Yol Marksist Örgütü* üyelerince ülkenin narkotik polislerine yapılan saldırıları tanımlamak için kullanılmıştır.

⁴⁴¹ Holmberg, 2009'dan akt. Crick, 2012: 5.

⁴⁴² Chouvy, 2004: 1.

⁴⁴³ Sandinistalar, 1979 yılında Devlet Başkanı Anastasio Somoza Debayle'yi devirerek ABD tarafından desteklenen Somoza ailesinin 46 yıllık diktatörlüğüne son veren Nikaragualı bir gruptur. Sandinistalar Nikaragua'yı 1979'dan 1990'a kadar yönetmiştir. Ayrıca bkz; <https://www.britannica.com/topic/Sandinista> (erişim tarihi: 16.03.2025).

⁴⁴⁴ Scott ve Marshall, 1998'den akt. Crick, 2012: 5.

⁴⁴⁵ *Kontralar (Contras)*, 1980'lerde Nikaragua'daki Sandinista hükümetine karşı savaşan bir grup Nikaragualı isyancı güçtü. Sandinista Ulusal Kurtuluş Cephesi (*Frente Sandinista de Liberación Nacional -FSLN*) liderliğindeki Sandinistalar, 1979 yılında bir önceki diktatör Anastasio Somoza'yı devirmiş ve solcu bir hükümet kurmuştu. Bu durum Sandinistalar ile Kontralar da dahil olmak üzere çeşitli muhalif gruplar arasında bir iç savaşa yol açmıştır.

ilişkin güvenlik söylemi ile dış politikada alınan pragmatik kararlar arasında bir zıtlık doğurmuştur.⁴⁴⁶ O dönem skandal olarak nitelendirilen bu olaylar silsilesinin, uyuşturucuyla mücadele konusunda göreceli olarak en kararlı söylemlere sahip Reagan döneminde yaşanmış olması uyuşturucuya karşı savaş hususunda ayrıca bir tezatlık oluşturmaktadır.

Campbell'e göre, uyuşturucu üretiminin ve kaçakçılığının Orta ve Güney Amerika'daki isyancı ve devrimci hareketlerle bağdaştırılmaya çalışılmasının altında yatan amaç, algılanan uyuşturucu tehdidini daha da şişirmek ve geleneksel ulusal güvenlik kaygılarıyla daha uyumlu hale getirmek olup, aslında temelsiz bir girişim örneğidir. Narko-terörizm söyleminin gücü, isyancı grupların operasyonlarını finanse edebilmek için uyuşturucu kaçakçılığı yapması ve uyuşturucu kaçakçılığı işinde olanların şiddet yanlısı olduğu gibi daha gerçekçi bir dizi iddiayı tek bir çatı altında toplamasından dolayı önemlidir.⁴⁴⁷ Böylelikle birden fazla tehdit aynı anda güvenikleştirilmiştir.

1980'lerde, birçok ABD vatandaşı uyuşturucu sorununun bir salgın gibi yayıldığına inanıyordu. Bununla birlikte, hükümet istatistikleri aslında 1980'lerde uyuşturucu kullanımında bir azalma olduğunu göstermiştir. Özellikle 1979 ve 1985 yılları arasında esrar ve kokain kullanan bireylerin sayılarında sırasıyla %11 ve %12 bir düşüş tespit edilmiştir.⁴⁴⁸ Yapılan anketlere göre bu düşüş eğilimi 1990'ların başına kadar devam etmiştir.⁴⁴⁹ Elde edilen bu sonuçların aksine ABD halkı, o dönem uyuşturucu kullanımının artan bir problem olduğuna inanmıştır. Bir kısım ABD'li sosyologlar bu durumu *ahlaki panik*⁴⁵⁰ üzerinden kapsamlı bir şekilde analiz etmişlerdir. Ancak, bunu yaparken siyasi söylemin gücünü ele almamışlardır. Yapılan araştırmalara göre, ABD devleti karar alıcılarının uyuşturucuyu bir tehdit olarak çerçeveleyen güvenikleştirme hamleleri, genellikle kamuoyunda kolektif bir algı oluşmadan önce yapılmıştır. Bu durum, ABD'li politika yapıcılara kamuoyu endişesini yönlendirme imkânı vermiştir. Ayrıca, politika yapıcılarının kullandığı söylemin medyada sunulması da kamu algısını etkileyen diğer bir faktör olmuştur.⁴⁵¹

Hawdon'a göre, 1980'lerde uyuşturucu kullanımını çevreleyen bir ahlaki panik oluşturulduğunu iddia etmek, konunun önemsiz ve ciddiyetsiz olduğu anlamına gelmemelidir.

⁴⁴⁶ U.S Senate. 1989: 42-43.

⁴⁴⁷ Campbell, 1992'den akt. Crick, 2012: 5.

⁴⁴⁸ Hawdon, 2001: 419-520.

⁴⁴⁹ National Institute on Drug Abuse, 1995: 32-43. Ayrıca bkz; <https://monitoringthefuture.org/data/bx-by/drug-prevalence/#drug=%22Cocaine%22> (erişim tarihi: 14.05.2025).

⁴⁵⁰ *Ahlaki panik (moral panic)* 5 önemli maddeye sahiptir. (1) belirli bir grubun davranışlarına karşı toplumun artan endişesi (2) bu davranışları gösteren gruba karşı artan düşmanlık (3) davranışların toplum için ciddi tehdit oluşturduğuna dair fikir birlikteliği (4) davranışta bulunan bireyin sayısının ve davranışının yarattığı tehdidin abartılması (5) geçici olması. Ayrıca bkz; Goode ve Ben-Yahuda, 1994: 33-41.

⁴⁵¹ Hawdon, 2001: 420. Ayrıca bkz; Hawdon, J. E. (1996). "Cycles of deviance: Structural change, moral boundaries, and drug use, 1880-1990". *Sociological Spectrum*, 16(2): 183-207. doi:10.1080/02732173.1996.9982128

Ahlaki panik, Goode tarafından “Belirli bir grup bireyin ahlaki sorunları nedeniyle toplumlarında bir şeylerin çok yanlış gittiğine dair halkın yaygın hissi” olarak tanımlanmıştır.⁴⁵² Bahsedilen bu his tamamen mantıksız bir abartıdan ibaret değildir. Uyuşturucu problemi gerçekten de ABD’de çok sayıda insanın ölümüne yol açmıştır. Ancak, bazı yazarlarca bu konuyla alakalı halk arasında oluşturulan panik ile meselenin asıl ciddiyeti arasındaki orantısızlık olduğu düşünülmektedir. Öncelikle, uyuşturucu savaşının savunucuları sistematik kanıtlara dayanmak yerine, mevcut gerçeklerin kanıtlayabileceğinin ötesinde iddialar öne sürmüşlerdir.⁴⁵³ Bu yaklaşım, halkın endişelerine şekil verme ve ahlaki destek kazanma amacını merkeze almaktadır. Uyuşturucunun güvenlikleştirilmesini savunan politika yapıcılar, bilimsel verilerle hareket etmek yerine, duygu yüklü anlatılar ve istisnai olayları genelleştirme gibi yöntemlerle kolektif bir algı oluşturma arayışına girmiştir.

Başkan Reagan, uyuşturucu sorunu ile ilgili ahlaki bir panik yaratılmasında önemli bir rol oynayarak halkın duygularını etkili bir biçimde harekete geçirmeyi başarmıştır. Nancy Reagan’la birlikte toplumda yarattığı Amerika’nın geleceğini düşünen muhafazakâr bir çift imajının verdiği güven, uyuşturucuya karşı alınacak sert önlemlerin halk tarafından da desteklenmesinde etki göstermiştir. 1989’da yerine gelecek olan George H.W Bush halkın içindeki bu duygusal tepkiyi uyandırmak hususunda Reagan kadar başarılı olamamıştır. Her ne kadar uyuşturucu konusunu halkın gözünde canlı tutmak istese de bu konudaki başarısı kısa sürmüş ve Bush’u daha reaktif politikalar benimsemeye itmiştir. 1992’ye gelindiğinde halkın yalnızca %6’sı uyuşturucuyu acil müdahale edilmesi gereken bir sorun olarak görmekteydi.⁴⁵⁴

Sonuç olarak Reagan yönetimi, uyuşturucuya karşı savaşı ceza merkezli bir yaklaşımla ele almış; getirilen sert yasalar, bu savaşın cezalandırıcı boyutunu derinleştirmiştir. Bu dönemde benimsenen “sıfır tolerans” politikası, uyuşturucu sorununu çözmede etkili olamamış; aksine, ülkedeki etnik azınlıkların özellikle de Afro-Amerikan toplulukların daha fazla ötekileştirilmesine zemin hazırlamıştır. 1986 ve 1988 yıllarında yürürlüğe giren uyuşturucuyla mücadele yasaları, yoksul kesimlerin ve Afro-Amerikalı bireylerin sistematik biçimde ceza adalet sistemine dahil edilmesinin önünü açmış ve kitlesel hapsedme uygulamalarının yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır. Bu kapsamda gerçekleştirilen tutuklamaların büyük çoğunluğunun, kullanıcı ya da düşük seviyeli satıcı konumundaki bireylerin uyuşturucu bulundurma suçundan kaynaklandığı görülmektedir. Öte yandan Reagan yönetimi, uyuşturucu

⁴⁵² Goode, 1989’dan akt. Hawdon, 2001: 420.

⁴⁵³ Hawdon, 2001: 420. Ayrıca bkz; Goode, Erich ve Nachman Ben-Yehuda. (1994). *Moral Panics: The Social Construction of Deviance*. Oxford, Blackwell.

⁴⁵⁴ Hawdon, 2001: 438.

kullanımına yönelik tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin bütçesini azaltırken, kolluk kuvvetlerine ayrılan bütçeyi arttırarak ceza merkezli bir anlayışla savaşı tırmandırmıştır.

2.4. Savaşın Pekiştirilmesi: George Herbert Walker Bush Dönemi Uyuşturucunun Güvenlikleştirilmesi

Başkan H.W. Bush 1989 yılındaki göreve başlama konuşmasında, ABD'deki uyuşturucu sorununu ortadan kaldırmaya yönelik söz vermiştir. Ancak, Bush'un iyimser bakış açısına ve 1990'daki uyuşturucuyla mücadeleye 9,5 milyar dolar ayrılmasına rağmen ABD halkının ruh halini değiştirici maddelere karşı olan ilgisi artarak devam etmiştir.⁴⁵⁵ Bush yönetiminin ilk yılında yapılan ankete göre halkın %64'ü uyuşturucuyu ülkenin yüzleştiği en büyük problem olarak görmüştür.⁴⁵⁶ Anketten elde edilen bu yüksek oran, 1989 yılında basında sürekli olarak gösterilen Latin Amerika'da uyuşturucu bağlantılı şiddet ve çatışma haberleri ve Eylül ayında Bush'un televizyonda yayınlanan konuşmasının sonrasında yapılmıştır. Başkan Bush, uyuşturucuyu ortadan kaldırmayı iç politikasının temel odağı haline getirmiştir. ABD'nin mücadelesi, uluslararası alanda da devam etmiş ve bu bağlamda Kolombiya'da 1989 Ağustos ayında neredeyse iç savaş düzeyine ulaşan çatışmaların şiddetlenmesinde ve aralık ayında Panama'nın işgal edilmesinde bu politikalar önemli bir rol oynamıştır. Eylül ayında, ulusal televizyonda yayınlanan konuşmasında Bush, "Bugün ulusumuzun karşı karşıya kaldığı en büyük iç tehdidin uyuşturucu olduğu konusunda hepimiz hemfikiriz... Bugün en ciddi sorunumuz kokain ve özellikle taş kokain" demiştir. Bu konuşmasında Bush, uyuşturucunun ülke içinde hâlâ büyük tehdit oluşturduğunu, diğer bir deyişle, acil önlem alınması gereken bir güvenlik meselesi olmaya devam ettiğini belirtmiştir. Ayrıca "hepimiz hemfikiriz" söylemi ile, halkın da bu konuda en az hükümet kadar endişeli olması gerektiğini vurgulamıştır. Bu konuşma ile Reagan döneminde uyuşturucuya karşı inşa edilmiş halk arasındaki ahlaki paniğin, Bush döneminde de canlı tutulmaya çalışıldığını söyleyebiliriz. Ayrıca en büyük iç tehditten bahsettikten sonra, en ciddi sorun olarak kokainin altını çizmesi, -ülke içindeki kullanıcıların yanı sıra- en büyük üreticilerden olan Kolombiya'da yaşanan gelişmeleri, ABD için önlem alınması gereken bir tehdit olarak görmesinden kaynaklanmaktadır.

Nisan 1986'da Reagan yönetimi tarafından imzalanan 221 sayılı Ulusal Güvenlik Kararı Direktifi (National Security Decision Directive -NSDD) ile uluslararası uyuşturucu ticaretini resmen ulusal güvenlik tehdidi olarak tanımlamıştır. Bu karar ile ABD, uyuşturucu kaçakçılığını

⁴⁵⁵ Miller ve Selma, 1994: 245.

⁴⁵⁶ "Poll Finds Most in U.S. Back Bush Strategy on Drugs", *New York Times*, 12.09.1989.

<https://www.nytimes.com/1989/09/12/us/poll-finds-most-in-us-back-bush-strategy-on-drugs.html> (erişim tarihi: 27.02.2025).

ulusal güvenliğe doğrudan bir tehdit olarak görmeye başlamış, böylece uyuşturucu politikasının uluslararası düzeyde güvenlik temelli bir yaklaşımla çerçevelemenin önünü açmıştır. Aynı zamanda bu yaklaşım, ileride gerçekleştirilebilecek askeri müdahalelerin meşru bir zemin kazanmasını kolaylaştırmıştır.⁴⁵⁷ NSDD 221 kararı, uluslararası uyuşturucu kaçakçılığıyla birlikte kırsal bölgelerdeki ayaklanmalar ve terörist faaliyetlerin bir arada görüldüğü ülkelerde, hükümetlerin istikrarının ciddi bir biçimde tehdit altında olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca, yolsuzluk nedeniyle uyuşturucuyla mücadelenin başarıya ulaşmasının güçleştiği belirtilmiştir. Karara göre, bu durum ABD'nin güvenliğini tehdit ettiği zaman, ABD'nin alacağı yaptırım kararları, yaptırımın uygulanacağı ülke kamuoyunda ABD karşıtı anlayışı beslemektedir.⁴⁵⁸

Bu karar ile ABD, özellikle uyuşturucu faaliyetlerinin yoğun olduğu üçüncü dünya ülkelerine gerek gördüğü taktirde yapılacak yaptırımları veya müdahaleleri haklı çıkarma amacı taşırken, oluşacak olumsuz kamuoyu anlayışında kendini sorumlu tutmamaktadır. Örneğin, bu karar, Başkan G. H.W. Bush'un bir zamanlar CIA'nın müttefiki olan Panama başkanı Manuel Noriega'nın, uluslararası uyuşturucu ticaretine karıştığı iddiasıyla, 1989'da Panama'yı işgal etmesini haklı çıkarmaya hizmet etmiştir.⁴⁵⁹ Sonuç olarak Bush yönetimi, uyuşturucu kaçakçılığını hem iç hem dış güvenliğe yönelik bir tehdit olarak görmeye devam etmiş ve bu bağlamda, ülke dışında bu konuya yönelik olağanüstü önlemleri, ABD karşıtı bir anlayışın oluşmasına zemin hazırlama ihtimalini göz ardı ederek sürdürmüştür. ABD, ülke içindeki güvenlikleştirme hamlelerinde, dinleyici kitle olarak halkın görüşünü göz önünde bulundururken, ülke dışındaki güvenlikleştirme hamlelerinde önlem alınacak veya müdahale edilecek ülkenin halkını ikna edilmesi gereken dinleyici kitle olarak görmemiştir. Bir başka deyişle, ABD'nin diğer ülkelere uyuşturucu ile savaş bağlamında yaptığı ve yapacağı müdahalelerde olumsuz etkilenilecek sivil halkı görmezden gelmiştir. Bu kapsamda, var olan bir sorunu engellemek için atılan güvenlik adımları, başka sorunların doğmasına yol açan bir çıkmaz oluşturmaktadır. Nadelmann'a göre, USDD – 221 kararı, ABD politikasında önemli bir değişime katkı sağlayarak uyuşturucuyla savaşı yapılacak uluslararası müdahaleler için temel bir ahlaki gerekçe olarak görmüş ve yol gösterici bir konu olarak, anti-komünizmin yerini almıştır.⁴⁶⁰

⁴⁵⁷ Teague, 2019: 809.

⁴⁵⁸ U.S. National Security Council, 1986: 1-5. NSDD 221 kararının giriş kısmında yer alan ifadelerde, ABD uluslararası uyuşturucu kaçakçılığını açıkça ulusal bir tehdit olarak nitelendirmiştir. “Küresel uyuşturucu kaçakçılığının genişleyen kapsamı, bugün bu uluslararası sorunun kolluk kuvvetleri ve halk sağlığı boyutlarına önemli bir boyut daha ekleyen ve ABD'nin ulusal güvenliğini tehdit eden bir durum yaratmıştır.” U.S. National Security Council, 1986: 1.

⁴⁵⁹ Teague, 2019: 809.

⁴⁶⁰ Nadelmann, 1993: 476.

Haziran 1990'da Bush Yönetimi, ONDCP öncülüğünde uyuşturucu ticaretini engellemek amacıyla Bolivya, Peru ve Kolombiya'yı hedef alan uluslararası bir strateji başlatmıştır. *And Girişimi (Andean Initiative)* olarak adlandırılan bu süreç, belirtilen ülkelerin uyuşturucu kaçakçılarının etki ve taktiklerine karşı daha iyi direnebilmeleri için ulusal kurumlarla birlikte siyasi ve ekonomik sistemlerini güçlendirmelerine yardımcı olmaya odaklanmıştır. Ayrıca yerel askeri ve kolluk kuvvetlerinin koka yetiştirilen kilit bölgeleri kontrol etme, uyuşturucu laboratuvarlarını dağıtma ve koka işlemede kullanılan öncül kimyasalların hareketini engelleme konusundaki etkinliğini arttırmayı amaçlamıştır. Buna ek olarak girişim, koka ekiminden uzaklaşmayı desteklemek adına yasal ekonomileri güçlendirmeyi ve çeşitlendirmeyi hedeflemiştir. Bu doğrultuda, ticaret engellerinin azaltılması ve yasal ihracatın teşvik edilmesi öngörülmüştür. Aynı zamanda, büyük kaçakçıların yakalanması ve ekonomik alternatiflerin desteklenmesi de girişimin öncelikleri arasındaydı. Bush yönetimi, bu girişimler kapsamında uyuşturucunun ABD için birincil güvenlik tehdidi olduğunu ileri sürerek, üç ülkeye yapılacak 2,2 milyar dolarlık ekonomik yardımı, askeri yardımın kabul edilmesi koşuluna bağlamıştır.⁴⁶¹

Bush yönetimi, Reagan yönetimi ile benzer anlayışta olmuş ve uyuşturucu kullanım sorununu kamu sağlığı ve sosyal bir mesele olarak çerçevelemekten ziyade bir suç olarak benimsemiştir. Bu tür bir bakış açısı, bu soruna yönelik çözümlerde istihdam oluşturma, eğitim programları ve uyuşturucu tedavisi gibi çözümler yerine kanuni yaptırımlara öncelik vermiştir. İkna edilmesi gereken dinleyici kitlesi de bu bakış açısına uyum göstermiş, ABD vatandaşları artan kanuni yaptırım önlemlerini, daha katı uygulamaları ve uyuşturucu suçları ile suçlananlar için medeni hakların erozyona uğramasını desteklemiştir. Örneğin, genel olarak çalışanların uyuşturucu testine tabi tutulmasının mahremiyete yönelik haksız bir saldırı olarak gören ABD vatandaşlarının oranı 1986'da %44 iken 1989'da %24'e gerilemiştir.⁴⁶²

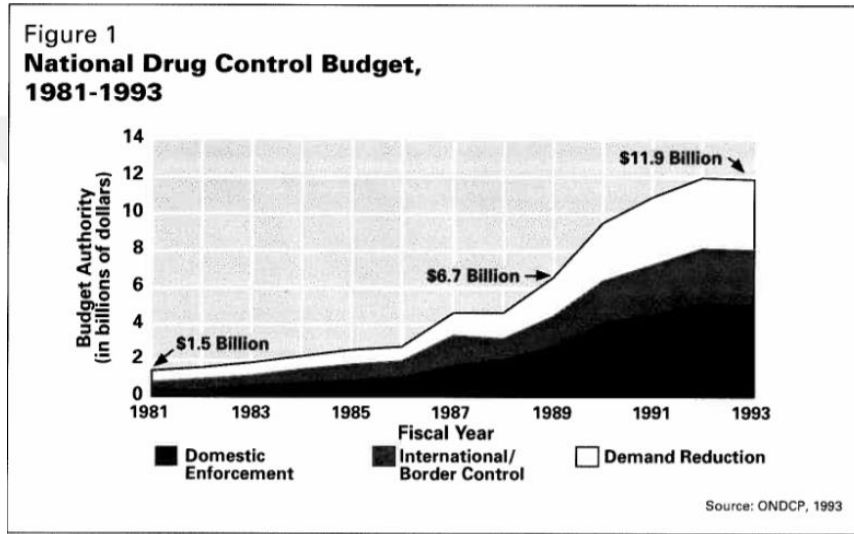
Bush yönetiminin son yılında yayımlanan 1993 Ulusal Uyuşturucu Kontrol Stratejisi (National Drug Control Strategy) raporu, ulusal bir uyuşturucu kontrolü için izlenilmesi gereken kriterleri belirtirken, diğer bir yandan Bush dönemi sırasında uyuşturucu kontrolünde elde edilen başarıları sıralayıp, gelecek hükümetlerinde bu savaşı sürdürmeleri için teşvik etmiştir. Rapora göre, uyuşturucu probleminin ana kaynağı kullanıcılar olduğu için bu durumdan sorumlu tutulmaları gerekmektedir. Ceza olarak sosyal haklarını kaybetmek, mahkeme kararıyla tedavi gibi uygulamalar raporun benimsemiş olduğu kararlardır. Bu

⁴⁶¹ Gamarra, 1990: 4.

⁴⁶² "Poll Finds Most in U.S. Back Bush Strategy on Drugs", *New York Times*, 12.09.1989.

<https://www.nytimes.com/1989/09/12/us/poll-finds-most-in-us-back-bush-strategy-on-drugs.html> (erişim tarihi: 28.02.2025).

yaklaşım, uyuşturucu kullanan bireyi tehdit olarak görürken alınan olağandışı önlemler (lisans kaybetme, üniversite ve iş için kredi vermeme vb.) sorunun çözümünden daha çok bireyin toplumdan dışlanmasına ve tedavinin zorlaşmasına yol açmıştır. Rapora göre, uyuşturucuyla savaşta etkili olabilmek için talep ve arzı kapsayan geniş ölçekte bir strateji uygulanmalı, kullanımı önleme uzun süreli bir yöntem olsa da bu yöntemin etkili bir şekilde yürütülmesi için madde kullanım bozukluğunu tedavi etmek ve arzı kısıtlamak gerekmektedir. Bu rapor, arz-talep üzerinden çok yönlü bir yaklaşımı öngörse de talebi oluşturan bireyleri cezalandırılması gereken kişiler olarak görmesi, bu çok yönlü politikanın daha çok kolluk güçleri ve ceza sistemi üzerinden güvenlik öncelikli bir bakış açısıyla şekillendiğini göstermektedir.⁴⁶³

Grafik 3.5. ABD Ulusal Uyuşturucu Kontrol Politikası Bütçesi, 1981-1993⁴⁶⁴

Grafik 3.5.'te yer alan ONDCP istatistiklerine göre Bush yönetimi, uyuşturucu sorununa yönelik bütçenin %70'ine yakınına arzı durdurmaya yönelik kolluk güçleri girişimlerine ayırmıştır. Bu yönelim, uyuşturucu tedavisi ve rehabilitasyonun göz ardı edildiğini savunan senatörlerin eleştirilerine yol açmıştır. 1991 yılına gelindiğinde Körfez Savaşı'nın başlamasından ötürü uyuşturucu konusu önemli oranda önemini yitirmiştir. Ancak, ilerleyen yıllarda da uyuşturucu politikalarında benzer anlayış devam etmiş ve arz uyuşturucu kontrolünde ana odak noktası haline gelmiştir.⁴⁶⁵ 1990'ların ortasına gelindiğinde Amerikan halkının yalnızca %6'si uyuşturucuyu ülkenin en önemli problemi olarak görmekteydi.⁴⁶⁶ Her ne kadar Bush'un, uyuşturucuyu halkın gözünde bir önemli bir problem olarak gösterme

⁴⁶³ Office of National Drug Control Policy, 1993: 4. <https://www.ojp.gov/pdffiles1/ondcp/140556.pdf> (erişim tarihi: 01.03.2025).

⁴⁶⁴ Office of National Drug Control Policy, 1993: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/ondcp/140556.pdf> (erişim tarihi: 01.03.2025).

⁴⁶⁵ Moses, 2024: 178.

⁴⁶⁶ <https://bjs.ojp.gov/drugs-and-crime-facts/public-opinion-about-drugs> (erişim tarihi: 02.03.2025).

girişimleri olsa bile, halkın odak noktası başka önemli sorunlara kaymış ve uyuşturucuya karşı olan ahlaki panik yatışmıştır.⁴⁶⁷

2.5. Bill Clinton Dönemi Uyuşturucunun Güvenlikleştirilmesi ve Kolombiya Planı

1992 seçimlerine gelindiğinde halkın uyuşturucu sorununa olan ilgisi önemli ölçüde azalmıştır. Yeni Başkan Bill Clinton göreve başlama konuşmasında uyuşturucu konusunu ele almamıştır ve ilerleyen üç ay boyunca da bu konu gündemde pek yer almamıştır. Nihayet konu uyuşturucu kontrolüyle ilgili çalışmalara gelince, Clinton'un başlangıçtaki eğilimi ülke içinde hukukun uygulanması ve talebin düşürülmesine yönelik olmuştur.⁴⁶⁸

Seçim kampanyası sırasında da Clinton, uyuşturucu sorununa yönelik talebi azaltma tedavi ve rehabilitasyona olan inancını sürekli olarak tekrarlamıştır. Clinton, öncelikle cezalandırıcı yöntemlere odaklanan uyuşturucu politikalarını sorunlu görmüştür. Clinton döneminin başlangıcında ABD hükümeti verileri 2,77 milyon madde kullanım bozukluğuna sahip birey olduğunu belirtirken (alkol ve tütün kullanım bozukluğu hariç) tedavi merkezlerinde rehabilitasyon için 600.000 yer olduğu belirtilmiştir.⁴⁶⁹ Tedavi talebine yönelik kaynaklardaki bu yetersizlik Clinton'un ilk yıllarında odak noktası olmuş ve tedavi ağırlıklı bir anlayış benimsediğini savunmuştur. İlk yılında Clinton, uyuşturucu ile mücadele politikaları için 13 milyar dolar bütçe ayırmıştır. Bu bütçe şimdiye kadar uyuşturucu politikaları için ayrılan en yüksek bütçe olmuştur.⁴⁷⁰ Bu bütçenin 8,30 milyarı kolluk güçleri ve yasaklama çalışmalarına ayrılırken 4,74 milyar dolarının tedavi ve önleme çalışmalarına ayrılması, Clinton yönetiminin de uyuşturucu politikalarına yönelik bütçe dağılımının, oransal olarak önceki başkanların bütçe dağılımı ile benzerlik gösterdiğini ortaya koymuştur.⁴⁷¹ Bütçenin bu şekilde paylaşılması Clinton yönetiminin, uyuşturucu sorununu güvenliğe karşı bir tehdit olarak gören anlayışın devam ettiğini göstermektedir. Aslında Clinton yönetimi uyuşturucu ile mücadele için yüksek bütçeler ayırmış olsa da yeni uyuşturucu politikaları geliştirme hususunda isteksiz kalmıştır. Örneğin göreve geldiği ilk yıllar ONDCP çalışanlarının sayısını 147'den 25'e düşürmüştür.⁴⁷² Ancak, Clinton suçlara karşı yumuşak bir başkan izlenimi oluşturmak istememiş ve bu doğrultuda 1994 yılında Şiddet Suçları Kontrolü ve Kanun Uygulama Yasası'nı (Violent Crime

⁴⁶⁷ Hawdon, 2001: 432.

⁴⁶⁸ Moses, 2024: 101.

⁴⁶⁹ Office of National Drug Control Policy, 1992: 58. <https://www.ojp.gov/pdffiles1/ondcp/134372.pdf> (erişim tarihi: 02.03.2025).

⁴⁷⁰ "Clinton Continues Old Drug Policies", *The New York Times*, 12.04.1993.

<https://www.nytimes.com/1993/04/12/nyregion/clinton-continues-old-drug-policies.html> (erişim tarihi: 02.03.2025).

⁴⁷¹ Gorman, 1993: 369.

⁴⁷² Gorman, 1993:370.

Control and Law Enforcement Act of 1994) imzalamıştır. Bu yasa, uyuşturucu suçlarının ceza oranlarını ve ölüm cezalarını genişletmiştir. Örneğin, okul yakınında uyuşturucu satanlar, uyuşturucu dağıtımında çocukları kullananlar, çocuklara uyuşturucu satanlar veya daha önce uyuşturucu suçundan 5 yıl ceza aldıktan sonra tekrar ciddi uyuşturucu suçu işleyenler bu yasa ile ölüm cezası alabilmektedir.

Seçim kampanyaları sırasında uyuşturucuya yönelik tedavi yöntemini savunan Clinton, başkan olduktan sonraki ilk aylardan sonra, bu söylemini değiştirmiş ve uyuşturucuya karşı savaş yöntemini benimsemiştir.⁴⁷³ Clinton her ne kadar ilerici bir lider olarak görülse bile, 1986 Uyuşturucu Karşısı Yasasındaki taş kokain ile toz kokain arasındaki 100:1 oranındaki ceza farkını düzeltme fırsatına sahip olmasına rağmen karşılaşacağı siyasi tepkiyi hesaba katarak mevcut yasayı sürdürmeyi tercih etmiştir.⁴⁷⁴ 1994 Yasası, *Üç Suç Yasası (Three Strikes and You're Out Law)*⁴⁷⁵ olarak da bilinmektedir. Bu yasa, şiddet içermeyen ciddi uyuşturucu suçlularına zorunlu ömür boyu hapis cezası alma ihtimalini doğurmuştur.⁴⁷⁶ Clinton yönetimi, eyalet ve yerel kolluk güçlerinin yanı sıra cezaevlerinin artışı desteklemek üzere *Suç Güven Fonu* aracılığıyla 30,2 milyar dolar tahsis etmiştir. Yasa ayrıca bazı davalarda yaş eşiğini düşürerek çocukların yetişkin olarak yargılanmasına olanak sağlamıştır ve sokaklardaki polis memuru sayısına 100.000 polis takviyesi yapılması için bütçe sağlamıştır.⁴⁷⁷ Clinton, bu yeni yasayla ilgili görüşlerini Kongre kürsüsünde şu şekilde dile getirmiştir:

“Bu yasa tasarısı kanunlaştığında, ülkenin kanunu olacak; bir kolluk görevlisini öldürmenin cezası ölüm olacak; önemli bir cezanın daha kesin olacağını söyleyebileceğimiz araçlara sahip olacağız. Federal iş gücünü yıllar içinde 270,000 pozisyon azaltarak son 30 yılın en düşük seviyesine indireceğiz ve tüm bu parayı bu suç tasarısını ödemek için kullanacağız. Tasarruflar sokaklara 100,000 polis memuru yerleştirmek için kullanılacak, bu da yüzde 20'lik bir artış demek. Bu para 100,000 şiddet suçlusunu sokaklardan uzak tutacak hapishaneler inşa etmek için kullanılacaktır.”⁴⁷⁸

⁴⁷³ Cummings ve Ramirez, 2022: 474.

⁴⁷⁴ Sirin, 2011: 94.

⁴⁷⁵ 1994 Üç Suç Yasası herhangi bir ağır suçtan üçüncü kez hüküm giyen bir kişinin ömür boyu hapse çarptırılmasını öngören yasadır. Ancak, bu yasa eyaletten eyalete farklı uygulandığı için iki kere ciddi suçlardan hüküm giymiş birisi, üçüncü suçu ufak miktarlarda uyuşturucu bulundurma bile olsa ömür boyu hapisle yargılanabilmiştir. Kaynak: U.S. National Institute of Justice. (1997). *Three Strikes and You're Out: A Review of State Legislation. (Rapor No: 165369)*. U.S. Department of Justice. Washington.

⁴⁷⁶ U.S. Congress, 1994: 1982-83. <https://www.govinfo.gov/content/pkg/STATUTE-108/pdf/STATUTE-108-Pg1796.pdf#page=1> (erişim tarihi: 03.03.2025).

⁴⁷⁷ Murch, 2016: <https://newrepublic.com/article/129433/clintons-war-drugs-black-lives-didnt-matter> (erişim tarihi: 03.03.2025).

⁴⁷⁸ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-signing-the-violent-crime-control-and-law-enforcement-act-1994> (erişim tarihi: 24.04.2025).

1980 ve 90'lardaki Reagan, Bush ve Clinton yönetimleri boyunca, yeni zorunlu asgari cezalar getiren, uyuşturucuyla ilgili suç işleyen bireyin kendisine ve ailesine kamu konutu verilmesini engelleyen, ölüm cezası gerektiren suçların listesini genişleten ve şartlı tahliyeye ciddi kısıtlamalar getiren yeni yasalar çıkartılmıştır. Sonuç olarak, uyuşturucu kullanıcıları, Afrikalı Amerikalılar, Latinler ve yoksullar içindeki savunmasız nüfus bu yasalardan orantısız bir şekilde etkilenmiş ve bu kesim kendilerini uzun süreli hapis cezaları, kalıcı sosyal ve ekonomik dışlanmanın içinde bulmuşlardır. Beyaz kesim en çok uyuşturucu kullanan kesim olmasına rağmen⁴⁷⁹ hapis cezalarında oransal olarak diğer kesimler kadar artış göstermemiştir. Uyuşturucuya karşı savaş Reagan döneminde ün kazanmış olsa da eyalet ve federal hapishanelerindeki uyuşturucu bağlantılı hapsedilen nüfus Clinton döneminde benzersiz bir artış göstermiştir. Clinton'un iki döneminin sonunda, ABD hapishane nüfusu yaklaşık 1,3 milyondan 2 milyona yükselmiştir.⁴⁸⁰

Clinton döneminde de uyuşturucunun güvenlikleştirilmesine devam edilmiş, sorunun çözümü hususunda tedavi ve rehabilitasyon ikinci sırada kalmaya devam ederken, güvenlik önlemlerini arttıran ve cezacı yaklaşımı benimseyen politikalar birincil önemini korumuştur. Uyuşturucu problemine karşı, dinleyici kitlesi olarak kamuoyunun ilgisi bu dönemde gerilemiş, ancak uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi başarıyla sağlandığı için artık bu sorun ceza sisteminin müdahalesine gerektirecek bir suç haline gelmiştir.

1999 yılında Clinton yönetimi, Kolombiya hükümetine kokain üretimi ve kaçakçılığıyla mücadeleyle yönelik *acil yardım paketi* adı altında -daha sonra *Kolombiya Planı (Plan Colombia)*⁴⁸¹ olarak değiştirilmiş- başlangıçta iki yıl için tasarlanmış olan 1,6 milyar dolarlık bir bütçe ayırmıştır.⁴⁸² Bu planın asıl amacı, kokain kaçakçılığının engellenmesi, koka bitkilerinin geniş çaplı ilaçlanması, askeri kapasitenin genişletilmesi ve koka yetiştiricilerinin alternatif tarım ürünleri sunularak koka tarımından uzaklaştırılması olmuştur.⁴⁸³ Güney Kolombiya'da FARC'ın güçlü olduğu bölgelerde artan koka yetiştiriciliği nedeniyle, bu planın ilk iki yılı için ayrılan 1,6 milyar doların %80'lik kısmı askeri ve kolluk kuvvetlerinin

⁴⁷⁹ National Criminal Justice Reference Service, 1992: 5. Bu rapor, 1992 yılında ABD Adalet Programları Ofisinin (U.S Office of Justice Programs) bünyesindeki Ulusal Ceza Adaleti Referans Servisi (National Criminal Justice Reference Service) katkılarıyla hazırlanmıştır. Bkz; <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Photocopy/143056NCJRS.pdf> (erişim tarihi: 25.02.2025).

⁴⁸⁰ Kang-Brown vd., 2021: 1. Ayrıca bkz; "The Clintons' War on Drugs: When Black Lives Didn't Matter", *The New Republic*, 09.02.2016. <https://newrepublic.com/article/129433/clintons-war-drugs-black-lives-didnt-matter> (erişim tarihi: 03.03.2025).

⁴⁸¹ Görünürde Kolombiyalıları ait bir fikir olarak görülen bu planın, aslında ABD hükümeti tarafından tasarlandıktan sonra Kolombiyalıları verildiği, ABD yetkililerin isteksizce de olsa kabul ettiği bir gerçektir. Planın İspanyolca bir versiyonunun İngilizce kopyasından çok daha sonraları hazırlanmış olması bu söylemi kanıtlar nitelikte olmuştur. Crandall, 2002: 163.

⁴⁸² Chomsky, 2000: 1.

⁴⁸³ Efimocva, 2020: 8.

güçlendirilmesi amacıyla kullanılmıştır. Bu bütçenin önemli bir kısmı helikopter tedariği, anti-narkotik askerlerinin eğitimi, *yok etme ve engelleme (interdiction)* hareketleri için askeri destek ve benzeri askeri merkezli harcamalara gitmiştir.⁴⁸⁴

Her ne kadar, Kolombiya Planı Clinton döneminde duyurulmuş olsa da planın uygulanmaya başlanması bir sonraki Başkan George Walker Bush döneminde gerçekleşmeye başlamıştır. Clinton'un ekibi, Bush'un bütçe harcamalarının Kolombiya ile bağlantılı bölümlerinin ana hatlarını önceden belirlemişti. Kolombiya'ya iki özel narkotikle mücadele taburunun konuşlandırılması ve 60 helikopterin gönderilmesiyle beraber plan uygulamaya konulmuştur.⁴⁸⁵

11 Eylül saldırılarından önce Plan Kolombiya'nın odak noktası ağırlıklı olarak uyuşturucu ile mücadele gibi görünürken, saldırılardan sonraki süreçte FARC başta olmak üzere sol görüşlü örgütler ve bu örgütlerin geçim kaynağı olarak gösterilen uyuşturucu, mücadelenin merkezine konulmuştur. Şubat 2002'de Kolombiya hükümetiyle FARC arasındaki barış görüşmelerinin olumsuz sonuçlanmasının ardından, G. W. Bush, Kolombiya'ya yapılan yardımın terörle mücadelede kullanılması için Kongre'den yetki talep etmiştir. Sonuç olarak, 11 Eylül saldırılarından sonra Kolombiya'da ABD destekli yürütülen mücadele, uyuşturucu ve sol görüşlü isyancı grupları içine alacak şekilde genişletilmiştir.⁴⁸⁶

ABD, Kolombiya'yı oluşturan yeni güvenlik merkezli anlayış kapsamında, destekleme sözü vermesinin yanı sıra, Kolombiya'ya mali desteğini de arttırmıştır. Ancak, bu kaynakların paylaşımı büyük ölçüde askeri operasyonlara ve uyuşturucu karşıtı girişimlere yöneltilmiştir. Öte taraftan, Kolombiya'nın kurumlarının güçlendirilmesine veya yolsuzluk ve hükümetin şeffaf olmaması gibi daha derin yapısal sorunların ele alınmasına görece daha az önem verilmiştir.

⁴⁸⁴ Másmela ve Tickner, 2017: 299.

⁴⁸⁵ Crandall, 2002: 168.

⁴⁸⁶ Másmela & Tickner, 2017: 299-300.

Tablo 3.1. ABD'nin Kolombiya Planı Kapsamında Sağladığı Mali Destek 2000-2013⁴⁸⁷

	ACI/ACP	ESF	FMF	IMET	INCLE	NADR	Air Wing	DOD	Total
FY2000	60.1	—	—	—	—	—	38.0	128.5	226.6
P.L. 106-246	832.0	—	—	—	—	—	—	100.7	932.7
FY2001	48.0	—	—	—	—	—	38.0	190.2	276.2
FY2002	379.9 ^a	—	—	—	—	25.0	38.2	117.3	560.4
FY2003	580.2 ^b	—	17.1	1.2	—	3.3	41.5	164.8	808.1
FY2004	473.9	—	98.5	1.7	—	.2	45.0	178.2	797.5
FY2005	462.8	—	99.2	1.7	—	5.1	45.0	155.3	769.1
FY2006	464.8	—	89.1	1.7	—	—	45.0	140.5	741.1
FY2007	465.0	—	85.5	1.6	—	4.1	37.0	129.4	722.6
FY2008	244.6	194.4	55.1	1.4	41.9	3.7	39.0	119.9	700.0
FY2009	230.1	196.5	53.0	1.4	45.0	3.2	12.4	127.9	669.5
FY2010	c	201.8	55.0	1.7	243.9	4.8	12.9	129.4	649.5
FY2011	—	184.4	47.9	1.7	204.0	4.8	3.6	110.4	556.8
FY2012 (est)	—	179.0	37.0	1.7	160.6	4.8	8.3	97.9	489.3
FY2013 (req)	—	155.0	30.0	1.6	142.0	3.3	N.A.	85.6	417.5
Total	4,241.4	1,111.1	667.4	17.4	837.4	62.3	403.9	1,976.0	9,316.9

Tablo 3.1.'e göre ABD 2000-2013 yılları arasında, Kolombiya Planı kapsamında ülkeye 9 milyar doların üstünde maddi destek sağlamıştır. Plan, ABD önderliğinde geliştirilmiş olmasına rağmen dönemin Kolombiya başkanı Andrés Pastrana, bu planı kendi fikri olarak tanıtmıştır. Başlangıçta Pastrana, bu planın bütçesini ekonomiyi iyileştirmek, sosyal kalkındırmayı sağlamak, koka ekimini durdurmak ve barışı tahsis etmek için kullanmayı amaçlamıştır.⁴⁸⁸ Ancak, ABD baskısı ve Kolombiya'daki siyasi elitlerin silahlı gerilla gruplarına yönelik ağır basan savaş isteği, bu planın işleyişini koka mahsullerinin imhası, Kolombiya ordusunun ve polislerinin eğitilmesi ve isyan hareketlerinin bastırılmasını hedefleyen bir sürece dönüştürmüştür.⁴⁸⁹

Pastrana'dan sonra göreve gelen ve aşırı sağcı olarak bilinen Álvaro Uribe, solcu gerilla gruplarının, suç örgütlerinin ve bunların ana gelir kaynağı olan kokain ticaretinin azaltılmasını başkanlık döneminin politikası haline getirmiştir. Bununla beraber, koka ekimini azaltma,

⁴⁸⁷ Congressional Research Service, 2012: 38. ABD Savunma Bakanlığı'na ayrılan bütçe hariç tutulduğunda -ki Savunma Bakanlığı yıl boyunca değişen önceliklere göre kaynakları yeniden tahsis etme hakkına sahipti- desteğin asıl miktarı 7,34 milyar dolardır. Kısaltmaların açılımı: FY: Fiscal Year (Mali Yılı); Est: Estimated (Tahmini); Req: Required (İstenen); ACI/ACP: Andean Counterdrug Initiative/Andean Counterdrug Program (Andean Uyuşturucuyla Mücadele Girişimi/Andean Uyuşturucuyla Mücadele Programı); ESF: Economic Support Fund (Ekonomik Destek Fonu); FMF: Foreign Military Financing (Dış Askeri Finansman); IMET: International Military Education and Training (Uluslararası Askeri Eğitim ve Öğretim); INCLE: International Narcotics Control and Law Enforcement (Uluslararası Narkotik Kontrol ve Kolluk Kuvvetleri); NADR: Non proliferation, Anti-terrorism, Demining and Related Programs (Silahsızlanma, Anti-terörizm, Mayın Temizleme ve İlgili Programlar); Air Wing: Havadan İlaçlama Programı; DOD: Department of Defense (Savunma Bakanlığı).

⁴⁸⁸ Crandall, 2002: 163.

⁴⁸⁹ Franz, 2016: 564.

kokain laboratuvarlarını yok etme, kokain kaçakçılığını önleme ve FARC ile silahlı mücadele bu politikanın unsurları olmuştur.⁴⁹⁰

Kolombiya Planı kapsamında, koka ekimiyle ilgili uygulanan farklı yöntemler arasında havadan ilaçlama yöntemi en tartışmalı önlemlerden biri olarak kabul edilmektedir. Havadan ilaçlama sırasında, pilotun kokayla birlikte köylülerin gıda ve geçim kaynağı olan yasal mahsulleri de ilaçlaması, biyoçeşitliliğe zarar verilmesi ve bölge halkının sağlığının olumsuz etkilenmesi gibi nedenler, bu yöntemi tartışmalı kılmıştır. Ayrıca, bir yerde yok edilen koka mahsullerinin üretiminin başka bölgelerde ve ülkelerde artış göstermesi, koka bitkisinin ilaçlamaya dirençli bir bitki olması ve ilaçlanan kısmın yetiştiriciler tarafından kesilip mahsulün kurtarılması gibi sebepler nedeniyle, havadan ilaçlama yöntemi geçici bir çözümden öteye gidememiştir.⁴⁹¹ Koka yetiştiriciliğinin bölge halkı tarafından sürdürülmesinin başlıca nedeni, portakal ve kahve gibi yasal mahsullerin geçimlerini sağlamada yetersiz kalması, yeterli olduğu varsayılan durumda ise kırsal alanlarda yaşayan yetiştiricilerin gerekli ulaşım altyapısına erişememeleridir.⁴⁹² Oysaki, koka için böyle bir endişeleri bulunmamaktadır. Çünkü alıcılar, ürünün yetiştirildiği bölgelere direkt ulaşarak, üreticinin pazara erişim ihtiyacını ortadan kaldırmaktadır.

Uribe döneminde Kolombiya Planı, giderek askeri bir strateji halini almaya başlamıştır. FARC ve kokain hususunda ABD ile ortak bir anlayış benimseyen Uribe döneminde, havadan ilaçlama uygulamaları, FARC ile süregelen çatışmalar ve Kolombiya ordusu ile paramiliter gruplar arasındaki yakın ilişkiler gibi unsurların bir araya gelmesi en çok sivil halkı etkilenmiştir.⁴⁹³ Uribe döneminde, koka yetiştiriciliğinde ve kokain üretiminde azalma yaşansa dahi, Kolombiya dünyanın en büyük kokain üreticisi olmaya devam etmiştir. Bunun yanı sıra, cinayet ve adam kaçırma sayılarında azalma yaşanmasına rağmen Uribe döneminde *sahte pozitiflik (false positives)* skandalı olarak geçen olaylar kapsamında, 2004-2008 yılları arasında 3000 sivil ordu tarafından yargısız infaz edilerek öldürülmüştür. Köylü, çiftçi ve ekonomik

⁴⁹⁰ Masmela & Tickner, 2017: 301., Rosen, 2021: 25., Ryder, 2020: 10.

⁴⁹¹ Rosen, 2021: 25-26.

⁴⁹² “2015 yılında Devlet Başkanı Santos, Dünya Sağlık Örgütü’nün koka ilaçlamasında kullanılan başlıca madde olan glifosatın kansere yol açabileceğine dair bulgularının ardından havadan ilaçlama programlarını askıya aldı” (Rosen, 2021: 32.). Kolombiya Planı’nın uygulamaya sokulmasını takiben sadece iki sene içerisinde havadan ilaçlamayla bağlantılı olarak 75,000 kişi başka bölgelere göç etmek zorunda kalmıştır. Kaynak: United Nations Office on Drugs and Crime. (2005). *COLOMBIA Coca Cultivation Survey. (Rapor No: -)*. UNODC, Vienna.

⁴⁹³ “Paramiliter, bir ülkenin resmi askeri yapısı dışında faaliyet gösteren grup veya örgüttür. Paramiliterler tipik olarak askeri örgütleri örnek alırlar ve benzer eğitim ve ekipmana sahip olabilirler. Bu grupların genellikle siyasi veya ideolojik amaçları vardır ve kontrgerilla, terörle mücadele veya iç güvenlik gibi faaliyetlerde yer alabilirler” Kaynak: <https://www.britannica.com/topic/paramilitary-armed-force> (erişim tarihi: 26.04.2025).

durumu kötü olan insanlardan oluşan bu kişiler daha sonra FARC üniforması giydirilip çatışma sırasında öldürülmüş gibi gösterilmiştir.⁴⁹⁴

Kolombiya Planı ile güçlenen Kolombiya ordusunun, FARC'ın hâkim olduğu bölgelerde yürüttüğü yoğun çatışmalar, örgütün giderek zayıflamasına yol açmış; çatışmaların şiddetlenmesi ve iç göçlerin artması, FARC'a olan halk desteğinin azalmasına neden olmuştur.⁴⁹⁵ Nihayetinde örgüt ile Kolombiya hükümeti arasında 2016 yılında barış anlaşması imzalanmış ve örgütün silah bırakması sağlanmıştır. Sonuç olarak, uyuşturucuya karşı savaş ve bunun ABD-Kolombiya ilişkilerine olan etkisine dair yapılan değerlendirmelere göre; Kolombiya Planı; koka ekimi, kokain üretimi ve üretilen kokainin ABD'ye girişini azaltma konusunda az bir başarı oranına sahip olmasına karşın, ülkede güvenliğin artırılması ve silahlı grupların zayıflatılması konusunda nispeten daha fazla başarı göstermiştir.⁴⁹⁶ Ancak, bu süreçte yaşanan insan hakları ihlalleri, havadan ilaçlamanın yarattığı çevresel, ekonomik ve sosyal zarar, FARC'ın dağılmasından sonra daha da güçlenen küçük silahlı grupların kokain ticaretini devam ettirmesi ve başlangıçta planı destekleyen şirketlerin olası çıkarları Kolombiya Planı'nın varlığını ve başarısını sorgular hale getirmiştir.⁴⁹⁷

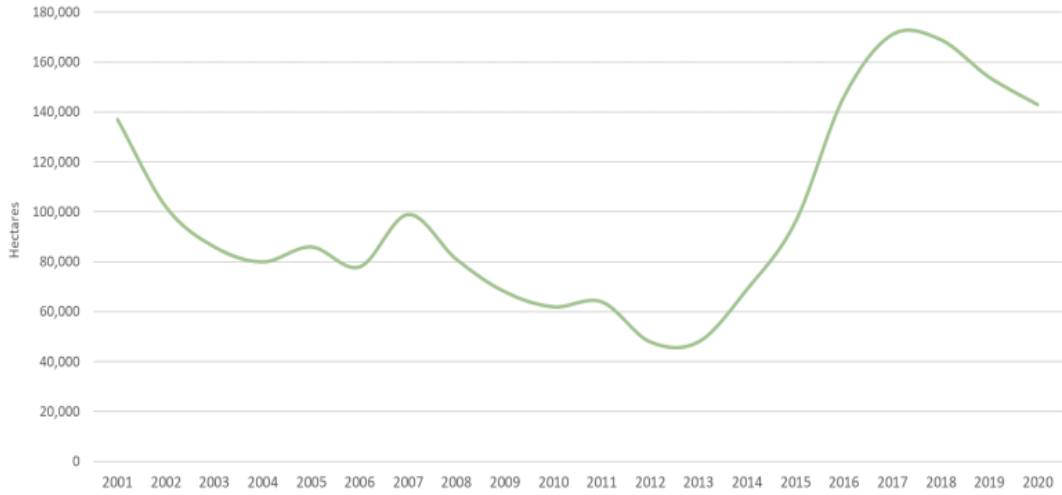
⁴⁹⁴ Rosen, 2021: 26-27., Franz, 2016: 585. Ayrıca bkz;

<https://data.worldbank.org/indicator/VC.IHR.PSRC.P5?end=2021&locations=CO&start=1990&view=chart> (erişim tarihi: 27.04.2025). BBC'nin haberine göre, 2002 ve 2008 yılları arasında ordu, 6.402 sivil öldürmüştür. Kaynak: "False positives: Colombian army apologises for killing civilians", *BBC*, 04.10.2023. Kolombiya ordusu, FARC gibi gerilla gruplarına karşı mücadelede başarı göstermesi için yoğun baskı altındaydı. Başarıyı ölçmek için kullanılan ana ölçütlerden biri, ölü geçirilen FARC askerlerinin sayısıydı. Askerler, ölü geçirdiği gerillalar karşılığında, ek ücret, tatil, terfi gibi imkanlarla teşvik edilmiştir. Bazı askerler bu imkanlara erişebilmek adına, kaçırdıkları veya iş bulma vaadiyle kandırıp kırsal yerlere götürdükleri sivilleri burada öldürerek daha sonra öldürülenleri düşman askerler olarak rapor etmiştir. Kaynak: Human Rights Watch. (2015). *On their watch: Evidence of senior army officers' responsibility for false positive killings in Colombia*. (Rapor No: -). Human Rights Watch. New York. <https://www.hrw.org/report/2015/06/24/their-watch/evidence-senior-army-officers-responsibility-false-positive-killings> (erişim tarihi: 15.05.2025).

⁴⁹⁵ Rosen, 2021: 31.

⁴⁹⁶ Másmela & Tickner, 2017: 304-305.

⁴⁹⁷ "1996 yılında, ABD Kongresi'nin Plan Kolombiya'yı kabul etmesinden dört yıl önce, ABD-Kolombiya İş Ortaklığı kuruldu. Kolombiya'da çıkarları olan büyük ABD şirketlerini temsil eden bu kuruluş, kaynak zengini And ülkesine ABD müdahalesini savunan iyi finanse edilmiş bir lobi kampanyasına öncülük etti. İş Ortaklığı'nda yer alan şirketler arasında Occidental Petroleum, Enron, Texaco ve British Petroleum de vardı. Plan Colombia'nın kabulünden sadece aylar önce yayınlanan bir araştırma, Kolombiya'nın Putumayo bölgesinde ticari açıdan uygun, ancak henüz kullanılmamış birkaç petrol sahasının varlığını ortaya koydu. Aynı bölgenin aynı zamanda en yüksek düzeyde paramiliter şiddete ve en yoğun hava ilaçlama operasyonlarına sahne olması, ülkenin kaynak zenginliği ile ABD müdahalesine bağlı güvenlik dinamikleri arasındaki potansiyel bağlantıyı vurgulamaktadır." Kaynak: Council on Hemispheric Affairs. (2013). "The U.S. War on Communism, Drugs, and Terrorism in Colombia". *COHA*. <https://coha.org/the-u-s-war-on-communism-drugs-and-terrorism-in-colombia/> (erişim tarihi: 26.04.2025).

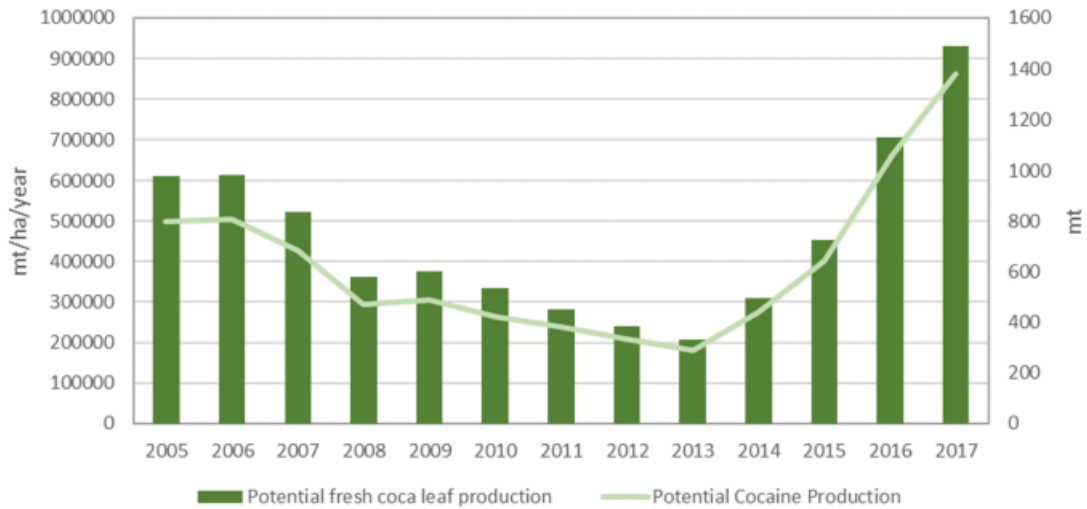

Grafik 3.6. Koka Ekimi Yapılan Alan 2001-2020⁴⁹⁸

UNODC 2020 verilerinin yer aldığı Grafik 3.6., koka ekiminin Kolombiya Planı'nı kapsayan yıllar arasında düşüş eğiliminde olduğunu göstermektedir. Planın aktif olduğu 2001-2013 yılları arasında koka ekiminde yaklaşık %70 bir düşüş gözlemlenmiştir. Ancak 2013'ten sonra koka ekimi tekrar artış göstermiş ve 2016 yılından sonra rekor seviyelere ulaşarak, planın uygulanmadan önceki seviyelerinin de üstüne çıkmıştır.

Kolombiya Planı kapsamındaki askeri ağırlıklı stratejiler koka ekimini geçici bir şekilde azaltmış olsa da kırsal yoksulluk, devlet varlığının eksikliği ve sınırlı ekonomik alternatifler gibi faktörlerin varlığı, bölge halkının koka yetiştiriciliğini sürdürmesine neden olmuştur. Dolayısıyla, koka ekimini durdurmada askeri merkezli yaklaşımın başarısı kırılgan ve yetersiz olmuştur. Ayrıca 2016 yılında, FARC'ın Kolombiya hükümetiyle barış anlaşması imzalamasından sonra, FARC'ın kontrol ettiği ve koka ekiminin yoğun olduğu bölgelerde oluşan güç boşluğunun devlet tarafından doldurulamamış olması da bu artışın nedenlerinde biri olarak gösterilebilir.

⁴⁹⁸ UNODC, 2021: 2. [UNODC 2021](#) (erişim tarihi: 27.04.2025).

Grafik 3.7. Olası taze koka yaprağı üretimi ve olası kokain üretimi, 2005-2017⁴⁹⁹

UNODC 2017 raporundan alınan Grafik 3.7., Kolombiya Planı'nın etkin olduğu 2005 ve 2012 yılları arasında muhtemel kokain üretiminde azalma olduğunu göstermektedir. Ancak planın sona ermesinden sonraki yıllarda muhtemel kokain üretimi keskin bir artış göstermiştir. Kolombiya planı döneminde uygulanan yok etme stratejileri, yetiştiricilerin farklı yöntemler geliştirerek koka ekimine devam etmelerine yol açmıştır. Örneğin bu yöntemler sonucunda, hektar başına üretilen kokain miktarı 2000 yılında 4,2 kilogram iken 2006'da 7,8 kilografa yükselmiştir. Bu veriler ışığında, arzı ortadan kaldırmada askeri merkezli bir anlayışa ağırlık veren yöntemlerin kalıcı bir çözüm üretmede yetersiz kaldığı görülmektedir. Aksine uygulanan yok etme yöntemleri, çiftçileri yeni stratejiler bulma arayışına iterek, koka yetiştiriciliğini daha profesyonel ve dirençli hale getirmiştir. Başlangıçta plan kapsamında oluşturulan; koka yetiştiriciliğini ve kokain üretimini azaltma, çiftçilere alternatif üretim imkanları sunma, Kolombiya devletini güçlendirme, ekonomik ve sosyal kalkınmayı iyileştirme gibi hedeflerin tamamında yetersiz sonuçlar elde edilmiştir. Öte yandan plan, yürütülen askeri operasyonlar başta olmak üzere farklı nedenlerden dolayı yerinden edilen veya göç etmek durumunda kalan insanlar; paramiliter örgütler, Kolombiya ordusu ve FARC'ın karışmış olduğu insan hakları ihlalleri; havadan ilaçlama nedeniyle çevrenin, hayvanların ve insanların zarar görmesi; Kolombiya hükümetinin paramiliter örgütlerle bağı ve yolsuzluk iddiaları gibi bir dizi olumsuz sonuçların yaşanmasına sebep olmuştur. Günümüzde Kolombiya'da ülke içinde yerinden edilen insanların sayısı 7 milyona ulaştı. Bu sayının 1,4 milyonu 2016 Barış Anlaşması'ndan sonra meydana gelmiştir.⁵⁰⁰ Bu durum, barış olmasına rağmen ülkedeki karışıklıkların devam

⁴⁹⁹ UNODC, 2018:4. [UNODC 2018](#) (erişim tarihi: 27.04.2025). Not: Koyu yeşil olası taze koka yaprağını temsil etmekte, açık yeşil ise olası kokain üretimini temsil etmektedir. Mt: Metrik ton; ha: hektar; year: yıl.

⁵⁰⁰ [UNHCR](#) (erişim tarihi: 27.04.2025).

ettiğinin bir göstergesidir. Dünya Bankası verilerine göre, 2000-2013 yılları arasında Kolombiya’da 250.000 cinayet işlenmiştir.⁵⁰¹ Bu sayıların birçoğu, uyuşturucu ile doğrudan veya dolaylı bağlantılı ölümler olmaktadır.⁵⁰²

Uyuşturucuyla mücadelede askeri taktikler ve ekipmanlarla hareket etme, ABD’nin ülke dışında olduğu kadar ülke içinde de desteklediği bir yönetime dönüşmüştür. Başkan Reagan ve Bush döneminde artış gösteren ve Clinton döneminde devam eden uyuşturucuya karşı askeri merkezli yaklaşımlar, ani polis baskınları, tam donanımlı özel timlerin operasyonlarıyla, ülke içinde de varlığını göstermeye başlamıştır. 1960’ta rehine kurtarma ve terörle mücadeleye yönelik kurulan *Özel Silahlar ve Taktikler Birimi (Special Weapons and Tactics – SWAT)* gibi paramiliter tarzda hareket eden birimlerin giderek artan bir biçimde uyuşturucu ihbarlarında kullanılması buna bir örnektir. 1960’larda sadece ülkenin birkaç yerinde bulunan SWAT timleri, 1990’ların sonlarına gelindiğinde 50.000 ve üzeri nüfusa sahip şehirlerin %89’unda bulunmaktaydı.⁵⁰³

SWAT timleri, koçbaşı kullanarak ev baskını yapmak, yakındaki kişileri geçici bir şekilde kör ve sağır eden flaş bombası atmak ve evdeki herkesi en kısa sürede etkisiz hale getirmek için eğitilen birimlerdir. Başlarda rehine kurtarma ve terörle bağlantılı üst düzey operasyonlarda kullanılan bu timler, uyuşturucuyla mücadele kapsamında zamanla olağanüstü durumların çok gerisinde kalan sıradan uyuşturucu baskınları için de kullanmaya başlanmıştır. Ağırlıklı olarak, Afro-Amerikan yerleşimleri etkileyen bu baskınlar, çoğunlukla habersiz yapıldığı için evde yaşayan masum kişilerin psikolojik ve zaman zaman fiziksel zarar görmesine yol açmaktadır. 2014 yılındaki bir rapora göre, SWAT operasyonlarının yaklaşık %80’i arama kararlarını uygulamak için gerçekleştirilmiş ve bunların %62’si uyuşturucu bağlantılı soruşturmaları içerirken, yaklaşık %10’u SWAT timinin asıl kuruluş amacını içeren rehine vakaları gibi suçlara ait olmuştur. Öte taraftan, yapılan uyuşturucu baskınlarının neredeyse yarısında herhangi yasadışı bir maddeye rastlanmamıştır.⁵⁰⁴

Bu veriler, SWAT timlerinin görev alanının uyuşturucuyla savaş bağlamında genişletilerek, kuruluş ilkelerinden farklı olarak daha sıradan ve düşük suç içeren görevlerde kullanılmaya başlandığını göstermektedir. Özellikle, uyuşturucu bağlantılı operasyonlarda aşırı güç kullanımının sıradanlaşması, bir yandan ülke içi güvenlik politikalarının daha askeri

⁵⁰¹ <https://data.worldbank.org/indicator/VC.IHR.PSRC.P5?end=2021&locations=CO&start=2000> (erişim tarihi: 27.04.2025).

⁵⁰² Mejía, 2016: 1. 1994 ve 2008 yılları arasında işlenen cinayetlerin %25’inin uyuşturucuyla bağlantılı cinayetler olduğu düşünülmektedir.

⁵⁰³ Cooper, 2015:4. “Pentagon sadece 1995 ve 1997 yılları arasında ülke çapındaki sivil polis teşkilatlarına 3.800 M-16, 2.185 M-14, 73 bomba atar ve 112 zırhlı personel taşıyıcıyla birlikte toplam 1,2 milyon parça askeri teçhizat dağıtmıştır” Balko, 2006: 8.

⁵⁰⁴ Luna, 2016: 862.

merkezli bir anlayışa doğru evrilmesine yol açarken, diğer yandan toplumsal güvenliğin sağlanması konusunda sınırlı başarı elde edilmesine neden olmaktadır. Afro-Amerikan toplulukların bu tür operasyonlardan orantısız şekilde etkilenmesi, ırksal adaletsizlikleri pekiştirirken; arama yapılan evlerin neredeyse yarısında yasa dışı bir maddeye rastlanmaması bu tür şiddetli müdahalelerin gerekliliğini sorgulatmaktadır. Dolayısıyla, uyuşturucuyla mücadelede SWAT timlerinin bu şekilde kullanılması, kamu güvenliğini sağlamak yerine, toplumsal güvensizlik ve mağduriyet yaratma riskini arttırmaktadır.

2.6. Terörün Gölgesinde: G. W. Bush Dönemi Uyuşturucunun Güvenlikleştirilmesi

G. Bush'un başkanlık döneminde uyuşturucuya karşı sert tutum devam etmiştir. Ancak, kendinden öncekilerden farklı olarak Bush, uyuşturucuya karşı savaşa aktif liderlik etmek yerine bu görevi atadığı kişilerin yetkisine bırakmıştır. Özellikle 11 Eylül saldırıları, Bush'un asıl odağını teröre karşı savaşa kaydırmıştır. Uyuşturucuyla mücadelede Bush'un yetkilendirmiş olduğu kişiler, bu mücadeleyi kutsal bir görev gibi görmeye devam etmiş, uyuşturucu kullanıcılarına yönelik ağır cezaları hafifletmekte isteksiz davranmış ve Kolombiya'daki uyuşturucu mücadelesinin askeri merkezli bir şekilde sürdürülmesini desteklemişlerdir.⁵⁰⁵

ABD dış politikasında bir dönüm noktası olan 11 Eylül 2001 terör saldırıları, ulusal güvenlik önceliklerinin geniş bir şekilde yeniden gözden geçirilmesine yol açtı. ABD, ulusal sistemi etkisi altına almak ve diğer ülkelere olan müdahalelerini meşrulaştırmak adına teröre karşı küresel bir savaş başlattı. Bush saldırıların ardından yaptığı açıklamada terör ile mücadele hakkında şunları söylemiştir:

“Artık her bölgedeki her ulusun vermesi gereken bir karar var. Ya bizimlesiniz ya da teröristlerle birliktesiniz. Bugünden itibaren, terörizmi barındırmaya veya desteklemeye devam eden her ülke ABD tarafından düşman bir rejim olarak kabul edilecektir.”⁵⁰⁶

Bush konuşmasında, *Biz/Öteki* ikilemini kullanarak güvenikleştirici yaklaşımı pekiştirmiştir. ABD, bu saldırılardan sonra dünya ülkelerini açık bir şekilde düşman/dost olarak ayırmıştır. Bush'un söylemi, ulus-devletlere ya ABD saflarında terörle mücadele etmelerini ya da ABD'nin karşısında yer alarak düşman rejim olmayı seçenek olarak sunan despot bir anlayışa sahiptir. Bu söylem, ABD'nin ikili ilişkilerini doğrudan etkilemiştir. Teröre karşı savaşın başlatılması; uyuşturucu kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, kitle imha silahlarının yayılması hatta zayıf devletler gibi tehditlerin tek bir çatı altında toplanmasını sağlayarak, yeni bir

⁵⁰⁵ Stuart, 2011: 15.

⁵⁰⁶ <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/09/20010920-8.html> (erişim tarihi: 26.04.2025).

güvenikleştirme sürecinin başlangıcı haline gelmiştir.⁵⁰⁷ Uyuşturucuyla bağlantısı olan ve ABD'nin düşman olarak belirlediği silahlı örgütler artık *narko-terörizm* çerçevesinden ele alınarak daha kapsamlı ve yeni bir *Öteki* yaratılmış oldu.⁵⁰⁸ Uyuşturucu kaçakçılığının terörizmi beslediği algısı, ABD'nin uyuşturucu ile mücadelede küresele olan etkisini arttırmış ve Kolombiya gibi ülkelere olan dış müdahalelerine meşru bir zemin kazandırmasında kolaylık sağlamıştır.

ABD'nin teröre karşı başlattığı küresel savaş sonucu, Irak ve Afganistan'a yapılan askeri müdahaleler, ABD'nin kaynaklarını ve dikkatini uyuşturucuya karşı savaştan bir bakıma uzaklaştırmıştır. Ancak, Kolombiya'da yer alan FARC ve *Ulusal Kurtuluş Ordusu (Ejército de Liberación Nacional -ELN)* gibi silahlı sol örgütler teröre karşı savaş kapsamında narko-terörist olarak yeniden tanımlandıkları için ABD'nin Kolombiya'daki askeri varlığı Bush döneminde artış göstermiştir. Bush döneminde ABD Kongre'si, Kolombiya hükümetine ABD'nin verdiği askeri kaynakları silahlı sol örgütlere karşı mücadelede kullanması için izin vermiştir. Bu kaynaklar önceden sadece uyuşturucuyla mücadelede kullanılması için tahsis edilmişti. Böylelikle, uyuşturucuya karşı savaş ve teröre karşı savaş Kolombiya'da tek çatı altında birleştirilmiş oldu.⁵⁰⁹

Kolombiya Planı çerçevesinde uyuşturucu ticaretini engellemeye yönelik yürütülen operasyonlar neticesinde Kolombiya kartelleri güç kaybederken, önceden Kolombiya-ABD kokain trafiğinde aracı olarak rol alan Meksika kartelleri⁵¹⁰, Bush döneminde kokain pazarında önemli bir konuma gelmiştir. Aynı zamanda karteller, ABD'ye ciddi miktarlarda metamfetamin ve esrar da kaçırmakta rol oynamıştır. Kartellerin giderek zenginleştiği bu dönemi şiddet olayları da takip etmiştir. Kartellere karşı sert müdahaleleriyle bilinen dönemin Meksika başkanı Felipe Calderón ve Bush'un öncülüğünde oluşturulan *Merida Girişim'i (Mérida Initiative)* kapsamında; uyuşturucu kartelleriyle mücadelede ABD desteği, sınırların karşılıklı olarak korunması garantisi ve terörizmle mücadele gibi konuları içeren bir anlaşma imzalanmıştır.⁵¹¹

⁵⁰⁷ Másmela & Tickner, 2017: 300.

⁵⁰⁸ Buzan, 2006: 1104.

⁵⁰⁹ Čapinská, 2013: 70.

⁵¹⁰ “Calderón'un göreve geldiği 2006 yılında ülkede dört baskın kartel vardı: Juárez/ Vicente Carrillo Fuentes Örgütü (Juárez/Vicente Carrillo Fuentes Organization), Sinaloa karteli ve Tijuana/Arellano Felix örgütü (Tijuana/Arellano Felix organization). 2007 yılına gelindiğinde Meksika'da sekiz büyük kartel bulunuyordu. 2010 yılına gelindiğinde kartel sayısı 12 örgüte yükselmiştir. Uzmanlar uyuşturucu kaçakçılığı örgütlerinin sayısı konusunda hemfikir değildir; bazı kişiler dokuz büyük uyuşturucu kaçakçılığı grubu olduğunu iddia ederken, diğer analistler 20 olduğunu belirtmektedir. 2012 yılında Meksika Başsavcısı ülkede 80 uyuşturucu kaçakçılığı örgütü olduğunu iddia etmiştir” (Rosen, 2021: 51).

⁵¹¹ Botello, 2009: 106.

Uyuşturucu üretimini ve kaçakçılığını önleme hususunda Calderón'un çabaları ve Merida Girişimi'ne rağmen Meksika günümüzde uyuşturucu üretim ve kaçakçılığında en çok ismi geçen ülkelerden biridir. Örneğin, Meksika'da 2005 yılında afyon üretimi 71 ton iken 2009 yılında bu miktar 425 tona ulaşmış ve bu miktarla Burma'yı geçerek dünyada ikinci büyük üretici konumuna gelmiştir. Esrar üretiminde 2005 yılında 5600 hektar ekilmişken, 2009 yılında 17.500 hektar ekilmiştir.⁵¹² Girişimin başlangıcından 2011 yılına kadar cinayet sayılarında bir sıçrama yaşanmıştır. 2008 ve 2014 yılları arasında yaklaşık 160.000 cinayet işlenmiştir. ABD *Alkol, Tütün, Ateşli Silahlar ve Patlayıcılar Bürosu'nun (Bureau of Alcohol, Tobacco, Firearms, and Explosives)* araştırmaları, Meksika'da yasadışı işler için kullanılan silahların ortalama %80-90 kadarının ABD menşeli olduğunu saptamıştır.⁵¹³ İşlenen cinayetlerin tek nedeni satılan silahlar olmasa da ABD yasalarının silah satışı konusunda sağladığı kolaylıklar, Meksika'da yaşanan şiddet olaylarının tırmanmasında kritik bir öneme sahiptir.

G.W. Bush döneminde, uyuşturucuyla savaş, özellikle daha kapsamlı terörle savaş bağlamında, yaptırım, müdahaleler, ikili ilişkilerin artırılması ve güvenlik önlemleri üzerinden güvenlikleştirici bir anlayışla devam etmiştir. Tedavi ve önlemeye yönelik finansmanda gözle görülür bir artış yaşanmış olsa da cezalandırıcı yaklaşımlar baskın olmaya devam etmiştir. Afganistan ve Irak'ın işgali Bush'un başkanlığı süresince güvenlik gündemini oluşturan birincil konular olduğu için uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi bu dönemde ikinci planda kalmıştır. Ancak, uyuşturucuyla mücadele terörle mücadele ile birleştirilerek hem yurt içinde hem yurt dışında askeri ve ceza merkezli bir anlayışla sürdürülmeye devam etmiştir.

2.7. Savaşta Yumuşama: Barack Obama Dönemi Uyuşturucunun Güvenlikleştirilmesi

Obama'nın 2008 yılında ABD başkanı seçilmesi, uzun süredir ülkeye ağır mali yükler getiren ve bireylerin uyuşturucuyla bağlantılı şiddet içermeyen suçlar nedeniyle sistematik biçimde hapsedilmesine katkıda bulunan yasakçı uyuşturucu politikalarına karşı çıkanlar tarafından umut verici bir haber olarak değerlendirilmiştir. Obama yönetimi, 2009 yılında *uyuşturucuya karşı savaş* terimini kullanmayı resmen bırakmış ve bu tür bir dilin sorunun özüne inmek yerine bireylere karşı bir savaş gibi görüldüğünü ileri sürmüştür. Bunun yerine yönetim, kendinden önceki yönetimlerin politikalarını benimsemek yerine, uyuşturucu kullanımını öncelikle bir sağlık sorunu şeklinde ele alarak, bakış açısında değişikliği savunmuştur. Bununla beraber Obama yönetimi, yıllardır süregelen kolluk kuvvetleri ve arz odaklı müdahaleler yerine,

⁵¹² Mercille, 2011: 1638. UNODC raporlarına göre Meksika'daki opium üretimi 2014-2020 yıllarında da 2009 yılına benzer miktarlarda gerçekleşmiştir. Kaynak: United Nations Office on Drugs and Crime. (2021). *México: Monitoreo de plantíos de amapola 2019–2020*. United Nations, Vienne. [UNODCMEXICO](https://www.unodc.org/mexico/) (erişim tarihi: 29.04.2025).

⁵¹³ McDougal vd., 2015: 7.

bu sefer halk sağığı girişimlerine öncelik verecek şekilde bir uyuşturucu kontrol bütçesi önermiştir. Obama başkanlığı süresince uyuşturucuyla ilgili suçlardan hüküm giymiş yüzlerce kişinin cezasını affetmiştir. Obama daha geniş kapsamlı af çalışmaları ve benzer önlemler aracılığıyla, başkanlık döneminin sonuna doğru federal hapisane nüfusunda azalmaya vesile olmuştur.⁵¹⁴

Merida Girişimi, Obama döneminde de destek görmeye devam etmiştir. Uyuşturucuya karşı savaş söyleminden uzaklaşan Obama, ABD'nin Meksika ile uyuşturucu politikalarına ilişkin söylemini yeniden ele alarak, cezacı bir yaklaşımın yerini tedavi ve eğitimin aldığı yeni bir strateji öngörmüştür. Obama, uyuşturucuya karşı kullanılan sert müdahaleler yerine akıllı müdahaleler yapılması gerektiğini vurgulamıştır.⁵¹⁵ 2010 yılı *Ulusal Uyuşturucu Kontrol Stratejisi (National Drug Control Strategy)* beş yıl içinde uyuşturucu kullanımını %15 azaltmayı hedeflemiştir. Uluslararası alanda, Meksika ile askeri iş birliğine yapılan vurguyu azaltırken, Merida Girişimi kapsamında mali ve teknik yardım yoluyla narkotikle mücadele çabalarını desteklemeye devam etmiştir. Öte yandan, 2009 *Ulusal Güneybatı Sınırı Narkotikle Mücadele Stratejisi (National Southwest Border Counternarcotics Strategy)* ABD'den Meksika'ya akan yasadışı para ve silahların etkisini kabul etmiş ve uyuşturucu kartelleri tarafından sürdürülen şiddete katkıda bulunmasında ABD sorumluluğuna vurgu yapmıştır.⁵¹⁶

Obama yönetimi, uyuşturucu kullanıcılarını iyileşmekte olan bir birey ve çoğunlukla risk altındaki gençler olarak ele almıştır. Öte yandan, uyuşturucu satıcısı ceza sisteminin kapsamına değerlendirilmeye devam etmiştir.⁵¹⁷ Obama madde kullanım bozukluğu olan bireyleri şu sözlerle ifade etmiştir:

“Her yıl ülkenin dört bir yanındaki Amerikalılar bağımlılıkla mücadelelerinin üstesinden geliyor. Kişisel kararlılıkları, aile ve arkadaşlarının, toplum üyelerinin ve sağık profesyonellerinin desteğıyle bir hastalığın sayfasını çeviriyor ve iyileşme vaadinin yolunu tutuyorlar.”⁵¹⁸

Bu şekilde bir yaklaşım, madde kullanım bozukluğunu bir sağık sorunu olarak görmekte ve uyuşturucu kullanımı azaltma hedeflerinde kendinden önceki yönetimlerden farklı bir anlayışı öne çıkarmaktadır.

Obama'nın ülke içi uyuşturucu politikalarındaki belki de en önemli adımı, 1986 ve 1988 tarihli Uyuşturucu İstismarına Karşı Yasalar kapsamında taş kokainle ilgili orantısız cezaları, yirmi yılın ardından düzeltmeye yönelik girişimleri olmuştur. 2010 Adil Cezalandırma Yasası (Fair Sentencing Act of 2010), imzalanmasıyla beraber taş kokain ve toz kokain arasındaki ceza

⁵¹⁴ Rosen, 2021: 5-6.

⁵¹⁵ Orsini, 2015: 25.

⁵¹⁶ Vekenzuela, 2013: 247-248.

⁵¹⁷ Velenzuela, 2013: 261.

⁵¹⁸ <https://obamawhitehouse.archives.gov/realitycheck/the-press-office/presidential-proclamation-national-alcohol-and-drug-addiction-recovery-month> (erişim tarihi: 29.04.2025).

eşitsizliği oranını 100:1'den 18:1'e düşürmüştür. Yasa kapsamında, kullanma amacıyla taş kokain bulunduranlara yönelik zorunlu hapis cezası ortadan kaldırılmış, düşük seviyeli taş kokain bağlantılı suçlardan hüküm giyen suçlulara uygulanan ağır cezalar hafifletilmiştir. Öte yandan, üst düzey uyuşturucu kaçakçılarına yönelik cezalar arttırılarak uyuşturucuya yönelik daha dengeli ve adil bir yaklaşım yöntemi benimsenmiştir. Ancak, taş kokain ile toz kokain arasındaki adaletsiz ceza oranı dağılımı 18:1 bile olsa varlığını sürdürmektedir. Ayrıca, yasa taş kokain suçlarından dolayı önceden ceza alan mahkumlara uygulanmamıştır. Diğer başka bir husus, bu yasanın sadece federal davalar için geçerli olup, eyalet yasalarına göre yargılananları etkilememesidir.⁵¹⁹ Bundan ötürü bazı uyuşturucu politikası reformu savunucuları, Obama'nın uyuşturucu yasalarını hafifletme konusunda daha çok ilerleme kaydedebileceğini fakat bunu yapmadığını iddia etmiştir.⁵²⁰

ABD'de uyuşturucuya karşı savaşın başlamasından günümüze kadar geline süreçte aşırı doz ölümlerin rekor seviyelere ulaşmasındaki en kritik nedenlerden biri, madde kullanım bozukluğu olan bireylerin tedaviye erişimlerinin bu süreçte sınırlı kalmasıdır. Bu durumu düzeltebilmek için yeterli bütçenin hiçbir başkan döneminde oluşturulmaması ve tedaviye yönelik kurumsallaşmaya gerekli önemin verilmemesi, ülke içindeki madde kullanım bozukluğu olan bireyler ve aileleri için yıkıcı sonuçlar doğurmuştur. Bu soruna yeterli önemin verilmediğini örneklendirebilmek adına, G. H. W Bush'un ve Obama'nın bu konuya yönelik yaptığı açıklamalar arasındaki benzerlik durumun ciddiyetini anlamak açısından önemlidir.

Bush 1989 yılında uyuşturucu tedavisine yönelik şu sözleri söylemiştir:

“Uzmanlar, uygun bir tedavi ile uyuşturucudan kurtulabilecek 2 milyon Amerikalı uyuşturucu kullanıcısı olduğuna inanıyor, ancak şu anda bunların sadece yüzde 40'ı gerçekten yardım alıyor. Bu yeterli bir oran değil. Tedaviye ihtiyacı olan pek çok kişi bunu kendi başına aramamakta, arayanlar da bekleme listesine alınmaktadır.”⁵²¹

Buna karşılık Obama'nın 2011 yılındaki açıklamaları şu şekildedir: “Örneğin bazı şehirlerde bir uyuşturucu tedavi programına girmeniz altı ay sürebilir. eğer bir alışkanlıktan kurtulmaya çalışıyorsanız ve birisi size altı ay sonra gel diyorsa, bu oldukça moral bozucu bir durumdur.”⁵²²

İki konuşma arasında otuz yıldan fazla bir süre geçmesine rağmen tedaviye erişilebilirlik konusunda kayda değer bir ilerlemenin olmaması dikkate alınarak, ABD'de uyuşturucuyla mücadelede tedaviye yönelik politikaların gerekli ilgiyi görmediği veya bürokratik engellere takıldığı söylenebilir. Bu alıntılar göz önünde bulundurulduğunda, geliştirilen uyuşturucu

⁵¹⁹ Şirin, 2011: 91-95.

⁵²⁰ Rosen, 2021: 6.

⁵²¹ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-the-nation-the-national-drug-control-strategy> (erişim tarihi: 25.05.2025).

⁵²² Obama, B. (27 Ocak 2011). White House, Washington.

politikalarında tekrarlanan bir başarısızlık söz konusudur.. Liderler bağımlılığı sadece cezai değil tıbbi bir sorun olarak çerçevelediklerinde bile, yetersiz finanse edilen ve talebi karşılayamayan kurumsal yapılar tedavi imkanı sunmakta zorluk çekmektedir. Bu durum, gerekli yatırım yapılmadığı, erişim kolaylaştırılmadığı ve cezalandırıcı önlemlerden sağlık çözümlerine geçilmediği sürece yetersiz tedavi döngüsünün ve yüksek aşırı doz ölümlerin devam edeceğini göstermektedir.

1990'ların sonlarına doğru ortaya çıkmaya başlayan afyon içerikli reçeteli ilaçların giderek yaygınlaşması ve bir krize dönüşmesini görmezden gelen ABD yönetimi, çözümü bazı ilaç fabrikalarını kapatmakta aramıştır. Hükümet içindeki ve dışındaki uzmanlar bu tür önlemlerin ağrı kesicilerin karaborsadaki değerini yükselterek, eroin kullanımında bir artışı tetikleyebileceğini belirtmelerine rağmen bu yöntem G.W. Bush döneminde uygulanmıştır. Yapılan erken uyarılara karşın ne Bush ne Obama, büyüyen *opioid salgını* bir halk sağlığı acil durumu olarak ilan etmemiştir. Görevde olduğu süre boyunca aşırı doz ölümler neredeyse iki katına çıkmasına rağmen Obama, hem konuyu acil ulusal sağlık meselesi olarak ele almamış hem de bu konuda başkanlığının son aylarına kadar bir açıklama yapmamıştır. Obama her ne kadar tedavi ve önleme için bütçe arttırılmasını desteklemiş olsa da bu artış, krizi çözüme kavuşturmada oldukça yetersiz kalmıştır.⁵²³

2.8. Bir Adım İleri İki Adım Geri: Donald Trump'tan Günümüze Uyuşturucunun Güvenlikleştirilmesi

Opioid krizi Trump'ın 2016 başkanlık kampanyasında önemli bir rol oynamıştır.⁵²⁴ Trump, Meksika'dan kaçak yollarla geçen göçmenlerin uyuşturucu ticaretinde başı çektiğini öngören söylem üzerinden uyuşturucu sorununa yaklaşmış ve göçmen karşıtı milliyetçi bir çerçeveden ele almıştır. Buna ek olarak Trump, seçildiği taktirde opioid kriziyle mücadele etmek adına ulusal acil durum ilan etme sözü vermiştir. Trump'ın bu söylemi, opioid krizinden derinlemesine etkilenen New Hampshire eyaletinde ön seçimi kazanmasında etkili olmuştur. Trump göreve geldikten sonra, opioid salgını ulusal acil durum olarak ilan etme sözünü yerine getirmemiştir. Bunun yerine, Ekim 2017'de "Yönetimim, uyuşturucu salgınıyla mücadeleye ve

⁵²³ Gottschalk, 2023: 370-371. "Opioidler doğal, yarı sentetik ve sentetik ilaçlardan oluşan bir sınıftır. Bunlar hem ağrıyı tedavi etmek için kullanılan reçeteli ilaçları hem de eroin gibi yasadışı uyuşturucuları içerir. opioidler bağımlılık yapar. Opioidin tek başına ya da diğer uyuşturucularla birlikte kullanımı, ABD'deki aşırı doz uyuşturucu krizinin başlıca nedenidir. Son yıllarda aşırı dozdan ölümlerin büyük çoğunluğu yasadışı olarak üretilen fentanil ve diğer güçlü sentetik opioidleri içermektedir. Bunlar, alıcının haberi olmadan diğer ilaçlara eklenebilmektedir" Kaynak: <https://nida.nih.gov/research-topics/opioids> (erişim tarihi: 29.04.2025).

⁵²⁴ "Opiate epidemic fades from campaign trail as death toll rises", *CBC News*, <https://www.cbcnews.com/news/once-the-talk-of-the-primary-opiate-epidemic-fades-from-the-trail-as-death-toll-rises/> (erişim tarihi: 29.04.2025).

ihhtiyaç duyanlara tedavi sağlamaya kararlıdır. Bu mücadele uzun ve zorlu olacak—ancak Amerikalıların her zaman yaptığı gibi, biz galip geleceğiz” sözleriyle opioid krizini halk sağlığı acil durumu olarak ilan etmiş ve bu tanımlama o yıl ABD’de kaydedilen aşırı doz ölümü başına bir dolardan daha az bir miktara denk gelen yalnızca 57.000 dolarlık bir ek bütçe sağlamıştır.⁵²⁵

2018’de Trump opioid krizine yönelik, iki yıl planlanan bir sürede harcanmak üzere 6 milyar dolar bir bütçe ayırmıştır. Bu plan *Opioid İstismarını Durdurma Girişimi (Initiative to Stop Opioid Abuse)* olarak adlandırılmıştır. Plan farkındalık yaratmak, eğitim vermek, uyuşturucu kaçakçılığını ulusal düzeyde ve sınır ötesinde sona erdirmek ve madde kullanım bozukluğu olan bireyleri tedavi etmek gibi çeşitli amaçlarla oluşturulmuştur.⁵²⁶ Trump yönetimi her ne uyuşturucu hakkında kadar cezacı ve milliyetçi politikalar izlemiş olsa da giderek ciddileşen ve tüm ABD’yi etkileyen fentanil gibi maddelerin yaygınlaşması ve yüksek sayıda aşırı doz ölümler, artık uyuşturucuyu ele almada odak noktasının ağırlıklı olarak cezacı yaklaşımlar olmasının faydasız sonuçlarıyla ülkeyi yüzleştirmiştir.

Trump yönetimi halk sağlığına yönelik girişimlerine rağmen uyuşturucuyu bir *kanun ve düzen (law and order)* çerçevesi içinden değerlendirmeye devam etmiştir. Trump ayrıca, Obama’nın göç politikalarını zayıf bulmuş ve uyuşturucu kaçakçılığını yasadışı göçle bağdaştırmaya devam etmiştir. Bu nedenle sınır güvenliğinin artırılmasına yönelik politikalar yürütmüştür. Trump, göç ve uyuşturucuya karşı savaş konusundaki sert tutumuyla bilinene Jeff Sessions’u Adalet Bakanı olarak atamıştır.⁵²⁷ Sessions görevinin ilk yıllarında, dönemin Başsavcısı Eric Holder’in *Holder Genelgesi (Holder Memo)* olarak adlandırdığı ve düşük seviyeli uyuşturucu suçlarına yönelik zorunlu uzun hapis cezalarını tetikleyen suçlamaları uygulamaktan alıkoyan kararı iptal ederek, aksine daha sert cezaları öngören bir karar çıkartmıştır.⁵²⁸

Sessions, eyaletlerin esrarı yasallaştırmasına bakılmaksızın federal uyuşturucu yasalarının uygulanması gerektiğini savunmuştur. Esrarın ABD genelinde yasalara aykırı bir çerçeveden ele alınması, esrarın yasal olduğu eyaletlerdeki insanlar için kafa karışıklığına neden olmuştur. Federal yetkililerin suçlamaları takip etme yetkisini elinde tutmasından ötürü, bir kişinin esrarla yakalanmasını takiben, ABD Yüksek Mahkemesi’ne kadar gidebilecek bir sürece dönüşme ihtimali olan belirsiz bir ortam yaratmıştır. Ayrıca Başkan Trump, uyuşturucuyla mücadelede küresel bir çabanın yenilenmesini savunmuştur. 2018’de yönetimi, 100’den fazla ülkenin uyuşturucu denetim önlemlerini daha da sıkılaştırmak adına uluslararası

⁵²⁵ Gottschalk, 2023: 372-373.

⁵²⁶ Velasco, 2023: 4-5.

⁵²⁷ Rosen, 2021: 6.

⁵²⁸ Gottschalk, 2023: 373.

iş birliğine çağıran Dünya Uyuşturucu Sorunu Üzerine Küresel Eylem Çağrısı (*Global Call to Action on the World Drug Problem*) adlı bildiriye imzaladığını duyurmuştur. Bu girişim, hükümet tarafından küresel uyuşturucu sorunlarını ele almak için bütüncül bir çaba olarak değerlendirilirken, muhalifler bunun defalarca etkisizliğini kanıtlamış cezalandırıcı, yasakçı politikalara dönüşün bir göstergesi olduğunu savunmuştur.⁵²⁹

Diğer taraftan Trump, hapishane nüfusunun azaltılması ve suç adaleti sisteminin iyileştirilmesi adına iki partili bir girişim sonucunda 2018’de *ilk Adım Yasası*’nı (*First Step Act*) imzalamıştır. Bu yasa ile birlikte, uyuşturucu suçlarından zorunlu hapis cezası kapsamında daha önce mahkumiyeti olduğu için ikinci cezasına 20 yıl alan mahkumların cezasını 15 yıla, iki veya daha fazla mahkumiyeti olanların ömür boyu hapis cezalarını 25 yıla düşürmüştür. Ayrıca bu yasa, 2010 Adil Cezalandırma Yasasıyla gelen 18:1 oranının geriye dönük suçlar için de geçerli olmasını sağlamıştır.⁵³⁰ Trump bu yasa ile ilgili şunları söylemiştir:

“Bu yasa, Afro-Amerikan toplumuna yanlış ve orantısız bir şekilde zarar veren ceza yasalarında reform yapmıştır. İlk Adım Yasası, şiddet içermeyen suçlulara üretken, yasalara saygılı vatandaşlar olarak topluma yeniden katılma şansı vermektedir. Şimdi ülkenin dört bir yanındaki eyaletler bizim yolumuzu izliyor. Amerika kefarete inanan bir ulustur.”⁵³¹

Bu açıklamasında Trump, ceza yasalarının etnik azınlık gruplarını orantısız etkilediğini kabul ederek, bu itirafı yapan ilk beyaz başkan olmaktadır. Ayrıca açıklamasında, suç işleyen bireylerin ikinci bir şansı hak ederek topluma kazandırılmasını savunarak, bu konuda reformist bir lider olduğunu ima etmiştir. Ancak bu açıklamadan bir yıl önce Sessions’un düşük seviyeli uyuşturucu suçlarına yönelik zorunlu uzun hapis cezalarını tetikleyen suçlamaları uygulamaktan alıkoyan kararı iptal etmesi göz önünde bulundurulursa, Trump yönetiminin uyuşturucu konusunda geleneksel yasakçı anlayışla, değişimi vurgulayan reformist anlayış arasında gidip geldiği söylenebilir.

ABD Trump döneminde koka ekimi, uyuşturucu üretimi ve kaçakçılığı hususunda Kolombiya’nın daha sert tavır alması için baskı politikası başlattı. Trump başlangıçta dönemin Kolombiya Başkanı Iván Duque’yi öven açıklamalar yapmış olsa da devamında Duque’yi uyuşturucuyla mücadelede ABD’yi yeterince desteklemediği için eleştirdi.⁵³² Mart 2019’daki açıklamasında Trump şunları söyledi:

⁵²⁹ Rosen, 2021: 6.

⁵³⁰ Velasco, 2023: 5.

⁵³¹ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-before-joint-session-the-congress-the-state-the-union-26> (erişim tarihi: 30.04.2025).

⁵³² Rosen, 2021: 33.

“Kolombiya, yeni bir başkanınız var... gerçekten iyi bir adam. Onunla tanıştım... Uyuşturucuyu nasıl durduracağını söyledi. Şu anda Kolombiya'da, o başkan olmadan öncesine kıyasla daha fazla uyuşturucu çıkıyor, yani o bizim için hiçbir şey yapmadı.”⁵³³

Bu açıklama, ABD'nin durum hakkında endişesini belirterek, Duque yönetimine koka üretimini azaltma konusunda baskıyı arttıran bir söylem taşımaktadır.

Şimdiye kadar Kolombiya'daki koka bitkisini azaltmak ve kokain ticaretini durdurmak için alınan önlemlerin tümü geçici bir çözüm sunmaktan öteye gidememiştir. Koka bitkisini havadan ilaçlama ile yok etmek, yüksek miktarla kokainin ele geçirilmesi, kaçakçılık yollarını kapatmak ve kaçakçıları yakalayıp ABD'ye iade etmek, kokainin alıcıya ulaşmasını engellemede yüzeysel olmaktan öteye geçememiştir. Çünkü, yüksek talep ve Kolombiya'daki yoksulluk, eşitsizlik ve devlet eksikliği var olduğu müddetçe, kokainin yetiştiği her yerde bu işi yapan insanlar olacaktır. Eski Kolombiya Başkanı Juan Manuel Santos, Kolombiya'ya dayatılan uyuşturucuyla mücadele yöntemini, pedalı ne kadar öfkeyle çevirsen bile bir adım ilerleyemeyeceğin egzersiz bisikletine benzetmiştir. Ne var ki Trump yönetimi 2020 yılında, Kolombiya'ya havadan ilaçlama yöntemine tekrar başlamaları konusunda baskı yapmaya devam etmiştir. Duque yönetimi bunun üzerine havadan ilaçlamaya tekrar başlayacaklarını duyurmuştur.⁵³⁴ Ancak, Kolombiya'daki anayasa mahkemesinin kararı neticesinde bu plan uygulamaya sokulmamıştır.⁵³⁵ 2025 yılında Kolombiya Savunma Bakanlığı, tekrar glisofat kullanarak karadan ilaçlama yapmaya başlayacağını duyurmuştur.⁵³⁶

2021 yılı seçim kampanyalarında zorunlu asgari cezalarını kaldırma ve uyuşturucuya karşı savaşa yönelik geri adım atılmasına vurgu yapan Joseph Biden, başkanlık döneminde farklı politikalar izlemiştir. Biden yönetimi, fentanil ve fentanilden türeyebilecek her türlü maddenin yasaklanmasına yönelik bir yasa çıkartmış ve bu tür maddeleri geçici olarak 1. Sınıf (Schedule I) yasaklı maddeler grubuna almıştır. Uyuşturucu politikası uzmanları, bu kararı hatalı bularak, bu yasanın, fentanilin potansiyel tıbbi kullanımına yönelik bilimsel araştırmaları engelleyebileceğini; fentanil aşırı dozları için daha etkili tedavi yöntemlerinin bulunmasını zorlaştırabileceğini; zaten yüksek olan hapisane nüfusunu daha da arttırabileceğine yönelik uyarılarda bulunmasına karşın, Biden bu yasanın kalıcı hâle gelmesini savunmuştur.⁵³⁷

Biden ilk görev yılında yayınlanan Uluslararası Narkotik Kontrol Stratejisi Raporu kapsamında, Kolombiya'nın koka bitkisini yok etme hususunda havadan ilaçlamaya tekrar

⁵³³ <https://insightcrime.org/news/duque-done-nothing-trump-us-colombia/> (erişim tarihi: 29.04.2025).

⁵³⁴ Rosen, 2021: 34.

⁵³⁵ “Colombia can't resume coca aerial spraying for now, court rules”, *Aljazeera*, 20.01.2022.

⁵³⁶ “Colombia to Resume Coca Crop Eradication with Glyphosate”, *Colombia News*, 10.05.2025.

⁵³⁷ Gottschalk, 2023: 376. Ayrıca bkz; <https://www.themarshallproject.org/2021/06/16/biden-could-have-taken-the-war-on-drugs-down-a-notch-he-didn-t> (erişim tarihi: 30.04.2025).

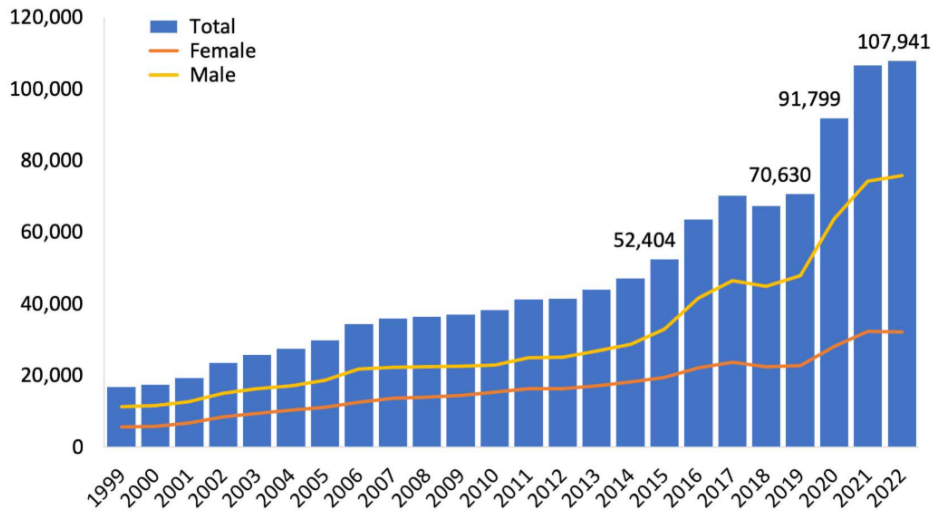
başlamasını desteklemiştir.⁵³⁸ Bu yasakçı merkezli yaklaşımlara karşılık Biden yönetimi, uyuşturucu kullanan kişiler arasında bulaşıcı hastalıkların yayılmasını azaltılmayı amaçlayan bir steril iğne programını federal olarak finanse etmeyi önermiştir. Bu öneriye muhalifler şiddetle karşı çıkmış ve akabinde iki partiden de oluşan bir grup kanun yapıcı, bu tür programlarda federal bütçenin kullanılmaması için yasa tasarısı sunmuştur. İronik olarak, uzun zamandır bu tür programlara karşı olan Adalet Bakanlığı, Biden yönetimi döneminde iğne değişim programlarına daha ılımlı yaklaşmıştır. Önemli bir gelişme olarak ilk iğne değişim yerleri 2021 yılında New York'ta faaliyete geçmiştir. Bu yerlerde, eğitilmiş personeller madde kullanım bozukluğu olan bireylere yönelik temiz iğne, aşırı doz önleyici ilaçlar ve tedavi imkanları sunmaktadır.⁵³⁹

2022 yılında Biden yönetimi, esrarla bağlantılı belirli federal suçlardan, özellikle az miktarda esrar bulundurma suçundan hüküm giymiş kişiler için toplu af ilan etmiştir. Bu yenilik, uyuşturucu uygulamasındaki ırksal eşitsizlikleri ele almaya yönelik bir adım olarak görüldü ve oluşturulan af metninde Siyah ve Latin toplulukların, diğer gruplara kıyasla benzer kullanım oranlarına sahip olmalarına rağmen tarihsel olarak daha fazla hapis cezasıyla karşı karşıya olduklarına vurgu yapmıştır. Af barınma, istihdam ve diğer sosyal fırsatların önündeki uzun vadeli engelleri azaltarak 6,500'den fazla kişiyi etkilemiş olsa da politikanın kapsamı sınırlı kalmıştır. Af kapsamındaki suçlardan hüküm giyerek sınır dışı edilmesine karar verilen göçmenler bu aftan yararlanamamıştı. Ayrıca af, 6 Ekim 2022'den sonraki suçluları da hariç tutmaktadır. Bununla beraber, yönetim eyalet valilerini kendi af girişimlerini oluşturması için teşvik etmiştir. Bu kapsamda, aralarında Oregon, Colorado, Nevada, Illinois, Arkansas, Tennessee ve Nebraska'nın da bulunduğu bazı eyaletler benzer programları geliştirmiştir. Örneğin Oregon bu kapsamda, 47.000'den fazla mahkumiyeti kaldırmış ve 14 milyon dolardan fazla para cezasını iptal etmiştir.⁵⁴⁰

⁵³⁸ U.S. Department of State Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs, 2021: 3.

⁵³⁹ Gottschalk, 2023: 380-381.

⁵⁴⁰ https://www.clasp.org/blog/rectifying-past-wrongs-the-biden-administrations-limited-progress-in-drug-decriminalization/?utm_source (erişim tarihi: 01.05.2025).

Grafik 3.8. ABD cinsiyete göre aşırı doz ölümleri, 1999-2022⁵⁴¹

Biden dönemi, aşırı dozdan ölümlerin rekor seviyelere ulaştığı yıllara denk gelmesine rağmen aşırı doz ölümlerde keskin bir düşüş yaşanması da yine bu dönemde meydana gelmiştir. Ekim 2022 ve Eylül 2023 arası on iki aylık dönemde ABD’de 114.000 aşırı doz ölüm yaşanırken bir sonraki on iki aylık dönemde %24’lük bir düşüşle 87.000 aşırı doz ölüm kaydedilmiştir. Bu sayı 2020 yılından beri hesaplanan 12 aylık dönemler içinde kaydedilen en az aşırı doz ölüm sayısıdır.⁵⁴² Aşırı dozların bu denli yüksek olmasının birçok sebebi vardır. ABD’nin sağlık sisteminin kapsamının sınırlılığı, bağımlılık yapıcı reçeteli ilaçlara ve yasadışı uyuşturuculara erişimin kolay olması, kullanıcılara yönelik ceza merkezli yaklaşımların devam etmesi, tedavi merkezlerinin yetersizliği, nüfusun çok olması ve işsizlik gibi unsurların bir araya gelmesi uyuşturucu kullanımına karşı savunmasız bir ortam yaratmaktadır.

Özetle, Biden dönemi uyuşturucu politikası, geleneksel yasakçı stratejiler ve yenilikçi zarar azaltma çabalarını dengeleyen ikili bir yaklaşımı benimsemiştir. Yönetim, koka ekimiyle mücadele için Kolombiya’da havadan ilaçlamayı desteklerken, diğer taraftan madde kullanım bozukluğu olan bireylere yönelik iğne değişim programlarını onaylamıştır. Bir başka deyişle, uyuşturucu üretim ve kaçakçılığına yönelik ABD’nin içeride ve dışarıda geleneksel cezalandırıcı yaklaşımı devam ediyor olsa da kullanıcılara yönelik politikalarında reformist değişimler yaşanmaktadır. Ancak yenilikçi çabalara ayrılan bütçe ve zaman; aşırı doz ölümleri, uyuşturucu kullanım oranlarını, orantısız hapsedmeleri çözüme kavuşturacak dereceye henüz ulaşamamıştır.

⁵⁴¹ <https://nida.nih.gov/research-topics/trends-statistics/overdose-death-rates#Fig1> (erişim tarihi: 05.05.2025).

Grafikte sarı çizgi erkek, turuncu çizgi kadın ve mavi sütunlar toplam aşırı doz ölümlerini temsil etmektedir.

⁵⁴² <https://www.cdc.gov/media/releases/2025/2025-cdc-reports-decline-in-us-drug-overdose-deaths.html> (erişim tarihi: 05.05.2025).

Trump'ın 2025 Başkanlık seçimlerini kazanmasının ardından Nisan 2025'te yayınlanan uyuşturucu politikasıyla ilgili rapor incelendiğinde öncelikli konunun, fentanil krizine odaklanarak aşırı doz ölümleri azaltmak olduğu görülmektedir. Raporda, kamu sağlığı ve eğitim kampanyaları aracılığıyla aşırı doz ölümlere yönelik farkındalık yaratmak; aşırı doz ölümleri engellemek adına sağlık hizmetlerine erişimi arttırmak; yerel ve eyalet düzeyinde kolluk kuvvetlerinin de yardımıyla, yasadışı madde kullanan kişileri hapis cezalarından ve tekrar suç işleme ihtimalini azaltacak hizmetlerle buluşturmak; uyuşturucunun ölümcül etkisini azaltmak için ülke genelinde uyuşturucu test çubukları ve aşırı dozu engelleyen ilaçlara erişebilirliği arttırmak gibi konulara öncelik verilmiştir. Daha sonraki konular sırasıyla; uyuşturucunun küresel dolaşımını azaltmak, uyuşturucunu akışının ABD'ye ulaşmasını engellemek, uyuşturucu kullanımını başlamadan önlemek ve uzun süreli tedavi yöntemleri şeklindedir.

Raporun belki de en önemli noktası, ABD'nin artık uyuşturucu sorununda, madde kullanım bozukluğu olan bireylere karşı suçlayıcı yaklaşımın artık terkedildiğidir.⁵⁴³ Ayrıca rapor, uyuşturucu üreticileri ve ticaretini yapanlara yönelik en sert önlemlerin alınacağına değinmesine rağmen esas olarak uyuşturucu kullanıcılarına yönelik tedavi ve eğitim programlarını, ayrıca aşırı doz ölümlerin azaltılmasını merkeze almıştır. Her ne kadar tahminde bulunmak zor olsa da eğer raporda belirtilen önleme, eğitim ve tedavi yöntemleri düzenli bir şekilde uygulamaya başlanır ve toplumun her kademesinden sorumlu kişi ve kuruluşlar iş birliği içinde hareket ederse, yıl sonunda aşırı doz ölümlerde azalmalar yaşanması olasılığı mevcuttur.

⁵⁴³ Office of National Drug Control Policy, 2025: 3-4.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NIXON DÖNEMİNDEN BUSH DÖNEMİNE UYUŞTURUCUNUN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİNDE SÖZ-EDİMİN BİR ANALİZİ VE MEDYANIN ROLÜ

Güvenlikleştirme teorisine göre, güvenlikleştirici bir aktörün belirli bir meseleyi referans nesnesine yönelik bir tehdit olarak nitelendirip, söz-edim yoluyla hedef dinleyici kitleyi bu tehdide karşı olağanüstü önlemler almaya ikna etmesiyle güvenlikleştirme sağlanır.⁵⁴⁴ Konu, başarılı bir şekilde güvenlikleştirildiği zaman, alınacak olağanüstü önlemler için yasal zemin oluşur. Normal şartlar altında kabul edilemeyecek uygulamalar bu süreç içinde uygulanabilir hâle gelmektedir.

Balzacq’a göre güvenlikleştirme, dinleyicinin psikolojik ve kültürel yatınlıklarının yanı sıra, konuşmacı ile hedef dinleyici kitlenin arasındaki güç dinamikleri tarafından şekillendirilen belirli koşullar altında ortaya çıkmaktadır. Evrensel iletişim esasları oluşturmayı amaçlayan söz-edimlerin aksine, stratejik söylem dinleyici kitleyi ikna ederek amacına ulaşmaktadır. Konuşmacı hedeflerine ulaşmak için “metaforlar, duygular, klişeler, jestler, sessizlik hatta yalanı bile” söylemsel araçları olarak kullanabilir.⁵⁴⁵ Nixon ile G H.W. Bush arası döneminin söz-edimi incelendiğinde uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi sürecinde bu söylemsel araçların sık sık kullanıldığını söyleyebiliriz. Örneğin, *Uyuşturucuya Karşı Savaş* söylemi bir metafor olarak kullanılmaktadır. Çünkü, buradaki savaş iki ülke arasındaki geleneksel bir savaşı değil, uyuşturucuyla mücadelede katı kanun yaptırımlarını, sert cezaları, askeri tarzda müdahaleleri ve kolluk kuvvetlerinin güçlerinin arttırılması gibi farklı politikaları tanımlamak amacıyla kullanılmıştır. Reagan dönemi sırasında Reagan çiftinin, Amerika ulusunun çocuklarını ve ailelerini düşünen ve onları uyuşturucunun kötülüklerinden korumak için çabalayan iki ebeveyn imajı oluşturması ve bu yönde açıklamalar yapması dinleyici kitlenin duygularını ve düşüncelerini etkilemiştir.

Yasadışı uyuşturucunun ABD’de özellikle ahlaki hatta neredeyse dini bir çerçeveden ele alınması, uyuşturucunun güvenlikleştirilmesine katkıda bulunarak uyuşturucuyla savaşın kalıcılığını güçlendirmiştir. Bu bakış açısı, uyuşturucu kullanımını olağanüstü önlemler gerektiren varoluşsal bir tehdit olarak betimleyerek kamu algısını ve politikayı şekillendirmiştir. ABD tarafından, uyuşturucuyu bir ulusal güvenlik tehdidi olarak algılayan anlayışa olan köklü

⁵⁴⁴ Baysal, 2020: 5.

⁵⁴⁵ Balzacq, 2003: 172.

bağlılık, etkinliğini sorgulayan somut kanıtlara rağmen sert uyuşturucu politikalarını sürdürmüştür. ABD ülke tarihinde, uyuşturucu kullanımı ve satışına yönelik düzenleme ve yasaklamalar Nixon'dan önce de var olmuştur. Ne var ki, uyuşturucuya karşı savaş söylemi Nixon ile başlamıştır. Uyuşturucunun ulusal güvenliğe yönelik bir tehdit olarak belirlenmesi ise Reagan dönemine denk gelmiştir.

Bu alt başlık altında Nixon, Reagan, H.W Bush'un yapmış olduğu açıklamalar ve kamuoyuna yönelik duyurular, güvenlikleştirme süreci bağlamında söz-edim yaklaşımıyla analiz edilecektir. Bu analiz kapsamında, söylemin etki boyutunu daha iyi kavramak amacıyla hangi kelimelerin ne sıklıkla kullanıldığı incelenecektir. Bu bağlamda, seçilen ABD başkanlarının söz-edim analizinin yapıldığı alt başlıklarda geçen "Sık Kullanılan Kelimeler" başlıklı grafikler yazar tarafından *GoogleColab* kullanılarak yapılmıştır.

Bu incelemenin temel amacı, bir meseleyi güvenlik alanına taşımak için nasıl bir dil kullanıldığı ve bu dili oluşturan kelimelerin hangileri olduğunu ortaya koymaktır. Daha sonra, bu kelimelerin analizleri başarılı bir güvenlikleştirme sürecinin ögelerine göre sınıflandırılacaktır.

Analiz için *Atlas.ti* 25 yazılımı kullanılarak, incelemek için seçilmiş olan başkanların politikalarını meşrulaştırmak, halkın desteğini toplamak ve uyuşturucuyu ülkeye yönelik bir tehdit olarak göstermek adına kullanılan söylem stratejileri incelenecektir. ABD başkanlarının uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi sürecinde, dinleyici kitleyi ikna ederken kullandıkları söz-edimleri incelemek büyük önem taşımaktadır. Başkanların söylemlerinde kelime seçimlerini analiz etmek ve hangi kelimeleri daha sık kullandıklarını tespit etmek, söz-edimin güvenlikleştirmedeki etkisini anlamak hususunda daha somut bir veri sunmaktadır. Bu analizle birlikte, söz-edimlerin dinleyici kitleyi bir tehdit olduğuna dair ikna etmede nasıl bir dil kullanıldığı biraz daha belirgin bir hal alacaktır. Analiz yapılırken, *Atlas.ti* yardımıyla en sık tekrar edilen kelimeleri tespit etmek amacıyla konsept seçeneği kullanılacak ve kelime bulutları oluşturulacaktır. Sık tekrar eden kelimeler cümlede taşıdığı anlama göre analiz edilip, güvenlikleştirme süreci bağlamında sınıflandırılacaktır. Sık tekrarlanan kelimeler için bir alt eşik oluşturmak amacıyla, kelime bulutunda en az 9 kez ve üzeri tekrarlanan kelimelere yer verilmiştir. Konunun kapsamı dışında kalan kelimeler elenmiştir.

Uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi kapsamında, Nixon, Reagan ve G. H.W. Bush güçlü politik söylemleriyle, uyuşturucuyu varoluşsal bir tehdit olarak çevreleyen politik kararlar almalarıyla bu süreçte aktif olarak güvenlikleştirici aktör rolünü benimsemişlerdir. Uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi süreci, Clinton ve sonrası dönemde de benimsenen bir yaklaşım olmasına rağmen bu dönemlerde Nixon, Reagan ve H.W Bush dönemlerinde olduğu

kurum (agency) (17) kavramları güvenlikleştirme sürecinin yürütülmesi için çalışan politika yapıcıları olmaktadır.

Uyuşturucu (drug) kelimesi 193 defa kullanılarak en çok tekrar edilen kelimedir. Buradan yola çıkarak konuşmalardaki ana konunun bu kelime olduğunu söyleyebiliriz. Uyuşturucu kelimesinden sonra en çok tekrar eden kelimeler sırasıyla *sorun (problem)* (72) ve *istismar (abuse)* (58) şeklindedir. Bu durumdan yola çıkarak, uyuşturucu istismarının ana sorun olarak ele alındığı sonucuna varabiliriz. Kelime bulutunda sıklıkla yer alan *eroin (heroine)* (34), *narkotik (narcotic)* (30), *bağımlılık (addiction)* (26), *kaçakçılık (trafficking)* (11) ifadeleri ise uyuşturucu kelimesiyle birlikte acil önlem alınması gereken diğer varoluşsal tehditler olarak konumlanmaktadır.

“Narkotik bağımlılığı suça önemli bir katkı sağlamaktadır. Bir narkotik alışkanlığı sağlamanın maliyeti günde 30 ila 100 dolar arasında değişebilir. Bu da haftada 210 ila 700 dolar ya da yılda 10.000 ila 36.000 doların üzerinde bir maliyet demektir. Tedavi edilmemiş narkotik bağımlıları genellikle düzgün bir işte çalışmazlar. Bunun yerine genellikle hırsızlık, gasp, soygun, silahlı soygun ve benzeri yollara başvurlar. Ayrıca kendilerini geçindirmek için başkalarını—özellikle gençleri—uyuşturucuya başlatırlar. Bağımlılığın mali maliyeti her yıl 2 milyar dolardan fazladır, ancak bu maliyetler en azından ölçülebilir. İnsani maliyetler ise ölçülemez. Amerikan toplumu her iki maliyeti de üstlenmek zorunda bırakılmamalıdır.”⁵⁴⁷

Buradaki konuşmasında Nixon, madde kullanım bozukluğunu doğrudan işlenen suçlarla ilişkilendirmiştir. Bu söylem, ortaya çıkan maddi ve manevi zarardan madde kullanım bozukluğu olan bireyleri sorumlu tutarken, bu bedelin Amerikan toplumu tarafından ödenmesini eleştirmektedir. 1971’de yapılan bu konuşma, madde kullanım bozukluğu olan bireylerin yılda 2 milyar dolardan fazla hırsızlık yaparak alışkanlıklarını sürdürdüğünü ima etmektedir. Ancak, belirtilen yılda, ABD’de çalınan tüm malların toplam mali değeri 1,3 milyar dolardır.⁵⁴⁸ Yapılan tüm hırsızlıkların madde kullanım bozukluğu olan bireyler tarafından yapılmadığını da kabul edersek verilen rakamların abartılı olduğu söylenebilir. Metnin önceki kısmında da belirtildiği gibi konuşmacı, kullanılan söylemsel yöntemlerden biri olan *yalan* kavramını dinleyici kitleyi ikna edebilmek adına kimi zaman kullanmaktadır. Öte yandan, Nixon madde kullanım bozukluğu olan bireylerin hem diğer bireyleri uyuşturucuya başlatması hem de mali bir yük oluşturmalarını vurgulayarak, referans nesnesi olarak konumlandırılan Amerikan toplumunun bu iki yükün altında kalmasının doğru olmadığına dinleyici kitleyi ikna etmeye çalışmaktadır.

⁵⁴⁷ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/special-message-the-congress-drug-abuse-prevention-and-control> (erişim tarihi: 07.03.2025).

⁵⁴⁸ Baum, 1996: 58.

Kelime bulutunda ikinci en çok tekrar edilen kelimenin *program* olduğu saptanmıştır. Program kelimesinin, ağırlıklı olarak *önleme (prevention)* (9), *rehabilitasyon (rehabilitation)* (24) ve *tedavi (treatment)* (29) kelimeleriyle birlikte kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu ifadeleri güvenlikdışı önlemler olarak değerlendirebiliriz. Nixon, madde kullanım bozukluğunu ABD toplumuna yönelik bir tehdit olarak görmüş olsa dahi, konuşmalarında özellikle madde kullanım bozukluğu olan bireylere yönelik cezalandırıcı ifadelerden daha çok, tedavi ve rehabilitasyonu vurgulamıştır. Nixon döneminde uyuşturucunun henüz bir ulusal güvenlik sorunu olarak görülmemesi ve kamuoyunda da uyuşturucuya karşı kolektif bir anlayış olmamasından ötürü Nixon'un uyuşturucuyu güvenlikleştirme hamlesi daha çok uyuşturucu ticareti yapanlar üzerinden ilerlemiştir. Vietnam Savaşından dönen gazilerin yüksek oranda uyuşturucu kullanımı ve mevcut politik ortam, Nixon'un kullanıcılar için sert önlemler tercih etmemesiyle sonuçlanmıştır.⁵⁴⁹

Çaba (effort) (45), *yasa (law)* (30), *yaptırım (enforcement)* (27), *mevzuat (legislation)* (22) gibi kelimelerinin sık kullanımı, Nixon'un uyuşturucuya karşı olağanüstü önlemleri amaçladığını göstermektedir. *Çaba* kelimesi, konuşmaların genelinde uyuşturucu sorununu kontrol altına almak için gösterilen ve gösterilmesi gereken her türlü çabayı açıklarken kullanılan bir kelime olduğu için bu sınıflandırmaya dahil edilmiştir. Yasa ve yaptırımın birlikte kullanılması *kolluk kuvvetleri (law enforcement)* anlamı taşımaktadır ve 11 kere kullanılmıştır. Diğer taraftan bu iki kelimeyle birlikte *mevzuat* kelimesi, uyuşturucuya karşı alınacak her türlü önlem ve yaptırımın ifade edilmesinde geçen kelimeler olduğu için bu sınıflandırmaya dahi edilmiştir.

“...Bu adımlar, Amerika'da kanser gibi büyüyen uyuşturucu bağımlılığının kökünü kazıma çabalarımızı güçlendirecektir. Burada talep ettiğim yaptırım mevzuatının kesin sonuç vereceğini, yani başka bir mevzuata ihtiyaç duymayacağımızı söylemek mümkün değildir. Şu anda hangi ilave adımların gerekli olacağını tam olarak bilemiyoruz. Bu adımlar belirlendikçe, Amerika'daki uyuşturucu bağımlılığı tehdidini ortadan kaldırmak için gerekli olan her türlü eylemi gerçekleştirmek üzere ilave mevzuat arayışına girmeye hazır olacağız. Ancak, yerel yaptırımlar bu işi tek başına yapamaz. Eğer bu ülkenin can damarındaki uyuşturucu akışını durdurmak istiyorsak, bunu kaynağında durdurmamız gerektiğine inanıyorum”.⁵⁵⁰

Nixon'un 1971'de yaptığı bu açıklamada yukarıda bahsetmiş olduğumuz kelimelerin tümünü kullanmaktadır. Nixon, uyuşturucunun güvenlikleştirilmesinin kendi döneminde bitebilecek bir süreç olmadığının farkındaydı. Bundan dolayı kendinden sonraki başkanların da bu süreci devam ettirmesinden yana olmuştur. Ayrıca, burada uyuşturucunun sadece ülke içindeki bir sorun olmadığını, kaynağının ülke dışında olduğunu vurgulamıştır. Böylelikle,

⁵⁴⁹ Weimer, 2003: 261.

⁵⁵⁰ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/special-message-the-congress-drug-abuse-prevention-and-control> (erişim tarihi: 07.03.2025).

yetiştirici ülkelerdeki faaliyetler de güvenliğe yönelik bir tehdit olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, Nixon'un konuşmasında uyuşturucu bağımlılığı hususunda her türlü eylemi gerçekleştireceğini söylemesi bu konuda gerektiğinde olağanüstü önlemlerin alınacağına bir işaretir. Öte yandan, bağımlılığın Amerika toplumu içinde bir kanser gibi büyümesi benzetmesi, madde kullanım bozukluğunun sadece tedavi edilmesi gereken bir hastalık değil aynı zamanda büyüyen bir tehdit olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır.

Amerika (America) (28), ulus (nation) (21), halk/insanlar (people) (29) Birleşik Devletler (United States) (18) ve ülke (country) (16) ifadeleri kelime bulutunda yine en sık geçen kelimeler olup, tehditten korunması gereken referans nesnelerini nitelendirmektedir. Ayrıca bu varlıklar, orta düzey referans nesnesi sınıfında değerlendirilebilir.

“Uyuşturucu bağımlılığı Amerika'nın hem bedenini hem de ruhunu etkileyen bir sorundur. Pek çok Amerikalıyı derinden etkileyen bir sorundur. Tarihimizde defalarca büyük zorluklarla karşılaştık; savaşlar, buhranlar ve halkımız arasındaki bölünmeler bir halk olarak irademizi sınamış ve biz galip geldik”.⁵⁵¹

Nixon burada, ABD tarihinde pek çok zorluklarla karşılaşmış bunlardan galip geldiğini belirterek uyuşturucu probleminin de üstesinden gelineceğini ima etmektedir. Buna ek olarak, referans nesnesi olan Amerika'nın uyuşturucu tehdidi altında olduğunu belirterek uyuşturucu tehdidini geçmişte yaşanan savaşlar, buhranlar ve bölünmeler ile bağdaştırmıştır.

Kongre (34) ve Amerikalılar (Americans) (9) kelimeleri yine sık geçen ve dinleyici kitleyi tanımlamak için kullanılan kelimelerdir. Daha önce de belirttiğimiz üzere Balzacq güvenlikleştirici aktörün iki tür desteğe karşı hassasiyeti olduğunu belirtmiştir. Bunlar resmi ve ahlaki destektir. Burada Amerikalılar ahlaki desteği temsil ederken, Kongre ise resmi destek olmaktadır. Bu iki destek türü aynı zamanda olabilir veya olmayabilir; ancak aynı zamanda olursa güvenlikleştirme girişiminin başarı ihtimali artabilir.⁵⁵² Konuşmalarda geçen “Kongre'nin iş birliğiyle”, “Kongre'ye Özel Mesaj” ve “Kısa süre içinde Kongre'ye yasa teklifleri sunacağım” gibi ifadeler ABD Kongresi'ni ikna edilmesi gereken hedef dinleyici kitle olmasından kaynaklanmaktadır. Güvenlikleştirmenin başarılı bir şekilde sağlanabilmesi için sunulan yasaların Kongre tarafından elzem görülmektedir.

“Diğer pek çok mücadelede olduğu gibi bu mücadelede de galip geleceğimize eminim. Ancak zaman çok önemli. Kaybettiğimiz her gün, uyuşturucunun Amerikalılar üzerinde yarattığı trajediyi daha da artırıyor. Nihai mesele uyuşturucu bağımlılığının üstesinden gelip gelemeyeceğimiz değil, ne kadar sürede gelebileceğimizdir. Bu sorunun cevabının bir kısmı şu anda Kongre'de ve Kongre'nin uyuşturucuya karşı mücadeleyi desteklemek için ne kadar hızlı hareket edeceğinde yatmaktadır”.⁵⁵³

⁵⁵¹ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/special-message-the-congress-drug-abuse-prevention-and-control> (erişim tarihi: 07.03.2025).

⁵⁵² Balzacq, 2005: 184.

⁵⁵³ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/special-message-the-congress-drug-abuse-prevention-and-control> (erişim tarihi: 17.03.2025).

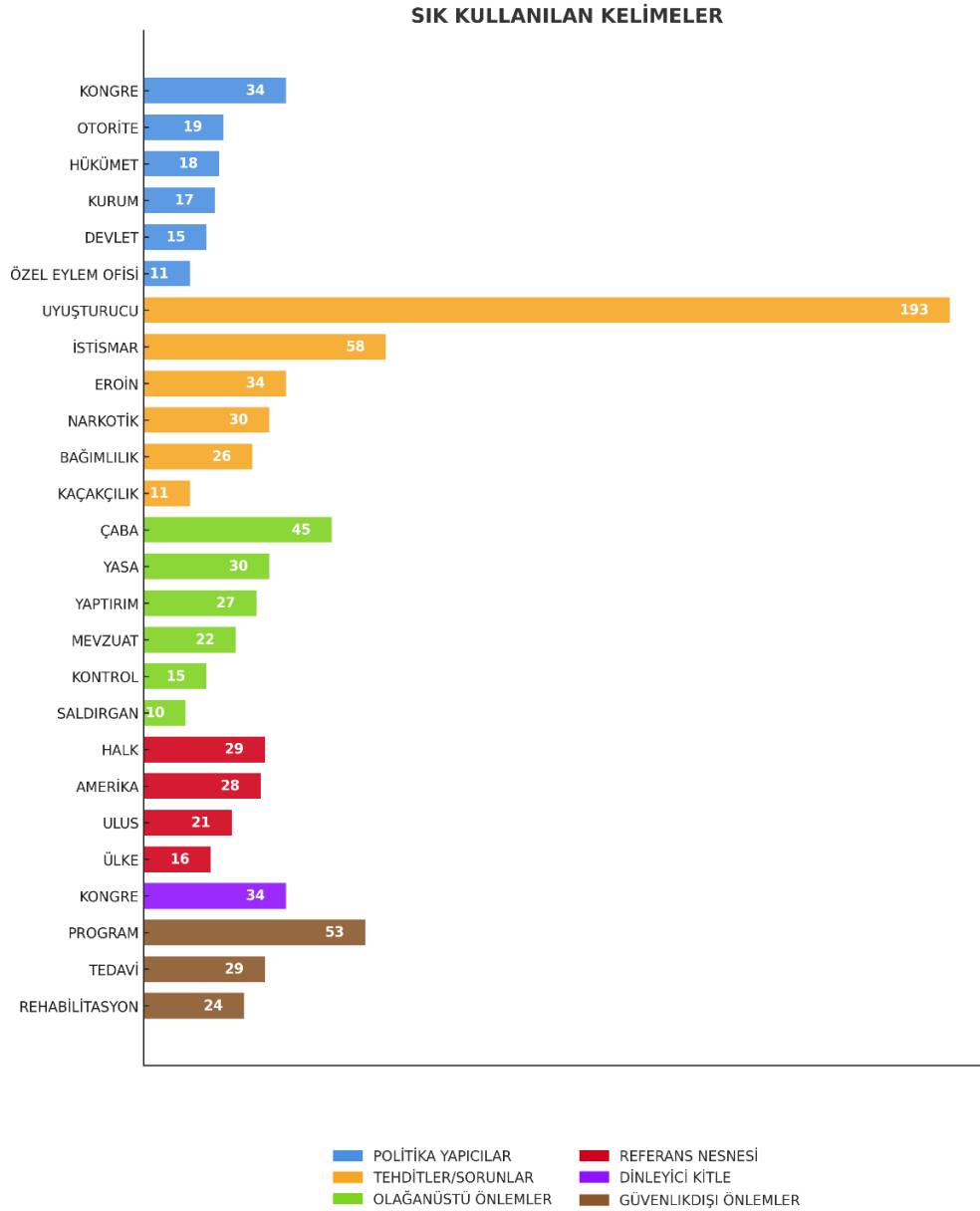
Nixon bu konuşmasında, durumun acil olduğunu ve hızlı bir şekilde gerekli önlemlerin alınması gerektiğini vurgulamıştır. Nixon, madde kullanım bozukluğu sorununun çözülebilecek bir mesele olduğunu ima ederek, meselenin hızlı bir şekilde çözülmesi hususunda Kongre'nin desteğinin gerekli olduğunu vurgulamıştır. Nixon'un durumun aciliyeti ve Kongre desteğinin gerekliliğine yaptığı vurgu, O'Reilly'nin güvenlikleştirme süreçlerindeki *kritik kitle* kavramı üzerinden yorumlanabilir. Bir taraftan sorunun çözülebilirliğine vurgu yaparken, diğer taraftan hızlı bir müdahalenin gerekliliğini belirtmiştir. Ayrıca, önemli bir karar alıcı mekanizma olan Kongre kitlesine hitap ederek Nixon, konuyu olağanüstü politika önlemleri alanına çıkarma için gereken siyasi ivmeyi yaratmaya çalışmaktadır. Kullanılan söylem sadece tehdidi inşa etmek için değil, aynı zamanda güvenlikleştirmenin eyleme dönüşebileceği zemini oluşturmak için gerekli aktörleri etkilemeye hizmet etmiştir.⁵⁵⁴

Balzacq'a göre, ahlaki destek her ne kadar gerekli olsa da tek başına yeterli değildir. Kongre gibi resmî kurumlar tarafından alınan kararlar, hükümetin belli politikaları yürütmesine olanak tanır. Bu tür bir destek genellikle, gerekli ve yeterli olmaktadır. Ne var ki, uyuşturucuya karşı savaş kapsamında ABD hükümeti hem ahlaki hem de resmi desteği güvence altına almak için bir çaba göstermiştir. Çünkü alınması gereken kararlar ülke içi yasal çerçeveyi etkileyen ve dolayısıyla Amerikan halkını doğrudan ilgilendiren kararlardır. Ülke içindeki bir meselenin güvenlikleştirilmesi söz konusu olduğu için konuşmacılar kamuoyu desteğini kazanma gayreti göstermiştir.

Nixon'un 1972 yılında yapmış olduğu açıklama Balzacq'ın görüşlerini destekler niteliktedir: “Uyuşturucu bağımlılığıyla mücadele için hem sağlam hem de insancıl bir Federal program geliştirdiğimize inanıyorum. Kongre, Eyalet ve yerel yönetimler ve Amerikan halkının iş birliği ile bu program etkinliğini arttırmaya devam edecektir”.⁵⁵⁵

⁵⁵⁴ Balzacq, 2005: 185.

⁵⁵⁵ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/statement-establishing-the-office-for-drug-abuse-law-enforcement> (erişim tarihi: 18.03.2025)

Grafik 4.1. Nixon'un söylemlerinin analizi sonucu tespit edilmiş sık kullanılan kelimeler

Grafik 4.1.'de görselleştiği üzere, Nixon'un konuşmalarında kullanılan kelimelerin sıklığı analizi, uyuşturucu ve bununla bağlantılı terimlerin tehdit olarak çerçevelenmesine güçlü bir vurgu yapıldığını göstermektedir. Bununla birlikte, olağanüstü tedbirleri kapsayan kelimelerin güvenlikdışı önlemlerden daha çok tekrar edilmesi, tedavi ve rehabilite merkezli yaklaşımların Nixon yönetiminde ikincil bir öneme sahip olduğunun bir göstergesidir. Tanımlanan referans nesneleri ele alındığında, Nixon'un orta düzey referans nesneleri üzerinden bir güvenlikleştirme politikası uygulamaya çalıştığı söylenebilir. Nixon dinleyici kitle olarak Amerikan halkına zaman zaman hitap etmiş olsa da ağırlıklı olarak hitap ettiği dinleyici kitlesi Kongre olmuştur. Bu bulgular ışığında, Nixon'un olağanüstü önlemleri uygulayabilmek adına öncelikli olarak resmi desteğe birincil önem verdiği söylenebilir.

3.2. R. Reagan'ın Uyuşturucu Politikası Söyleminin Söz Edimi Analizi

“Yasadışı uyuşturucular ABD için en az düşman uçakları ve füzeleri kadar tehdit oluşturmaktadır.”⁵⁵⁶

Uyuşturucu kelimesi, bu konuşmalarda 302 kez kullanılarak en sık geçen kelime olmuştur. Burada varoluşsal tehditleri yansıtan kelimeler; *istismar* (44), *suç* (*crime*) (45), *problem* (35), *kullanıcı* (*user*) (31), *esrar* (*marijuana*) (12), *kokain*(*cocaine*) (12), *kaçakçı* (*trafficker*) (14), *kaçakçılık* (*trafficking*) (11), *salgın* (*epidemic*) (9) ifadeleri sık bir şekilde Reagan'ın konuşmalarında yer almaktadır.

Kullanıcı ifadesini incelerken Reagan'ın eğer kişi bağımlı ise kurtarılması gerektiğini ancak kişi eğlence amaçlı kullanıyorsa cezalandırılması gerektiğini söylemlerinde belirtmiştir.

“Sıradan bir kullanıcı, uyuşturucu kaçakçılarının ve ticareti yapanların eylemlerinin ahlaki sorumluluğundan kaçamaz. Eğer sıradan bir uyuşturucu kullanıcısıysanız, cinayete suç ortağı olduğunuzu söylüyorum... Uyuşturucu kullanımına karşı kesinlikle tavizsiz ve esnek olmayan bir tutum sergilemeliyiz. Orta yol yoktur. Sıradan kullanıcı konusunda da bağımlı konusunda olduğu kadar kararlı olmalıyız. Bağımlı yardımımızı hak ederken, sıradan kullanıcı kınamamızı hak etmektedir, çünkü kolayca bırakabilecekken bunu yapmamayı seçmektedir.”⁵⁵⁷

Reagan her ne kadar söylemlerinde bağımlı ile eğlence amaçlı kullanan insanları ayırmış olsa da döneminde yürürlüğe giren yasalar da dahil olmak üzere, ceza sistemi bu ayrımı net bir şekilde belirtmemiştir. Yasalar yasadışı uyuşturucu bulunduranların bağımlı mı yoksa arada bir kullanan birisi mi olduğunu ayırt etmek yerine daha çok miktarın ne kadar olduğuna odaklanmıştır. Bu durumda, madde kullanım bozukluğu olan bireyler, söylemde uyuşturucu tehdidinden korunması gereken mikro düzeyde referans nesneleri olurken, pratikte tehdidin kendisi olmuşlardır.

Daha önce de belirtildiği üzere First Lady de uyuşturucunun güvenlikleştirilmesinde aktif bir rol almıştır. Nancy Reagan'a göre, “Bugün bu ülkede bir uyuşturucu ve alkol bağımlılığı salgını var ve hiç kimse bundan güvende değil- ne siz ne ben ne de kesinlikle çocuklarımız... Şimdi uyuşturucu kullanımının neden hepimizi, tüm Amerikan ailesini ilgilendirdiğini anlayabilirsiniz.”⁵⁵⁸

Elwood'a göre First Lady'nin salgın benzetmesi ve toplumsal hitaplar kullanması rastlantı değildir. Bu söylem, uyuşturucuyu toplumsal yapıları ilgilendiren bir sorun olarak görmek yerine belli bir kesim insanın neden olduğu bir sorun olarak ele almıştır. N. Reagan söylemde uyuşturucu kullanıcılarını doğrudan ‘düşman’ olarak nitelendirmese de toplum içinde uyuşturucu kullanıcılarını sapkın *Öteki* olarak tanımlayan ahlaki bölünmeye katkıda bulunmuştur. Bunu yaparken, güvenlikleştirici söylem sadece olağanüstü politikaların uygulanmasını haklı çıkarmakla kalmamış, aynı zamanda halkın bu politikalara boyun eğmesini

⁵⁵⁷ <https://www.reaganlibrary.gov/archives/speech/remarks-meeting-white-house-conference-drug-free-america> (erişim tarihi: 11.03.2025).

⁵⁵⁸ “Excerpts From Speech on Halting Drug Abuse”, *New York Times*, 15.09.1986.

<https://www.nytimes.com/1986/09/15/us/excerpts-from-speech-on-halting-drug-abuse.html> (erişim tarihi: 10.03.2025).

kolaylaştırmıştır. Tercih edilen söylem, *biz/onlar* ikilemi yaratarak belirli bir grubun kutuplaştırılmasına neden olmuştur.⁵⁵⁹ Bu durum, daha önceki paragraflarda değinilen Herschinger’in başarılı bir güvenlikleştirmede oluşturulması gerekli olan *Ben/Öteki* ikilemiyle örtüşmektedir. Öte yandan salgın olarak nitelendirilen uyuşturucu değil uyuşturucuyu istismar edenlerdir. Bu çerçevede, söylem madde kullanım bozukluğu olan bireylerin toplumdan arındırılmasını öngörmektedir. Çünkü salgın ancak ortadan kaldırılınca toplumun normale döndüğü bir süreçtir. *Salgın* ifadesi her ne kadar bir sağlık terimi olsa da buradaki anlamı uyuşturucu kullanımını bir sağlık sorunu olarak sunmaktan ziyade güvenliğe yönelik bir tehdit çerçevesinden değerlendirmektedir.

Çaba (34), kolluk kuvvetleri (law enforcement) (19), çatışma (battle) (21), savaş (war) (12), seferberlik(crusade) (19), force (kuvvet) (13), mücadele (fight) (13) Reagan’ın söylemlerinde alınacak olağanüstü önlemleri vurgulamak ve meşrulaştırmak için sıklıkla kullanılmıştır.

“Uyuşturucu zaten toplumsal yapımızın derinliklerine işlemiş durumda, bu nedenle ülkeye uyuşturucu akışını durdurmak, çocukların gerçeği öğrenmesini sağlamak, uyuşturucuyu çevreleyen sahte cazibeyi silmek ve esrar gibi uyuşturucuları tam da oldukları gibi, özellikle de okul çağındaki gençler için tehlikeli olarak damgalamak için tüm güçlerimizi harekete geçirmeliyiz. Daha güçlü kolluk kuvvetleriyle, kaçakçılığı durdurmak için diğer ülkelerle iş birliği yaparak ve ebeveynlerin, öğretmenlerin, sivil ve dini liderlerin, Eyalet ve yerel yetkililerin muazzam gönüllü kaynaklarını kullanarak uyuşturucu bağımlılığının önüne geçebiliriz.”⁵⁶⁰

Yukarıdaki söyleminde Reagan, “tüm güçlerimizi harekete geçirmeliyiz”, “daha güçlü kolluk kuvvetleriyle” gibi ifadelerle alınması gereken olağanüstü önlemlere vurgu yapmıştır. Ayrıca, çeşitli sosyal birimlerin katılımıyla oluşturulacak geniş çaplı bir seferberlikle bu sorunun üstesinden gelinebileceğini belirtmiştir. Burada kullanılan dilin bir yandan olağanüstü önlemlerin gerekliliğine değinirken, diğer yandan geniş kitleleri harekete geçirme amacı gütmesi güvenlikleştirme yaklaşımı ile örtüşmektedir.

“Uyuşturucu kullanımının çok yaygın olduğu ve bu konuda bir şey yapamayacak kadar savunmasız olduğumuz şeklindeki çaresiz tutumu reddediyoruz. Pek çok uyuşturucu çabasının üzerinde dalgalanan teslim bayrağını indiriyoruz; bir savaş bayrağı çekiyoruz. Uyuşturucu sorunuyla mücadele edebiliriz ve kazanabiliriz.”⁵⁶¹

Teslim bayrağını indirip savaş bayrağını çekme benzetmesi, Başkan Reagan’ın konuşmalarında birkaç kez karşılaştığımız bir söylemdir. Bu söylemde uyuşturucu problemine karşı sert mücadelenin dışındaki yaklaşımlar, çaresiz bir tutum olarak nitelendirilmiştir. “Savaş

⁵⁵⁹ Elwood, 1994’ten akt. Hawdon, 2001: 428.

⁵⁶⁰ <https://www.reaganlibrary.gov/archives/speech/remarks-signing-executive-order-12368-concerning-federal-drug-abuse-policy> (erişim tarihi: 11.03.2025).

⁵⁶¹ <https://www.reaganlibrary.gov/archives/speech/remarks-signing-executive-order-12368-concerning-federal-drug-abuse-policy> (erişim tarihi: 06.04.2025).

bayrağı çekiyoruz”, “mücadele edebiliriz”, “kazanabiliriz” ifadeleri Reagan’ın uyuşturucuya karşı seferberlik anlayışı ile örtüşmektedir.

“Benim neslim, Amerika’nın II. Dünya Savaşı’na saldırıldığında nasıl harekete geçtiğini hatırlayacak. Şimdi, özgürlüğümüz için başka bir savaş içindeyiz ve hepimizin yeniden bir araya gelme zamanı... Bu ulusal mücadele için seferber olurken, uyuşturucunun milyonlarca insan için sürekli bir cazibe merkezi olduğunun farkındayım. Cesaretiniz sınılandığında bunu hatırlayın: Siz Amerikalısınız. İnsanlık tarihinin gördüğü en özgür toplumun ürünüsünüz.”⁵⁶²

Reagan’ın *seferberlik (crusade)* kelimesini seçmesi, kelimenin ahlaki ve dini bir derinlik taşıması ve uyuşturucuya karşı savaşı aynı zamanda ahlaki bir mücadele olarak topluma tanıtmak istemesindendir. Reagan burada toplumcu bir söylemi benimseyerek, önleyici politikaların yaygınlaştırılmasını ve acil müdahalenin gerekliliğini belirtmiştir. Eğer hızlı bir şekilde harekete geçilmez ise Amerikan halkı sahip olduğu en değerli şey olan özgürlüğünü kaybedebilirdi. Bundan ötürü, tüm ahlaki grup üyeleri bu tehdidi anlayıp, karşısındaki politikaları desteklemelidir.⁵⁶³

Reagan’ın söylemlerinde sık sık yer alan *Aile (family) (16)*, *Amerika (41)*, *Birleşik Devletler (11)*, *çocuk (child/kid) (36)*, *ulus (18)*, *ülke (34)*, *toplum (society) (14)*, *yuva (home) (12)* kelimeleri uyuşturucu sorunundan ötürü tehdit altında olan referans nesnelerini nitelendirmektedir. “Bizim ulusumuz”, “bizim ülkemiz”, “bizim yuvamız”, “bizim ailemiz” gibi ifadeler ahlaki düzgünlüğe sahip ve yasalara uyan Amerikalılar ile uyuşturucu kullanan *öteki* arasındaki çizgiyi belirleyerek başarılı bir güvenlikleştirmede gerekli olan *Ben/Öteki* ayrımını güçlendiren söylemlerdir.

“Uyuşturucular toplumumuzu tehdit ediyor. Değerlerimizi tehdit ediyor ve kurumlarımızın altını oyuyor. Çocuklarımızı öldürüyorlar.”⁵⁶⁴ Reagan burada, uyuşturucunun toplumsal değerleri yok ettiğini, çocukların ve ülkenin geleceğini tehlikeye attığını belirterek, tehdit altında olan nesnelerin altını çizmektedir. Hiç kimsenin bu duruma karşı güvende olmadığını belirtmesi, halk arasında ahlaki panik ortamı yaratılmasını amaçlayan bir dil olmaktadır. Çünkü bir kez ahlaki panik yaratıldığında politik söylem ve halkın görüşü sürekli birbirini destekleyen bir sürece dönüşmektedir.⁵⁶⁵

⁵⁶² “Excerpts From Speech on Halting Drug Abuse”, *New York Times*, 15.09.1986.
<https://www.nytimes.com/1986/09/15/us/excerpts-from-speech-on-halting-drug-abuse.html> (erişim tarihi: 10.03.2025).

⁵⁶³ Hawdon, 2001: 429.

⁵⁶⁴ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-the-nation-the-campaign-against-drug-abuse> (erişim tarihi: 12.06.2025).

⁵⁶⁵ Hawdon, 2001: 430.

“Bir savaş bayrağı kaldırdık ve ulusumuzun karşı karşıya olduğunu düşündüğüm en ciddi sorunlardan birine savaş ilan ettik”⁵⁶⁶, “Uyuşturucunun ulusumuzu, mahallelerimizi ve ailelerimizi tehdit ettiğinin nihayet farkına varıldığı için, artık sorunun kalbine inen ulusal bir seferberliğin zamanı gelmiştir”⁵⁶⁷ şeklindeki söylemler bir yandan ulus, aile gibi tehdit altındaki referans nesnelere işaret ederken diğer yandan, alınması gereken önlemleri ‘savaş’ ve ‘seferberlik’ metaforları üzerinden ele alarak Reagan, soruna karşı ülkece bir birlik ve beraberlik uyandırmayı amaçlamıştır.

İnsanlar/halk (people) (70), Amerikalılar (Americans) (20), vatandaş (citizen) (15), ebeveynler (parents) (15) ifadeleri R. Reagan’ın ve N. Reagan’ın söylemlerinde çoğunlukla dinleyici kitleyi tanımlamak için seçilmiş kelimelerdir. Reagan’ın söylemlerinde kullandığı değerli Amerikalılar, değerli vatandaşlar, “Amerikan halkını yardım için çağırıyoruz” gibi ifadeler dinleyici kitleye yönelik kullanılan hitap cümleleridir. Uyuşturucu probleminden bahsederken Reagan, tüm Amerikalıları kapsayacak şekilde geniş bir pencereden ebeveynleri kapsayacak şekilde dar pencereye birçok kesimi içine alacak şekilde bir söz-edim yöntemi benimsemiştir.

Dinleyici kitlenin ikna edilme sürecinde kullanılan dili analiz ederken Nancy Reagan’ın konuşmaları daha kapsamlı bir inceleme için gerekmektedir. N. Reagan konuşmalarında sık sık genç kesime yer vermiştir: “Sizler için büyük, harika bir dünya var. O dünya size ait. Heyecan verici, uyarıcı ve ödüllendirici. Kendinizi bu vaatten mahrum etmeyin. Ülkemizin size ihtiyacı var. Ama sizden, gözünüzün ve zihninizin açık olmasını istiyor”⁵⁶⁸ diyerek N. Reagan uyuşturucusuz bir dünyanın güzelliklerinden bahsederken diğer yandan ülkenin genç insanlara olan ihtiyacından bahsetmiştir. Ancak, ülkenin vizyonu ve bilinci berrak insanlara ihtiyacı olduğunu vurgulamıştır. Diğer bir deyişle, madde kullanım bozukluğu olan gençlerin, ülkede ihtiyaç duyulan kesim içinde olması başarılı bir şekilde tedavi edilmeleriyle ilişkilendirilmiştir. Amerikan halkı gözünde ülkenin geleceğini ve gelecek nesilleri düşünen bir anne-baba imajı yaratmak için N. Reagan’ın rolü büyük öneme sahiptir. Reagan 15 Eylül 1986’daki konuşmasında uyuşturucu kullanım problemi ile ilgili anne-babalara şu şekilde seslenmiştir:

“Nancy benimle birlikte çünkü bu akşamki mesaj benim mesajım değil, bizim mesajımız. Ve size yalnızca vatandaşlar olarak değil, aynı zamanda anne-baba ve büyükanne-büyükbaba olarak ve endişeli komşular olarak sesleniyoruz. Amerika’nın çocukları için okula dönüş zamanı ve uyuşturucu ve alkol kullanımı tüm nesilleri

⁵⁶⁶ <https://www.reaganlibrary.gov/archives/speech/remarks-signing-national-drug-abuse-education-and-prevention-week-proclamation> (erişim tarihi: 12.03.2025).

⁵⁶⁷ <https://www.reaganlibrary.gov/archives/speech/remarks-announcing-campaign-against-drug-abuse-and-question-and-answer-session> (erişim tarihi: 12.03.2025).

⁵⁶⁸ “Excerpts From Speech on Halting Drug Abuse”, *New York Times*, 15.09.1986. <https://www.nytimes.com/1986/09/15/us/excerpts-from-speech-on-halting-drug-abuse.html> (erişim tarihi: 12.03.2025).

etkilese de özellikle geleceğimizin bağlı olduğu gençlere zarar veriyor. Bu gece, ailemizden sizinkine, evimizden sizinkine, bize katıldığınız için teşekkür ederiz”⁵⁶⁹

Burada Reagan, hedef dinleyici kitlesine kendilerini sadece birer vatandaş olarak değil aynı zamanda bir ebeveyn olarak tanıtmıştır. Söz-edim yoluyla, dinleyici kitle ile ortak değerler paylaştığını belirtmiş ve bu ortak değerlere karşı uyuşturucu gibi ortak bir tehdidin varlığından söz ederek birlikteliğe vurgu yapmıştır. Reagan’ın söz-edimi kullanım şekli Balzacq’ın söz-edimi ele alış şekliyle örtüşmektedir. Balzac’a göre güvenlikleştirmenin başarısı büyük ölçüde güvenlikleştirci aktörün dinleyicilerin duyguları, ihtiyaçları, çıkarları ile ilişki kurma becerisine bağlı olmaktadır. Dinleyicileri etkili bir şekilde ikna edebilmek için konuşmacı, dilini dinleyicilerin deneyimleri ile örtüşecek şekilde uyarlamalıdır.⁵⁷⁰

Buzan ve diğerlerinin çerçevesine getirilen önemli bir eleştiri, referans nesne ile izleyici arasında katı bir ayrım çizmesi, oysa pratikte bu rollerin çoğu zaman çakışmasıdır. Birçok güvenlikleştirme örneğinde, korunan varlık aynı zamanda hitap edilen ve ikna edilmeye çalışılan grup ile aynı olmaktadır.⁵⁷¹ Reagan’ın söylemlerinde dinleyici kitle ile referans nesnesi kimi zaman aynı olabilmektedir. “Uyuşturucu kullanımı milyonlarca Amerikalının sağlığını ve güvenliğini tehdit ediyor”⁵⁷² ifadesinde tehdit altında olan ve korunması gereken referans nesnesi ile ikna edilmesi gereken grup aynı olmaktadır: Amerikalılar.

Reagan’ın söylemlerinde *tedavi* (12), *program* (28), *eğitim* (education) (12), *önleme* (16) gibi ifadeler Nixon dönemine kıyasla çok az tekrarlanmıştır. Rehabilitasyon 4 kez tekrar ederek kelime bulutuna dahil edilmemiştir. Tedavi, eğitim, rehabilitasyon gibi kavramlar kimi zaman soruşturma, engelleme istihbarat gibi güvenlik önlemi olarak değerlendirilebilecek kavramlarla birlikte kullanılmıştır:

“Strateji, ülkemizde devam eden çok çeşitli uyuşturucuyla mücadele faaliyetlerini koordine etmeyi amaçlamaktadır. Uyuşturucuya olan talebi azaltmaya yönelik eğitim, önleme, tedavi, rehabilitasyon ve araştırmaların yanı sıra vatandaşlarımıza uyuşturucu arzını azaltmaya yönelik soruşturmalar, istihbarat, engelleme, kovuşturma ve uluslararası programlar da aynı mücadelenin bir parçasıdır”⁵⁷³

Hawdon’a göre kamuoyu endişesini sürdürmek için, bazı ilerlemeler kaydedilmiş olsa da sorunun hâlâ devam ettiğine insanları ikna etmek gerekir. Sorunun başarılı bir şekilde çözüldüğü düşünülürse, mücadele etmek için bir neden kalmayacaktır. Eğer verilen mücadelede başarı kaydedilmezse o zaman da kamuoyu ilgisi azalacaktır. Bu nedenle halk, sorunun çözümü

⁵⁶⁹ <https://www.reaganlibrary.gov/archives/speech/address-nation-campaign-against-drug-abuse> (erişim tarihi: 12.03.2025).

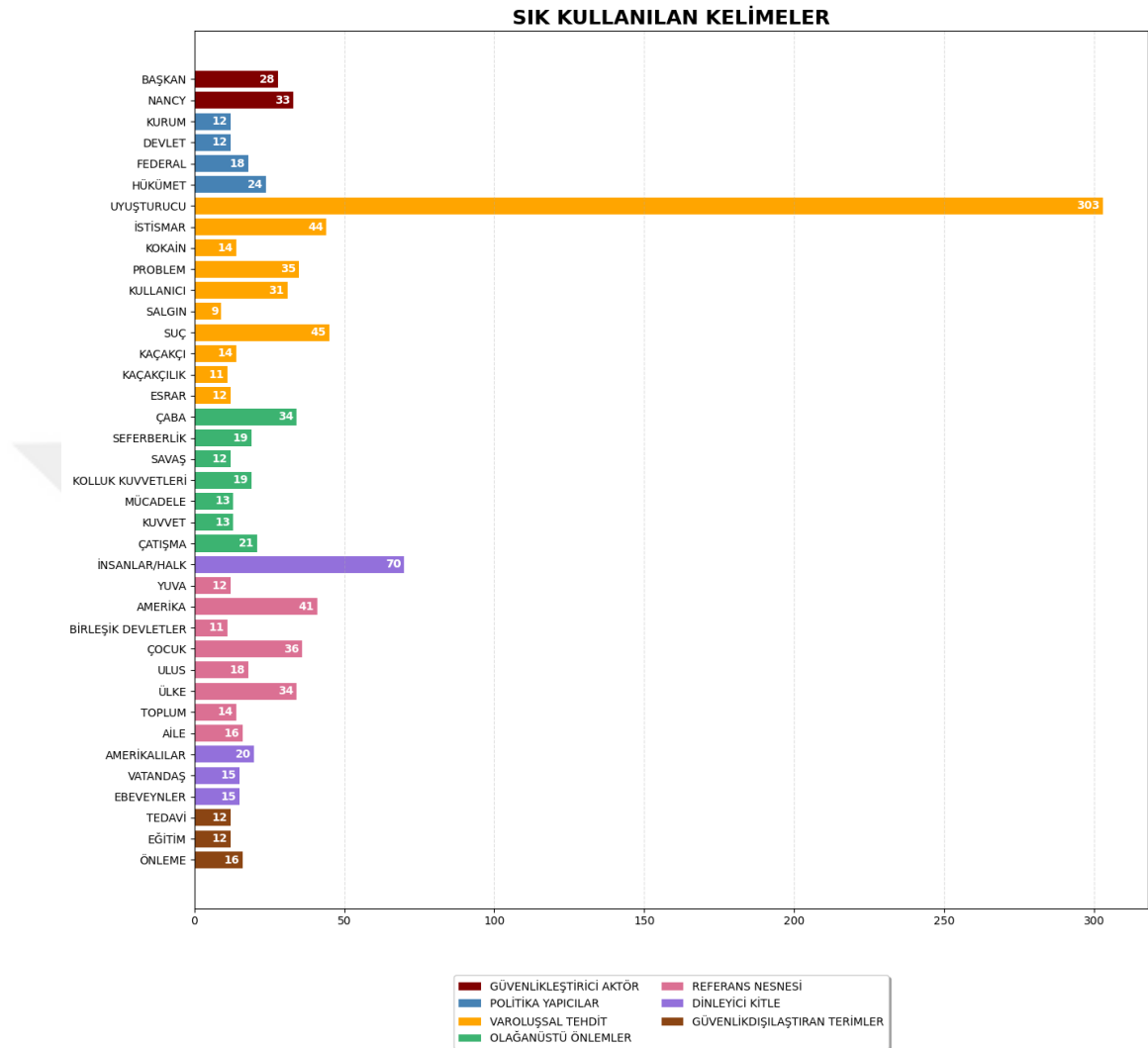
⁵⁷⁰ Balzacq, 2005: 184.

⁵⁷¹ O’Reilly, 2008: 68.

⁵⁷² <https://www.reaganlibrary.gov/archives/speech/remarks-announcing-campaign-against-drug-abuse-and-question-and-answer-session> (erişim tarihi: 12.03.2025).

⁵⁷³ <https://www.reaganlibrary.gov/archives/speech/radio-address-drug-abuse-and-trafficking> (erişim tarihi: 13.03.2025).

için ortaklaşa bir mücadelenin varlığına inandırılırken, sonucun başarı oranı muğlak tutulmalıdır.

Grafik 4.2. Reagan'ın söylemlerinin analizi sonucu tespit edilmiş sık kullanılan kelimeler

Grafik 4.2.'de görselleştirildiği üzere, Reagan yönetiminin, tehdit olarak uyuşturucu ve bununla bağlantılı ifadeleri söylemlerinin merkezine koyduğu görülmektedir. Olağanüstü önlemler ile bağlantılı kelimelerin güvenlikdışı önlemlerle ilgili kelimelerden çok daha sık kullanılması, uyuşturucu sorununa yönelik Reagan'ın daha katı ve cezalandırıcı bir anlayışı benimsediğinin bir göstergesidir. Reagan konuşmalarında Kongre'ye yalnızca 3 kere hitap etmiştir. Nixon'dan farklı olarak, yoğun bir şekilde ABD halkına seslenmiştir. Buradan yola çıkarak, Reagan'ın ahlaki desteği kazanmak için yoğun bir çaba harcadığı görülmektedir. Uyuşturucu talebine yönelik alınması öngörülen olağanüstü önlemler doğrudan Amerikan halkını ilgilendirdiği için, bu uygulamalara meşru zemin kazandırmak adına ikna edilmesi gereken asıl hedef kitlenin yine Amerikan halkı olması, güvenlikleştirme sürecinin başarıya

ulaşması açısından önemlidir. Bu durumun farkında olan Reagan, konuşmalarının merkezine ABD vatandaşlarını koymuştur. Güvenlikdışı ve tedavi odaklı söylemler Reagan döneminde çok az tercih edilmiştir. Bunun yerine savaş, seferberlik, mücadele gibi kelimeler sıklıkla kullanılmıştır. Bu kelimeler anlam açısından önem taşır. Örneğin, seferberlik kelimesinin sık kullanılması, taşıdığı dini anlamın halk içinde birlik ve beraberliği uyandırma amacının yanı sıra, halkta kutsal bir görevin yürütüldüğü algısı oluşturmaya yönelik hizmet etmiştir. Öte yandan, savaş kelimesi ele alındığında, savaşta çoğu zaman taraf olma durumu söz konusudur. Bu nedenle, savaşın öteki tarafında konumlandırılan kişilerin bazı hak ve ayrıcalıklarının elinden alınması normalleştirilmiş olur. Sonuç olarak, bu tür olağanüstü önlemlerin dinleyici kitlenin gözünde normalleştirilmesi demek, güvenlikleştirmenin başarıya ulaşması anlamına gelmektedir.

3.3. George H. W. Bush'un Uyuşturucu Politikası Söyleminin Söz Edimi Analizi

Bush, uyuşturucu sorununu bir halk sağlığı meselesi olarak değil, ulusal güvenliğe yönelik en ciddi iç tehdit olarak tanımlamaya devam etmiştir: “Bugün ulusumuzun karşı karşıya olduğu en ciddi iç tehdidin uyuşturucu olduğu konusunda hepimiz hemfikiriz”⁵⁷⁴

Bush’un 1989-1993 yılları arasındaki başkanlık döneminde, uyuşturucu hakkında kullanılan söz-edimini analiz edebilmek amacıyla, Bush’u yapmış olduğu 9 konuşma ve 3 kamuoyu duyurusu incelenmiştir.

⁵⁷⁴ “Text of President's Speech on National Drug Control Strategy”, *The New York Times*, 09.06.1989.
<https://www.nytimes.com/1989/09/06/us/text-of-president-s-speech-on-national-drug-control-strategy.html>
 (erişim tarihi: 04.04.2025).

sebebi, Bush döneminde başlatılan And Girişimi kapsamında yapılan zirve ve toplantılar olmuştur. Bush yönetiminin bu ülkelerde, koka bitkilerini yok etme hususunda bu ülkelere kurduğu baskı, Kolombiya Planı çerçevesinde, Kolombiya'ya yapmış olduğu askeri ağırlıklı yardımlar, yapılan güvenlikleştirici söylemlerle birlikte değerlendirilince, Bush'un diğer ülkelerde de uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi sürecinde bir güvenlikleştirici aktör olarak değerlendirilmesini mümkün kılmıştır.

Uyuşturucu (268), problem (41), uyuşturucu kullanımı (drug use) (32), kullanıcı (20), kokain (26), istismar (18), taş kokain (10), uyuşturucu satıcısı (dealer) (10), kaçakçı (9) kelimeleri, Bush'un söylemlerinde sıklıkla yer alan tehditle ilişkilendirilmiş ifadelerdir.

“Eğlence amaçlı uyuşturucu kullananlar, uyuşturucu savaşının yol açtığı can kayıplarının sorumlusudur. Amerika'nın şehir sokaklarından Kolombiya'daki sokak bombalamalarına kadar, uyuşturucuyu sadece eğlence amacıyla kullananlar dökülen kandan sorumludur.”⁵⁷⁷

Bu konuşmasında Bush, Reagan'ın söylemleriyle benzer şekilde, eğlence amaçlı uyuşturucu kullanıcılarını, uyuşturucuyla birlikte gelen tüm olumsuzlukların nedeni olarak nitelendirmiştir. Bush, uyuşturucunun yarattığı olumsuz sonuçlardan sadece uyuşturucu üreticisi ve kaçakçıları sorumlu tutmak yerine, eğlence amaçlı uyuşturucu kullanan kişileri de bu sınıfın içine dahil etmiştir. Bu tür bir söylem, uyuşturucu kullanan kişilere karşı alınabilecek sert önlemleri ve yasal yaptırımları da meşru bir zemine dayandırma amacı taşımaktadır. Çünkü, bu derece olumsuzluklara neden olan kullanıcıların cezasız bir şekilde hayatlarını sürdürebileceklerini düşünmek gerçekçi bir yaklaşım olmaz.

“Amerikalı kokain kullanıcılarının, ülkemizin gündelik uyuşturucu kullanımına sıfır tolerans gösterdiğini anlamaları gerekiyor. Kolombiya'daki cesur dostlarımızı tek başlarına savaşmaları için bırakmamak gibi bir sorumluluğumuz var”⁵⁷⁸ açıklaması Bush'un cezai yaklaşımları desteklediğinin bir yansımasıdır. Ayrıca açıklamadan yola çıkarak, sadece talep odaklı bir yaklaşım yerine hem talep hem arza karşı bir savaş sürdürme gayesinde olduğu sonucuna varılmaktadır.

“Uyuşturucu tacirlerinden ele geçirdiğimiz mal varlıklarını ülkelerimizin paylaşmasına olanak tanıyan anlaşmaları müzakere edeceğiz. Ve son olarak, tacirlerin ölümcül uyuşturucularını üretmek için ihtiyaç duyduğu kimyasallara erişimlerini engelleyeceğiz. Kimyasal satışlarını denetleyeceğiz. Üretici ülkeleri ise sıkı denetimler benimsemeleri için zorlayacağız.”⁵⁷⁹

Bush'un mal varlıklarına el koyma ve uyuşturucu üretiminde kullanılan kimyasalların denetlenmesine yönelik bu açıklaması, 1988 BM Sözleşmesi'nin 5. ve 12. maddeleriyle

⁵⁷⁷ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-students-drug-abuse> (erişim tarihi: 17.04.2025).

⁵⁷⁸ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-the-nation-the-national-drug-control-strategy> (erişim tarihi: 17.04.2025).

⁵⁷⁹ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/the-presidents-news-conference-with-the-drug-summit-participants-san-antonio> (erişim tarihi: 17.04.2025).

örtüşmektedir.⁵⁸⁰ Bu benzerlik, ABD'nin 1988 Sözleşmesi'nde yalnızca bir katılımcı olmadığını, aynı zamanda sözleşme hükümlerinin belirlenmesinde de etkili olduğunu göstermektedir.

“Bizden yardım isteyen her hükümete yardım edeceğiz. Talep edildiğinde, ilk kez Amerikan Silahlı Kuvvetlerinin uygun kaynaklarını kullanıma sunacağız. Açık denizlerde, uluslararası hava sahasında ve sınırlarımızda uyuşturucu kaçakçılarına karşı çabalarımızı yoğunlaştıracamız.”

İfadeleriyle Bush, gerektiği zaman uyuşturucu ile mücadelede sınır ötesi askeri müdahaleler yapılacağını sinyali vererek, uyuşturucuyla mücadelede askeri kaynakların aktarılmasını desteklemiştir. Bush konuşmasında, sınır ötesi operasyonların yoğunlaştırılacağını belirterek, uyuşturucu kaçakçılığına ABD sınırlarına ulaşmadan müdahale edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Başlarda -Nixon ve Reagan döneminde- metafor olarak kullanılan *savaş* kavramı, Bush döneminde daha somut bir boyut kazanmaya başlamıştır.

Bush, uyuşturucunun ülkenin karşılaştığı en büyük tehdit olduğunu belirttikten sonra konuşmasına, “Sorumlusu kim? Size açıkça söyleyeyim — uyuşturucu kullanan herkes, satan herkes ve görmezden gelen herkes”⁵⁸¹ diyerek devam etmiş ve bu ifadeleriyle neredeyse tüm Amerikan halkını uyuşturucuya karşı yürütülen savaşta sorumlu tutmuştur. Bu söylem, Reagan'ın uyuşturucu kullanımını bireysel bir sorun olarak ele alan yaklaşımından önemli ölçüde farklılık göstermektedir.

Strateji (strategy) (47), yasa (36), çaba (31), savaş (27), yaptırım (21), mücadele (17), cezaevi (prison) (10) kelimeleri çoğunlukla alınabilecek olağanüstü önlemleri açıklamak amacıyla seçilmiş ifadelerdir. Diğer başkanların uyuşturucuyla ilgili açıklamalarından farklı olarak Bush'un söylemlerinde, *savaş* kelimesi daha çok tekrar edilmiş, *strateji* ve *cezaevi* kelimeleri ilk defa kelime bulutuna girecek kadar sık kullanılmıştır.

“Yasadışı uyuşturucu kullanmak yasalara aykırıdır. Ve eğer yasaları çiğnerseniz, bedelini ödersiniz. Çünkü kurallar değişti. Uyuşturucu kullanırsanız yakalanırsınız ve yakalandığınızda cezalandırılırsınız. Ehliyetinizi kaybedebilirsiniz -bazı eyaletler kullanıcıların sürüş ayrıcalıklarını iptal etmeye başladı.- Ya da istediğiniz öğrenim kredisini kaybedebilirsiniz, çünkü yasaları çiğneyenlere yardım etmiyoruz. Bunlar ayrıcalıktır, hak değil. Ve eğer uyuşturucu kullanma riskini göze alırsanız, her şeyi, hatta özgürlüğünüzü bile riske atmış olursunuz. Çünkü cezalandırılacaksınız.”⁵⁸²

Bu konuşmasında Bush, uyuşturucu kullanımını sonucunda kişinin sosyal ayrıcalıklardan mahrum bırakılacağını hatta hapis cezası alabileceğinin altını çizerek, sert ve yasakçı bir dil kullanmıştır. ABD toplumunda özellikle gençler için büyük önem taşıyan sürücü ehliyeti, öğrenim kredisi gibi ayrıcalıklardan uyuşturucu kullandığı takdirde mahrum bırakmak

⁵⁸⁰ UN General Assembly, 1988: 5-13.

⁵⁸¹ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-signing-the-drug-abuse-resistance-education-day-proclamation> (erişim tarihi: 19.04.2025).

⁵⁸² <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-students-drug-abuse> (erişim tarihi: 18.04.2025).

yasal cezaların ötesinde olağanüstü önlemler olmaktadır. Bush konuşmasında, uyuşturucu kullanıcılarını sosyal destekleri hak etmeyen, hatta gerekirse hapisle cezalandırılması gereken bir iç tehdit olarak yapılandırmaktadır.

“Taş kokain gibi bağımlılık yapan uyuşturuculara karşı savaşı kazanmak için Federal bir stratejiden daha fazlası gerekecektir. Her okula, her işyerine ulaşan ve her aileyi kapsayan ulusal bir strateji gerekecektir. ...Daha fazla cezaevine, daha fazla tutukevine, daha fazla mahkemeye ve daha fazla savcıya ihtiyacımız var. Bu nedenle, bu gece -hepsi bir arada- uyuşturucuyla ilgili Federal emniyet harcamalarında yaklaşık 1,5 milyar dolarlık bir artış talep ediyorum. ... ABD’den uyuşturucu işlemek için kullanılan kimyasal madde akışını durduracağız. Uyuşturucu parasının paravanlara ve finansörlere kadar izini sürmek için uluslararası anlaşmaları takip edecek ve uygulayacağız. Sonra da bu kara para aklayıcılarını kelepçeleyp tıpkı sokak satıcıları gibi hapse atacacağız. Ve uyuşturucu kralları için: ölüm cezası.”⁵⁸³

Bush bu söyleminde, yine Reagan ile benzer ifadeler kullanmıştır. Bush’un, uyuşturucuya karşı savaşta sadece federal stratejilerin yeterli olmayacağını, toplumun geniş bir kesiminin bu savaşta yer alması gerektiğini belirtmesi, Reagan’ın uyuşturucuya karşı *seferberlik* anlayışı ile örtüşmektedir. Toplumun geniş bir kesimini ulusal strateji çerçevesine dahil etmesi, Bush’un dinleyici kitleyi sorunun ulusal bir boyutta olduğuna ve acil müdahale gerektirdiğine ikna etme çabası şeklinde yorumlanabilir. Balzacq’a göre, güvenlikleştirmenin başarısı alıcı bir ortamın varlığına bağlıdır. Bu bağlamda, eğer güvenlikleştirmenin aktör, dinleyici kitlenin meseleyi tanıması ve içselleştirmesi için doğru anı kullanırsa, halkın siyasi elitler tarafından önerilen tehdit çerçevesini kabul etmesi daha kolay olacaktır.⁵⁸⁴ Bush’un konuşmayı gerçekleştirdiği 1989 yılında, Kolombiya’da uyuşturucu bağlantılı şiddet olaylarının artması ve medyada sık sık uyuşturucu haberlerine yer verilmesi, Bush’un söylemleriyle birleşince, dinleyici kitlenin uyuşturucu sorununu içselleştirmesi ve güvenlikleştirmenin başarıyla sürdürülmesi mümkün kılınmıştır.⁵⁸⁵

Açıklamanın devamında cezai yaklaşımların uygulanabilmesi için ceza ve yargı sistemindeki unsurların artırılmasını savunması yine güvenlikleştirme merkezli bir yaklaşımdır. Toplum, varoluşsal bir tehdidin mevcudiyetine ikna edilerek ve bu tehdide karşı alınacak önlemlerin gerekliliği vurgulanarak, olağanüstü uygulamaların normalleştirilmesi amaçlanmıştır. Konuşmanın devamında kimyasal maddeler, kara para aklayıcıları ile ilgili açıklamaları, uluslararası antlaşmaların uygulanacağını belirtmesi, başta 1988 Sözleşmesi

⁵⁸³ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-the-nation-the-national-drug-control-strategy> (erişim tarihi: 18.04.2025).

⁵⁸⁴ Balzacq, 2005: 182.

⁵⁸⁵ Bush’un 5 Eylül 1989’da yaptığı bu konuşmasını takiben yapılan anketler sonucunda halkın %64’ü uyuşturucuyu ‘ülkenin karşılaştığı en büyük problem’ olarak göstermiştir. Kaynak: “Poll Finds Most in U.S. Back Bush Strategy on Drugs”, *New York Times*, 12.09.1989. <https://www.nytimes.com/1989/09/12/us/poll-finds-most-in-us-back-bush-strategy-on-drugs.html> (erişim tarihi: 18.04.2025).

olmak üzere BM'nin uyuşturucu kontrolüne yönelik sözleşmelerine bir atıf niteliğindedir. 1988 Sözleşmesi'nden çok kısa bir süre sonra yapılan açıklamaların zamanlaması, Bush'un uluslararası uyuşturucu kontrol çabalarını güçlendirmek ve gerekirse bu konuda öncülük etmek istediğinin bir işareti olarak gösterilebilir.

İnsanlar/halk (54), ülke (42), Amerika (36), Birleşik Devletler (29), ulus (25), topluluk (community) (18), çocuk (kid/child) (40), bebek (baby) (11) kelimeleri Bush'un söylemlerinde çoğunlukla uyuşturucudan korunması gereken referans nesnesini ifade etmek için kullanılmıştır. Diğer başkanların sık kullandığı kelimelerden farklı olarak Bush; topluluk ve bebek kelimelerini sıklıkla tekrar etmiştir.

“En ölümcül ve bağımlılık yapıcı yasadışı uyuşturuculardan biri olan kokainin okul çocuklarının kullanımına sunulması tam bir facia. Ve her yıl uyuşturucu kullanan annelerin yüz binlerce erken doğan bebekleri umutsuzca hasta dünyaya geliyorsa o zaman aramızdaki en savunmasız olanlar bile risk altındadır.”⁵⁸⁶

Bu konuşmada Bush, uyuşturucu kullanımından dolayı erken doğan hasta bebekleri söylemine dahil ederek, ABD toplumunda “en savunmasız olanların bile risk altında” olduğunu halka duyurmak istemiştir. Burada vurgulanmak istenen, uyuşturucu sorununa karşı kimsenin güvende olmamasıdır. Başarılı bir güvenlikleştirme sürecinde güvenlikleştirici aktörün, hedef dinleyici kitleyi ikna edebilmek için korumaya değer bir referans nesnesi sunması gerekmektedir. Korunması değer olarak bebeklerin seçilmesi güvenlikleştirici hamlenin ikna ediciliğini ve etki alanını artırma potansiyeline sahiptir. Ayrıca, uyuşturucu kullanımından ötürü erken doğum yapan ve hasta olarak dünyaya gelen bebeklerin medyada *taş kokain bebekleri (crack babies)* yer alması Bush döneminde artış göstermiştir.⁵⁸⁷ Medya ile Bush'un söylemlerindeki uyum, güvenlikleştirme sürecini olumlu etkileyen bir durumdur.

“Her bir Amerikalının uyuşturucudan arındırılmış bir ailede yaşama, uyuşturucudan arındırılmış bir toplulukta yaşama, uyuşturucudan arındırılmış bir okulda eğitim görme, uyuşturucudan arındırılmış bir işyerinde çalışma ve uyuşturucudan arındırılmış otoyollarda araç kullanma hakkını yeniden teyit ediyoruz. Bu tür kampanyalar, ABD'yi madde bağımlılığı ve uyuşturucu kaçakçılığının tehlikeli döngüsünden kurtarma mücadelemizde kritik öneme sahiptir.”⁵⁸⁸

Bu konuşmada Bush, uyuşturucudan arındırılmış bir toplum vizyonu oluşturmaya çalışmıştır. Bunu ifade ederken çeşitli toplulukların uyuşturucu maddelerden arındırıldığı zaman özgürlüğüne kavuşacağını belirtmiştir. Dolayısıyla uyuşturucu kullanan bir toplum esaret altında bir toplumdur. Bush, bir bakıma esaret altındaki Amerikan toplumunun bu tür uyuşturucudan arındırılma kampanyalarıyla kurtuluşa ereceğine vurgu yapmıştır.

⁵⁸⁶ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-the-nation-the-national-drug-control-strategy> (erişim tarihi: 18.04.2025).

⁵⁸⁷ Ortiz ve Brigs, 2003: 44.

⁵⁸⁸ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/proclamation-6053-national-red-ribbon-week-for-drug-free-america-1989> (erişim tarihi: 18.04.2025).

İnsanlar/halk (54), Amerikalılar (22), Kongre (16), ebeveyn (15) kelimeleri çoğunlukla Bush'un hitap ettiği dinleyici kitleyi ifade etmektedir. Bush konuşmalarının çoğu yerinde, insanlar/halk kelimesini hem ikna edilmesi gereken dinleyici kitle olarak hem de tehlike altında olan referans nesnesini tanımlamak için kullanmıştır.

“Eğer bir ebeveynseniz, çocuklarınızla uyuşturucu hakkında konuşun- bu gece. Yerel uyuşturucu önleme programınızı arayın; ihtiyacı olan bir çocuğa ağabeylik ya da ablalık yapın; yerel Mahalle İzleme programınıza katılın. ...Halk olarak birlikte çocukları kurtarabiliriz. Ulusal bir hoşgörü tutumunu çoktan bir kınama tutumuna döndürdük. Ancak uyuşturucuya karşı savaş, mahalle mahalle, blok blok, çocuk çocuk güçlüklerle kazanılacaktır.”⁵⁸⁹

Bush'un dinleyici kitle olarak ebeveynleri çocuklarıyla uyuşturucu hakkında konuşmaya ve yerel önleme çabalarına başvurmaya çağırması, Bush'un sadece tehdidi tanımlamakla yetinmediği ayrıca dinleyici kitleyi de tehdidi önleme hususunda sürece dahil ettiği söylenebilir. Ayrıca, Bush uyuşturucuya karşı savaşı ABD'nin her yerinde verilmesi gereken ortak ve zor bir savaş olarak tanımlamıştır. Referans nesnesi olarak Amerikan çocuklarını merkeze koyarken aynı zamanda dinleyici kitle olan halkı da mücadelede yalnızca bir gözlemci olarak görmek yerine, onlara da görev yükü vererek aktif katılıma teşvik etmiştir. Böylelikle dinleyici kitlenin meseleden bağımsız olmadıklarına dikkat çekerek, güvenikleştirme sürecini içselleştirmeleri amaçlanmıştır. Uyuşturucuya karşı olan ulusal bakış açısının hoşgörüden kınamaya dönüştüğünü belirterek dinleyici kitlenin de artık uyuşturucuyu tehdit olarak gördüğünü belirtmek istemiştir. Burada, Bush'un uyuşturucuyla mücadelede kolektif bir anlayış oluşturma çabası içinde olduğu söylenebilir.

“Böylece bugün bir nesil Amerikalı, kelimenin tam anlamıyla içlerindeki düşman tarafından tehdit ediliyor. Bu düşman onların damarlarında dolaşıyor, zihinlerini bulandırıyor ve geleceklerinin kapılarını kapatıyor. Bu nesil daha iyisini hak ediyor ve sizin yardımınızla daha iyisini öğrenecek.”⁵⁹⁰

Bu konuşmasında Bush, bir taraftan Amerikan gençliğini tehdit altında olan referans nesnesi olarak göstermiş, diğer taraftan ahlaki destek için dinleyici kitle olan Amerikan halkına seslenerek bu tehdide karşı yardım istemiştir. Burada dinleyici kitlenin aynı zamanda tehdit altında olan referans nesnesi olarak tanıtılması güvenikleştirme sürecini olumlu etkilemektedir. Çünkü tehdit altında olduğunu düşünen dinleyicinin olağanüstü önlemleri kabul etmesi daha muhtemeldir.

“Liderlik ve iki partili destek için Kongre'deki Demokrat çoğunluğa ve Cumhuriyetçilerimize bakacağım. Vatandaşlarımız rekabeti değil iş birliğini; partizan bir pazarlığı değil ulusal bir çabayı hak ediyor. Başlangıç olarak, Kongre'nin sadece bu ulusal uyuşturucu stratejisi üzerinde değil, aynı zamanda geçen mayıs ayında

⁵⁸⁹ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-the-nation-the-national-drug-control-strategy> (erişim tarihi: 19.04.2025).

⁵⁹⁰ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-media-advertising-partnership-for-drug-free-america> (erişim tarihi: 19.04.2025).

açıkladığımız, cezaları sertleştirecek, kolluk kuvvetlerini güçlendirecek ve 24,000 mahkûm için yeni cezaevi alanı inşa edecek suç paketimiz üzerinde de harekete geçmesi gerekiyor.”⁵⁹¹

Bu açıklamadan hareketle Bush, uyuşturucu politikalarında yeni güvenlikleştirici adımlar atılabilmesi için gerekli desteği sağlamak amacıyla resmi dinleyici kitlesi olan Kongre’ye hitap etmektedir. Konuşmasında, iki büyük siyasi partiyi bu konuda iş birliğine davet ederek, Amerikan halkının uyuşturucudan korunması adına ulusal uyuşturucu stratejisinin yanı sıra, sunulan suç paketinin de gözden geçirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu suç paketi, olağanüstü önlemleri içeren bir çerçeve sunmaktadır. Bush, halka yönelik söylemlerinde uyuşturucuya karşı bilinçlenme, yardımlaşma ve dayanışma gibi değerlere vurgu yaparken; Kongre’ye yönelik hitaplarında ise, olağanüstü önlemlerin uygulanabilmesi için iş birliği ve onay istemiştir.

Program (40), eğitim (30), tedavi (20), önleme (18), kelimeleri Bush’un güvenlikdışı önlemleri ele alırken kullanmış olduğu sık geçen ifadelerdir. Başkan Bush, Reagan’a kıyasla güvenlikdışlaştırıcı ifadeleri daha sık kullanmıştır. Ancak uygulamada ceza merkezli söylemler Bush döneminde de devam etmiştir.⁵⁹²

“Tüm Federal kurumlarımızın koordineli ve iş birliğine dayalı kararlılığını yansıtan bir strateji açıklıyorum. Kısacası, bu plan sorun kadar kapsamlı. Bu strateji ile nihayet kaynaklarımızı, programlarımızı ve bunları yürüten kişileri koordine eden bir planımız var. Bu stratejideki silahlarımız; hukuk ve ceza adaleti sistemi, dış politikamız, tedavi sistemlerimiz, okullarımız ve uyuşturucu önleme programlarımızdır.”⁵⁹³

Bu konuşmasında Bush, uyuşturucuyla mücadelede cezacı bir yaklaşımın yanı sıra eğitim, önleme ve tedaviyi de ele alan kapsamlı bir çözüm önerisi sunmuştur. Ancak, konuşmanın devamından yola çıkarak bu kapsamlı stratejide öncelik verilen politikaların ceza merkezli olduğu anlaşılmaktadır:

“Bu nedenle bu akşam, uyuşturucuyla ilgili Federal kolluk harcamalarında toplamda yaklaşık 1,5 milyar dolarlık bir artış talep ediyorum. ...Stratejimiz önümüzdeki yıl üç And ülkesi olan Kolombiya, Bolivya ve Peru’ya askeri ve kolluk kuvvetleri yardımı için çeyrek milyar dolardan fazla bir kaynak ayırmaktadır. Bu, üreticilere, tacirlere ve kaçakçılara karşı mücadele etmek için 5 yıl süreli 2 milyar dolarlık bir programın ilk bölümü olacak. ...Ve bu akşam uyuşturucu tedavisine yönelik Federal harcamalarda 321 milyon dolarlık bir artış öneriyorum.”⁵⁹⁴

Konuşmanın devamında, farklı stratejiler için ayrılan bütçelerin miktarı hangi stratejilere öncelik verildiğinin bir göstergesidir. Burada tedaviden bahsederken Bush, 320

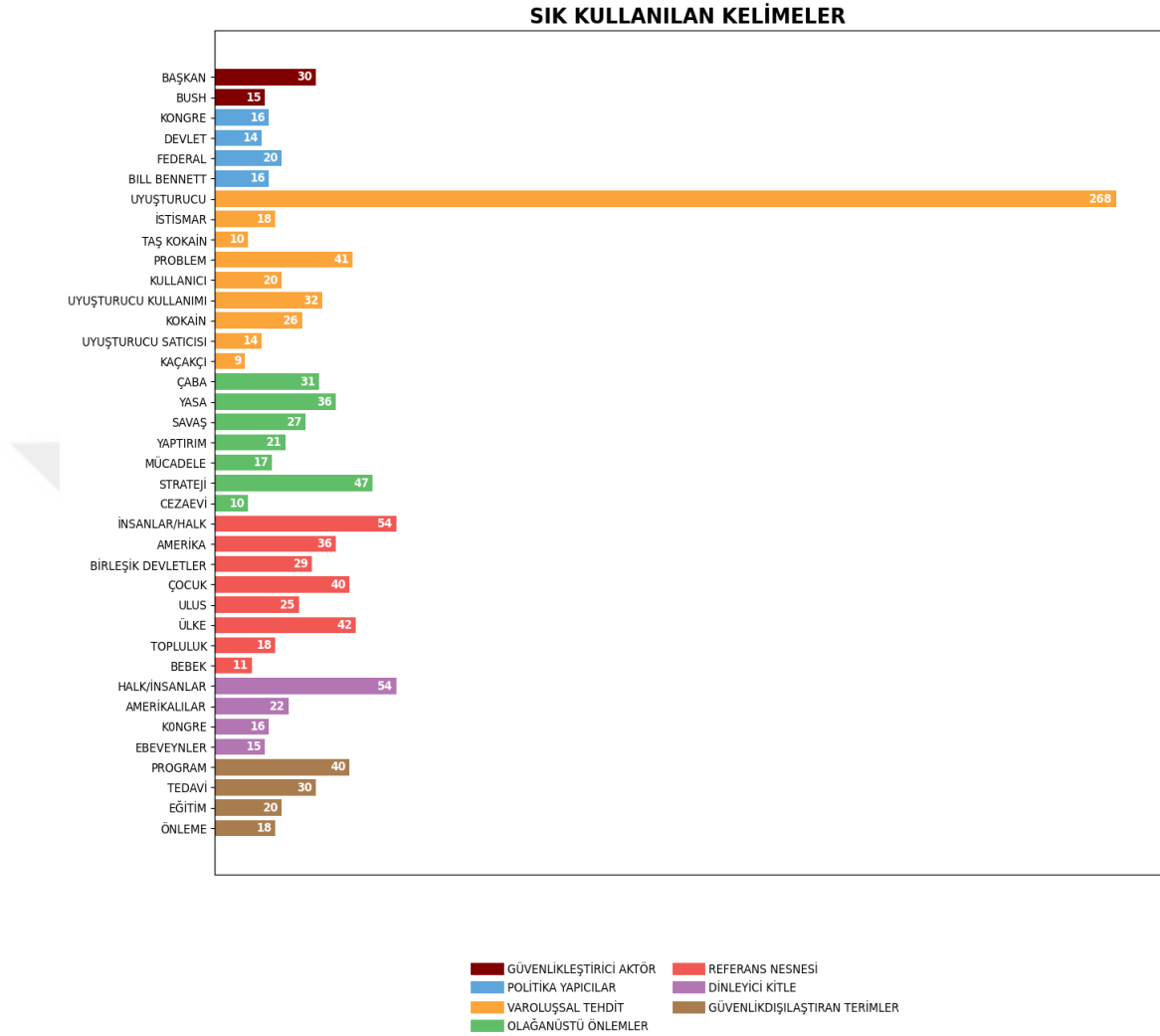
⁵⁹¹ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-the-nation-the-national-drug-control-strategy> (erişim tarihi: 19.04.2024).

⁵⁹² 1984 ve 1992 yılları arasında Reagan ve Bush’un toplam 167 konuşmasını analiz edip, bunları toplumcu, bireyci, cezalandırıcı ve rehabilite odaklı olarak sınıflandıran Hawdon’un çalışmaları, söylemin geçirdiği değişimi anlayabilmek adına farklı bir bakış açısı sunmaktadır. Ayrıca bkz; Hawdon, 2000: 434-438.

⁵⁹³ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-the-nation-the-national-drug-control-strategy> (erişim tarihi: 19.04.2025).

⁵⁹⁴ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-the-nation-the-national-drug-control-strategy> (erişim tarihi: 19.04.2025).

milyonluk bir artış önerirken, bu miktarın yaklaşık 5 katı bir artışı federal kolluk harcamaları için talep etmiştir. Başka bir deyişle, uyuşturucuya yönelik güvenlikleştirici politikaları önceleyen yaklaşım Bush döneminde de güçlü bir şekilde sürdürülmüştür.

Grafik 4.3. G. H. W. Bush'un söylemlerinin analizi sonucu tespit edilmiş sık kullanılan kelimeler

Bush'un sık kullandığı kelimeler Grafik 4.3.'te görselleştirilmiştir. Kelimelerin kullanım sıklığı ve cümle içindeki kullanımı göz önünde bulundurulduğunda, Bush yönetiminin uyuşturucuya karşı güvenlik odaklı yaklaştığı; uyuşturucu kullanıcıları, üreticileri ve dağıtıcılarına yönelik ceza merkezli bir anlayışı benimsediği; uyuşturucu sorununa karşı mücadelenin belirlenmiş siyasi elitlerin politikalarıyla sınırlandırdığını; uyuşturucu ile mücadelede önceki başkanlara göre daha askeri merkezli bir anlayışa sahip olduğu söylenebilir.

bir meşruiyet kazandırmayı amaçlamış ve dinleyici kitleyle duygusal bir bağ oluşturarak, onları ikna etmede önemli bir husus olan *samimiyeti* ön plana çıkarmıştır. Reagan, hedef dinleyici kitle olarak söz-edimin merkezine ağırlıklı bir şekilde Amerikan halkını alarak, ahlaki desteği daha çok önemsemiştir. Genel olarak, Kongre'nin uyuşturucuya karşı savaşı desteklemesi, Reagan'ın resmi destek almak için ek olarak söylem üretmesini gerektirmemiştir. Bu dönemde, benimsenen ceza merkezli yaklaşımlar, çıkarılan sert yasalarla pekiştirilmiştir.

Bush'un söz-edim analizinde ceza merkezli söylemler devam ettirilmiş, aynı zamanda eğitim ve tedaviye yönelik söylemlere daha sık yer verilerek ikili bir yaklaşım benimsenmiştir. Buradan yola çıkılarak, Bush yönetiminin tedaviye yönelik girişimleri, Reagan dönemine kıyasla daha fazla önemsedığı söylenebilir. Ancak, bu dönemde de sert ve cezalandırıcı yaklaşım yine birincil planda tutulmuştur. Peru, Kolombiya ve Bolivya gibi ülkelerin konuşmalarda sıkça yer alması, Bush döneminde güvenlikleştirmenin kapsamının diğer ülkelere de genişlediğinin göstergesidir ve bu genişleme bütçe arttırılması için Kongre desteğini zorunlu kılmıştır. Bu nedenle Bush, söylemlerinde hem resmi desteği hem de ahlaki desteği kazanma amacı taşımıştır. Uyuşturucuya karşı savaşın kapsamının diğer ülkelere doğru genişlemesi ve uyuşturucuya karşı savaşta yalnızca ceza merkezli yaklaşımın etkili bir yöntem olmadığına giderek fark edilmesi, Bush'u hem dinleyici kitleye yönelik hem de uyuşturucu tehdidine karşı çok yönlü bir yaklaşım benimsemeye itmiştir.

Uyuşturucuyu ulusal bir tehdit olarak çerçevelemek isteyen Nixon ve sonrasındaki birçok yönetim, dinleyici kitleyi ikna edebilmek ve güvenlikleştirmeyi sürdürebilmek adına, söz-edim yöntemine ek olarak, medyayı da etkili bir biçimde kullanmıştır. ABD başkanlarının söylemlerinin medyada sık sık tekrar edilmesi, dikkat çekici haberler ve diğer programlarla birlikte, halk arasında süregelen uyuşturucu tehdidine karşı bir panik atmosferi oluşumuna katkıda bulunmuştur. Böylelikle, alınabilecek olağanüstü önlemlerin geniş kitleler tarafından onaylanması daha kolay hâle gelmiştir.

3.4. Uyuşturucunun Güvenlikleştirilmesinde Medya'nın Rolü

Medya, siyasi söylemi güçlendirerek ve kamu algısını yönlendirerek ABD'de uyuşturucunun güvenlikleştirilme sürecinde önemli bir rol oynamıştır. Güvenlikleştirme teorisi genellikle tehditlerin belirlenmesinde politika yapıcılarını odak noktasına alırken, medya bu söylemlerin yayılmasında, dramatize edilmesinde ve meşrulaştırılmasına katkı sağlanmasında işlevsel bir aktör görevi görmüştür. Medyanın sunduğu seçici habercilik, ilgi çekici başlıklar ve uyuşturucunun suç ve marjinal topluluklarla sürekli olarak ilişkilendirilmesi, uyuşturucunun olağanüstü önlemleri gerektiren topluma yönelik bir tehdit olduğu algısını güçlendirmiştir. Bu

başlık altında, medyanın uyuşturucuyu nasıl ele aldığı, hangi uyuşturucu türlerinin ön plana çıkarıldığı ve medyanın güvenlikleştirme sürecine nasıl etki ettiği incelenecektir. Özellikle esrar, eroin ve kokain gibi maddelerin medyada nasıl yansıtıldığı; hangi olaylar üzerinden haberleştirildiği ve yapılan haberlerde nasıl bir söylem kullanıldığının kısa bir analizi yapılacaktır. Shoemaker politika yapımcıların medyaya olan etkisini; “ABD hükümeti vatandaşlarını etkilemek istediğinde bunu kitle iletişim araçları aracılığıyla yapar” sözleriyle ifade etmiştir. 1980’lerin ortalarına gelindiğinde, ABD hükümeti uyuşturucunun tehlikeleri konusunda vatandaşlarını eğiterek bu maddelere olan talebi azaltmayı amaçlamıştır. Bunu yaparken, büyük ölçüde gazeteler, televizyon kanalları ve haber dergileri gibi kitle iletişim araçlarından faydalanılmış, özellikle 1986 yılından itibaren uyuşturucuyla ilgili konuların medyada yer almasında artış yaşanmıştır. Bununla birlikte, aynı yıllarda kamuoyunun uyuşturucu kullanımıyla ilgili endişeleri artış göstermiştir.⁵⁹⁵

Uyuşturucu ve alkolü ele alan kamuya yönelik mesajlarda, korkuya dayalı iletişim stratejileri ABD’de yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Uyuşturucuya karşı kullanılan söylemler, bu tür maddelerin özünde *şer* taşıyan, zararlı, bireylere yönelik bir tehdit olduğunu belirtmiştir.⁵⁹⁶ 1920’li yıllarda ABD’deki ana akım medya, alkolün şiddet, ahlaksızlık, aile bağlarının zayıflaması ve akıl hastalıklarının başlıca nedeni olduğu söylemini sıkça kullanmıştır. *Alkol Yasağı’nın (Prohibition)*⁵⁹⁷ sona ermesine yakın dönemde, birçok alkol yasağı ajanı, yeni kurulan FBN bünyesine girmiştir. 1933’te Alkol Yasağı’nın sona ermesiyle birlikte, bu yasağın ideolojik çerçevesi ve söylemi uyuşturucu karşıtı kampanyalara yönlendirilerek yeni bir yasaklama döneminin temelleri atılmaya başlanmıştır.⁵⁹⁸ 1930’un ortalarında medya, esrar hakkında dikkat çekici ve sansasyonel başlıklar kullanmış; *katil ot(killer weed)*, *delilik otu (weed of madness)*, *seks bağımlısı yapan uyuşturucu tehdidi (sex-crazing drug manace)*, *cehennemin yakıcı otu (burning weed of hell)* gibi başlıklar seçmiştir.⁵⁹⁹

FBN’nin ilk yöneticisi olan Harry Anslinger, esrarın yasaklanması sürecinde önemli bir rol oynamış ve bu süreçte medyayı etkili bir şekilde kullanmıştır. Vermiş olduğu destekle yayımlanan 1936 yapımı *Esrar Çılgınlığı (Reefer Madness)* filmi, ebeveynlere esrarın tehlikelerini anlatmayı amaçlamıştır. Film, beyaz ve orta sınıf kasaba gençliğinin bağımlılığa, deliliğe, cinsel ahlaksızlığa ve intihara sürüklenişini esrar tüketimine bağlayan ve esrarı “halkın

⁵⁹⁵ Shoemaker, 2012: 1.

⁵⁹⁶ Goode, 1989’dan akt. Orsini, 2015: 7.

⁵⁹⁷ “Alkol Yasağı, 1920’den 1933’e kadar ABD’de alkollü içeceklerin üretimi, satışı ve nakliyesinin On Sekizinci Değişiklik (Eighteenth Amendment) hükümleri uyarınca yasal olarak engellenmesi”. Kaynak: <https://www.britannica.com/event/Prohibition-United-States-history-1920-1933> (erişim tarihi: 22.04.2025).

⁵⁹⁸ Bellis, 1981’den akt. Orsini, 2015: 8.

⁵⁹⁹ Goode ve Ben-Yehuda, 1994: 153.

bir numaralı düşmanı” olarak çerçeveleyen ve dolayısıyla yasaklanması gereken bir madde olarak tanıtmıştır. Anslinger ayrıca, akademik ve bilimsel topluluklardaki karşıt sesleri de etkin bir biçimde bastırmıştır.⁶⁰⁰

Görsel 4.1. Esrar Çılgınlığı filmine ait bir poster⁶⁰¹

New York Tıp Akademisi (New York Academy of Medicine) 1944’te esrarın bağımlılığa ve şiddet içeren davranışlara neden olmadığı sonucuna varan *LaGuardia Komitesi Raporunu (LaGuardia Committee Report)* yayımladığında, Anslinger bu sonucu, “tehlikeli ve tuhaf” bularak reddetmiş ve esrarın şiddet içeren davranışlara neden olduğu hususundaki söylemlerini sürdürmüştür.⁶⁰² Aslında, 1930’lardan önce eğlence amaçlı esrar kullanımı çok rastlanan bir durum değildi ve halkın geniş kesimi tarafında bilinmiyordu. Dolayısıyla, esrar kullanımını sınırlayan herhangi bir yasa yoktu. ABD’de esrarın yasaklanması nesnel gerçeklerden veya var olan bir tehdit durumundan daha çok ahlaki sebepler gerekçe gösterilerek, medyanın da desteğiyle yürütülen bir seferberlik süreciyle mümkün kılınmıştır. FBN, esrara karşı toplumsal algıyı değiştirerek ve esrarla ilgili düzenlemeler getirerek amacına ulaşmıştır.⁶⁰³

⁶⁰⁰ Orsini, 2015: 8.

⁶⁰¹ <https://tobacco.stanford.edu/marijuanas/reefer-madness/> (erişim tarihi: 22.04.2025). Posterde, esrar “halkın bir numaralı düşmanı olarak tanımlanırken, “kadınların uğruna ağladığı, erkeklerin ise uğruna öldüğü” şeklinde duygu yüklü bir anlatım seçilmiştir.

⁶⁰² Ayrıca bkz; Mayor’s Committee on Marihuana. (1944). *The Marihuana Problem in the City of New York. (Rapor No: ISBN 978-0-8108-0629-0)*. New York Academy of Medicine. New York.

⁶⁰³ Gerber. 2004’ten akt. Orsini, 2015: 9.

1960’larda uyuşturucu karşıtı propaganda, esrara verilen olumsuz imajı sürdürmeye devam etmiş ve bu maddeyi kullananlarda motivasyon, üretkenlik ve vatanseverliğin azaldığını iddia etmiştir. Aynı dönemlerde LSD gibi halüsinojen maddeler, gerçeklikten uzak iddialarla çerçevelenmiştir. Medya abartılı bir dil tercih ederek, yeni yeni popülerleşen bu maddeyi toplumsal bir tehdit olarak yansıtmış; bu maddenin kromozom hasarına yol açarak “iki başlı bebeklerin doğması” gibi bilimsel temelden yoksun ilgi çekici iddiaları kamuoyuna taşımıştır. 1970’lerde Başkan Nixon’un haşhaş ekimi ve kaçakçılığını sonlandırma çabaları kamuoyu ve siyasetin ilgisini çekmiştir. Bu sırada, medyada diğer uyuşturucularla bağlantılı haberler verilmeye devam etmiştir. Örneğin, *PCP*⁶⁰⁴ adlı uyuşturucunun etkileri medyada abartılarak, bu maddenin kullanıcılara insanüstü güç kazandığı ve polisin bu kişileri etkisiz hale getirebilmek için özel sersemletici silahlara ihtiyaç duyduğu şeklinde haberler yapılmıştır. Bu tür haberler, halkın endişelerinin artmasına neden olmuş ve cezalandırıcı uyuşturucu kontrol söylemlerine katkıda bulunmuştur⁶⁰⁵

ABD’deki medya kuruluşlarının uyuşturucu ve uyuşturucu kullanıcılarını ele alış biçimini inceleyen birçok araştırmaya göre, medya genellikle nadir görülen ya da şiddet içeren dramatik olayları haberleştirerek, bu tür durumları yaygın ve sıradanmış gibi sunmaya çalışmıştır. Bunun sonucunda uyuşturucu, olduğundan çok daha ciddi bir sorun olarak gösterilerek, bir yandan halk arasında daha çok endişe yaratılırken diğer yandan devletin daha katı önlemler alması normalleştirilmiştir. Örneğin 1970 yılında, *Time* dergisi 12 yaşında eroin bağımlısı bir çocuğun hikayesini temel alan *Çocuklar ve Eroin: Ergenlik Salgını (Kids and Heroin: The Adolescent Epidemic)* başlıklı bir makale yayımlamıştır. Makalede, çocuklar arasında eroin kullanımının giderek arttığı belirtilmiş ve kısa süre içinde ülke genelinde önemli bir sorun haline gelme riski taşıdığı öne sürülmüştür. Ancak bu medya söylemi bilimsel verilerle çelişmektedir. Örneğin, aynı yıl Michigan Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen bir araştırma, çocuklar ve gençler arasında uyuşturucu kullanım oranlarının düşük seviyelerde olduğunu ortaya koymuş; kullanım söz konusu olduğunda ise, tercih edilen maddenin çoğunlukla esrar olduğunu tespit etmiştir.⁶⁰⁶

1980’lere gelindiğinde Reagan yönetimi, uyuşturucuya karşı verdikleri savaşı halkına tanıtmak için Amerikan medyası ile yakın iş birliği içinde olmuştur. Beyaz Saray kayıtlarına

⁶⁰⁴ “PCP (fensiklidin) halk arasındaki adıyla *melek tozu (angel dust)*, 1950’lerde damar içi anestetik olarak geliştirilmiş, ancak hastaların ajite, sanrılı ve mantıksız olmasına neden olduğu için insanlar için kullanımı durdurulmuştur. Günümüzde bireyler PCP’yi yarattığı zihin değiştirici, halüsinojenik etkiler nedeniyle kötüye kullanmaktadır” Kaynak: National Drug Intelligence Center. (2003). *PCP fast facts (Rapor No: 2003-L0559-008)*. U.S. Department of Justice. <https://www.justice.gov/archive/ndic/pubs4/4440/index.htm> (erişim tarihi: 22.04.2025).

⁶⁰⁵ Reinerman ve Duskin, 1992’den akt. Orsini, 2015: 10.

⁶⁰⁶ Orsini, 2015: 14-15.

göre, yetkililer PBS ve ABC gibi kanallar ile yakın ilişki halinde olmuş ve bu kanallar program ve dizilerinde uyuşturucunun olumsuz taraflarını tasvir etme sözü vermiştir.⁶⁰⁷ Buradaki amaçlardan biri, okul çağındaki çocukların en sevdikleri programlara uyuşturucu karşıtı mesajlar yerleştirip, çocukları uyuşturucunun zararları hakkında bilgilendirmektir. Medyada sık yayınlanan uyuşturucu kullanıcılarının “gerçek hayat hikayeleri” halk tarafından ilgiyle izlenirken, halkın zihninde uyuşturucuya karşı savaşın haklı ve doğru bir savaş olduğu işlenmeye çalışılmıştır.⁶⁰⁸ Böylelikle sürecin güvenlikleştirilmesi için önemli olan dinleyici kitlenin ilgisi medya aracılığıyla diri tutulmaya çalışılmıştır.

Taş kokain, Reagan dönemi için uyuşturucunun güvenlikleştirilmesinde medyanın etkisini anlayabilmek açısından önemli bir yere sahiptir. Çünkü taş kokainin diğer maddelere kıyasla yeni bir uyuşturucu olması medyada adının sık sık duyulmasını da beraberinde getirmiştir. Provine kitabında şu ifadelerle yer vermiştir; “Taş kokain, Reagan'ın uyuşturucuyla mücadele kampanyası için idealdi, zira medyada yer alması onun şehir içi toplulukların korkutucu imajıyla ve siyah gençlerin umursamaz davranışlarıyla ilişkilendirilmesini sağlamıştır.”⁶⁰⁹ 1986’de basketbol oyuncusu Len Bias’ın aşırı doz kokain nedeniyle ölümü, medya ile hükümetin uyuşturucu karşıtı söylemleri daha da sertleştirmesi için bir dönüm noktası olduğu gözlemlenmiştir. Hükümetin de desteğiyle medya, uyuşturucu (özellikle taş kokain) ve diğer uyuşturucu bağlantılı haberlerde siyahileri ve siyahi mahalleleri orantısız bir şekilde haber yaparak ABD’nin geneline yaymıştır.⁶¹⁰ Reagan yönetiminin oluşturduğu kadro, yasal destek ve kamuoyu ilgisini kazanmak amacıyla, taş kokainin medyada yer bulması için başarılı girişimlerde bulunmuştur. Kısa bir süre sonra medyada, siyahi taş kokain kullanan “seks işçilerinin (crack whores)”, “taş kokain bebeklerinin” ve “taş kokain satıcılarının (crack dealers)” görsellerinin yaygınlaşması, şehir içlerinde yaşayan fakir Afro-Amerikan halkına yönelik yaratılan olumsuz basmakalıp düşünceleri beslemiştir.⁶¹¹

⁶⁰⁷ <https://www.reaganlibrary.gov/public/digitallibrary/smoof/drugabusepolicyoffice/turner/box-002/40-572-7533310-002-006-2019.pdf> (erişim tarihi: 01.03.2025).

⁶⁰⁸ Westhoff, 2013: 19.

⁶⁰⁹ Provine, 2008: 104.

⁶¹⁰ Reeves ve Campbell, 1994’ten akt. Cumming ve Ramirez, 2021: 473.

⁶¹¹ Alexander, 2010: 5.

Görsel 4.2. Medyada yer alan taş kokain bebeğine ait bir görsel⁶¹²

Reagan dönemi güvenlikleştirme sürecinde Amerikan ekonomisi ve toplumuna tehdit olan madde kullanım bozukluğu olan bireylerin ağırlıklı olarak Afrika kökenli olduğu inancı giderek yaygınlaşmaya başlamıştır. Frankie Sarver, uyuşturucu sorunuyla mücadelede gerçek anlamıyla başarıya ulaşmanın önündeki “muhtemelen bir numaralı engel” olarak yer verdiği ırkçılığın yeterince ele alınmamasından dolayı medyayı eleştirmiştir. Yargıç Reggie Walton, medyanın uyuşturucu sorununu, “öncelikle yoksulların ve azınlıkların, siyahların ve Hispaniklerin sorunu” şeklinde haberleştirmesini eleştirmiş ve bu yaklaşımı son derece yanıltıcı olarak nitelendirmiştir. Ekonomik açıdan bakıldığında, yalnızca yoksul şehir içi topluluklarının uyuşturucu ekonomisini sürdürebilecek miktarda parayı sağlayamayacağını belirtmiştir.⁶¹³ Bir başka deyişle Walton, uyuşturucu ekonomisinin varlığını sadece şehir içinde yaşayan ekonomik olarak dezavantajlı grupların uyuşturucu kullanımına bağlanmasını eleştirmiş, orta ve üst kesim toplulukların uyuşturucu tüketiminin de bu ekonomideki payına dikkat çekerek, çok boyutlu bir habercilik anlayışını savunmuştur.

1990 tarihlerinde yapılan pazar araştırmaları ve gündemin analizi, Walton’un medyanın uyuşturucuyu ele alırken amacın dışına çıkarak hareket ettiği eleştirisini destekler niteliktedir. *Media Monitor*’un Ekim 1990 tarihli raporu, yapılan televizyon haberlerinde uyuşturucu kullanımını içeren konularda ırksal dağılımın bir analizini gerçekleştirmiştir. Çalışma, uyuşturucu faaliyetlerinin yaygın olduğuna inanılan mahalleler ve taş kokain içme evleri olarak iddia edilen yerler gibi belirli noktaları da kapsayarak, uyuşturucu sorununa insanı açıdan yaklaşan farklı bir analiz sunmaktadır. Medyada yer alan 1.336 görselin incelendiği analiz

⁶¹² “Revisiting the ‘Crack Babies’ Epidemic That Was Not”, *The New York Times*, 20.05.2013. “1980’ler boyunca çok sayıda hükümet yetkilisi, bilim insanı ve gazeteci, ulusun “crack bebekleri” olarak adlandırılan bir nesille karşı karşıya kalacağı konusunda uyarıda bulundu. Ancak bu tahminlerin asılsız olduğu ortaya çıktı.”

⁶¹³ National Criminal Justice Reference Service, 1992: 4-5.

sonucunda: siyahların beyazlara kıyasla görsel olarak uyuşturucuyla daha sık ilişkilendirildiğini ortaya koymuştur. Görsellerin yarısında sadece beyaz olmayan bireyler olmak üzere ağırlıklı olarak siyahiler gösterilmiştir. Görsellerin %17’inde beyazlar ve beyaz olmayanlar karışık olarak gösterilirken, %32’sinde uyuşturucuyla ilgili görsellerde sadece beyazlar gösterilmiştir. Bu veriler, medyanın görsel sunumuyla ABD’deki uyuşturucu kullanımının ırksal dağılımı arasındaki farklılığa ışık tutmuştur.⁶¹⁴

H.W Bush döneminde ONDCP yönetici olan William Bill Bennett, ofis ile ilişkisini kesmeden önce ABD’deki uyuşturucu kullanıcılarının büyük kısmını beyazların oluşturduğunu kabul etmiştir. *Ulusal Uyuşturucu İstismarı Enstitüsü (National Institute for Drug Abuse – NIDA)* tarafından yapılan 1991 tarihli anketi, Bennett’in bu iddiasını destekler niteliktedir. Ankete göre, taş kokain kullanıcılarının %50’sinin, kokain kullanıcılarının %58’inin ve tüm yasadışı uyuşturucu kullanıcılarının %72’sinin beyaz olduğunu, siyahiler ve Hispanik bireylerin sırasıyla %17 ve %8 bir orana sahip olduğu tespit edilmiştir.⁶¹⁵ Uyuşturucu sorununa karşı medyanın bu ötekileştiren yayın anlayışı, sorunun çözümüne katkı sağlamak yerine daha da derinleştirmiştir. Sonuç olarak, uyuşturucu politikasına dair devlet öncülüğündeki atılımlar halkın endişelerine yanıt vermekten ziyade, sıklıkla onları şekillendirmiş, bazen sorunun ciddiyetinden bağımsız olarak halkta panik yaratmak için kullanılmıştır. Buna ek olarak, siyasi söylem medyanın uyuşturucuyla ilgili sorunları nasıl ele aldığını etkilemekte ve kamuoyunun düşünceleri bu bağlamda değişime uğramaktadır.⁶¹⁶

Reagan ve Bush yönetiminin suça karşı *sert davran (get tough)* politikaları özellikle sokak suçları üzerinde yoğunlaşmıştır. Sokak suçları bu yönetimler tarafından ahlaki bir çöküş olarak değerlendirilmiş ve bu durumu yükselen refah devletinin bir sonucu olarak görmüştür. Zamanla Reagan, yönetimi sokak suçlarının ana sebebini uyuşturucu sorununa bağlamıştır. Nitekim 1980’lerin sonlarına gelindiğinde başkan Bush uyuşturucu kullanımını “ülkenin yüzleştiği en büyük sorun” olarak adlandırmıştır. Bu durum, 1970’lerde siyasi bir mesele olarak ele alınan uyuşturucunun, devlet politikalarında geçirmiş olduğu büyük değişimin bir göstergesidir.⁶¹⁷ Eylül 1989’da televizyonda yaptığı bir konuşmada Başkan G. H. W. Bush, Beyaz Saray yakınlarındaki bir parkta DEA ajanları tarafından ele geçirildiğini iddia ettiği bir torba taş kokaini göstermiş ve “Şeker kadar masum görünüyor ama... çocuklarımızı öldürüyor” diyerek halkı uyarmıştır. Ancak, daha sonra DEA’nın kokainin satın alınmasını özellikle

⁶¹⁴ National Criminal Justice Reference Service, 1992: 4-5.

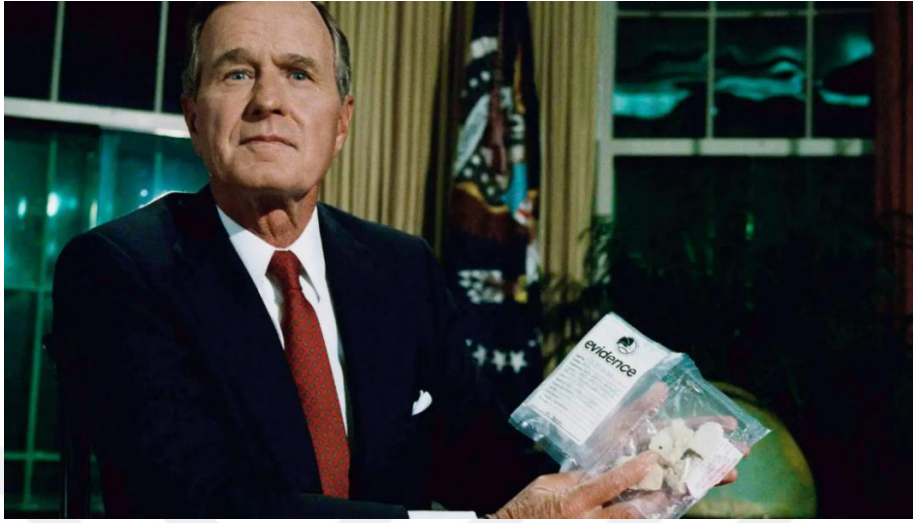
⁶¹⁵ National Criminal Justice Reference Service, 1992: 4-5.

⁶¹⁶ Beckett, 1995: 12.

⁶¹⁷ “Poll Finds Most in U.S. Back Bush Strategy on Drugs”, *New York Times*, 12.09.1989.

<https://www.nytimes.com/1989/09/12/us/poll-finds-most-in-us-back-bush-strategy-on-drugs.html> (erişim tarihi: 25.02.2025).

Bush'un konuşmasına görsel destek sağlamak ve halkın uyuşturucuya karşı savaşa desteğini arttırmak için düzenlediği ortaya çıkmıştır.⁶¹⁸

Görsel 4.3. G. H. W. Bush elinde tuttuğu bir paket taş kokainle halka sesleniyor (5 Eylül 1989)⁶¹⁹.

ABD içinde 1980'li yıllarda yapılan anketler, güvenlikleştirici aktör ve medya ilişkisinden dinleyici kitlesinin ne ölçüde etkilendiğinin daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir. Temmuz 1989'da ABD halkının %22'si uyuşturucuyu ülkenin karşılaştığı en ciddi problem olarak görürken, 3 ay sonraki yapılan yeni ankette bu oran %64'e yükselmiştir. Bu artış, medyada Bush'un yaptığı ulusa sesleniş konuşmasında uyuşturucu problemiyle ilgili yeni politikaları açıklamasının ve Kolombiya'daki kokain baronlarının yol açtığı kargaşanın haftalarca medyada yer almasının ardından yaşanmıştır. Bu oran, Nisan 1986'da %3 olarak ölçülmüştü. %64 gibi bir oran, "Times/CBS News anketinin başladığı 1976 yılından bu yana tek bir konu için kaydedilen en yüksek oran ve herhangi bir büyük ulusal anket tarafından kaydedilen en yüksek oranlardan biri" olarak değerlendirilmiştir.⁶²⁰

Uyuşturucu kullanımıyla bağlantılı sorunlar giderek daha ciddi hâle gelmesine rağmen 1990'lardan itibaren ulusal medyanın konuya olan ilgisi azalmıştır. *Tyndal Raporu'nun* (Tyndall Report) yayıncısı Andrew Tyndall'a göre, uyuşturucuyla bağlantılı konuların medyada yer alması 1989 yılında Başkan H. W. Bush'un yapmış olduğu önemli bir iç politika konuşmasının ardından zirveye ulaşmıştır. Bush'un iç politikaya ilişkin bu ilk önemli konuşması,

⁶¹⁸ Orsini, 2000: 23.

⁶¹⁹ "US agents lured a teen near the White House to sell drugs so George H.W. Bush could make a point", *Quartz*, 02.12.2018.

⁶²⁰ "Poll Finds Most in U.S. Back Bush Strategy on Drugs", *New York Times*, 12.09.1989.

<https://www.nytimes.com/1989/09/12/us/poll-finds-most-in-us-back-bush-strategy-on-drugs.html> (erişim tarihi: 25.02.2025).

Kolombiya’da uyuşturucuyla bağlantılı şiddet olaylarının tırmanmasının ardından gerçekleşmiştir. ABC, CBS ve NBC kanallarının hafta içi haber bültenlerini takip eden Tyndall, 1988’den 1990’ların ortalarına kadar, uyuşturucuyla bağlantılı haberlere her ay en az bir saat yer verildiğini tespit etmiştir ve bu durum toplamda on kez tekrarlanmıştır. Ancak Haziran 1990’dan 1992’ye kadar bu düzeyde bir yayın kaydedilmemiştir.⁶²¹

1990’ların ortalarından sonra uyuşturucu sorununun medyada yer alma sıklığındaki düşüşün birçok sebebi bulunmaktadır. Öncelikle belirtilen yıllarda, uyuşturucuyla bağlantılı haberleri manşetlere taşıyacak ve halkın ilgisini çekecek -Len Bias’ın ölümü gibi- olaylar yaşanmamıştır. Öte yandan, uyuşturucunun siyasi bir konu bağlamında önemini giderek kaybetmesi, medyanın uyuşturucu bağlantılı haberler yapmasını geniş çapta azaltmıştır. Anketlere göre halk, 1988 yılında uyuşturucuyu ülkenin karşılaştığı en büyük problem olarak görürken 1992’de uyuşturucu en önemli sorun olarak ilk 10’a ancak girebilmiştir. Tyndall, “Dört yıl önce uyuşturucu seçim kampanyalarında önemli bir konuydu, şimdi ise değil. Politikacılar artık uyuşturucunun oy getireceğini düşünmüyorlar” açıklamasıyla durumu nitelemiştir.⁶²²

1990’ların sonlarından itibaren opioid ve metamfetamin salgınının sosyal inşası, ağırlıklı bir şekilde azınlıkları hedef alan ayrılıkçı politikalardan farklı olarak, beyaz kullanıcılara odaklanmıştır. Medya, beyaz kullanıcıların savunmasızlığını vurgulayarak onları *beyaz çöp (white thrash)*⁶²³ konumuna düşme riski taşıyan kurbanlar olarak tasvir etmiştir. Hem kullanıcıları hem satıcıları şeytanlaştıran daha önceki uyuşturucu krizlerinin aksine, bu söylem beyaz metamfetamin kullanıcılarını daha sempatik bir bağlamda değerlendirmiş, suç tehdidinden daha çok beyaz kullanıcıları kendi sosyoekonomik statülerine ve sağlıklarına zarar veren kişiler olarak ele almıştır. Murakawa’ya göre bu çerçeveleme, “beyazların beyaz ayrıcalıklarını hak ettiği varsayımını koruduğunu” kanıtlar niteliktedir.⁶²⁴ Bu tür damgalamalara rağmen medya, metamfetamin kullanıcılarını şiddetle daha az ilişkilendirmiş ve özellikle taş kokain kullanıcılarına kıyasla, daha az tehdit edici bir kitle olarak tasvir etmiştir. Genellikle beyaz ve ekonomik olarak dezavantajlı kırsal bölgelerde yaşayan metamfetamin kullanıcıları, yardıma muhtaç bireyler olarak temsil edilirken, çoğunlukla siyahilerin

⁶²¹ National Criminal Justice Reference Service, 1992: 3.

⁶²² National Criminal Justice Reference Service, 1992: 3-4.

⁶²³ Yoksul ve kırsal bölgelerde yaşayan metamfetamin kullanıcıları, beyaz ırksal ve sosyoekonomik hiyerarşinin en alt basamağında konumlandırılmakta ve genellikle “beyaz çöpler” (white trash) gibi dışlayıcı tanımlamalarla temsil edilmektedir. Bu tür temsiller hem sınıfsal hem de ırksal ayrımcılık biçimlerini pekiştirerek, kullanıcıları toplumsal dışlanmışlık ve damgalama ile ilişkilendirmektedir. Murakawa, 2011: 223.

⁶²⁴ Murakawa, 2011: 219-225.

oluşturduğu ve büyük şehirlerin merkezlerinde yaşayan taş kokain kullanıcıları ise tehlikeli suçlarla ilişkilendirilen, toplum için bir tehdit unsuru olarak resmedilmiştir.⁶²⁵

Tablo 4.1. Medya tarafından taş kokain salgını ve opioid salgınıyla ilgili en sık kullanılan kelimeler⁶²⁶

Most frequently used words in media coverage of the crack cocaine epidemic			Most frequently used words in media coverage of the opioid epidemic		
Rank	Word	Frequency	Rank	Word	Frequency
1	drug	4650	1	health	10652
2	cocaine	2584	2	drug	8987
3	police	2226	3	opioid	6955
4	drugs	1924	4	people	6045
5	crack	1764	5	care	5817
6	people	1388	6	trump	4580
7	abuse	892	7	drugs	4364
8	law	889	8	public	3975
9	enforcement	841	9	law	3713
10	crime	828	10	abuse	3625

Words related to crime and punishment
 Words related to care, compassion, and public health

Bir grup araştırmacının 1988-89 yıllarında taş kokainle bağlantılı haberlerde en sık kullanılan kelimeler ile 2016-17 yılları arasında opioidle bağlantılı haberlerde en sık geçen kelimeleri karşılaştırdığı çalışma bulguları Tablo 4.1.'de yer almaktadır. Tabloya göre, taş kokainle bağlantılı haberlerde en sık geçen kelimeler polis (police), hukuk, kolluk güçleri ve suç olurken; opioidle bağlantılı haberlerde en sık geçen kelimelerin sağlık (health) bakım (care), halk (public) olduğu saptanmıştır. Ayrıca araştırmacılar, 1988-89 yılları arasında eroine bağlantılı medya haberlerini de analize dahil etmişlerdir.⁶²⁷

Bu analizler kapsamında, eroine kullanımının 1980'ler sonunda ve 1990'ların başlarında hem halk sağlığı sorunu hem de ceza adaleti merceğinden ele alındığını, taş kokain krizinin ise ağırlıklı olarak ceza ve yasa merceğinden değerlendirildiği sonucuna varılmıştır. Öte yandan, 2016-17 opioid kriziyle ilgili ağırlıklı olarak tıbbi merkezli bir anlatı benimsenmiştir.⁶²⁸ Eroine ve opioid krizlerinde ön plana çıkan kesimin beyaz topluluklar, taş kokain krizinde öne çıkan

⁶²⁵ Netherland ve Hansen, 2016:4.

⁶²⁶ Shachar, vd., 2020: 8-9. Açıklama: Koyu renkle işaretlenen kelimeler suç ve cezayla bağlantılı terimlerdir. Açık renkle işaretlenen kelimeler bakım, hoşgörü ve halk sağlığıyla bağlantılı terimlerdir. Araştırma kapsamında, taş kokain haberlerini kapsayan 2,055 makale ve opioid haberlerini kapsayan 4,026 makale incelenmiştir. Makaleler, *Chicago Tribune*, *Los Angeles Times*, *Newsday*, *St. Louis Post-Dispatch*, *The Boston Globe*, *The New York Times*, *The Wall Street Journal*, and *The Washington Post* gibi medya kuruluşlarından toplanmıştır.

⁶²⁷ "War on Words", *Public Health Post*, 03.12.2020.

⁶²⁸ Shachar, vd., 2020: 25-28.

kesimin ise siyah topluluklar olduğu düşünüldüğünde, ırksal farklılıkların medya anlatılarını etkilediği sonucu öne çıkmaktadır.

Özetle, siyahların madde kullanımı medya tarafından suç ve cezayla ilişkilendirdiği için, halk ve politika yapıcılar, suç ve sorunlu davranışları uyuşturucu kullanan etnik azınlıklarla bağdaştırabilmektedir. Öte yandan, beyazların yaygın olarak kullandıkları uyuşturucuların medya tarafından tedavi gerektiren bir halk sağlığı sorunu olarak yansıtılması ve halkın bu yönde ikna edilmesi, ırksal önyargıları arttıran bir ortam yaratmıştır. Medyanın bu ayrımcı yaklaşımıyla, ceza sistemindeki orantısız hapsedmeler arasında bir uyum söz konusudur. Afro-Amerikalılar ile beyazlar arasında benzer yasadışı kullanım oranları olmasına rağmen Afro-Amerikalılar uyuşturucuyla ilgili suçlardan beyazlara oranla 6 kat daha fazla hapsedilmektedir. Afro-Amerikalılar yasadışı uyuşturucu kullanan nüfusun %12,4'ünü oluşturmalarına karşın, uyuşturucuyla bağlantılı suçlardan hapis yatan bireylerin %33'ünü oluşturmaktadır. Sonuç olarak hem medya söylemlerinde hem devlet uygulamalarında gözlemlenen sistematik ırkçılık, ABD'deki uyuşturucu savaşını adilliği sorgulanan bir zeminde sürdürülen bir süreç haline getirmektedir.⁶²⁹

Günümüze gelindiğinde, ABD'de uyuşturucuya bağlı ölümlerin son on yıllarda önemli ölçüde arttığı gözlemlenmiştir. *Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri'nin (Centers for Disease Control and Prevention- CDC)* verilerine göre, 2017 yılında uyuşturucuya bağlı ölüm sayısı 70.237 olarak hesaplanmış ve bunların yarısından fazlasının afyon ve türevi (eroin, fentanil ve reçeteli ilaçlar) maddelerden dolayı olduğu tespit edilmiştir. Giderek ciddileşen aşırı doz ölümleri, Başkan Donald Trump'ın da dikkatini çekmiş ve Trump afyon bağımlılığını halk sağlığını etkileyen acil bir durum olarak ilan etmiştir. Bu ilan ve artmaya devam eden aşırı doz ölümler, medyanın da ilgisini çekmiş ve uyuşturucu bağlantılı haberlerin artışına sebebiyet vermiştir.

Madde kullanım bozukluğunun cezai ve ahlaki bir kusurdan, halk sağlığını etkileyen acil bir durum olarak ele alınmaya doğru evrilmesi, medya söylemlerinde önemli bir değişimin göstergesidir. Tarihsel açıdan bakıldığında uyuşturucuya karşı savaşta, uyuşturucuyla ilgili haberler suçluluğa ve kişisel sorumluluğa vurgu yapmış ve etnik azınlıkları orantısız bir biçimde hedef almıştır. Bu tür bir çerçeveleme, uyuşturucu kullanıcılarının ötekileştirilmesine ve kitlesel hapsedilmelere katkıda bulunmuştur. Ancak, bağımlılığın bir sağlık sorunu olarak yeniden kavramsallaştırılması, medyanın da söylem tarzını ve kapsamını değiştirmiştir. Uyuşturucu ile ilgili haberlerde giderek daha fazla yer almaya başlayan beyaz ve üst sınıf insanların hikayeleri, onları suçlu olarak göstermekten kaçınan daha ılımlı anlatılar sunmuştur.

⁶²⁹ <https://naacp.org/resources/criminal-justice-fact-sheet> (erişim tarihi: 02.05.2025).

Bu söylemsel değişim, suçlama ve sorumluluğun kapsamını genişleterek, dikkatleri yalnızca bireysel davranışlara odaklanmaktan uzaklaştırmış ve sistemsel faktörler ile halk sağlığı unsurlarına yöneltmiştir. Medyanın habercilik anlayışındaki bu değişim, toplum algısı ve politika tepkilerindeki ırk ve sınıf temelli eşitsizlikleri pekiştirmiştir.⁶³⁰

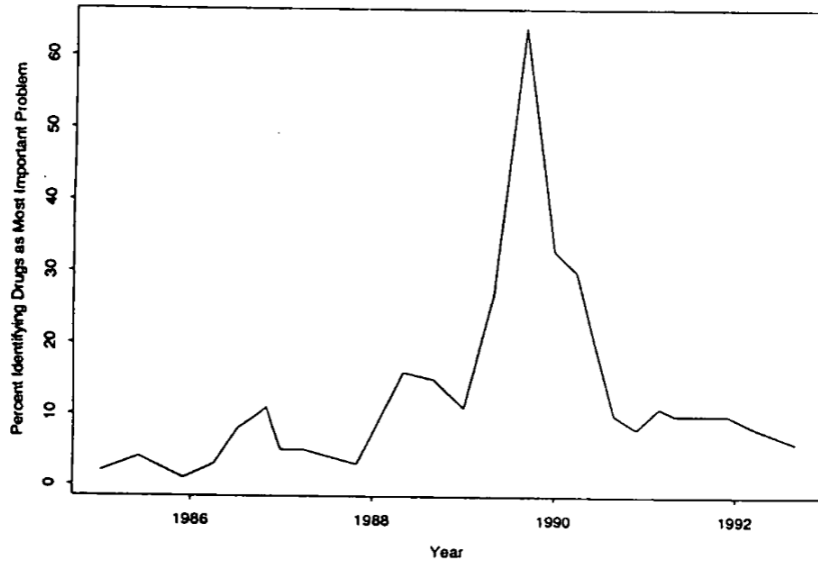
Bir başka deyişle, 1980-1990'lardaki taş kokainle bağlantılı haberlerde kullanılan söylem, şehir içlerindeki siyahi bireyleri suç işleyen kişiler olarak tasvir etmiş, bu durum sert ceza politikalarını ve ırksal stereotipleri güçlendirmiştir. Ancak, 2000'li yıllardan sonra, özellikle kırsal bölgelerde yaşayan beyaz bireyler arasında, metamfetamin ve afyon türevlerinin kullanımının giderek artmasıyla birlikte medyanın söylemi de değişmiştir. Medya artık suç odaklı haberler yapmak yerine, genellikle halk sağlığı perspektifinden uyuşturucu kullanıcılarını ele almaya başlamıştır. Medyada metamfetamin bebekleri ya da afyon bebekleri gibi haberler yer almamıştır. Beyaz kullanıcılar, suç teşkil eden haberlerle birlikte gösterilmek yerine, yardıma ihtiyaç duyan kurbanlar olarak tasvir edilmiştir. Söylemdeki bu değişim, medyanın haber sunumunda ırk ve sınıf temelli unsurların etkili olabileceğini göstermektedir.

“Uyuşturucu sorununun artışı mı kamuoyu endişelerini arttırdı yoksa medya ve devlet girişimleri mi endişenin yükselişinde etkili oldu?” sorusuna Beckett'in yapmış olduğu analizler yardımıyla cevap verilmeye çalışılacaktır. Beckett çalışmasında 4 farklı hipotez öne sürmüştür. Nesnelci hipotez (H1), kamuoyunun uyuşturucuya yönelik endişesinin rapor edilen uyuşturucu suçu ve kullanımı vakalarıyla doğrudan ilişkili olduğunu öne sürmektedir. Çoğulcu hipoteze göre (H2), kamuoyunun uyuşturucu konusundaki kaygıları devletin karar mekanizmalarını etkilemektedir. Kamuoyunun kaygı düzeyindeki değişimler, devletin uyuşturucu ile mücadelesindeki değişimler için belirleyicidir. Yapısalcı model (H3), devlet girişimlerinin ve medya haberlerinin kamuoyunu şekillendirdiğini öne sürmektedir. Halkın uyuşturucu ve suça yönelik algısını belirleyen, gerçek suç oranlarından ziyade devlet ve medyanın sunumlarıyla şekillenmektedir. Gündem belirleme hipotezi (H4), devlet girişimlerindeki değişimin kamu endişesindeki değişimlerden önce geldiğini ve devletin kamu algısını yönlendirici bir rol oynadığını öne sürmektedir.

Beckett'in uyuşturucu kullanımına dair topladığı veriler NIDA anketlerine dayanmaktadır. Bu ankete göre 12 yaş ve üzeri bireylere son bir ay içinde uyuşturucu kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur. Ayrıca uyuşturucu kullanımıyla birlikte durumun ciddiyetini de ortaya koymak için *Uyuşturucu Bağımlılığı Veri Ağı* (Drug Abuse Warning Network – DAWN) verilerinin sunduğu uyuşturucu ile bağlantılı acil servis ziyaretlerinin sayısı da analize dahil edilmiştir. Medya girişimleri hususunda, uyuşturucuyla bağlantılı haberlerin verilme sıklığını

⁶³⁰ Kilgo ve Midberry, 2020: 1.

analiz etmek için *Televizyon Haberleri İndeksi ve Özetleri (Television News Index and Abstract)* kullanılmıştır. Analizde kaynak olarak devletin gösterilmediği medya haberlerine yer verilmiştir. Devlet girişimleri hususunda, medyada devlet aktörleri tarafından yapılan konuşmalar, açıklamalar ve diğer aktiviteler ele alınmıştır. Kamuoyu endişesini yansıtan veriler *Gallup* ve *New York Times/ CBS News* anketlerine dayanmaktadır. Bu anketlerde belirli aralıklarla düzenli olarak sorulan açık uçlu soru, “Sizce ulusun karşılaştığı en büyük sorun nedir?” şeklinde olmuştur. 1985-1992 yılları arasında bu soruyu soran anketlerden 25 tane yapılmıştır. Uyuşturucu vakasında ‘uyuşturucu’ veya ‘uyuşturucu kullanımı’ ifadelerini ülkenin karşılaştığı en büyük sorun olarak belirten katılımcıların yüzdesi, kamu endişesinin bir göstergesi olarak kullanılmıştır.⁶³¹

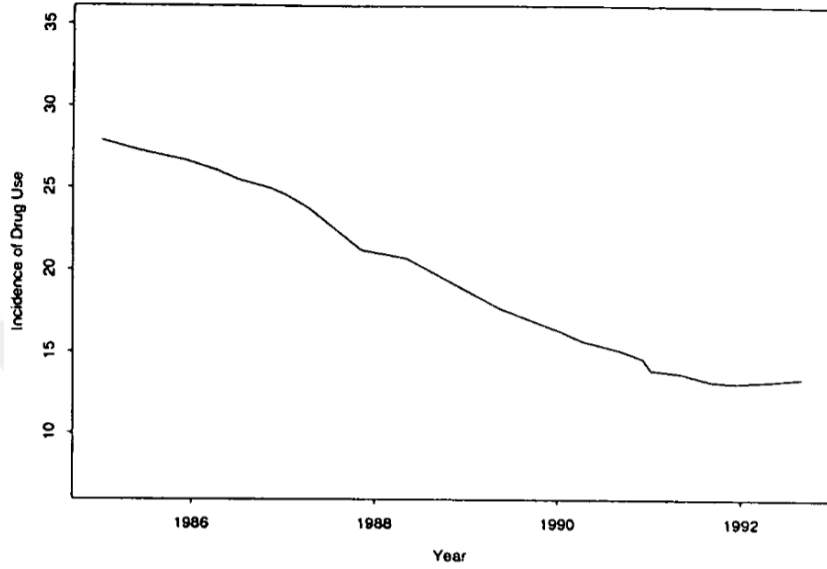
Grafik 4.4. Kamuoyunun Uyuşturucu Hakkındaki Endişesi⁶³²

Grafik 4.4. incelendiğinde, Reagan yönetimi sırasında uyuşturucuya yönelik getirilen sert ve ceza merkezli yasal düzenlemelerin, uyuşturucuya karşı savaşın şiddetini tırmandıran meşru bir zemin hazırlamasına rağmen, halkın uyuşturucuya ilişkin endişesinin bu dönemlerde düşük seviyede kaldığı görülmektedir. Bunun en önemli sebebi, uyuşturucuya karşı savaşın sert müdahaleler, kitlesel hapis uygulamaları ve medyada sürekli yer bulması ile Reagan dönemi sonrası yükselişe geçmesidir. Her ne kadar Reagan döneminde, özellikle 1986’da Len Bias’ın ölümü sonrasında medya uyuşturucu konusuna daha fazla yer vermeye başlamış olsa da bu durum halk arasında yaygın bir panik yaratmamıştır. Ayrıca dönemin ekonomik sıkıntıları, İran-Kontra Skandalı, Soğuk Savaş ve nükleer yarış gibi konular, halkın endişelerini daha çok bu

⁶³¹ Beckett, 1994: 430-431.

⁶³² Beckett, 1994: 434.

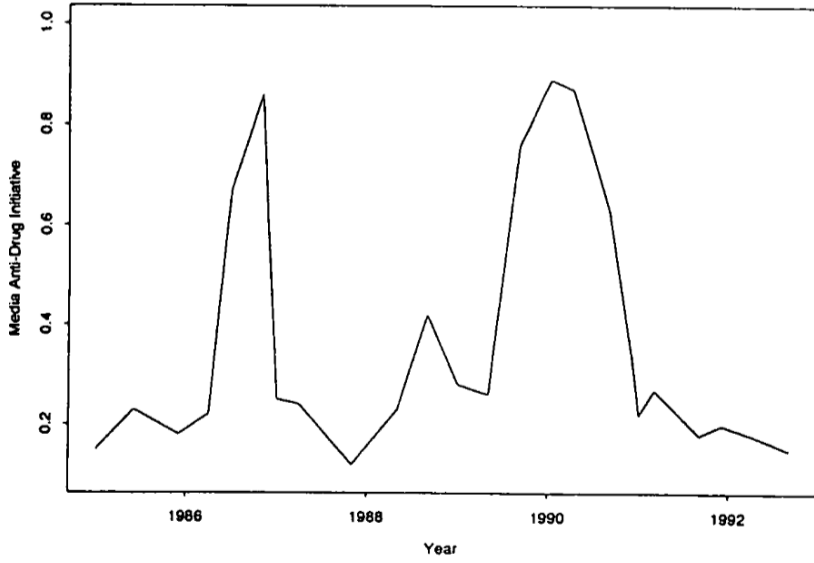
alanlara yönlendirmiştir. Halkın endişesinin Bush döneminde artış göstermesinde, Reagan dönemi politikalarının uygulanmaya başlanması, özellikle taş kokain başta olmak üzere uyuşturucu ile ilgili haberlerin artmaya devam etmesi ve Bush'un uyuşturucuyu acil bir durum olarak belirten televizyon konuşmaları etkili olmuştur.

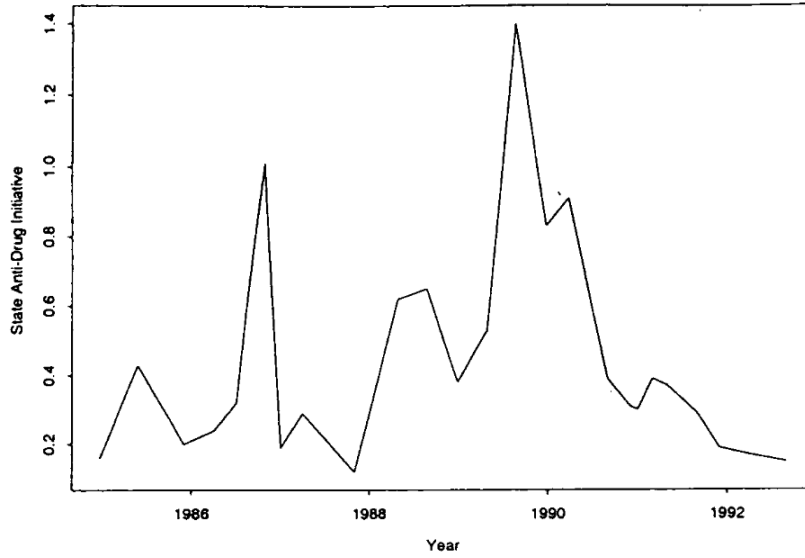
Grafik 4.5. Uyuşturucu Kullanım Sıklığı⁶³³

Grafik 4.5.'de görselleştirildiği üzere, 1985'ten 1992'ye kadar ABD'de uyuşturucu kullanım sıklığı azalma göstermesine rağmen halkın uyuşturucu konusundaki endişesi ve medyanın ilgisi 1989-90 yıllarında zirve yapmıştır. Bu kopukluk, kamuoyu endişesinin, kullanım sıklığından daha çok siyasi söylem ve medyanın ele alış sıklığına göre şekillendiğinin bir göstergesidir. Reagan'ın daha önceki çabalarıyla hazırlanan zemin, Bush'un söylemleri ve medyanın uyuşturucu haberlerine sık sık yer vermesiyle birleşerek halkın endişesini şekillendirmiş ve uyuşturucu kullanımında azalma gerçekleşmesine rağmen kamu kaygısında artışa yol açmıştır.

⁶³³ Beckett, 1994: 435.

Grafik 4.6. Uyuşturucu Konusunun Medyada Ele Alınışı⁶³⁴

Grafik 4.7. Devletin Uyuşturucu Karşısı Girişimleri⁶³⁵

Grafik 4.6. ve grafik 4.7. de görselleştirildiği üzere, medyanın uyuşturucu konusunu ele alış ve devletin uyuşturucu karşıtı girişimlerinin grafiği, benzer zamanlarda artış göstermiştir. Reagan'ın uyuşturucuya karşı savaş ilan etmesi taş kokainin medyada öne çıkmasından önce başlamıştır. Daha önce de belirtildiği üzere, 1985 yılında Reagan'ın taş kokainin medyada yer alması için personel ataması gerçekleştirmesi, uyuşturucu haberlerinde devletin etkisinin bir örneğidir. Ayrıca, medyanın uyuşturucuyla ilgili haberlerinin pek çoğunda devlet yetkililerini temel kaynak olarak göstermesi, devletin halkın ilgisini yönlendirme hususunda medyayı etkili

⁶³⁴ Beckett, 1994: 435.

⁶³⁵ Beckett, 1994: 436.

bir araç olarak kullandığının bir göstergesidir. Halkın politik süreçlere sınırlı erişimi, medya ve görselleri halkın bilgilendirilmesi açısından önemli bir noktaya taşımaktadır. Öte yandan medya, politika yapıcıların halk desteği toplamasında etkili bir araçtır; çünkü halk, büyük ölçüde medya haberlerine itibar etmektedir. Kamuoyuna medya tarafından sunulan bir olay, genellikle doğrudan gözlemlenmediği için, sunucunun bakış açısına göre şekillenir. Sunucu olayları aktarırken, çoğu zaman siyasi ve adli yetkililer gibi otoriter kaynaklardan bilgi temin ederler.⁶³⁶ Devlet yetkilileri ve medya arasındaki bu güçlü ilişki, genellikle politika yapıcıların medyayı bilgilendirdiği ve yönlendirdiği, bu yolla da kamuoyu algısını şekillendirmeye çalıştığı bir sürece dönüşmektedir.

Beckett'in analiz sonuçları değerlendirildiğinde uyuşturucu vakası için devletin yapmış olduğu girişimlerin halkın endişeleri üzerinde önemli ölçüde etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca, vaka çalışmalarının incelenmesi, devletin karar alma hususundaki değişimlerin kamuoyu endişelerini belirlediğini ortaya koymuştur. Bu sonuçlar, devletin karar alma süreçlerinin kamuoyunun algısını şekillendirdiğini belirten *hipotez 3* ile devlet girişimlerinin kamuoyu endişelerinden önce şekillendiğini savunan *hipotez 4*'ün sunduğu inşacı yaklaşımla örtüşmektedir.

İnşacı hipotezi destekleyen kanıtlar, nesnel unsurların ve bunların göstergelerinin önemsiz olduğu anlamına gelmemekte; daha çok, sosyal ve siyasal aktörlerin bu unsurları nasıl yorumladığının kritik olduğunu vurgulamaktadır. Örneğin, 1980'lerde genel uyuşturucu kullanımı azalmış ve nüfusun yalnızca küçük bir kısmı taş kokaini denemiş olsa da kokain ve taş kokainin yoğun kullanımı on yıl boyunca artarak devam etmiştir.⁶³⁷ Taş kokainin yaygınlaşması ve azınlık toplulukları, şiddet suçları ve kentsel çürüme ile ilişkilendirilmesi, uyuşturucu kullanımının “on yıllardır karşılaşılan en zorlu iç sorun”⁶³⁸ olarak inşa edilmesine hizmet etmiştir. Ancak, taş kokain kullanımında rapor edilen artışlar ne 1986'dan önce ne de 1990'dan sonra kamuoyunda gözle görülür bir endişe yaratmamıştır. Bundan ötürü, taş kokainin görünürlüğü 1980'lerde uyuşturucu kullanımının siyasallaşmasında rol oynamış olsa da bu süreçte belirleyici bir unsur olmamıştır.⁶³⁹ Bir başka deyişle, uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi sürecinde sorun olarak kabul edilebilecek nesnel bulgular yer almış olsa da bu sorunların dinleyici kitle tarafından ne oranda bir ciddiyet arz edeceği büyük ölçüde devletin girişimleri ve medya desteğiyle şekillenmektedir.

⁶³⁶ Chermak, 1997: 688.

⁶³⁷ Goode, 1990:1095.

⁶³⁸ <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-the-nation-the-national-drug-control-strategy> (erişim tarihi: 14.03.2025).

⁶³⁹ Beckett, 1994: 444.

Kamuoyunun uyuşturucuyla ilgili endişesinin seviyesi, uyuşturucu kullanım oranları veya yaygınlığıyla tutarlı bir şekilde bağlı olmamaktadır. Bunun yerine, devlet girişimleri kamu algısını şekillendirmede kilit rol oynamakta ve uyuşturucunun toplumsal bir tehdit olarak inşasını güçlendirmektedir.⁶⁴⁰ Medya, halkın kaygılarını bağımsız olarak şekillendirmek yerine, devletin uyuşturucu hakkındaki söylemlerini destekleyerek sürece katkı sağlamaktadır. Diğer bir deyişle, uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi sürecinde medya, güvenlikleştirici aktör olmaktan daha çok işlevsel aktör olarak değerlendirilebilir.

⁶⁴⁰ Beckett, 1994: 436.

SONUÇ

Bu tez çalışması, ABD'nin uyuşturucuya karşı savaş politikalarının tarihsel gelişimine odaklanarak, uyuşturucunun ulusal ve küresel bir güvenlik sorunu olarak nasıl çerçevelendiğini, KO'nun güvenlikleştirme yaklaşımı üzerinden analiz etmiştir. Küresel boyutta uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi sürecini, uluslararası anlaşmaları merkeze alarak analiz eden bu çalışma, günümüzde var olan küresel uyuşturucu kontrol mekanizmasının nasıl oluşturulduğu ve ABD'nin bu süreçteki rolünü ele almıştır. ABD'de uyuşturucunun güvenlikleştirmesini mercek altına alarak, bir taraftan ABD içinde uyuşturucu tehdidinin inşasının tarihsel gelişimine odaklanılmış, diğer taraftan 1970'li yıllardan itibaren ABD başkanlarının uyuşturucuyla ilgili politikaları ve söylemleri güvenlikleştirme kuramı çerçevesinde incelenmiştir. Güvenlikdışlaştırma bağlamında, alternatif yaklaşımların etkinliği de değerlendirmeye dahil edilmiştir. Araştırmanın bütünü ele alındığında ortaya çıkan ve analiz edilmesi önem arz eden ancak cevaplanması bu tezde mümkün olmayan farklı diğer soruların, gelecekte yapılacak araştırmalara potansiyel fikirler sunabilmesi, bu tezin çerçevesini oluşturmaktadır.

Uyuşturucunun tarihsel süreçte çeşitli kültürlerde tıbbi, dini ve ruhsal amaçlarla kullanıldığı görülmekle birlikte, modern dönemde bilimsel gelişmelerin etkisiyle bu maddelerin kimyasal yapılarında meydana gelen dönüşümler, bağımlılık potansiyelini artırmış ve toplumsal riskleri derinleştirmiştir. 20. yüzyılın başlarından itibaren özellikle ABD'nin öncülüğünde gelişen uluslararası uyuşturucu kontrolü, başlangıçta ahlaki ve dini kaygılarla şekillenmiş, zamanla daha kurumsal ve güvenlikleştirilmiş bir yapıya bürünmüştür. ABD'nin hem kendi iç politikasında hem de uluslararası alanda uygulamaya koyduğu yasakçı ve arz odaklı stratejiler, küresel uyuşturucu rejiminin temelini oluşturmuştur. ABD tarafından, arz odaklı yok etme stratejilerinin organize suçların yoğun faaliyet gösterdiği Kolombiya ve Meksika gibi üretici ülkelere dayatılması, insani krizleri tetiklemiş, yüzbinlerce insanın ölümüne ve milyonlarca kişinin yerinden edilmesine yol açan sonuçları güçlendirmiş, buna karşın küresel uyuşturucu ticaretini kalıcı bir biçimde engelleyememiştir. Bu bağlamda, ABD'nin öncülüğünde geliştirilen uyuşturucu politikalarının hem etkinliği hem de yol açtığı toplumsal maliyetler açısından yeniden değerlendirilmesi gerektiği görülmektedir.

ABD'nin küresel düzeyde yasakçı ve cezalandırıcı bir perspektiften değerlendirdiği uyuşturucu politikalarının tarihsel gelişimi, bu tehdidin güvenlikleştirilmesinin derin ve çok katmanlı bir süreç olduğunu göstermektedir. 20. yüzyılın başlarından itibaren uyuşturucu, yalnızca bir halk sağlığı sorunu olarak değil, aynı zamanda ahlaki bir mesele ve önemli bir güvenlik tehdidi olarak inşa edilmeye başlanmıştır. Bu süreçte, Amerikan istisnacılığına

dayanan güçlü ahlaki ve dini yaklaşımlar ile ırksal dinamikler, uyuşturucuya karşı geliştirilen politikaların temel belirleyicileri olmaktadır. ABD iç politikasında uyuşturucu kullanımı, ABD'nin kuruluşundan itibaren sistemik ayrımcılığa maruz kalan etnik azınlık topluluklarıyla ilişkilendirilmiş, bu toplumlar hem kamusal söylemde hem de uygulanan yasalar ve yaptırımlarla ötekileştirilmiştir.

Güvenikleştirme sürecinin, demokratik tartışmaları sınırladığı ve politik elitlere kriz anlarında olağanüstü kararlar alma imkânı sunduğu görülmüştür. Uyuşturucuya karşı savaş söyleminin ardında yatan ırksal temelli politikalar, belirli toplumsal grupların hedef alınmasına ve toplumda *ben/öteki* ikileminin güçlenmesine zemin hazırlamıştır. Bu açıdan, ABD'nin uyuşturucu politikaları sadece bir suçla mücadele aracı olmaktan ziyade tarihsel, kültürel ve siyasi dinamiklerle şekillenen karmaşık bir toplumsal kontrol mekanizması olarak değerlendirilebilir. Sonuç olarak, ABD'nin uyuşturucuya karşı yaklaşımı, sadece madde kullanımını değil, aynı zamanda bu mesele etrafında şekillenen toplumsal ve ırksal dinamikleri de anlamayı gerektiren çok boyutlu bir olgudur. Uyuşturucunun güvenikleştirilmesi süreci hem iç politikada hem de uluslararası ilişkilerde önemli sonuçlar doğurmuş, alternatif yaklaşımların değerlendirilmesinin önünü açacak eleştirel bir perspektife ihtiyaç olduğunu ortaya koymuştur.

Tez, ABD'de uyuşturucuya karşı savaş söyleminin anlık veya tepkisel bir politika kararı değil, özellikle Nixon yönetimi sırasında kasıtlı olarak oluşturulmuş bir siyasi strateji olduğunu ortaya koymaktadır. Nixon yönetimi, bir taraftan uyuşturucu kullanımının bir halk sağlığı veya sosyal mesele olarak değerlendirmiş, diğer taraftan uyuşturucuya karşı kapsamlı bir savaşın yürütülmesi gerektiğini savunarak, uyuşturucuyla mücadelede yeni bir dönemin başlangıcına işaret etmiştir.

Nixon, stratejik konuşma eylemleri aracılığıyla uyuşturucu tüketimini Amerikan yaşam tarzına doğrudan bir tehdit olarak çerçevelemiş ve gençlik isyanı, sivil haklar hareketi ve Vietnam Savaşı karşıtlığı ile ilişkilendirmiştir. Nixon yönetimi, esrara yönelik yapılan bilimsel araştırmaların sonucunda, esrarın hapis cezası gerektirecek bir suç unsuru olmamasına yönelik kararı görmezden gelmiştir. Bunun yerine esrarı, eroin ve kokainle aynı sınıfa dahil ederek, ilerleyen yıllardaki tutuklamaların olağandışı şekilde artış göstermesinde büyük bir rol oynamıştır. Elde edilen bu bulgular ışığında, Nixon döneminde başlayan uyuşturucuya karşı savaşın, bilimsel veriler ve halk sağlığını merkeze alan bir anlayıştan daha çok, ağırlıklı bir şekilde politik desteği harekete geçirmek, muhalif sesleri bastırmak ve sosyal kontrolü sağlamak için ideolojik söylemler etrafında şekillendiği gözlemlenmiştir.

Reagan döneminde savaşın şiddetini arttıran yasalar çıkarılmış ve uyuşturucu kullanımı ahlaki bir zayıflık olarak değerlendirilmiştir. Reagan'ın döneminde yürürlüğe giren yasalar, üst

düzy uyuşturucu satıcılarını cezalandırma amacıyla çıkmış olsa da yasaların uygulanmaya başlamasından itibaren, ağırlıklı olarak yoksul ve etnik azınlıklara mensup kullanıcıları hedef almıştır. Reagan döneminde, ABD'ye uyuşturucu akışı sağlayan Nikaragua Kontralarına mühimmat sağlanması, uyuşturucuya karşı savaşta en sert önlemleri getiren Reagan'ın uyuşturucuyu bitirmeye yönelik söylemlerinin güvenilirliğini sorgulanır hale getirmiştir.

G. H. W. Bush döneminde uyuşturucuya karşı savaş politikaları daha genişletilmiş, bir metafor olarak kullanılan savaş söylemi, Panama'nın işgaliyle birlikte gerçek bir savaşa dönüşmüştür. Bush uyuşturucu üreten ülkelere, uyuşturucuyla mücadele hususunda askeri yaklaşımların benimsenmesine yönelik baskıları arttırmıştır. Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından, ABD'nin diğer ülkelere olan müdahalelerinde komünizm ile mücadeleyi bir neden olarak öne sürmesi güçleştiği için uyuşturucuya karşı savaş, ABD'nin müdahaleci dış politika anlayışını güçlendiren politik bir araç olma niteliği kazanmıştır. Bu nedenle, Bush döneminde uyuşturucu, ulusal güvenliğe yönelik bir tehdit olarak çerçevelenmiş ve alınacak olağanüstü önlemlere meşru bir zemin kazandırılması amaçlanmıştır.

Clinton döneminde uyuşturucuya karşı savaş söyleminin devam ettirildiği gözlemlenmiştir. Her ne kadar Clinton, uyuşturucunun güvenlikleştirilmesinde önceki başkanlar kadar ön planda olmasa da bu dönemde çıkarılan "Üç vuruş ve dışarıdasın" yasası ceza sisteminde önemli boyutlarda ceza süresi adaletsizliklerinin yaşanmasını beraberinde getirmiştir. Clinton döneminde uygulamaya konulan Kolombiya Planı, bu ülkedeki şiddetin, cinayetlerin ve zorunlu iç göçlerin artışında büyük bir rol oynamış ancak planın amacı olan kokain üretiminin durdurulması konusunda kalıcı bir başarı göstermemiştir. Planın bütçesinin büyük bir kısmı askeri harcamalara ve havadan ilaçlamaya ayrılmış, ancak koka yetiştiriciliğine neden olan sosyal ve ekonomik nedenler göz ardı edilmiştir. Bir başka deyişle, yok etme ve askeri merkezli stratejilere odaklanılırken, koka ticaretinden para kazanan çiftçilere yönelik güçlü alternatiflerin oluşturulamaması, Kolombiya'yı bugün bile en büyük koka üreticisi yapan en önemli nedenlerden biridir.

G. W. Bush döneminde 11 Eylül Olaylarının yaşanması, uyuşturucuyla mücadeleye yeni bir boyut kazandırmış ve terörle mücadele kapsamında ele alındığı gözlemlenmiştir. ABD'nin terörist listesindeki silahlı grupların çoğu zaman uyuşturucu ticaretiyle ilişkilendirilmesi, bu dönemde *narko-terör* kavramını daha da ilgi çekici hale getirmiştir. Bush döneminde devam eden Kolombiya Planı çerçevesinde askeri yardımların arttırılması, ülkedeki kartelleri ve sol silahlı örgütleri zayıflatmış ve bu durum Meksika kartellerinin güçlenerek kokain ticaretini devralmasının önünü açmıştır. Kolombiya'daki başarısız engelleme politikalarına rağmen ABD, askeri merkezli benzer politikaları bu sefer Meksika hükümetine dayatmış ve ülkede

karteller ile hükümet arasında yaşanan çatışmaların şiddetlenmesi, Meksika'yı *başarısız devlet (failed state)* olmanın eşiğine getirmiştir.

Obama dönemiyle birlikte, uyuşturucuya karşı savaşın olumsuz etkileri ve sonuçları daha iyi analiz edilmiş ve bu bağlamda uyuşturucu kullanımını bir sağlık sorunu olarak değerlendiren anlayış güçlenmeye başlamıştır. İlk defa Obama döneminde, daha önce uyuşturucuyla mücadeleye ayrılan bütçenin çoğunluğu tedavi ve eğitime aktarılmıştır. Adalet sisteminde orantısız hapis cezalarında düzenlemeler yapılmış, zararı azaltma çalışmaları hız kazanmıştır. Ancak uyuşturucuya karşı savaşın daha yumuşak bir çehreye bürünmesi, süregelen ceza merkezli yaklaşımların etkisini tam olarak ortadan kaldıramamıştır. Özellikle tedavi hizmetlerine erişimin sosyoekonomik açıdan dezavantajlı ve ötekileştirilmiş bireyler için hâlâ oldukça sınırlı olması, Meksika'da faaliyet gösteren ve uyuşturucu ticaretinde uzmanlaşmış kartellerin varlığını sürdürmesi, fentanil gibi son derece ölümcül maddelerin diğer uyuşturucularla karıştırılarak yasa dışı pazara sürülmesi gibi etkenler, Obama döneminde atılan olumlu adımlara rağmen, ABD'nin dünyada en fazla bağımlı bireye ve en yüksek aşırı doz ölüm oranlarına sahip ülke olmasını engelleyememiştir.

Trump yönetimi, uyuşturucu ticaretini sınır güvenliğiyle ilişkilendirmiş ve ABD'ye giren uyuşturucuda göçmenleri sorumlu tutan söylemler kullanmıştır. Uyuşturucuyla mücadele hususunda, ABD-Meksika sınırının güvenliğini arttırmaya yönelik politikalar benimsemiş ve uyuşturucu üretici ülkelere yönelik havadan ilaçlamanın tekrar başlatılması gerektiğini savunmuştur. Öte taraftan, ülke içindeki yasal düzenlemelerdeki adaletsizliği azaltma hususunda da girişimlerde bulunulmuş, özellikle ikinci başkanlık döneminde uyuşturucu kullanımına yönelik sağlık ve tedaviyi merkeze alan stratejilerin uygulanacağı sinyali vermiştir. Biden yönetimi de benzer bir şekilde, uyuşturucu ticaretine yönelik engelleme ve yok etme politikalarını savunmuş ancak ülke içinde uyuşturucu kullanımına yönelik zararı azaltma politikalarına yönelen ikili bir yaklaşım benimsemiştir.

ABD'nin uyuşturucuya yönelik ceza merkezli sert tutumunun son dönemlerde yaşadığı değişim ve güvenlikdışlaştırıcı yaklaşımların giderek önem kazanması olumlu bir işaret olarak kabul edilebilir. Buna karşın, federal ve eyalet sistemindeki hukuksal farklılıklar; hâlâ yürürlükte olan ve en çok basit uyuşturucu suçlarını etkileyen katı yasalar; uyuşturucuya karşı savaşın yol açtığı sosyal, ekonomik ve toplumsal hasarların yarattığı kartopu etkisinin, günümüzde ABD'nin en kalabalık hapisane nüfusuna sahip ülkesi olmasına kaynaklık ettiği, bu çalışmanın gözlemlediği önemli noktalardan biridir.

Güvenlikleştirme yaklaşımının uyuşturucu tehdidinin inşasında nasıl kullanıldığını daha detaylı bir şekilde analiz edebilmek adına bu çalışma, güvenlikleştirmenin en çok önem verdiği

söz-edim kavramı üzerinden ABD başkanlarının söylemlerini incelemiştir. Bu analiz için, literatür taramalarında en öne çıkan ve her yönüyle güvenlikleştirici aktör sıfatıyla uyuşturucunun güvenlikleştirilmesi sürecine yön veren ve şekillendiren Nixon, Reagan ve G. H. W. Bush'un söylemleri tercih edilmiştir. Bu analiz, güvenlikleştirilmenin başarılı bir şekilde sağlanabilmesi için güvenlikleştirici aktörün dinleyici kitleyi ikna edebilmek adına hangi kelimelerin ne kadar sıklıkla kullandığına odaklanmıştır. Daha sonra, bu kelimeleri başarılı bir güvenlikleştirme sürecinin öğeleri altında sınıflandırılmıştır. Burada amaçlanan, güvenlikleştirici aktörün belirlediği varoluşsal tehdidin, söz-edimler aracılığıyla dinleyici kitleye ne şekilde aktarıldığı, bu tehdide yönelik olağanüstü önlemlerin söylemlerde hangi ifadelerle çerçevelendiği, referans nesnesinin hangi düzeylerden seçildiğinin bir analizini yapmaktır.

Elde edilen bulgular ışığında, Nixon, Reagan ve G. H. W. Bush'un söylemlerinde varoluşsal tehdit olarak uyuşturucu ve uyuşturucu kullanımını dinleyici kitleyi ikna etme sürecinde yoğun bir biçimde kullandıkları tespit edilmiştir. Analiz sonucunda dikkat çeken noktalardan biri kelime seçimleri arasındaki yüksek uyumdur. Analizi yapılan üç başkanın söylemlerinin bulundukları politik ortama göre birtakım farklılıklar barındırmasına karşın, özellikle tehdit ve alınması gereken olağanüstü önlemler açısından neredeyse aynı kelimeleri tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Nixon dinleyici kitle olarak ağırlıklı bir şekilde Kongre'yi ikna etme yoluna gitmiştir. Çünkü Nixon döneminde, uyuşturucuya karşı savaşa yönelik henüz kolektif bir algı oluşmadığı gözlemlenmiştir. Uyuşturucu Amerikan halkı için henüz bir endişe kaynağı değildi. Aynı durum Kongre için de geçerlidir. Bu nedenle Nixon'ın, uyuşturucunun güvenlikleştirilmesine yönelik bütçe oluşturmak, yeni kurumları bir an önce faaliyete geçirmek ve yasal düzenlemeler getirmek için resmi desteğe daha çok ihtiyaç duyduğu şeklinde bir değerlendirme yapmak mümkündür. Nixon, olağanüstü önlemlerin alınması hususunda ağırlıklı olarak yeni yasal düzenlemelerin gerekliliğine vurgu yapmış ve bu yasal düzenlemelerin uyuşturucu bağımlılığı ve uyuşturucunun kaynağını yok etmede kullanılması gerektiğini belirtmiştir.

Nixon söylemlerinde, genellikle ulus, Amerikan halkı gibi orta düzey referans nesnelerinin tehlike altında olduğunu ve bu değerlerin uyuşturucu tehdidinden korunması gerektiğini belirtmiştir. Nixon döneminde, DEA'nin kurulması, uyuşturucu tehdidine karşı bütçenin arttırılması ve uyuşturucuların tıbbi kullanım derecesine göre sınıflandırması gibi girişimler, bu dönemde başarılı bir güvenlikleştirmenin sağlandığına bir işarettir. Nixon, O'Reilly'nin de belirttiği üzere, başarılı güvenlikleştirmeyi sağlayabilmek adına sadece "doğru kişilerin yeteri kadarını", diğer bir deyişle Kongre'yi ikna etmeye odaklanmıştır. Bundan ötürü,

güvenlikleştirme hamlesi her ne kadar başarılı olsa da kapsamı dar kalmıştır. Ancak Nixon'ın güvenlikleştirme politikaları, ilerleyen dönemlerdeki yönetimlerin uyuşturucuya yönelik daha sert olağanüstü önlemler uygulayabilmesi için bir zemin oluşturmuştur.

Reagan'ın söylemleri analiz edildiğinde, dinleyici kitle olarak Amerikan halkını merkeze aldığı gözlemlenmiştir. Reagan söz-edimi, Amerikan halkıyla özdeşleşme sürecinde etkili bir şekilde uygulamıştır. Daha sonra bu özdeşleşmeyi, uyuşturucu ve kullanıcılarına karşı toplumda bir endişe ve korku yaratmak için kullanmıştır. Reagan aynı zamanda çocuk, aile ve yuva gibi *mikro* düzeydeki referans nesnelerinin uyuşturucu tehdidi altında olduğunu konuşmalarında belirterek, *orta* düzey referans nesnesi ve aynı zamanda dinleyici kitlesi olan Amerikan ulusunu, bu tehdide karşı ikna etme çabası içinde olmuştur. Referans nesnesi ve dinleyici kitlenin aynı olması, güvenlikleştirme sürecinin başarılı olmasını kolaylaştıran bir hamledir. Dinleyici kitlenin aynı zamanda tehdit altındaki referans nesnesi olarak çerçevelendirilmesi, hem güvenlikleştirici aktörün ikna sürecinde kolaylık sağlar hem de uygulanması kararlaştırılan olağanüstü önlemlerin karşılaşıcağı tepkileri azaltır.

Reagan, uyuşturucu tehdidine karşı kimsenin güvende olmadığını konuşmalarında sık sık belirtmiş, uyuşturucuyla mücadele konusunda ortak bir anlayış oluşturmayı, halk arasında ahlaki panik yaratarak başarmaya çalışmıştır. Reagan çiftinin Amerikan ailelerine çizdiği ebeveyn imajı ve uyuşturucu sorununu içselleştirmesi, hedef dinleyici kitleyi kazanmasını kolaylaştırmıştır. Nihayetinde, Reagan'dan sonra gelecek yönetimin ilk yılında, hedef dinleyici kitle olan Amerikan toplumu, uyuşturucuyu “ülkenin karşılaştığı en büyük sorun” şeklinde görmeye başlamıştır.

Reagan'ın söylemleri, uyuşturucu sorununu bir halk sağlığı meselesi şeklinde görmekten ziyade ulusal güvenliği tehdit eden bir kriz olarak çerçevelemiştir. Bu çerçeveleme, olağanüstü önlemlerin meşrulaştırılmasında dilin gücünü açıkça ortaya koymaktadır. *Savaş, seferberlik, mücadele, kavga* ve benzeri ifadelerle şekillenen söylem, toplumu kolektif bir tehdit algısı etrafında birleştirmeyi ve ahlaki desteği sağlamayı amaçlamıştır. Bu dil stratejisi, sadece devletin daha sert güvenlik politikalarını haklı çıkarmakla kalmamış, aynı zamanda farklı toplumsal kesimleri bu mücadelede rol almaya çağırarak, uyuşturucu ile savaşı geniş kapsamlı bir kampanya haline getirmeye çalışmıştır. Bu bağlamda Reagan'ın söylemleri, güvenlikleştirme sürecinde söz-edimin güçlü bir örneği olarak değerlendirilebilir.

ABD'nin uyuşturucu sorununa karşı küresel çaptaki mücadelesi, G. H. W. Bush döneminde artış göstermiştir. Bu mücadelenin söylemlerine de yansıdığı gözlemlenmiştir. Analizi yapılan diğer başkanların aksine Bush, kokainin ana üretici ülkeleri Peru, Kolombiya ve Bolivya'yı söylemlerinde sık sık dile getirmiştir. Bush'un söylemlerinde, bu ülkeleri

uyuşturucu kartelleriyle ve uyuşturucu üretimiyle mücadelede maddi açıdan destekleyerek teşvik ettiği gözlemlenmiştir. Özellikle Bush dönemi ve sonrasındaki iki yönetim döneminde uyuşturucuyla mücadele hususunda, Latin Amerika'daki artan ABD etkisinin söz-edimler aracılığıyla genişletilmesi, güvenlikleştirmede söz-edimin önemini ortaya koymaktadır. And ülkelerine yönelik bu yardımlara ve uyuşturucuya yönelik çeşitli dış politikalara destek almak için Bush, söylemlerinde ikna edilmesi gereken dinleyici kitle olarak Kongre'yi belirlemiştir. Genel olarak, ülke içinde yürütülmesi gerekli görülen olağanüstü önlemleri uygulayabilmek adına Bush, hem Amerikalıları hem de Kongre'yi hedef dinleyici kitlenin merkezine almıştır. Bush'un konuşmalarında sık sık Amerikan halkı adına konuşması ve sanki tüm Amerikalıların kendisiyle aynı düşünüyormuş gibi bir söylem benimsemesi bir ideolojik dayatma örneğidir. Bu haliyle, Bush'un Amerikan halkına yönelik söylemleri, kimi zaman samimiyetten ziyade sembolik bir anlam taşımıştır.

Bush, uyuşturucu sorununa sessiz kalan herkesi bu meselenin sorumlusu şeklinde yansıtan bir söylem benimsemiştir. Öte taraftan, uyuşturucu kullanıcıları Bush döneminde bir tehdit unsuru olmaya devam etmiştir. Bu söylem, genellikle savunmasız ve ekonomik zorluklar çeken kullanıcılara yönelik katı cezaların orantısız bir biçimde uygulanması anlayışının sürdürülmesini sağlamıştır. Ayrıca, konuşmalarında uyuşturucuyla mücadeleyi savaşa, bu konuda atadığı yetkilileri komutana benzetmesi, sorunun sosyal ya da halk sağlığı boyutlarını geri plana itmiş; bunun yerine, cezalandırıcı ve askeri temelli bir yaklaşımın meşrulaştırılmasına hizmet etmiştir. Bu söylem, sürecin siyasi elitler tarafından yürütüldüğü yaklaşımını desteklemiş, aynı zamanda uyuşturucu kullanıcılarını düşmanlaştırarak, onları toplumsal dışlanmaya açık hale getirmiştir.

Olağanüstü önlemler kapsamında Bush'un söz-edim analizi, ceza sisteminin daha da güçlendirilmesini savunduğunu ve savaş söylemine sık bir şekilde yer vererek, bu mücadelenin daha yoğun bir askeri anlayışla sürdürülmesi gerektiğini göstermektedir. Soruna yönelik bu tür bir yaklaşım birçok yönden sorunludur. Öncelikle bu tür söylemlerin desteklediği yasalar, ülke içinde kitlesel hapsedmelerin artmasına, kişilerin sosyal hayatını etkileyen birçok haktan mahrum bırakılmasına ve ekonomik durumu kötü olan Afro-Amerikalıların orantısız bir biçimde etkilenmesine yol açan; ülke dışında Kolombiya, Meksika gibi ülkelerde iç savaş boyutuna gelen müdahaleleri tetikleyen bir anlayışı beslemektedir. Tüm bu yıkıcı etkilerine rağmen ne ABD'de uyuşturucu kullanımında ne de diğer ülkelerdeki uyuşturucu üretiminde kayda değer bir azalma sağlanabilmiştir. Analizi yapılan üç başkan döneminde kalıcı hâle gelen ceza merkezli yaklaşımın, başarısız ve çıkmaza sürükleyen sonuçlara yol açtığı gözlemlenmiştir. Ancak bu üç başkanın uygulamaya koyduğu yasaların, belirli bir etnik azınlığı

kontrol altına alma, diğer ülkelerin iç işlerinde daha çok söz sahibi olma ve güvenlikleştirmenin tesis edilmesi hususunda başarıya ulaştığı söylenebilir.

Sonuç olarak, Bush'un güvenlikleştirme söylemleri, olağanüstü iç ve dış müdahaleleri meşrulaştırmaya yönelik elit odaklı bir süreci yansıtmaktadır. Kamuoyundaki korkuyu etkili bir şekilde harekete geçirerek söylemini dönemin medya anlatıları ve uluslararası gelişmeler —örneğin Kolombiya'daki artan şiddet— ile uyumlu hale getiren Bush, bu şekilde alıcı bir hedef kitle yaratmayı başarmıştır. Bush'un söz-edim analizi, güvenlikleştirmenin iktidarı merkezileştirme, istisnai politikaları meşrulaştırma ve hem iç hem dış düşmanlar inşa etme işlevini, ulusal güvenlik ve ahlaki sorumluluk kisvesi altında nasıl yerine getirdiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Nixon, Reagan ve Bush'un söylemlerinde uyuşturucu kullanıcılarının, kaçakçılardan çok daha sık tekrar edilmesi ile, ceza sisteminde basit kullanıcıların baskın şekilde tutuklanması arasında dikkat çekici bir paralellik vardır. Özellikle Reagan ve Bush, uyuşturucunun neden olduğu zararları, doğrudan uyuşturucu kullanan bireylerin bu alışkanlığını bırakmamasına bağlayan açıklamalar yaparak, uyuşturucuya karşı savaşın ahlaki ağırlığını kullanıcılara yüklemiştir. Her ne kadar analizi yapılan üç başkan, konuşmalarında eğlence amaçlı kullanıcıların cezalandırılması ve madde kullanım bozukluğu olanların tedavi edilmesi gerektiğini belirtmiş olsa da ceza sistemi çoğu zaman bu ayrımı yapmadan kullanıcıları cezalandırmıştır.

Medya uyuşturucunun güvenlikleştirilmesinde önemli bir rol oynamış, güvenlikleştirici aktörün söylemlerini güçlendiren ve yayan bir işlev görmüştür. Medya, kamuoyunu yönlendiren seçici haber sunumu, çarpıcı ve korkuya dayalı anlatılarla uyuşturucuyu toplumsal bir tehdit olarak çerçevelemiş ve böylece siyasal söylemlerin meşrulaşmasına katkı sağlamıştır. Özellikle esrar, eroin ve kokain gibi maddelerle ilgili haberlerde kullanılan aşırı dramatize edilmiş ifadeler, kamuoyunun bu maddelere karşı daha sert önlemleri desteklemesine zemin hazırlamıştır. FBN Başkanı Harry Anslinger'in medyayı manipüle etmesi ve *Reefer Madness* gibi propaganda özellikli içeriklerin yaygınlaştırılması, medya ile devlet kurumları arasındaki iş birliğinin, uyuşturucunun güvenlikleştirilmesinde ne denli etkili olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, uyuşturucu karşıtı söylemin inşasında medya, korku ve ahlaki panik yaratılmasına katkı sağlayarak halkı etkileme çabası göstermiş, böylece olağanüstü güvenlik önlemlerinin meşrulaşmasına önemli ölçüde katkı sunmuştur.

Medya, bilimsel verilerle çelişen abartılı haberlerle uyuşturucuyu toplum için acil bir tehdit olarak sunmuş; bu söylemler, devletin cezalandırıcı politikalarının normalleştirilmesine zemin hazırlamıştır. Medya ile hükümet arasındaki yakın iş birliği, kamuoyunu etkilemede

güçlü bir araç olmuş, uyuşturucu kullanımı siyahi topluluklarla özdeşleştirilerek ırksal önyargılar derinleştirilmiştir. Bu süreçte medya, yalnızca bir aktarıcı değil, aynı zamanda güvenlikleştirici söylemin işlevsel bir aktörü haline gelmiştir. Medya uyuşturucuyla ilgili haberlerinde çeşitli uyuşturucuları farklı anlatılarla ele almıştır. 1980 ve 1990’li yıllarda taş kokain kullanımıyla ilgili haberlerde ağırlıklı olarak Afro-Amerikalı toplulukların görüntüleri medyada yer almıştır. Genellikle bu haberler, suç ve ceza ilişkisi içerisinde aktarılmış ve damgalayıcı bir söylemle çerçevelenmiştir. Ancak 2000’li yıllardan sonra beyaz topluluklar arasında yaygınlaşan metamfetamin ve opioid kullanımını ele alırken medya, genellikle halk sağlığı üzerinden durumu ele almış ve kullanıcıları yardıma muhtaç kesim olarak yansıtmıştır. Suç ve cezayla bağlantılı kavramların kullanılması ikincil planda kalmıştır. Sonuç olarak, bu farklılaşan temsiller, güvenlikleştirme sürecinin yalnızca nesnel tehdit algısına değil, aynı zamanda kimlik siyasetleri, ırk ve sınıf gibi yapısal eşitsizliklere de dayandığını göstermektedir. 1980’lerde siyahiler “tehdit unsuru” olarak sunulurken, 1990’ların sonunda beyaz metamfetamin kullanıcıları “yardıma muhtaç kurbanlar” olarak sunulmuş; bu durumda medya söyleminin yalnızca bilgi aktarmakla kalmayıp, meşruiyet algılarının üretilmesine katkı sağladığı gözlemlenmiştir.

Özetle, ABD uyuşturucuya karşı savaş sırasında öncelikle uyuşturucu sorununun en büyük nedeninin uyuşturucu üreten ülkeler olduğunu savunmuş ve bu ülkelere çeşitli yaptırım tehditleri üzerinden üretimi durdurması konusunda baskı yapmıştır. Ancak uyuşturucu üretiminde yaşanan balon etkisi nedeniyle, üretimi bir yerde azalan narkotik bitkilerin başka bir yerde artış göstermesi nedeniyle, arza yönelik yok etme ve engelleme politikaları etkili sonuç vermemiştir. Öte yandan, narkotik bitkiler yetiştirerek geçimlerini sağlayan halkın ekonomik durumu, sosyal yapısına odaklanılmaması ve uyuşturucu üretimine karşı alternatif ekonomik seçeneklerin sunulamaması ve ağırlıklı olarak askeri merkezli bir anlayışın tercih edilmesi, sorunu çözmek yerine daha da kalıcı hale getirmiştir. ABD uyuşturucuya karşı savaşta arzı yok etme mücadelesine talebi ortadan kaldırmayı ekleyerek, mücadelenin kapsamını genişletmiştir.

Talebi durdurmaya yönelik, getirilen katı yasalar ve ceza merkezli anlayış birincil planda tutulmuş, tedavi ve eğitim programları ikincil planda bırakılmıştır. Bu yaklaşım, uyuşturucuya karşı savaşı kullanıcılara karşı bir savaşa dönüştüren süreci hızlandırmış, kitlesel hapsedmeler arttırmış, ırksal ayrımcılıkları derinleştirmiş ancak uyuşturucu kullanımını, üretimini ve aşırı doz ölümleri engelleyememiştir. Uyuşturucuya karşı savaşın başlangıcından bu yana harcanan yaklaşık 1 trilyon doların, cezalandırma ve yok etme politikaları yerine ağırlıklı olarak tedavi, zararı azaltma, topluma geri kazandırma ve eğitim programlarına yönlendirildiği; ayrıca uyuşturucuyla mücadelede basit kullanıcılar yerine yalnızca yüksek

profilli kaçakçılara odaklanıldığı alternatif bir varsayımın olası sonuçları, üzerinde düşünülmeye değer bir tartışma konusudur.

ABD’de uyuşturucu politikalarında görülen son liberal reformlar, uyuşturucuya karşı güvenlik odaklı yaklaşımlardan sağlık ve zararın azaltılması odaklı politikalara doğru önemli bir kaymayı işaret etmektedir. Esrarın yasallaştırılmasının, suç oranlarında, yasadışı esrar satışında ve cezaevi nüfusunda azalma sağladığı gözlemlenmiştir. Ayrıca, tedavi programlarına ve zararı azaltma stratejilerine (nalokson kullanımı, şırınga erişim programları gibi) artan yatırımlar, aşırı doz kaynaklı ölümleri azaltmakta ve hastalıkların yayılımını önlemektedir. Bu durum, uyuşturucu politikalarında güvenlik dışı, sağlık merkezli yaklaşımların etkili olabileceğini göstermektedir. Ancak Oregon örneği, uyuşturucunun yasal hâle gelmesinin tek başına sorunun çözümünde yeterli olmadığını göstermiştir. Oregon’da etkin tedavi programlarının yetersizliği, madde kullanım bozukluğu olan kişilerin topluma geri kazandırılmasına yönelik kurumsal bir yapının eksikliği gibi nedenler, sadece yasallaştırmanın etkili bir yöntem olmadığını ortaya çıkarmıştır.

Bu çalışma, küresel düzeyde Portekiz, İsviçre, Hollanda ve Çekya’nın uyuşturucuya yönelik sahip olduğu esnek politikaların yanı sıra tedavi ve topluma geri kazandırma programlarının erişilebilir olmasının olumlu sonuçlar verdiğini göstermiştir. Bu ülkelerde suç olmaktan çıkarma, zarar azaltma ve halk sağlığına odaklanan çok yönlü alternatif uyuşturucu politikalarının aşırı doz ölümleri, sorunlu kullanımı, bulaşıcı hastalıkları ve hapsedilme oranlarını düşürdüğü gözlemlenmiştir. Bu tür alternatif yaklaşımlar, uyuşturucu kullanımının yalnızca cezai bir mesele olarak değil, sağlık meselesi ve sosyal bir mesele olarak ele alınmasını teşvik etmektedir. Bu tür güvenlikdışılaştırma yaklaşımlarının asıl amacı, uyuşturucu kullanımını bitirmekten daha çok uyuşturucu kullanımının yarattığı sorunları en aza indirme amacı taşımaktadır. Keza uyuşturucuya yönelik daha esnek politikalara sahip olan bu ülkelerde uyuşturucu insanlar tarafından kullanılmaya devam etmektedir.

Tez çalışmasının bulgularından biri, bir ülkenin uyuşturucuya yönelik politikaları ne olursa olsun insanların uyuşturucu kullanımına devam ettiği yönündedir. Bu durumda uygulanabilecek etkili yöntemlerden biri, ceza adaleti sisteminin ve kolluk gücünün ağırlıklı olarak büyük uyuşturucu kaçakçıları ve organize suçlarla bağlantılı gruplara odaklanmanın ötesinde uyuşturucu kullanımına yönelik tedavi ve eğitim merkezli politikalara yönelmektir. Böylelikle özellikle ABD ve uyuşturucu sorununun ciddi seviyelerde olduğu ülkelerde, uyuşturucunun toplumda yarattığı yıkıcı sonuçlarının iyileştirilmesi yönünde daha etkili bir sistem oluşturabilir.

Bu tez, ABD'nin uyuşturucuya karşı savaşının nesnel bulgulardan ziyade söylemler yoluyla inşa edildiğini KO'nun güvenlikleştirme yaklaşımı perspektifinden analiz etmiştir. Analiz sonucunda, uyuşturucunun bir tehdit olarak yapılandırılmasında söz-edimin etkili olduğu ve bu söz-edimlerin güvenlikleştirici aktörler tarafından yoğun bir şekilde kullanılmasının uyuşturucunun varoluşsal bir tehdit olarak algılanmasını sağladığı ve bu sürecin öznelararası bir şekilde oluştuğu gözlemlenmiştir. Gerçekten de KO düşünürlerinin de belirttiği gibi, güvenlikle ilgili söylemlerin ağırlıklı olarak siyasi elitler tarafından oluşturulan ve kontrol edilen bir süreç olması bu çalışmanın vardığı sonuçlardan biridir. Bu söylemlerin güvenlikleştirici aktör tarafından, dinleyici kitleyi tehdidin varlığına karşı ikna etmeye çabalayan ve medya gibi iletişim araçlarıyla bu söylemleri güçlendiren ve yayan bir amaç taşıdığı elde edilen bulgular ışığında söylenebilir.

Güvenlikleştirici aktör, uyuşturucuya karşı sert yasaların çıkarılması ve uyuşturucu üretiminin durdurulmasına yönelik militarist bir anlayışın gerekliliği konusunda resmi desteğe (örneğin Kongre) ihtiyaç duyarken, bu politikaların uygulanmasının ulusun güvenliğinin korunmasında önemli olduğunu kabul ettirmek hususunda ahlaki desteğe (örneğin kamuoyu) ihtiyaç duyduğu bu tezin çıkarımlarından bir diğeridir. Bu açıdan, uyuşturucunun güvenlikleştirilmesinin ABD'de başarıya ulaşmasının tarihsel bağlamda büyük bir titizlikle yürütüldüğü görülmektedir. Ayrıca, uyuşturucuya yönelik güvenlikleştirici politikaları eleştiren araştırmaların, ABD'li politika yapımcılar tarafından önemsizleştirilmesi, alternatif yaklaşımların ceza merkezli anlayışa göre ikincil planda kalması; KO'nun bir mesele güvenlikleştirildiği zaman, o meseleye yönelik siyasi tartışmaların ve demokratik çözüm yöntemlerinin ortadan kalktığı savıyla örtüşmektedir. ABD'nin son zamanlarda güvenlikleştirici bir anlayıştan, özellikle sorunlu kullanıcılara yönelik daha esnek ve sağlık odaklı politikalara yönelmesi, KO'nun savunduğu “az güvenlik çok siyaset” söylemini anlamlı kılan bir değişimdir.

KO'nun güvenlikleştirme yaklaşımı, uyuşturucuya karşı savaşın analiz etmek için kullanışlı bir çerçeve sunmaktadır. Özellikle, siyasi aktörlerin uyuşturucuyu nasıl büyük bir tehdit olarak gösterdiğini ve bunun sonucunda nasıl olağanüstü önlemler aldığını anlamak açısından faydalıdır. Ancak bu yaklaşım, güvenlikleştirmenin yüksek derecede resmi ve kurallı bir süreç olduğunu savunur. Bu da olayların arkasındaki karmaşık yapının görmezden gelinmesine yol açabilir. Balzacq ise güvenlikleştirmenin sadece belli şartlara bağlı bir konuşma eylemi olmadığını, aynı zamanda bağlama göre değişen ve insanları ikna etmeye dayanan bir süreç olduğunu savunur. Balzacq'a göre, konuşmalar sadece sabit kurallara göre yapılmaz; aynı zamanda halkın duygu ve düşüncelerine hitap etme amacı taşır. Benzetmeler,

basamaklıp düşünceler, duygular ve toplumdaki güç ilişkileri gibi unsurlar da süreci etkiler.⁶⁴¹ Uyuşturucunun güvenlikleştirilmesinde sadece “uyuşturucu tehlikelidir” demek yeterli olmamıştır. Arka planda halkın korkularını harekete geçiren, özenle hazırlanmış bir söylem ve siyasi hedefler bulunur. Dolayısıyla, KO güvenlikleştirme sürecinde söz-edimin önemine değinirken, Balzacq’ın yaklaşımı, bu sürecin nasıl işlediğini, toplumda nasıl etkiler yarattığının daha iyi anlaşılmasına ve bu sürecin etkileşimli bir şekilde ilerlediğine yönelik bir bakış açısı sunmaktadır.

Bu tez, Richard Nixon yönetiminden günümüze ABD’de uyuşturucunun güvenlikleştirilmesini, başkanlık politikalarının kronolojik bir analiz yoluyla incelemektedir. Bu dönemde uyuşturucuyla ilgili yasal düzenlemelerin kapsamının geniş olması nedeniyle, bu çalışma en kritik yasal düzenlemelere odaklanmakta, derinlik ve tutarlılığı korumak için bunların temel hükümlerini analiz etmektedir. Bu çalışma, tüm yasal düzenlemelerin kapsamlı bir incelemesini içermese de önemli yasal düzenlemelerin analizini yapan bir bağlamdan ilerlemiştir. Benzer şekilde, uyuşturucuyla ilgili küresel anlaşmalar da bu kısıtlamalar dahilinde değerlendirilebilir.

Başkanlık söylemi analiziyle ilgili olarak, bu çalışma, literatürde uyuşturucuyla savaşta merkezi güvenlikleştirici aktörler olarak kabul edilen Nixon, Reagan ve George H. W. Bush’un konuşmalarına odaklanmaktadır. Nispeten daha zayıf güvenlikleştirici söylemlerle bağdaştırılan Clinton’dan sonraki başkanlar, bu kapsamın dışında kalmaktadır. Daha sonraki yönetimlerin kapsam dışı bırakılması söylem analizinin genişliğini sınırlasa da bu şekilde odaklanmış bir yaklaşım, güvenlikleştirme süreçlerinde söz-edimin daha ayrıntılı bir şekilde incelenmesini sağlamaktadır.

Genel olarak bu tez, ABD’de uyuşturucu güvenlikleştirmesinin tüm yasal ve söylemsel boyutlarını tam olarak kapsamadaki doğal sınırlamaları kabul ederken analizdeki netliği artırmak için düşünülmüş kasıtlı kapsam sınırlarını yansıtmaktadır.

Bu çalışma, tek bir kesin çözüm sunmaktan ziyade uyuşturucuya yönelik ABD’nin baskın güvenlik anlatısını sorgulamayı ve ilerideki araştırmalar için çözümün önünü açabilecek alternatif yolların gerekliliğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Tezin içeriği, uyuşturucu kullanımının bir güvenlik sorunu olarak değil, bir sağlık ve insan hakları meselesi olarak ele alınmasının; daha kapsamlı ve insani politika alternatifleri üzerine düşünülmenin önemini açıkça ortaya koymaktadır. Bu yönüyle tez, uyuşturucu kullanımına ve bundan etkilenen bireylere dair güvenlikleştirici düşünme biçimini sorgulamaya açmakta; cezalandırma yerine tedavi ve destek merkezli politikaların, ötekileştirme ve damgalama yerine madde kullanım

⁶⁴¹ Balzac, 2005: 172.

bozukluğu olan bireylerin topluma geri kazandırıldığı stratejilerin daha olumlu sonuçlar getirebileceğini öngörmektedir. Bu tez, sadece akademik bir tartışma değil, aynı zamanda daha adil ve etkili uyuşturucu politikalarının nasıl inşa edilebileceğine dair bir çerçeve sunmayı amaçlamıştır. Tez bu çerçeveyi, hangi politika, söylem ve uygulamaların uyuşturucu sorununu çözmede etkisiz kaldığını açığa çıkararak, nelerin yapılmaması gerektiği üzerinden oluşturmaya çalışmıştır.

Bu çalışma, güvenlikleştirme teorisi ve uyuşturucu politikası analizinin kesişimindeki kritik bir boşluğu ele almıştır. Çok sayıda çalışma ABD'nin uyuşturucuya savaşını hukuki, sosyal veya kamu sağlığı perspektiflerinden incelemiş olsa da çok daha azı güvenlikleştirme teorisini siyasi söylemin -özellikle de başkanlık konuşmalarının- uyuşturucu kullanımını ulusal güvenlik tehdidi olarak nasıl çerçevelediğini analiz etmek için uygulamıştır. Nixon, Reagan ve Bush'un konuşma metinlerine odaklanan bu tez, güvenlikleştirmenin söylemsel ve politika düzeyinde nasıl işlediğine dair ayrıntılı ve söz-edime dayalı bir inceleme sunmaktadır. Güvenlikleştirme ve güvenlikdışlaştırmanın kuramsal yaklaşımını tez içinde somutlaştıran bu çalışma, bu kuramların politika yapıcılarının söylemlerini ve uygulamalarını analiz etmedeki işlevselliğini ortaya çıkarmaktadır.

Gelecekte benzer çalışmalar yapmak isteyen araştırmacılar için bu tez, çeşitli yönlerden geliştirilmesi ve analiz edilmesi gereken farklı konuları içinde barındırmaktadır. Tezin uyuşturucuya karşı savaşı kapsamlı bir çerçeveden ele almasından ötürü karşılaşılan kısıtlamaların daha derin bir analizinin yapılmasının gerekliliği ilerideki araştırmalar için bir fikir sunması açısından önemlidir. Uyuşturucuya karşı savaşta güvenlikleştirmeye karşın, zararı azaltma, yasallaştırma ve suç olmaktan çıkarma gibi alternatif yöntemlere yönelik daha kapsamlı araştırmaların yapılması, bu tezin ileride yapılacak araştırmalara yönelik sunduğu önerilerden biridir. Ayrıca, bu tezin ağırlıklı olarak ABD'ye odaklanması, diğer ülkelerdeki -özellikle demokratik olmayan yönetimlerde- uyuşturucuyu güvenlikleştirme süreçlerinin konu dışı bırakılmasına rağmen, gelecekteki yapılacak araştırmalarda kullanılmasının literatüre katkı sağlaması mümkündür. Çünkü özellikle, uyuşturucuya yönelik güvenlikdışlaştırıcı politikaların uygulanması, demokratik ve gelişmiş ülkelerde kendine yer bulabilirken, bu politikaların demokratik olmayan ülkelere nasıl uygulanabileceğine yönelik araştırmalar sınırlıdır. Özetle, bu tezde irdelenemeyen bu tür açıkların ve bahsedilen sınırlamaların gelecekteki araştırmalara konu olması, uyuşturucuya yönelik daha bütüncül ve insan haklarını daha fazla önemseyen politikaların üretilmesi için yardımcı bir yol haritası oluşturabilir.

KAYNAKÇA

- Abrahamsen, R. (2005). "Blair's Africa: the politics of securitization and fear". *Alternatives*, 30(1): 55-80.
- Akgül Açıkmeşe, S. (2011). "Algı mı, söylem mi? Kopenhag Okulu ve yeni-klasik gerçekçilikte güvenlik tehditleri". *Uluslararası İlişkiler*, 8(30): 43-73.
- Alexander, B. K. (1990). "Alternatives to the War on Drugs". *Journal of Drug Issues*, 20(1): 1-27. doi:10.1177/002204269002000101
- Alexander, M. (2010). *The New Jim Crow: Mass Incarceration in the Age of Colorblindness*. The New Press, New York.
- Andreas, P., ve Nadelmann, E. (2008). *Policing the globe: Criminalization and crime control in international relations*. Oxford University Press, Oxford.
- Anglin, M. D., Burke, C., Perrochet, B., Stamper, E., ve Dawud-Noursi, S. (2000). "History of the Methamphetamine Problem". *Journal of Psychoactive Drugs*, 32(2): 137-141. doi:10.1080/02791072.2000.1040022
- "Anti- Drug Law: Words, Deeds, Political Expediency", *The New York Times*, 27.10.1986. <https://www.nytimes.com/1986/10/27/us/anti-drug-law-words-deeds-political-expediency.html> (erişim tarihi: 24.02.2025).
- Bagley, B. M. (1988). "US foreign policy and the war on drugs: Analysis of a policy failure". *Journal of Interamerican Studies and World Affairs*, 30(2-3): 189-212.
- Balko, R. (2006). *Overkill: The rise of paramilitary police raids in America (Rapor No: 197)*. Cato Institute. Washington. <https://www.cato.org/policy-report/overkill-rise-paramilitary-police-raids-america> (erişim tarihi: 16.05.2025).
- Balzacq, T. (2005). "The Three Faces of Securitization: Political Agency, Audience and Context". *European Journal of International Relations*, 11(2): 171-201. <https://doi.org/10.1177/1354066105052960> (erişim tarihi: 16.05.2025).
- Baum, D. (2016). "Legalize it all". *Harper's Magazine*. <https://harpers.org/archive/2016/04/legalize-it-all/> (erişim tarihi: 18.02.2025)
- Baum, D. (1996). *Smoke and mirrors: The war on drugs and the politics of failure*. Little, Brown and Company, Toronto.
- Baysal, B., ve Lülecı, Ç. (2015). "Kopenhag okulu ve güvenlikleştirme teorisi". *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 11(22): 61-96.
- Baysal, Başar. (2020). "20 Years of Securitization: Strengths, limitations and a new dual framework." *Uluslararası İlişkiler Dergisi* 17(67): 3-20.

- Beckett, K. (1994). "Setting the public agenda: "Street crime" and drug use in American politics". *Social problems*, 41(3): 425-447.
- Bellis, D. J. (1981). *Heroin and politicians: the failure of public policy to control addiction in America*. Greenwood Press, Westport.
- Benson, B. L. (2009). "Escalating the war on drugs: Causes and unintended consequences". *Stanford Law & Policy Review*. 20: 2.
- Bertil A. (1957). "International Control of Narcotics". 22 *Law and Contemporary Problems*. 86-112 <https://scholarship.law.duke.edu/lcp/vol22/iss1/7> (erişim tarihi: 16.05.2025).
- Bewley-Taylor, D. R. ve Jelsma, M. (2011). "Fifty years of the 1961 Single Convention on Narcotic Drugs: A reinterpretation". *Series on legislative reform of drug policies*, 12: 1-20.
- Bewley-Taylor, D. R. (1999). *United States and international drug control, 1909-1997*. Pinter, London.
- Binswanger, I. A., Stern, M. F., Deyo, R. A., Heagerty, P. J., Cheadle, A., Elmore, J. G., ve Koepsell, T. D. (2007). "Release from Prison — A High Risk of Death for Former Inmates". *New England Journal of Medicine*, 356(2): 157–165.
- "Bolivian president Evo Morales resigns after election result dispute", *The Guardian*, 11.11.2019. https://www.theguardian.com/world/2019/nov/10/bolivian-president-evo-morales-resigns-after-election-result-dispute?utm_source (erişim tarihi: 17.07.2025).
- "Bolivia reverses years of progress with new draconian cocaine policy, supported by the EU", *The Conversation*, 07.09.2020. <https://theconversation.com/bolivia-reverses-years-of-progress-with-new-draconian-cocaine-policy-supported-by-the-eu-144386> (erişim tarihi: 17.07.2019).
- Borden, T. (2016). *Every 25 seconds: The human toll of criminalizing drug use in the United States*. Human Rights Watch. <https://www.hrw.org/report/2016/10/12/every-25-seconds/human-toll-criminalizing-drug-use-united-states> (erişim tarihi: 17.05.2025).
- Botello, N. A. (2009). "The Merida Initiative: Security-Surveillance Harmonization in Latin America". *European Review of Latin American and Caribbean Studies / Revista Europea de Estudios Latinoamericanos y Del Caribe*, 87: 103–110. <http://www.jstor.org/stable/25676378>
- Bourdieu, Pierre (1991). *Language and Symbolic Power*. Polity Press, Oxford.
- Britannica, "Alkaloid", <https://www.britannica.com/science/alkaloid> (erişim tarihi: 11.05.2025).
- Britannica, "American civil rights movement", <https://www.britannica.com/event/American-civil-rights-movement> (erişim tarihi: 17.05.2025).
- Britannica, "Fly Agaric", <https://www.britannica.com/science/fly-agaric> (erişim tarihi: 11.05.2025).
- Britannica, "Paramilitary", <https://www.britannica.com/topic/paramilitary-armed-force> (erişim tarihi: 11.05.2025).

- Britannica, "Prohibition", <https://www.britannica.com/event/Prohibition-United-States-history-1920-1933> (erişim tarihi: 11.05.2025).
- Britannica, "Sandinista" <https://www.britannica.com/topic/Sandinista> (erişim tarihi: 11.05.2025).
- Bruun K. (1975). *The Gentlemen's Club: International Control of Drugs and Alcohol*. University of Chicago Press, Chicago.
- Bureau of Justice Statistics. (1994). *Federal Drug Case Processing, 1982-91 (Rapor No: NCJ 144392)*. U.S. Department of Justice. Rockville.
- Bureau of Justice Statistics. (1995). *Public opinion about drugs*. U.S. Department of Justice. <https://bjs.ojp.gov/drugs-and-crime-facts/public-opinion-about-drugs> (erişim tarihi: 02.03.2025)
- Bureau of Justice Statistics. (2014). *Prisoners in 2013. (Rapor No: NCJ 247282)*. U.S. Department of Justice. Washington.
- Bureau of Justice Statistics. (2018a). *Prisoners in 2016. (Rapor No: NCJ 251149)*. Department of Justice. Washington.
- Bureau of Justice Statistics. (2018b). *Correctional Populations in the United States, 2016 (Rapor No: NCJ 251211)*. U.S. Department of Justice. Washington.
- Bureau of Justice Statistics. (2019). *Prisoners in 2017. (Rapor No: NCJ 252156)*. U.S. Department of Justice. Washington.
- Burke, Kenneth (1955) "A Rhetoric of Motives". *University of California Press*, Berkeley.
- Bush G. H. W., "Address to Students on Drug Abuse". <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-students-drug-abuse> (erişim tarihi: 17.04.2025).
- Bush G. H. W., "Address to the Nation on the National Drug Control Strategy". <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-the-nation-the-national-drug-control-strategy> (erişim tarihi: 17.04.2025).
- Bush G. H. W., "Proclamation 6053—National Red Ribbon Week for a Drug-Free America, 1989". <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/proclamation-6053-national-red-ribbon-week-for-drug-free-america-1989> (erişim tarihi: 18.04.2025).
- Bush G. H. W., "Remarks on Drug Trafficking Prior to a Luncheon With Administration Officials". <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-drug-trafficking-prior-luncheon-with-administration-officials> (erişim tarihi: 15.05.2025).
- Bush G. H. W., "Remarks to the Media Advertising Partnership for a Drug-Free America". <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-media-advertising-partnership-for-drug-free-america> (erişim tarihi: 19.04.2025).

- Bush G. H.W., "The President's News Conference With the Drug Summit Participants in San Antonio". <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/the-presidents-news-conference-with-the-drug-summit-participants-san-antonio> (erişim tarihi: 17.04.2025).
- Bush G. W., "Address to a Joint Session of Congress and the American People". <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/09/20010920-8.html> (erişim tarihi: 26.04.2025).
- Butler, J. (2004). *Precarious life: The powers of mourning and violence*. Verso, New York.
- Butler, J. (2009). *Frames of war: When is life grievable?* Verso Books, New York.
- Butler, J. (2011). *Bodies that matter: On the discursive limits of sex*. Routledge, New York.
- Buzan, B., Wæver, O., Wilde, J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers, London.
- Buzan, B. (2006). "Will the 'global war on terrorism' be the new Cold War?". *International affairs*, 82(6): 1101-1118.
- Campbell, D. (1992). *Writing security: United States foreign policy and the politics of Identity*. University of Minnesota Press, Minneapolis.
- Čapinská, B. (2013). "Winning the War on Terror, Losing the War on Drugs? US Policies in Colombia during George W. Bush's Presidency". *Acta Universitatis Carolinae Studia Territorialia*, 13(3): 69-99.
- Carter, J., "Drug Abuse Message to the Congress." <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/drug-abuse-message-the-congress> (erişim tarihi: 04.05.2025).
- Centers for Disease Control and Prevention. (2003). *HIV/AIDS Surveillance Report, 2003. (Rapor No: 15)*. U.S. Department of Health and Human Services. Atlanta.
- Centers for Disease Control and Prevention. (2004). *HIV/AIDS Among African Americans. (Rapor No: 13)*. U.S. Department of Health and Human Services. Atlanta.
- Centers for Disease Control and Prevention. (2015). *CDC Fact Sheet HIV among African Americans. (Rapor No: -)*. U.S. Department of Health and Human Services. Atlanta.
- Centers for Disease Control and Prevention, "CDC reports nearly 24% decline in U.S. drug overdose deaths", <https://www.cdc.gov/media/releases/2025/2025-cdc-reports-decline-in-us-drug-overdose-deaths.html#> (erişim tarihi: 05.05.2025).
- Center for Disease Control and Prevention, "Fentanyl Facts", <https://www.cdc.gov/stop-overdose/caring/fentanyl-facts.html> (erişim tarihi: 11.05.2025).
- Chermak, S. (1997). "The presentation of drugs in the news media: The news sources involved in the construction of social problems". *Justice Quarterly*. 14(4): 687-718.
- Chesney-Lind, M., ve Mauer, M. (ed.). (2003). *Invisible punishment: The collateral consequences of mass imprisonment*. The New Press, New York.

- Chomsky, N. (2000). "The Colombia Plan". *Z Magazine*. <https://chomsky.info/200006/> (erişim tarihi: 16.05.2025).
- Chouvy, P.-A. (2004). "Narco-terrorism in Afghanistan". *Terrorism Monitor*, 2(6): 7–9. <https://jamestown.org/program/narco-terrorism-in-afghanistan-2/> (erişim tarihi: 16.05.2025).
- Clinton B., "Remarks on Signing the Violent Crime Control and Law Enforcement Act of 1994". <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-signing-the-violent-crime-control-and-law-enforcement-act-1994> (erişim tarihi: 24.04.2025).
- "Clinton Continues Old Drug Policies", *The New York Times*, 12.04.1993. <https://www.nytimes.com/1993/04/12/nyregion/clinton-continues-old-drug-policies.html> (erişim tarihi: 02.03.2025).
- Collins, A. (2005). "Securitization, Frankenstein's Monster and Malaysian education". *The Pacific Review*, 18(4), 567–588. <https://doi.org/10.1080/09512740500339034> (erişim tarihi: 16.05.2025).
- "Colombia can't resume coca aerial spraying for now, court rules", *Aljazeera*, 20.01.2022.
- "Colombia to Resume Coca Crop Eradication with Glyphosate", *Colombia News*, 10.05.2025. https://colombiaone.com/2025/04/10/colombia-coca-eradication-glyphosate/?utm_source (erişim tarihi: 22.06.2025).
- Congressional Research Service. (2007). *Mexico's drug cartels*. (Rapor No: RL34215). Members and Committees of Congress. Washington, D.C.
- Congressional Research Service. (2009). *Mexico's Drug-Related Violence*. (Rapor No: R40582). Members and Committees of Congress. Washington, D.C.
- Congressional Research Service. (2022). *Colombia: Background, U.S. Relations, and Congressional Interest* (Rapor No: RL32250). Members and Committees of Congress. Washington, D.C. <https://sgp.fas.org/crs/row/RL32250.pdf>
- Cooper, H. L. (2015). "War on drugs policing and police brutality". *Substance use & misuse*, 50(8-9): 1188-1194.
- "Costs in the war on drugs continue to soar", *CBC News*, 02.07.2023. <https://www.nbcnews.com/meet-the-press/data-download/costs-war-drugs-continue-soar-rcna92032> (erişim tarihi: 17.05.2025):
- Council on Hemispheric Affairs. (2013). "The U.S. War on Communism, Drugs, and Terrorism in Colombia". *COHA*. <https://coha.org/the-u-s-war-on-communism-drugs-and-terrorism-in-colombia/> (erişim tarihi: 26.04.2025).

- County of Los Angeles Public Safety Realignment Team. (2015). *Public Safety Realignment: Year-Three Report*. (Rapor No: FY14). County of Los Angeles. Los Angeles. <https://www.bscc.ca.gov/wp-content/uploads/Los-Angeles-County-FY14.pdf>
- Crandall, R. (2002). "Clinton, Bush and Plan Colombia". *Survival*, 44(1): 159-172.
- Crick, E., "Reagan's Militarisation of the War on Drugs", <https://gdpo.swan.ac.uk/?p=440> (erişim tarihi: 13.05.2025).
- Crick, E. (2012). "Drugs as an existential threat: An analysis of the international securitization of Drugs". *International Journal of Drug Policy*, 23(5): 407–414. <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2012.03.004>
- Crocq M. A. (2007). "Historical and cultural aspects of man's relationship with addictive drugs". *Dialogues in clinical neuroscience*, 9(4): 355–361. <https://doi.org/10.31887/DCNS.2007.9.4/macroq>
- Csete, J. (2010). "From the Mountaintops: What the World Can Learn from Drug Policy Change in Switzerland". *Open Society Foundations*.
- Csete, J. (2012). "A balancing act: Policymaking on illicit drugs in the Czech Republic". *Open Society Foundations*. https://www.opensocietyfoundations.org/uploads/684c67aa-8283-48a3-970c-3cd048453274/A_Balancing_Act-03-14-2012.pdf (erişim tarihi: 15.03.2025)
- Cummings, A. D. P., ve Ramirez, S. A. (2021). "The racist roots of the war on drugs & the myth of equal protection for people of color". *UALR L. Rev.*, 44: 453.
- Dauber, C. (2001). "Image as Argument: The Impact of Mogadishu on U.S. Military Intervention". *Armed Forces & Society*, 27(2), 205-229. <https://doi.org/10.1177/0095327X0102700203> (erişim tarihi: 16.05.2025).
- Dove F. ve Blickman T. (ed.). (2005). *The global fix: The construction of a global enforcement regime*. Transnational Institute, Amsterdam.
- Drug Enforcement Administration. (1919). *The early years*. (Rapor No: -). U.S. Department of Justice. Washington. <https://www.dea.gov/es/node/1045> (erişim tarihi: 05.05.2025).
- Drug Policy Alliance. (2015). *Approaches to decriminalizing drug use & possession* (Rapor No: -). United Nations of Drug Office. New York.
- Drug Policy Alliance. (2015). *The Drug War, Mass Incarceration and Race*. (Rapor No: -). UNODC. New York.
- Drug Policy Alliance. (2017). *It's time for the U.S. to decriminalize drug use and possession: A report from the Drug Policy Alliance*. <https://www.almendron.com/tribuna/wp-content/uploads/2020/09/drug-policy-alliance-time-to-decriminalize-report-july-2017.pdf> (erişim tarihi: 07.05.2025).

- Dyck, E. (2005). "Flashback: psychiatric experimentation with LSD in historical perspective". *The Canadian Journal of Psychiatry*, 50(7): 381-388.
- Efimova, V. (2020). *War on Drugs in Colombia as a New War*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Palacky Üniversitesi Fen Bilimleri Fakültesi, Olomouc.
- Egede, L. E., Walker, R. J., Campbell, J. A., Dawson, A. Z., ve Davidson, T. (2021). "A New Paradigm for Addressing Health Disparities in Inner-City Environments: Adopting a Disaster Zone Approach". *Journal of racial and ethnic health disparities*, 8(3): 690–697. <https://doi.org/10.1007/s40615-020-00828-1> (erişim tarihi:08.05.2025).
- Elo, Kimmo (2005) *Die Systemkrise eines totalitären Herrschaftssystems und ihre Folgen. Eine aktualisierte Totalitarismustheorie am Beispiel der Systemkrise in der DDR 1953*. LIT Verlag, Münster.
- Epstein, E. J. (1990). *Agency of fear: Opiates and political power in America*. G. P. Putnam and Sons, New York.
- Eremin, A. A., ve Petrovich-Belkin, O. K. (2019). "The 'War on Drugs' Concept as the Basis for Combating Drugs in the Western Hemisphere". *Central European Journal of International & Security Studies*, 13(2).
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (2010). *Annual report 2010: The state of the drugs problem in Europe*. (Rapor No: -) https://www.drugsandalcohol.ie/14182/1/EMCDDA_AR2010_EN.pdf (erişim tarihi: 19.03.2025)
- European Union Drug Agency. (2000). *2000 Annual report on the state of the drugs problem in the European Union*. (Rapor No: -). European Union. Lisbon.
- "Excerpts From Speech on Halting Drug Abuse", *New York Times*, 15.09.1986. <https://www.nytimes.com/1986/09/15/us/excerpts-from-speech-on-halting-drug-abuse.html> (erişim tarihi: 10.03.2025)
- "False positives: Colombian army apologises for killing civilians", *BBC*, 04.10.2023. <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-67005102> (erişim tarihi: 15.05.2025).
- Farber, D. (2017). "Acid matters: LSD and the counterculture." *The Sixties*, 10(2): 247–249. doi:10.1080/17541328.2017.13
- Farinholt, R. W. (2019). *Consider The Pill: Pharmacentric Readings of Post-WWII*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. University of California American Literature, San Diego.
- Farthing, L., & Grisaffi, T. (2024). From Alternative Development to Decolonisation: Transforming Drug Crop Policies in Bolivia. *The Journal of Development Studies*, 60(7), 985-1001.

- Federal Bureau of Investigation Crime Data Explorer, "Arrests Reported in United States", <https://cde.ucr.cjis.gov/LATEST/webapp/#!/pages/explorer/crime/arrest> (erişim tarihi: 07.05.2025).
- Federal Bureau of Investigation, "Crime in the United States, 2013", <https://ucr.fbi.gov/crime-in-the-u.s/2013/crime-in-the-u.s.-2013/tables/table-43> (erişim tarihi: 08.05.2025).
- Felbab-Brown, V. (2009). *The violent drug market in Mexico and lessons from Colombia*. Brookings Institution, Washington.
- Ferrell J. ve Websdale N. (ed.). (1996). *Making Trouble: Cultural Constructions of Crime, Deviance, and Control*. Aldine de Gruyter, New York.
- Fisman, R., Edward M. ve Misha G. (2009). "Corruption and Conflict: A Review of Economic Gangsters and McMafia." *The Fletcher Journal of Human Security*. 14.
- Franz, T. (2016). "Plan Colombia: illegal drugs, economic development and counterinsurgency—a political economy analysis of Colombia's failed war". *Development Policy Review*, 34(4): 563-591.
- Frymire, E. L. (2024). "Framing The War on Drugs". *Legal Scholarship Repository: A Service of the Joel A. Katz Law Library*, 243.
- Gamarra, E. A. (1990). "Bush's Andean initiative. *Hemisphere*, 3(1): 4–5. <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/bushs-andean-initiative> (erişim tarihi: 04.05.2025).
- Gámez, Luis Miguel Morales (2022). "The desecuritization of drug trafficking in Mexico under the AMLO administration". *Janus.net*. 13(1). <https://doi.org/10.26619/1647-7251.13.1.8>
- Gerber, R. J. (2004). *Legalizing Marijuana: Drug Policy Reform and Prohibition Politics*. Praeger Publishers, Westport.
- Glenny, M. (2008). *McMafia: A journey through the global criminal underworld*. Vintage, London.
- Goldstein, R. A., DesLauriers, C., Burda, A., ve Johnson-Arbor, K. (2009). "Cocaine: history, social implications, and toxicity: a review". In *Seminars in diagnostic pathology*. 26(1): 10-17.
- Goode, E., & Ben-Yehuda, N. (1994). "Moral panics: Culture, politics, and social construction". *Annual review of sociology*, 20(1): 149-171.
- Goode, E., ve Ben-Yehuda, N. (2010). *Moral panics: The social construction of deviance*. John Wiley & Sons. West Sussex.
- Goode, E. (1989). *Drugs in American society*. McGraw-Hill Publishing Co, New York.
- Goode, E. (1990). "The American Drug Panic of the 1980s: Social Construction or Objective Threat?" *International Journal of the Addictions*, 25(9): 1083–1098. <https://doi.org/10.3109/10826089009058874> (erişim tarihi: 09.05.2025).

- Gorman, D. M. (1993). "War on drug continues in United States under new leadership". *British Medical Journal*, 307(6900): 369-371.
- Gottschalk, M. (2023). "The opioid crisis: the war on drugs is over. Long live the war on drugs". *Annual review of criminology*, 6(1): 363-398.
- Grayson, Kyle. (2003). "Securitization and the boomerang debate: A rejoinder to Liotta and Smith-Windsor." *Security Dialogue* 34(3): 337-343.
- Greberman, E. & Berryessa, C.M. (2024). "Drug Policy, Drug War, and Disparate Sentencing". *Oxford University Press*.
- Grisaffi, T. M. ve Ledebur, K. (2014) "Supply Control or Social Control? Coca, Eradication and Development in the Andes". *Insecure Spaces in Latin America: Encounters with Violence and Drugs*. 27 Kasım 2014, University of Oxford, 1-25.
- "Haldeman Diary Shows Nixon Was Wary of Blacks and Jews", *New York Times*, 18.05.1994. <https://www.nytimes.com/1994/05/18/us/haldeman-diary-shows-nixon-was-wary-of-blacks-and-jews.html> (erişim tarihi: 05.05.2025).
- Harris, S. (2021). "Possessing Drugs, Possessing Rights: Harm Reduction and Drug Policy Reform in Argentina". *Contemporary Drug Problems*, 48(3): 260–275. doi:10.1177/00914509211034006
- Hawdon, J. E. (2001). "The role of presidential rhetoric in the creation of a moral panic: Reagan, Bush, and the war on drugs". *Deviant behavior*, 22(5): 419-445.
- Helmer, J. (1975). *Drugs and minority oppression*. Seabury Press, New York.
- Herschinger, E. (2010). *Constructing global enemies: hegemony and identity in international discourses on terrorism and drug prohibition*. Routledge, London.
- Hesselroth, A. (2004). "Struggles of security in US foreign drug policy towards Andean countries." *Peace Studies Journal* 5: 1-29.
- Hoffman, A. ve Silvers, J. (1987). *Steal this urine test: Fighting drug hysteria in America*. Penguin Books, New York.
- Hofmann, A. (2013). *LSD: My problem child*. Oxford University Press, Oxford.
- Holm, U. (2004) "Algeria: Securitisation of State/Regime, Nation and Islam", S. Guzzini ve D. Jung (Ed.). *Contemporary Security Analysis and Copenhagen Peace Research*. London, Routledge. 217–28.
- Holmberg, J. (2009). *Narcoterrorism*. George Mason University, Fairfax.
- "Homicides drop 15% as security strategy shows results: Tuesday's mañanera recapped", *Mexico News Daily*, 08.07.2025.

- “How big is Europe’s cocaine problem – and what is the human cost?”, *The Guardian*, 12.06.2024. <https://www.theguardian.com/global-development/article/2024/jun/11/how-big-is-europes-cocaine-problem-and-what-is-the-human-cost> (erişim tarihi: 14.05.2025).
- Hughes, C. E., ve Stevens, A. (2012). “What can we learn from the Portuguese decriminalization of illicit drugs?”. *The British Journal of Criminology*, 50(6): 999-1022.
- Human Rights Watch, “End Mexico's Disastrous "War on Drugs" Once and For All”, https://www.hrw.org/news/2013/12/02/end-mexicos-disastrous-war-drugs-once-and-all?utm_source (erişim tarihi: 12.05.2025).
- Human Rights Watch. (2015). *On their watch: Evidence of senior army officers' responsibility for false positive killings in Colombia*. (Rapor No: -). Human Rights Watch. New York. <https://www.hrw.org/report/2015/06/24/their-watch/evidence-senior-army-officers-responsibility-false-positive-killings> (erişim tarihi: 15.05.2025).
- Hürriyet, “Hispanik nedir? Hispanik terimi ne demek? Hispanikler kimler?” <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/hispanik-nedir-hispanik-terimi-ne-demek-hispanikler-kimler-41490235> (erişim tarihi: 11.05.2025).
- “In 4 months, US seized nearly 10,000 firearms bound for Mexico”, *Mexico News Daily*, 07.05.2025.
- INCB, “The International Narcotics Control Board”, <https://www.incb.org/incb/en/about.html> (erişim tarihi: 11.05.2025).
- Jelsma, M. (2011). *The development of international drug control: Lessons learned and strategic challenges of the future*. International Drug Policy Consortium.
- “Juan Manuel Santos: 'It is time to think again about the war on drugs’”, *The Guardian*, 14.05.2025.
- Kaldor, M. (2013). “In Defence of New Wars”. *Stability: International Journal of Security and Development*, 2(1): 4. <https://doi.org/10.5334/sta.at>.
- Kang-Brown, J., Montagnet, C., Heiss, J. (2021). *People in jail and prison in spring 2021*. (Rapor No:-) Vera Institute of Justice, New York. <https://vera-institute.files.svdcdn.com/production/downloads/publications/people-in-jail-and-prison-in-spring-2021.pdf> (erişim tarihi: 13.05.2025).
- Kant, I. (1889). *Kant's critique of practical reason and other works on the theory of ethics*. Longmans Green, London.
- Kennedy, S. (2007). *God and country: America in red and blue*. Baylor University Press., Waco.
- Kilgo, D. K., & Midberry, J. (2020). “Social Media News Production, Emotional Facebook Reactions, and the Politicization of Drug Addiction”. *Health Communication*, 1–9. doi:10.1080/10410236.2020.1846265

- King, R. S. (2008). "Disparity By Geography". *The Sentencing Project*.
<https://www.jstor.org/stable/resrep27211> (erişim tarihi: 05.05.2025).
- Krajewski, K. (1999). "How flexible are the United Nations drug conventions?". *International Journal of Drug Policy*, 10(4): 329-338.
- Laffiteau, C. (2011). "The balloon effect: The failure of supply side strategies in the war on drugs". *Academia. Edu*, 1: 1-18.
- Laustsen, C. B., ve Waever, O. (2000). "In defence of religion: Sacred referent objects for securitization". *Millennium: Journal of International Studies*, 9(3): 705–739.
- League of Nations, (1926). *Convention to Suppress the Slave Trade and Slavery*, (Rapor No: 60 LNTS 253). League of Nations. Geneva.
<https://www.refworld.org/legal/agreements/lon/1926/en/13684> (erişim tarihi 29.01.2025)
- Levinthal, C. F. (2007). *Drugs, society, and criminal justice*. Pearson/Prentice Hall, New Jersey.
- Leuw E. ve Marshall H. I. (ed.). (1994). *Between Prohibition and Legalization. The Dutch Experiment in Drug Policy*. Kugler Publications. Amsterdam.
- Lines, R. (2011). "Deliver us from evil? –The Single Convention on Narcotic Drugs, 50 years on". *International Journal on Human Rights and Drug Policy*, 1: 3-13.
- Lipset, S. M. (1996). *American Exceptionalism: A Double-Edged Sword*. WW Norton & Company, New York.
- Lodwick, K. L. (2014). *Crusaders against opium: Protestant missionaries in China, 1874-1917*. University Press of Kentucky, Kentucky.
- Luna, E. (2016). "Drug war and peace". *UC Davis Law Review*, 50(2): 813–885.
<https://lawreview.law.ucdavis.edu/archives/50/2/drug-war-and-peace> (erişim tarihi: 16.05.2025).
- Lurigio, A., J. (2014). "A Century of Losing Battles: The Costly and Ill-Advised War on Drugs in the United States." *Social Justice*. 21.
https://ecommons.luc.edu/social_justice/21 (erişim tarihi: 03.05.2025).
- Mackey-Kallis, S. ve Hahn, D. F. (1991). Questions of public will and private action: The power of the negative in the reagens' "just say no" morality campaign. *Communication Quarterly*, 39(1), 1-17.
- Mani, D., ve Dhawan, S. S. (2011). "Scientific basis of therapeutic uses of opium poppy (*Papaver somniferum*) in Ayurveda". *In International Symposium on Papaver* 1036: 175-180.
- Másmela, C. C., ve Tickner, A. B. (2017). "Desecuritizing the war on drugs". *Power dynamics and regional security in Latin America*, 295-318.
- Members and Committees of Congress (2014). *Drug Enforcement in the United States:*

- History, Policy, and Trends (Rapor No: R43749)*. Congressional Research Service. New York.
- McAllister, W. B. (1991). "Conflicts of Interest in the International Drug Control System". *Journal of Policy History*, 3(04): 143–166. doi:10.1017/s0898030600007466
- McAllister, W. B. (2002). *Drug diplomacy in the twentieth century*. Routledge, London.
- McDermot, J., "Op-Ed: Duque "Has Done Nothing for Us," Says Trump". <https://insightcrime.org/news/duque-done-nothing-trump-us-colombia/> (erişim tarihi: 29.4.2025).
- McDougal, T. L., Shirk, D. A., Muggah, R., ve Patterson, J. H. (2015). "The way of the gun: estimating firearms trafficking across the US–Mexico border". *Journal of Economic Geography*. 15(2): 297-327.
- McLendon T., "Rectifying Past Wrongs: the Biden Administration's Limited Progress in Drug Decriminalization". https://www.clasp.org/blog/rectifying-past-wrongs-the-biden-administrations-limited-progress-in-drug-decriminalization/?utm_source (erişim tarihi: 01.05.2025).
- Mercille, J. (2011). "Violent Narco-Cartels or US Hegemony? The political economy of the "war on drugs" in Mexico". *Third World Quarterly*, 32(9): 1637–1653. <http://www.jstor.org/stable/41341189>
- "Mexico appears to abandon its 'hugs, not bullets' strategy as bloodshed plagues the country", *Associated Press*, 07.11.2024.
- "Mexico's Claudia Sheinbaum woos Donald Trump with security shake-up", *Financial Times*, 19.04.2025.
- "Mexico's president says he won't fight drug cartels on US orders, calls it a 'Mexico First' Policy" *Associated Press*, 23.03.2024. <https://apnews.com/article/mexico-first-nationalistic-policy-drug-cartels-6e7a78ff41c895b4e10930463f24e9fb>
- Miller, J. M., ve Selva, L. H. (1994). "Drug enforcement's doubleedged sword: An assessment of asset forfeiture programs". *Justice Quarterly*, 11(2): 313–335. <https://doi.org/10.1080/07418829400092271>
- Miş, N. (2011). "Güvenikleştirme teorisi ve siyasal olanın güvenikleştirilmesi". *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6(2): 345-381.
- Monitoring Future, "COCAINE: Trends in 12 Month Prevalence of Use in 8th, 10th, and 12th Grade", <https://monitoringthefuture.org/data/bx-by/drug-prevalence/#drug=%22Cocaine%22> (erişim tarihi: 11.05.2025).
- Morris, A. D. (1999). "A retrospective on the civil rights movement: Political and intellectual landmarks". *Annual review of Sociology*, 25(1): 517-539.

- Moses, M. C. (2004). *The making of drug policy in the George H.W. Bush and William J. Clinton administrations: The pursuit of failure*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Georgia Üniversitesi, Atina
- Murakawa, N. (2011). "Toothless: the methamphetamine "epidemic," "meth mouth," and the racial construction of drug scares". *Du Bois Review: Social Science Research on Race*, 8(1): 219-228.
- Murch, D. (2016). "Clinton's war on drugs: Black lives didn't matter". *The New Republic*. <https://newrepublic.com/article/129433/clintons-war-drugs-black-lives-didnt-matter> (erişim tarihi: 03.03.2025)
- Musto, D. F. (1999). *The American disease: Origins of narcotic control*. Oxford University Press, Oxford.
- Nadelmann, E. A. (1990). "Global prohibition regimes: the evolution of norms in international society". *International Organization*, 44(04): 479. doi:10.1017/s0020818300035384
- Nadelmann, E. A. (2010). *Cops across borders: The internationalization of US criminal law enforcement*. Penn State Press, Pennsylvania.
- National Association for the Advancement of Colored People, "Criminal Justice Fact Sheet". <https://naacp.org/resources/criminal-justice-fact-sheet> (erişim tarihi: 02.05.2025).
- National Cancer Institute, "Psychotropic Substance", <https://www.cancer.gov/publications/dictionaries/cancer-terms/def/psychotropic-substance> (erişim tarihi: 11.05.2025).
- National Center for Health Statistics, "Provisional Drug Overdose Death Counts". <https://www.cdc.gov/nchs/nvss/vsrr/drug-overdose-data.htm> (erişim tarihi: 21.03.2025)
- National Criminal Justice Reference Service (1992). *Media Coverage of the Drug Crisis (Rapor no: 143056)*. Office of Justice Programs. Rockville. <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Photocopy/143056NCJRS.pdf> (erişim tarihi: 25.02.2025)
- National Drug Intelligence Center. (2003). *Methadone Fast Facts. (Rapor No: 2003-L0559-021)*. U.S. Department of Justice. <https://www.justice.gov/archive/ndic/pubs6/6096/index.htm#What> (erişim tarihi: 11.05.2025).
- National Drug Intelligence Center. (2003). *PCP fast facts (Rapor No: 2003-L0559-008)*. U.S. Department of Justice. <https://www.justice.gov/archive/ndic/pubs4/4440/index.htm>
- National Institute on Drug Abuse (1995). *Demographic trends and drug abuse, 1980-1995 (Rapor No: 81-1069)*. National Institutes of Health. <https://archives.nida.nih.gov/sites/default/files/monograph35.pdf> (erişim tarihi: 17.02.2025).

- National Institute on Drug Abuse, "Drug Overdose Deaths: Facts and Figures", <https://nida.nih.gov/research-topics/trends-statistics/overdose-death-rates#Fig1> (erişim tarihi: 05.05.2025).
- National Institute on Drug Abuse, "Opioids" <https://nida.nih.gov/research-topics/opioids> (erişim tarihi: 11.05.2025).
- "Negro cocaine "fiends" are a new Southern menace", *The New York Times*, 08.02.1914. https://www.druglibrary.net/schaffer/History/negro_cocaine_fiends.htm (erişim tarihi: 04.05.2025).
- Netherland, J., ve Hansen, H. B. (2016). "The war on drugs that wasn't: Wasted whiteness, "dirty doctors," and race in media coverage of prescription opioid misuse". *Culture, Medicine, and Psychiatry*, 40: 664-686.
- Newcomb, M. D. (1992). "Substance abuse and control in the United States: Ethical and legal issues". *Social Science & Medicine*, 35(4): 471–479. [https://doi.org/10.1016/0277-9536\(92\)90340-v](https://doi.org/10.1016/0277-9536(92)90340-v)
- Nixon M. R., "Public enemy number one: A pragmatic approach to America's drug problem". Nixon Foundation. <https://www.nixonfoundation.org/2016/06/26404/> (erişim tarihi: 14.05.2025).
- Nixon, R. M., "Special message to the Congress on drug abuse prevention and control". The American Presidency Project. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/special-message-the-congress-drug-abuse-prevention-and-control> (erişim tarihi: 03.05.2025).
- Nunn, K. B. (2002). "Race, crime and the pool of surplus criminality: or why the war on drugs was a war on blacks". *J. Gender Race & Just.*, 6: 381.
- Obama, B. (27 Ocak 2011). White House, Washington. <https://www.youtube.com/watch?v=WwtlBr15bn0> (erişim tarihi: 25.05.2025).
- Obama B., "Presidential Proclamation: National Alcohol and Drug Addiction Recovery Month". <https://obamawhitehouse.archives.gov/realitycheck/the-press-office/presidential-proclamation-national-alcohol-and-drug-addiction-recovery-month> (erişim tarihi: 29.04.2025).
- Office of Justice Programs (1984). *Comprehensive Crime Control Act of 1984 (Rapor No: S.1762)*. U.S. Congress. Rockville.
- Office of Justice Programs. (1994). *Recent Research on the Crack/Cocaine/Crime Connection. (Rapor No: 168404)*. NOJRS, Rockville.
- Office of Justice Programs. (1997). *"Three Strikes and You're Out": A Review of State Legislation. (Rapor No: NCJ 165369)*. U.S. Department of Justice, Washington.
- Office of National Drug Control Policy. (1992). *National drug control strategy: The 1992 report to Congress. (Rapor No: NCJ 134372)*. U.S. Government Printing Office. Washington D.C. <https://www.ojp.gov/pdffiles1/ondcp/134372.pdf> (erişim tarihi: 09.05.2025).

- Office of National Drug Control Policy. (1993). *National drug control strategy (Rapor No: NCJ 140556)*. U.S. Government Printing Office. Washington D.C. <https://www.ojp.gov/pdffiles1/ondcp/140556.pdf> (erişim tarihi: 13.05.2025).
- Office of National Drug Control Policy. (2025). *2025 Trump Administration drug policy priorities*. (Rapor No: -) The White House. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/04/2025-Trump-Administration-Drug-Policy-Priorities.pdf> (erişim tarihi: 05.05.2025).
- Office of the Federal Register, “Executive Orders”. <https://www.archives.gov/federal-register/codification/executive-order/12368.html> (erişim tarihi: 20.02.2025)
- Open Society Foundations. (2015). *Habeas Coca: Bolivia's Community Coca Control. (Rapor No: 978-1-940983-47-9)*. Open Society Foundations. New York.
- “Opiate epidemic fades from campaign trail as death toll rises”, *CBC News*, <https://www.cbsnews.com/news/once-the-talk-of-the-primary-opiate-epidemic-fades-from-the-trail-as-death-toll-rises/> (erişim tarihi: 29.04.2025).
- “Oregon Measure 110 Election Results: Decriminalize Some Drugs and Provide Treatment”, *New York Times*, 04.12.2020. <https://www.nytimes.com/interactive/2020/11/03/us/elections/results-oregon-measure-110> (erişim tarihi: 20.03.2025).
- Orsini, M. M. (2015). *Media narratives and drug prohibition: A content analysis of themes and strategies promoted in network news coverage, 2000-2013*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marshall University College of Liberal Arts, Huntington.
- Ortiz, A. T., ve Briggs, L. (2003). “The Culture of Poverty, Crack Babies, and Welfare Cheats: The Making of the" Healthy White Baby Crisis”. *Social Text*, 21(3): 39-57.
- Our World in Data, “Drug use disorder death rate”, <https://ourworldindata.org/grapher/death-rates-from-drug-use-disorders?tab=table&time=latest> (erişim tarihi: 14.05.2025).
- Our World in Data, “Number of people with drug use disorders”, <https://ourworldindata.org/grapher/number-with-drug-use-disorders-country?tab=table&time=latest> (erişim tarihi: 14.05.2025).
- Pasqual, D. I., “America’s War on Drugs — 50 Years Later” <https://civilrights.org/blog/americas-war-on-drugs-50-years-later/> (erişim tarihi: 05.05.2025).
- Perl, R. F. (1988). “Congress, International Narcotics Policy, and the Anti-Drug Abuse Act of 1988”. *Journal of Interamerican Studies and World Affairs*, 30(2/3): 19-51. doi:10.2307/165978
- Perret, A. (2023). “Militarization and privatization of security: From the War on Drugs to the fight against organized crime in Latin America”. *International Review of the Red Cross*, 105(923): 828-848.

- Pew Research Center. (2014) *America's New Drug Policy Landscape*. (Rapor No:) Pew Research Center. Washington.
- "Poll Finds Most in U.S. Back Bush Strategy on Drugs", *New York Times*, 12.09.1989.) <https://www.nytimes.com/1989/09/12/us/poll-finds-most-in-us-back-bush-strategy-on-drugs.html> (erişim tarihi: 25.02.2025)
- Provine, D. M. (2008). *Unequal under law: Race in the war on drugs*. University of Chicago Press, Chicago.
- Provine, D. M. (2011). "Race and inequality in the war on drugs". *Annual Review of Law and Social Science*, 7(1): 41-60.
- President's Advisory Commission on Narcotic and Drug Abuse. (1963). *Final report*. (Rapor No: NCJ 738). U.S. Government Printing Office, Washington D.C.
- Raphael, S., ve Stoll, M. A. (ed.). (2009). *Do prisons make us safer?: The benefits and costs of the prison boom*. Russell Sage Foundation. New York.
- Reagan, R. "Address to the nation on the campaign against drug abuse". <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-the-nation-the-campaign-against-drug-abuse> (erişim tarihi: 12.03.2025)
- Reagan, N., "Just Say No: Nancy Reagan". <https://www.reaganfoundation.org/ronald-reagan/nancy-reagan/her-causes> (erişim tarihi: 23.02.2025)
- Reagan, R., "Remarks announcing federal initiatives against drug trafficking and organized crime". Ronald Reagan Presidential Library. <https://www.reaganlibrary.gov/archives/speech/remarks-announcing-federal-initiatives-against-drug-trafficking-and-organized-crime> (erişim tarihi: 22.02.2025).
- Reagan, R., "Remarks announcing campaign against drug abuse and question-and-answer session". The Reagan Library. <https://www.reaganlibrary.gov/archives/speech/remarks-announcing-campaign-against-drug-abuse-and-question-and-answer-session> (erişim tarihi: 10.03.2025)
- Reagan, R., "Remarks on signing Executive Order 12368 concerning federal drug abuse policy". <https://www.reaganlibrary.gov/archives/speech/remarks-signing-executive-order-12368-concerning-federal-drug-abuse-policy> (erişim tarihi: 11.03.2025)
- Reagan, R. "Remarks on signing the National Drug Abuse Education and Prevention Week proclamation". <https://www.reaganlibrary.gov/archives/speech/remarks-signing-national-drug-abuse-education-and-prevention-week-proclamation> (erişim tarihi: 12.03.2025)

- Reeves, J. L., & Campbell, R. (1994). *Cracked coverage: Television news, the anti-cocaine crusade, and the Reagan legacy*. Duke University Press, Durham.
- Reinarman, C. (1994). "The social construction of drug scares". *P. & P. Adler*. 92-105.
- Reuter, P. (2013). "Why Has US Drug Policy Changed So Little over 30 Years?". *Crime and Justice*. 42(1): 75–140. <https://doi.org/10.1086/670818>
- "Revisiting the 'Crack Babies' Epidemic That Was Not", *The New York Times*, 20.05.2013.
- Rolles, S. (2010). "An alternative to the war on drugs". *BMJ*, 341: 127-131.
- Rosen, J. D. (2021). *The US War on Drugs at Home and Abroad*. Palgrave Macmillan, Cham.
- Rosen, L. W. (2015). *International drug control policy: background and US responses*. Congressional Research Service, Washington DC.
- Ruiz, M. S., O'Rourke, A., & Allen, S. T. (2016). "Impact evaluation of a policy intervention for HIV prevention in Washington, DC". *AIDS and Behavior*, 20: 22-28.
- Russoniello K, Vakharia SP ve Netherland J. (2023). "Decriminalization of drug possession in Oregon: Analysis and early lessons". *Drug Science, Policy and Law*. 9: 1-16. doi:[10.1177/20503245231167407](https://doi.org/10.1177/20503245231167407) (erişim tarihi.16.05.2025).
- Ryder, M. L. (2020). *Memory, Conflict and the Drug War in Colombia: an analysis of drugs-related violence in conflict narratives*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. University of Bristol Faculty of Arts, Bristol.
- Schaffer Library of Drug Policy, "Statement of H. J. Anslinger". <https://www.druglibrary.drugsense.org/schaffer/hemp/taxact/t3.htm> (erişim tarihi: 29.03.2025).
- Schwartzapfel, Beth., "Biden Could Have Taken the War on Drugs Down a Notch. He Didn't." <https://www.themarshallproject.org/2021/06/16/biden-could-have-taken-the-war-on-drugs-down-a-notch-he-didn-t> (erişim tarihi: 11.05.2025).
- ScienceDirect, "Psilocybe", <https://www.sciencedirect.com/topics/neuroscience/psilocybe> (erişim tarihi: 11.05.2025).
- Scott, P. D., ve Marshall, J. (2023). *Cocaine politics: Drugs, armies, and the CIA in Central America*. Univ of California Press, Berkeley.
- Shachar, C., Wise, T., Katznelson, G., ve Campbell, A. L. (2020). "Criminal justice or public health: A comparison of the representation of the crack cocaine and opioid epidemics in the media". *Journal of Health Politics, Policy and Law*, 45(2): 211-239.
- Shannon, S. K. S., Uggen, C., Schnittker, J., Thompson, M., Wakefield, S., ve Massoglia, M. (2017). "The Growth, Scope, and Spatial Distribution of People With Felony Records in the United States, 1948–2010". *Demography*, 54(5): 1795–1818

- “Sheinbaum responds to the ‘total elimination’ of cartels announced by the US: Let them start with their country” *El Pais*, 07.02.2025.
- “Sheinbaum says she rejected Trump’s offer to send US troops to Mexico” *AlJazeera*, 03.05.2025.
- Sheptycki, J. W. (1996). Law enforcement, justice and democracy in the transnational arena: Reflections on the war on drugs. *International journal of the sociology of law*, 24(1): 61-75.
- Shoemaker, P. J. (ed.). (2012). *Communication campaigns about drugs: Government, media, and the public*. Routledge, New York.
- Sinha, J. (2001). *The history and development of the leading international drug control conventions*. Library of Parliament, Ottawa.
- Single, E. (1995). “Defining harm reduction”. *Drug and Alcohol Review*, 14(3): 287–290. doi:10.1080/0959523950018537
- Sloat, S., “Nixon Advisor Admitted the Obvious: War on Drugs was a War on Blacks and Hippies”, <https://www.inverse.com/article/13153-nixon-advisor-admitted-the-obvious-war-on-drugs-was-a-war-on-blacks-and-hippies> (erişim tarihi: 03.05.2025).
- Sneader, W. (1998). “The discovery of heroin”. *The Lancet*, 352(9141): 1697–1699. doi:10.1016/s0140-6736(98)07115-3.
- Sourcebook of Crime Justice Statistics 2003, “Arrests”, <https://wayback.archive-it.org/org-652/20230414124054/https://www.albany.edu/sourcebook/pdf/t4102003.pdf> (erişim tarihi: 08.05.2025).
- Sourcebook of Crime Justice Statistics, “Percent distribution of arrests for drug abuse violations”, <https://wayback.archive-it.org/org-652/20230412160022/https://www.albany.edu/sourcebook/pdf/t4292012.pdf> (erişim tarihi: 07.05.2025).
- Sourcebook of Criminal Justice Statistics 2003, “Type of commitment offense among Federal prisoners”, <https://wayback.archive-it.org/org-652/20230414115917/https://www.albany.edu/sourcebook/pdf/t656.pdf> (erişim tarihi: 08.05.2025).
- Spencer, N. (2023). “Does drug decriminalization increase unintentional drug overdose deaths? Early evidence from Oregon Measure 110”. *Journal of Health Economics*, 91, 102798.
- Starr, S. B., ve Rehavi, M. M. (2013). “Mandatory sentencing and racial disparity: Assessing the role of prosecutors and the effects of Booker”. *Yale LJ*, 123: 2.
- Stewart, D. P. (1990). “Internationalizing the war on drugs: The UN convention against illicit traffic in narcotic drugs and psychotropic substances”. *Denver Journal of International Law & Policy*, 18(3): 5.

- Stuart, S. (2011). "War as metaphor and the rule of law in crisis: The lessons we should have learned from the war on drugs". *Southern Illinois University Law Journal*. 36: 1.
- Substance Abuse and Mental Health Services Administration. (2014). *Results from the 2013 National Survey on Drug Use and Health: Summary of National Findings*. (Rapor No: SMA 14-4863). U.S. Department of Health and Human Services. Rockville.
- Swiss Monitoring System of Addiction and Noncommunicable Diseases, "Drug-related deaths". <https://ind.obsan.admin.ch/en/indicator/monam/drug-related-deaths> (erişim tarihi: 25.03.2025)
- Şirin, C. V. (2011). "From Nixon's War on Drugs to Obama's drug policies today: Presidential progress in addressing racial injustices and disparities". *Race, Gender & Class*, 82-99.
- Taureck, R. (2006). "Securitization theory and securitization studies". *Journal of International relations and Development*, 9: 53-61.
- Teague, A. (2019). "The United States, Mexico, and the mutual securitization of drug enforcement, 1969–1985". *Diplomatic History*, 43(5): 785-812.
- "Text of President's Speech on National Drug Control Strategy", *The New York Times*, 09.06.1989. <https://www.nytimes.com/1989/09/06/us/text-of-president-s-speech-on-national-drug-control-strategy.html> (erişim tarihi: 04.04.2025)
- "The Clintons' War on Drugs: When Black Lives Didn't Matter", *The New Republic*, 09.02.2016. <https://newrepublic.com/article/129433/clintons-war-drugs-black-lives-didnt-matter> (erişim tarihi: 03.03.2025).
- The Pew Charitable Trusts, 2010. *Collateral Costs: Incarceration's Effect on Economic Mobility*. (Rapor No: -) The Pew Charitable Trusts. Washington.
- Timmons, P. (2017). "Trump's Wall at Nixon's Border". *NACLA Report on the Americas*, 49(1): 15–24. doi:10.1080/10714839.2017.12
- The City of New York Office of the Mayor. (2017). *HealingNYC: Preventing Overdoses, Saving Live*. (Rapor No: -). The City of New York Office of the Mayor. New York.
- "The Fight Against Drug Trafficking: Setting Priorities", *The New York Times*, 10.04.1988.
- The White House, "FACT SHEET: Obama Administration Announces Public and Private Sector Efforts to Address Prescription Drug Abuse and Heroin Use", <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/10/21/fact-sheet-obama-administration-announces-public-and-private-sector> (erişim tarihi: 18.05.2025).
- Tonry, M. (1994). "Racial Politics, Racial Disparities, and the War on Crime. Crime & Delinquency". 40(4): 475–494. doi:10.1177/0011128794040004001

- Transnational Institute. “Rewriting history, a response to the 2008 World Drug Report”, TNI Drug Policy Briefing 26, June 2008 <https://www.tni.org/en/publication/rewriting-history> (erişim tarihi: 31.01.2025).
- Trump D., “Address Before a Joint Session of the Congress on the State of the Union”. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/address-before-joint-session-the-congress-the-state-the-union-26> (erişim tarihi: 30.04.2025).
- Uchtenhagen, A. (2010). “Heroin-assisted treatment in Switzerland: a case study in policy change. *Addiction*”. *Society for the Study of Addiction* 105(1): 29–37. doi:10.1111/j.1360-0443.2009.02741.x
- United Nations. (1961). *Single Convention on Narcotic Drugs. (Rapor No: 7515)*. United Nations Treaty Series. New York https://www.unodc.org/pdf/convention_1961_en.pdf (erişim tarihi: 16.05.2025).
- United Nations. (1988) United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. <https://www.refworld.org/legal/agreements/un/1988/en/67546> (erişim tarihi: 01.02.2025).
- United Nations General Assembly. (1948). *Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. (Rapor No: A/RES/260(III))*. UN General Assembly. Paris. <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1948/en/13495> (erişim tarihi: 29.01.2025)
- United Nations General Assembly. (1948). Universal Declaration of Human Rights. *(Rapor No: 217 A (III))*. UN General Assembly. Paris. <https://www.refworld.org/legal/resolution/unga/1948/en/11563> (erişim tarihi: 29.01.2025).
- UN General Assembly. (1971). *1971 Convention on Psychotropic Substances. (Rapor No: A/RES/3443)*. UN General Assembly, Viyana. <https://www.refworld.org/legal/resolution/unga/1975/en/9579> (erişim tarihi: 16.04.2025).
- United Nations General Assembly. (1973). *International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid. (Rapor No: A/RES/3068(XXVIII))*. United Nations Treaty Series. New York. <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1973/en/26955> (erişim tarihi: 29.01.2025).
- United Nations General Assembly (1984). *Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment. (Rapor No: A/RES/39/46)*. United Nations Treaty Series. New York. <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1984/en/13941> (erişim tarihi: 29.01.2025).
- United Nations High Commissioner for Refugees. (2024). *IDPs in Colombia, El Salvador, Haiti, Honduras and Mexico. (Rapor No: -)*. UNHCR.

[https://reporting.unhcr.org/sites/default/files/2024-](https://reporting.unhcr.org/sites/default/files/2024-12/Americas_IDPs_Colombia_ELSalvador_Haiti_Honduras_Mexico_December_2024_0.pdf)

[12/Americas_IDPs_Colombia_ELSalvador_Haiti_Honduras_Mexico_December_2024_0.pdf](https://reporting.unhcr.org/sites/default/files/2024-12/Americas_IDPs_Colombia_ELSalvador_Haiti_Honduras_Mexico_December_2024_0.pdf)

(erişim tarihi: 13.05.2025).

United Nations Office on Drugs and Crime, “The 1912 Hague International Opium Convention”,

<https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/the-1912-hague-international-opium-convention.html> (erişim tarihi: 11.05.2025).

United Nations Office on Drugs and Crime, “Coca bush cultivation in Bolivia remains stable”,

<https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2011/September/bolivias-coca-crop-cultivation-remains-stable.html> (erişim tarihi: 13.05.2025).

United Nations Office on Drugs and Crime. (1953). *United Nations Opium Conference: Protocol and Final Act of 23 June 1953. (Rapor No: 1953.XI.6.)*. United Nations. New York.

https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/bulletin/bulletin_1953-01-01_3_page015.html#s0002 (erişim tarihi: 11.05.2025).

United Nations Office on Drugs and Crime. (1959). “The legal trade in narcotics. Bulletin on Narcotics”. 11(1): 47–51. https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/bulletin/bulletin_1959-01-01_1_page006.html (erişim tarihi: 04.05.2025).

United Nations Office on Drugs and Crime. (2005). *COLOMBIA Coca Cultivation Survey. (Rapor No: -)*. UNODC, Vienna.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2007). *World drug report 2007. (Rapor No: E.07.XI.5)* United Nations. Vienna https://www.unodc.org/pdf/research/wdr07/WDR_2007.pdf (erişim tarihi: 14.02.2025).

United Nations Office on Drugs and Crime. (2009). *World drug report 2009. (Rapor No: E.09.XI.12)*. United Nations. Vienna.

United Nations Office on Drugs and Crime. (2011). *Estimating illicit financial flows resulting from drug trafficking and other transnational organized crimes. (Rapor No: -)*. United Nations. Vienna. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Illicit_financial_flows_2011_web.pdf UNODC+3UNODC+3UNODC+3 (erişim tarihi: 18.05.2025).

United Nations Office on Drugs and Crime. (2018). *Colombia: Survey of territories affected by illicit crops 2017 – Executive summary*. https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Colombia/Colombia_Survey_territories_affected_illicit_crops_2017_Summary.pdf (erişim tarihi: 27.04.2025).

United Nations Office on Drugs and Crime. (2021). *Executive summary and data sheet: Colombia coca cultivation survey, 2020*.

https://www.unodc.org/documents/colombia/2021/Julio/Resumen_Ejecutivo_y_Hoja_de_Datos_en_Ingles.pdf (erişim tarihi: 27.04.2025).

United Nations Office on Drugs and Crime. (2021). *México: Monitoreo de plantíos de amapola 2019–2020*. United Nations, Vienne. <https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Mexico/Mexico-Monitoreo-Plantios-Amapola-2019-2020.pdf> (erişim tarihi: 11.05.2025).

United Nations Office on Drugs and Crime. (2023). *Global study on homicide 2023: Homicide and organized crime in Latin America and the Caribbean*. United Nations Office on Drugs and Crime, Viyana. Erişim adresi: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/2023/GSH_2023_LAC_web.pdf (erişim tarihi: 14.01.2025).

United Nations Office on Drugs and Crime. (2024). *World Drug Report 2024: Special Points of Interest*. (Rapor No: -). UNODC, Vienne. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/WDR_2024/WDR_2024_SPI.pdf (erişim tarihi: 14.05.2025).

United Nations Treaty Collection. (1936). *A Convention of 1936 for the Suppression of the Illicit Traffic in Dangerous Drugs*. (Rapor No: O. 286. M. 174). United Nations, Geneva.

“U.S. agents lured a teen near the White House to sell drugs so George H.W. Bush could make a point”, Quartz, 02.12.2018. <https://qz.com/1481809/george-h-w-bush-had-a-teen-set-up-to-sell-drugs-near-white-house> (erişim tarihi: 02.05.2025).

U.S. Congress. (1951). *An Act to amend the Narcotic Drugs Import and Export Act to provide mandatory minimum penalties for certain offenses, and for other purposes* (Rapor No: H.R. 3490). United States Congress, Washington. <https://www.congress.gov/82/statute/STATUTE-65/STATUTE-65-Pg767.pdf> (erişim tarihi: 04.05.2025):

U.S. Congress. (1956). *Public Law 728: The Narcotic Control Act of 1956*. (Rapor No: H. R. 11619). U.S. Congress, Washington.

U.S. Congress (1986). *1986 Anti-Drug Abuse Act of 1986* (Rapor No: H.R. 5484). U.S. Congress, Rockville. <https://www.govinfo.gov/content/pkg/STATUTE-100/pdf/STATUTE-100-Pg3207.pdf> (erişim tarihi: 25.02.2025).

U.S. Congress (1988). *Anti-Drug Abuse Act of 1988*. (Rapor No: H.R. 5210). U.S. Congress, Rockville.

<https://www.congress.gov/bill/100th-congress/house-bill/5210/text/> (erişim tarihi: 26.02.2025).

U.S. Congress. (1994). *Violent Crime Control and Law Enforcement Act of 1994*, (Rapor No: PL 103-322) U.S. Department Of Justice, Washington. <https://www.govinfo.gov/content/pkg/STATUTE-108/pdf/STATUTE-108-Pg1796.pdf> (erişim tarihi: 03.03.2025).

- United States Department of Health and Human Services, “Opioid Facts and Statistics”, <https://www.hhs.gov/opioids/statistics/index.html> (erişim tarihi: 18.05.2025).
- U.S. Department of State & Bevans, C. I. (1946). *Treaties and Other International Agreements of the United States of America*: 4: (1946–1949). United States. <https://www.loc.gov/item/lltreaties-ustbv004/> (erişim tarihi: 13.04.2025).
- U.S. Department of State. (2020). *International Narcotics Control Strategy Report: Volume I (Rapor No: Volume I)*. U.S. Department of State. Washington.
- U.S. Department of State. (2024). *International Narcotics Control Strategy Report. (Rapor No: Volume I)*. U.S. Department of State. Washington.
- U.S. Department of State Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs. (2021). *International narcotics control strategy report: Volume I – Drug and chemical control. (Rapor No: -)*. U.S Department of State. Washington. D.C.
- U.S. Drug Enforcement Administration, “Benzodiazepines”, <https://www.dea.gov/factsheets/benzodiazepines> (erişim tarihi: 11.05.2025).
- U.S. Drug Enforcement Administration, “Drug Scheduling”, <https://www.dea.gov/drug-information/drug-scheduling> (erişim tarihi: 07.05.2025).
- U.S. General Accounting Office. (1977). *Opium eradication efforts in Mexico: Cautious optimism advised (Rapor No: GGD-77-6)*. U.S. General Accounting Office. Washington, DC. https://www.gao.gov/assets/ggd-77-6.pdf?utm_source (erişim tarihi: 04.05.2025).
- U.S. Government Accountability Office. (2005). *Drug control: The federal government’s role in international drug control efforts (Rapor No: B-303495)*. U.S. Government Accountability Office. Washington.
- U.S. National Institute of Justice. (1997). *Three Strikes and You're Out: A Review of State Legislation. (Rapor No: 165369)*. U.S. Department of Justice. Washington.
- U.S. National Security Council. (1986). *National Security Decision Directive 221: Narcotics and national security (Rapor No: NSDD-221)*. National Security Council. Washington. <https://irp.fas.org/offdocs/nsdd/nsdd-221.pdf> (erişim tarihi: 18.03.2025).
- U.S. Senate. (1989). *Drugs, law enforcement and foreign policy: A report by the Subcommittee on Terrorism, Narcotics and International Operations of the Committee on Foreign Relations, United States Senate (Report No: 100-165)*. <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB113/north06.pdf> (erişim tarihi: 25.04.2025).
- U.S. Sentencing Commission, “About”. <https://www.ussc.gov/about> (erişim tarihi: 24.02.2025).
- Velasco, A. (2023). “The Trillion Dollar War: Presidential Budgets and the War on Drugs”. *Journal of Student Research*. 12(3). <https://doi.org/10.47611/jsrhs.v12i3.4955>

- Velenzuela M. C. (2013). “The War on Drugs and the New Strategy: Identity Constructions of the United States, US Drug Users and Mexico”. *Mexican law review*, 5(2): 245-275.
- Vera Institute of Justice. 2023. *Ending Mass Incarceration: Causes and Statistics*. <https://www.vera.org> (erişim tarihi: 19.12.2024).
- Vetulani, J. (2001). “Drug addiction. Part 1. Psychoactive substances in the past and presence”. *Polish journal of pharmacology*, 53(3): 201-214.
- Villegas, M. M. (2020). *A Narrative Analysis of Bush's 1989 War on Drugs Speech*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. California State University, Fresno.
- Volker C. Franke. (2005). “Framing Security: A Matrix for Measuring Threats” *International Studies Association Annual Meeting*.
- Vuori, J. A. (2008). “Illocutionary Logic and Strands of Securitization: Applying the Theory of Securitization to the Study of Non-Democratic Political Orders”. *European Journal of International Relations*, 14(1): 65–99. doi:10.1177/1354066107087767
- Wæver, O. (1995). “Securitization and desecuritization”. In R. D. Lipschutz (Ed.), *On security*. Columbia University Press, New York, 46-86.
- Wæver, O. (2012). “Aberystwyth, Paris, Copenhagen: The Europeanness of new 'schools' of security theory in an American field”. A. B. Tickner ve D. Blaney (Ed.). *Thinking International Relations Differently: Worlding Beyond the West*. Routledge. 48–71.
- Wagner, P. ve Rabuy. (2015). B., “Mass Incarceration: The Whole Pie 2015”, https://www.prisonpolicy.org/reports/pie2015.html?utm_source (erişim tarihi: 11.05.2025).
- Wagner, P., & Sawyer, W. (2018). “Mass incarceration: The whole pie 2018”. *Prison Policy Initiative*. (erişim tarihi: 17.05.2025). <https://www.prisonpolicy.org/reports/pie2018.html> (erişim tarihi: 17.05.2025).
- War on Words”, *PublicHealthPost*, 03.12.2020. <https://publichealthpost.org/mental-behavioral-health/war-on-words/> (erişim tarihi: 02.05.2025).
- Weimer, D. (2003). Drugs-as-a-disease: Heroin, metaphors, and identity in Nixon’s drug war. *Janus Head*, 6(2): 260-281.
- Westhoff, L. B. R. (2013). *Ronald Reagan’s war on drugs: A policy failure but a political success*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Leiden. Institute of American History. Leiden University.
- West, S. L., ve O’Neal, K. K. (2004). “Project DARE outcome effectiveness revisited”. *American journal of public health*, 94(6): 1027-1029.
- “Why Portland failed where Portugal succeeded in decriminalizing drugs” *Politico*, 28.03.2024. <https://www.politico.com/news/2024/03/28/oregon-drug-criminalization-portugal-00148872> (erişim tarihi: 21.03.2025).

- Wiberg, M. (1988). *Between Apathy and Revolution — Explications of the Conditions for Political Legitimacy*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. University of Turku, Turku.
- Williams, M. C. (2003). “Words, images, enemies: Securitization and international politics”. *International studies quarterly*, 47(4): 511-531.
- Windle, J., & Farrell, G. (2012). “Popping the balloon effect: Assessing drug law enforcement in terms of displacement, diffusion, and the containment hypothesis”. *Substance Use & Misuse*, 47(8-9): 868-876.
- Wolf M. Ve Herzig M., “Inside Switzerland’s Radical Drug Policy Innovation”. https://ssir.org/articles/entry/inside_switzerlands_radical_drug_policy_innovation (erişim tarihi: 20.03.2025).
- World Bank, “Intentional Homicides (per 100,000 people) – Colombia”, <https://data.worldbank.org/indicator/VC.IHR.PSRC.P5?end=2021&locations=CO&start=2000> (erişim tarihi: 29.04.2025).
- World Bank, “Intentional Homicides (per 100,000 people) – Mexico”, <https://data.worldbank.org/indicator/VC.IHR.PSRC.P5?locations=MX> (erişim tarihi: 29.04.2025).
- Wyrwisz A. (2015). “America’s Longest War – the War on Drugs”. *Zeszyty Naukowe Towarzystwa Doktorantów UJ Nauki Społeczne*, 10: 47-65.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Muhammed Furkan ASLAN
EĞİTİM DURUMU	
Lise	Turgut Özal Anadolu Lisesi
Lisans	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Tez Konusu	Amerika Birleşik Devletleri'nin Uyuşturucuya Karşı Savaşı: Uyuşturucunun Güvenlikleştirilmesi Süreci
Yabancı Dil / Diller	İngilizce